

**UCHWAŁA NR III/24/14
RADY GMINY STARY DZIERZGOŃ**

z dnia 30 czerwca 2014 r.

**w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
Stary Dzierzgoń**

Na podstawie art. 10, 11, 12 ust. 1 Ustawy z dnia 27 marca 2003r. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.¹⁾) i art. 18 ust.2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2013 r., poz. 594, zm. poz. 645 i 1318 oraz z 2014 r. poz. 379.) Rada Gminy Stary Dzierzgoń uchwala, co następuje:

§ 1. W wyniku zmiany zasad polityki przestrzennej gminy uchwala się zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stary Dzierzgoń uchwalonego Uchwałą Nr I/1/00 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 7 marca 2000 r.

§ 2. Zmianę Studium stanowią:

- 1) **Uwarunkowania**, w postaci tekstowej – załącznik nr 1a do niniejszej Uchwały „Uwarunkowania synteza” oraz w postaci graficznej – załącznik nr 1b do niniejszej Uchwały „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” 1:20000;
- 2) **Kierunki zagospodarowania przestrzennego**, w postaci tekstowej – załącznik nr 2a do niniejszej Uchwały „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej” oraz w postaci graficznej – załącznik nr 2b do niniejszej Uchwały „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej” 1:20000;
- 3) **Uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń projektu studium**, załącznik nr 3 do niniejszej Uchwały;
- 4) **Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do projektu studium** załącznik nr 4 do niniejszej Uchwały.

§ 3. Zobowiązuje się Wójt Gminy Stary Dzierzgoń do realizacji zasad polityki przestrzennej, zawartej w niniejszej zmianie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stary Dzierzgoń.

§ 4. Traci moc Uchwała Nr I/1/00 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 7 marca 2000 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stary Dzierzgoń.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Marian Maślanka

¹⁾Zm. poz. 951 i 1445, z 2013 r. poz. 21, 405, 1238 i 1446 oraz z 2014 r. poz. 379.

**PRZEDSIĘBIORSTWO PROJEKTOWO -
REALIZACYJNE**

DOM sp. z o.o.

ul. Kościuszki 34G
83-200 Starogard Gdański
tel/fax (058) 562-20-57, (058) 561-14-78
e-mail: domstar@dobrynet.pl

załącznik nr 1a
do Uchwały Nr III/24/14
Rady Gminy Stary Dzierzgoń
z dnia 30 czerwca 2014 r.

OBIEKT	GMINA STARY DZIERZGOŃ
NAZWA OPRACOWANIA	STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ZMIANA (dla obszaru w granicach administracyjnych)
RODZAJ OPRACOWANIA	UWARUNKOWANIA – SYNTEZA TEKST
ZLECENIODAWCA	GMINA STARY DZIERZGOŃ
GŁÓWNY PROJEKTANT	dr inż. arch. Barbara Jaszczuk-Skolimowska (uprawnienia urbanistyczne nr 1540 wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-005/2002)
SPRAWDZAJĄCY	mgr inż. arch. Maria Kielb-Stańczuk (uprawnienia do projektowania w planowaniu przestrzennym nr 1334/93, wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-006/2002)
OPRACOWANIE	mgr inż. arch. Barbara Zgórska (wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-261/2009)
NUMER UMOWY	Nr 19/2011 z 21 października 2011 r.
DATA	czerwiec 2014 rok

SPIS TREŚCI:	STRONA
1. CZĘŚĆ OGÓLNA.....	5
1.1. WSTĘP.....	5
1.2. PODSTAWA OPRACOWANIA, MATERIAŁY WYJŚCIOWE	6
1.3. ZESPÓŁ AUTORSKI ZMIANY STUDIUM	8
2. UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE I STRATEGIA ROZWOJU GMINY	9
2.1. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030 (KPZK 2030) .	9
2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO (PZPWP), I ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	11
2.2.1. Położenie w strukturze przestrzennej województwa.....	11
2.2.2. Zasady ochrony środowiska przyrodniczego.	12
2.2.3. Zasady ochrony środowiska kulturowego i system ochrony walorów krajobrazu.	13
2.2.4. Kształtowanie warunków przestrzennych rozwoju gospodarczego.....	14
2.2.5. Infrastruktura transportowa i techniczna o znaczeniu ponadlokalnym	15
2.2.6. Inne uwarunkowania – obszary problemowe	17
2.2.7. Wnioski z nowej strategii rozwoju województwa pomorskiego.....	17
2.3. UWARUNKOWANIA I WNIOSKI WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO GMINY.	18
3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE.	19
3.1 DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU	19
3.1.1. Położenie i ogólna charakterystyka.....	19
3.1.2. Użytkowanie terenu.....	19
3.1.3. Ludność	20
3.1.4. Charakterystyka zagospodarowania poszczególnych sołectw gminy	22
3.1.5. Transport – stan istniejący.....	29
3.1.6. Uzbrojenie terenu.	31
3.1.7. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia terenów (plany miejscowe obowiązujące oraz nieaktualne).	34
3.2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.	35
3.2.1. Charakter środowiska przyrodniczego.	35
3.2.2. Charakterystyka krajobrazowa gminy oraz stan zachowania dziedzictwa kulturowego.....	35
3.2.3. Główne problemy kształtowania ładu przestrzennego.....	36
3.3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMogi OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	37
3.3.1. Stan środowiska.....	37
3.3.2. Osnowa ekologiczna gminy	39
3.3.3. Obszary i obiekty objęte ochroną prawną.....	39
3.4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	43
3.4.1. Rys historyczny.	43
3.4.2. Lokalne wartości środowiska kulturowego i krajobrazu.....	45
3.4.3. Archeologia	53
3.4.4. Obiekty i obszary objęte ochroną na podstawie Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	56
3.5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA.	59
3.5.1. Ocena warunków zamieszkiwania	59
3.5.2. Stopień wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej.....	59
3.5.3. Usługi dla ludności.....	60

3.5.4. Oświata i wychowanie	60
3.5.5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.....	61
3.5.6. Obiekty kultury i religii.....	61
3.5.7. Rynek pracy i bezrobocie	62
3.6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	64
3.6.1. Zagrożenia przyrodnicze	64
3.6.2. Bezpieczeństwo ruchu drogowego	64
3.6.3. Zagrożenia wynikające z lokalizacji obiektów o znaczeniu ponadlokalnym	66
3.7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	67
3.7.1. Potencjał odnawialnych źródeł energii	67
3.7.2. Potencjał naturalny środowiska.....	68
3.7.3. Potencjał rekreacyjny	72
3.7.4. Potencjał transurbacyjny	72
3.7.5. Prognoza liczby ludności gminy do roku 2030.....	72
3.7.6. Zapotrzebowanie na tereny pod rozwój budownictwa mieszkaniowego.....	74
3.7.7. Wnioski złożone do zmiany studium	75
3.8. STAN PRAWNY GRUNTÓW	76
3.9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	77
3.10. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	78
3.11. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH.....	79
3.12. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	79
3.13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI	79
3.13.1. Transport – diagnoza stanu	79
3.13.2. Infrastruktura techniczna.....	80
3.14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.	82
3.15. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ.	83

**Załączniki: Rysunek nr 1 – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.
Skala 1:20 000.**

1. Część ogólna

1.1. Wstęp

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy to **dokument własny samorządu gminy Stary Dzierzgoń**, sporządzany przez Wójta Gminy, na podstawie Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (Dz. U. 2012.647 z późn. zm.) oraz Uchwały Rady Gminy Stary Dzierzgoń Nr VIII/42/09 z dnia 27 listopada 2009 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Dzierzgoń. Niniejsze opracowanie stanowi zmianę – aktualizację dotychczasowego dokumentu studium sporządzonego w roku 1999 - 2000 i uchwalonego Uchwałą Nr I/1/00 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 7 marca 2000 r. na podstawie obowiązującej wówczas Ustawy z dnia 07 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, z późn. zm.). Od czasu sporządzenia dokumentu studium nie dokonano jego zmian.

Najistotniejszymi przesłankami do sporządzenia zmiany studium są:

- weryfikacja i aktualizacja ustaleń studium w odniesieniu do dokumentów planistycznych ponadlokalnych, w tym w szczególności strategii rozwoju województwa pomorskiego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych – *zgodnie z art. 9 ust.2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2012.647 z późn. zm.),*
- weryfikacja i aktualizacja ustaleń studium w odniesieniu do strategii rozwoju gminy Stary Dzierzgoń,
- umożliwienie realizacji planowanej inwestycji, jaką jest budowa elektrowni wiatrowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą – *zgodnie z wnioskami złożonymi do Wójta Gminy Stary Dzierzgoń przez podmioty inwestycyjne,*
- weryfikacja i dostosowanie ustaleń studium do obowiązujących przepisów prawnych ze szczególnym uwzględnieniem przepisów ochrony środowiska i przyrody,
- aktualizacja przebiegu granicy administracyjnej gminy.

W stosunku do studium z roku 1999 zmieniła się granica administracyjna gminy na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1999 (Dz. U. 1999.110.1266), według którego z terenu gminy Stary Dzierzgoń zostały wyłączone obręby Prakwice i Pacholy (na rzecz gminy Dzierzgoń). Natomiast na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 maja 2001 roku (Dz. U. 2001.62.631 z późn. zm.) został utworzony nowy powiat sztumski (wyodrębniony z powiatu malborskiego) z siedzibą w Sztumie, w granicach którego znajduje się gmina Stary Dzierzgoń.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest przepisem gminnym – aktem prawa miejscowego. **Stanowi jednak wykładnię - zapis polityki przestrzennej gminy** i według obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest jedynym dokumentem, w którym gmina określa zasady rozwoju przestrzennego dla całego obszaru w granicach administracyjnych. Studium służyć ma także jako **materiał koordynujący** w zakresie gospodarowania przestrzenią, zwłaszcza dla planów miejscowych sporządzanych dla fragmentów gminy. Jest to **dokument sporządzany obligatoryjnie** dla każdej gminy w granicach administracyjnych.

Studium, zgodnie z art. 9 ust. 2 Ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2012.647 z późn. zm.), sporządza się uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju przestrzennego i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z (Art. 10. ust. 1 Ustawy):

- 1) *dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;*
- 2) *stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;*

- 3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- 6) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- 7) potrzeb i możliwości rozwoju gminy;
- 8) stanu prawnego gruntów;
- 9) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- 10) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- 11) występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych;
- 12) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- 13) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- 14) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Trzeba także pamiętać, że przy wszelkich rozstrzygnięciach dotyczących zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z treścią art. 1 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, uwzględniać należy zwłaszcza:

- 1) wymagania ładu przestrzennego, w tym urbanistyki i architektury;
- 2) walory architektoniczne i krajobrazowe;
- 3) wymagania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych;
- 4) wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także potrzeby osób niepełnosprawnych;
- 6) walory ekonomiczne przestrzeni;
- 7) prawo własności;
- 8) potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa;
- 9) potrzeby interesu publicznego.

Powyższe czynniki wraz z zasadą zrównoważonego rozwoju stanowią grupę uwarunkowań ogólnych. Polityka przestrzenna gminy, sposób zagospodarowania i wykorzystania przestrzeni winna przyjmować zasadę zrównoważonego rozwoju jako podstawę wszelkich działań (zgodnie z art. 1 ustawy). Zrównoważony rozwój to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń (wg Ustawy Prawo ochrony środowiska).

Samorząd gminy winien dążyć do poprawnego i zgodnego z wymogami ochrony środowiska kreowania nowych terenów zainwestowania, ale także do poprawy jakości i atrakcyjności obszaru gminy rozumianego jako środowiska życia jej mieszkańców.

Opracowanie wykonano w oparciu o przeprowadzone studia i analizy wyjściowe wielobranżowe, obejmujące swym zasięgiem obszar gminy, a w wybranych elementach szerszy zakres przestrzenny. Skojarzono oddzielnie analizowane wcześniej składowe przestrzeni. Zaprezentowano stany, czynniki, zjawiska i procesy w wielu sferach, które mają i będą miały wpływ na kształtowanie przestrzeni Gminy Stary Dzierzgoń.

1. 2. Podstawa opracowania, materiały wyjściowe

- Umowa Nr 19/2011 z 21 października 2011 r. pomiędzy Gminą Stary Dzierzgoń a Przedsiębiorstwem Projektowo-Realizacyjnym "DOM" Sp. z o.o. w Starogardzie Gdańskim, ul. Kościuszki 34 G,

- Uchwała Rady Gminy Stary Dzierzgoń Nr VIII/42/09 z dnia 27 listopada 2009 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Dzierzgoń,

podstawowe przepisy prawne:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2012.647. późn. zm.)
- Ustawa z dnia 03.10.2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008.199.1227, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2013.1409 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013. 1232)
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne (t.j. Dz. U. 2012.145)
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. 2013. 627 z późn. zm),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 2013. 1205 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003.162.1568, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. 2014.518))
- Ustawa z 17 maja 1989r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz. U. 2010.193.1287, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2011.163.981, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych (Dz. U. 2013.260 z późn. zm..)

Materiały wyjściowe:

- Strategia rozwoju gminy Stary Dzierzgoń z roku 1999.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stary Dzierzgoń wykonane przez ATA Usługi Projektowe inż. Anna Talaga 82-300 Elbląg ul. Kopernika 4/10 - Uchwała Nr I/1/00 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 07 marca 2000 roku,
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe gminy Stary Dzierzgoń dla potrzeb Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” luty 2012 BPiWP „Proeko” dr hab. Maciej Przewoźniak z zespołem,
- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Dzierzgoń z załącznikiem graficznym w skali 1:25 000 – zatwierdzony Uchwałą Rady Gminy Stary Dzierzgoń Nr V/30/90 z dn. 30 listopada 1990 r. stracił ważność z mocy prawa z dniem 31 grudnia 2003r.,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone po 1995r. obowiązujące do dnia dzisiejszego,
- Plan rozwoju lokalnego Gminy Stary Dzierzgoń na lata 2004 - 2013 – przyjęty Uchwałą Rady Gminy Stary Dzierzgoń Nr 7/XXI/2004 z dnia 28 października 2004 roku,
- Program Ochrony Środowiska na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem lat 2015 – 2018. Aktualizacja wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko programu – przyjęty Uchwałą Rady Gminy Stary Dzierzgoń Nr 3/XXV/11 z dnia 29 czerwca 2004 roku,
- Plan gospodarki odpadami dla gminy Stary Dzierzgoń na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem lat 2015 – 2018 - przyjęty Uchwałą Rady Gminy Stary Dzierzgoń Nr 3/XXV/11 z dnia 29 czerwca 2004 roku,
- „Gminny Program Opieki nad Zabytkami gminy Stary Dzierzgoń” na lata 2012-2015” – przyjęty Uchwałą Nr VII/68/12 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 29 grudnia 2012 roku wraz z Gminną Ewidencją Zabytków zgodnego z Zarządzeniem nr 81/12 Wójta Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 17 grudnia 2012 roku,
- Studium sfery społeczno-gospodarczej gminy Stary Dzierzgoń - opracowanie wykonane na potrzeby sporządzanego dokumentu studium, Starogard Gdański 2012 r.,
- Analiza wartości dziedzictwa kulturowego i krajobrazu - opracowanie wykonane na potrzeby sporządzanego dokumentu studium, Starogard Gdański 2012 r.,

- Analiza stanu istniejącego oraz ocena możliwości rozwojowych dotyczących infrastruktury technicznej i komunikacji - opracowanie wykonane na potrzeby sporządzanego dokumentu studium, Starogard Gdański 2012 r.,
- Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju do roku 2030 (KPZK) przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r.,
- Strategia rozwoju województwa pomorskiego 2020 – Uchwała Nr 450/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 r.,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego – Uchwała Nr 639/XLVI/02 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 30 września 2002 roku (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2002 r. Nr 81, poz. 1773, z 2003 r. Nr 19, poz. 193) zmieniona Uchwałą Nr 1004/XXXIX/09 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 października 2009 roku w sprawie zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2009 r. Nr 172, poz. 3361),
- programy operacyjne województwa pomorskiego, z których wynikać może konieczność realizacji ponadlokalnych zadań publicznych na obszarze gminy Stary Dzierzgoń oraz inne dokumenty uchwalone przez Sejmik Województwa Pomorskiego lub zarząd Województwa Pomorskiego, które wyznaczają kierunki rozwoju lub określają ramy prowadzenia działań prorozwojowych,
- Strategia rozwoju powiatu sztumskiego - Uchwała nr XXIII/28/2004 Rady Powiatu Sztumskiego z dnia 29 maja 2004 roku,
- Złożone wnioski do studium od instytucji i organów uprawnionych do uzgadniania opiniowania projektu studium oraz od osób fizycznych,
- Materiały i dokumenty zgromadzone przez Urząd Gminy dot. obszaru opracowania,
- Wizja w terenie – wrzesień – listopad 2011 r.

1.3. Zespół autorski zmiany studium

**Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne „DOM” Sp z o. o.
ul. Kościuszki 34 G, 83-200 Starogard Gdański**

prowadzenie tematu-koordynacja międzybranżowa, urbanistyka:

*dr inż. arch. Barbara Jaszczuk-Skolimowska upr. urb. nr 1540,
wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-005/2002*

sprawdzający:

*mgr inż. arch. Maria Kiełb-Stańczuk - upr. urb. nr 1334/93,
wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-006/2002*

urbanistyka, środowisko kulturowe, krajobraz:

*mgr inż. arch. Barbara Zgórska
wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-261/2009*

zagadnienia programowe, gospodarcze i społeczne:

mgr inż. Andrzej Piotrkowski

zagadnienia inżynierskie :

mgr inż. Barbara Jodłowska

zagadnienia transportu:

mgr inż. Tomasz Mackun

środowisko przyrodnicze:

PROEKO Biuro Projektów i Wdrożeń Proekologicznych
dr hab. Maciej Przewoźniak wraz z zespołem

prace asystenckie, graficzne :

*mgr Karolina Suchojad
mgr inż. arch. Mariola Bugajewska
mgr Karina Mańkowska*

2. Uwarunkowania ponadlokalne i strategia rozwoju gminy

2.1. Wnioski wynikające z Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 (KPZK 2030)

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju do roku 2030 określa zasady prowadzenia polityki przestrzennej przede wszystkim w oparciu o **ustrojową zasadę zrównoważonego rozwoju** i wynikające z niej zasady planowania publicznego:

- zasadę racjonalności ekonomicznej,
- zasadę preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę,
- zasadę przezorności ekologicznej,
- zasadę kompensacji ekologicznej,
- zasadę hierarchiczności celów zapewniającą koordynację działalności wszystkich podmiotów podejmujących decyzję z poszanowaniem subsydiarności organizacji władz samorządowych,
- zasada dynamicznego strefowania i wyznaczania obszarów planistycznych,
- zasada partycypacji społecznej (szerokiej i aktywnej),

Cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania kraju sformułowany jest następująco:

Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Osiągnięcie tego celu musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

W KPZK 2030 wskazano sześć ściśle powiązanych i dopełniających się wzajemnie celów. Spośród nich do obszaru powiatu sztumskiego i gminy Stary Dzierzgoń można odnieść następujące działania szczegółowe służące **realizacji celów rozwoju określonych w KPZK 2030**.

- Wspomaganie restrukturyzacji obszarów wiejskich poprzez wzmocnienie potencjału rozwojowego w wymiarze lokalnym np. w zakresie produkcji energii w oparciu o lokalne źródła surowców, inwestycji w infrastrukturę techniczną (energetyka niskich napięć) zwiększenie produktywności działalności rolniczej.
- Budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej poprzez wsparcie rozwoju wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.
- Rozwój zintegrowanego transportu publicznego miasto – wieś i poprawa dostępności do dóbr i usług publicznych.
- Optymalne wykorzystanie obszarów wiejskich o funkcjach rolniczych dla zapewnienia strategicznych interesów państwa poprzez ochronę najlepszych dla rolniczych i leśnych przed ich przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne.
- Przeciwdziałanie fragmentacji systemów przyrodniczych i dostosowanie struktur krajobrazu tworzących obszar korytarza ekologicznego do wymagań bytowych i migracyjnych grup gatunków chronionych o określonych potrzebach terytorialnych i powiększenie systemu o trasy przelotów ptaków, nietoperzy i migracji organizmów wodnych.
- Wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (EKK) w tym objęcie ochroną prawną najcenniejszych

pod względem przyrodniczym i kulturowym krajobrazów naturalnych i historycznych, w tym układów ruralistycznych oraz stanowisk archeologicznych.

- Racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego. Wprowadzony zostanie wymóg lokalizowania przemysłów wodochłonnych wyłącznie na obszarach wyznaczonych w planach wojewódzkich.
- Zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych.
- Przeciwdziałanie zagrożeniu utraty bezpieczeństwa energetycznego i odpowiednie reagowanie na to zagrożenie, m.in. zwiększenie możliwości wydobycia gazu ziemnego na terytorium Polski, w tym ze złóż niekonwencjonalnych (np. gaz łupkowy) oraz zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych, w tym energię wiatru, biogazu i biomasy oraz energii słonecznej.
- Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego poprzez prowadzenie planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego zdolnego do efektywnej koordynacji działań podmiotów publicznych i polityk publicznych a także wzmocnienie instytucjonalne i jakościowe planowania przestrzennego.

Przedmiotem polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest całe jego terytorium, a jej cele i instrumenty są różnicowane w zależności od specyfiki poszczególnych **obszarów funkcjonalnych** i ukierunkowane są na wykorzystanie ich specyficznego potencjału geograficznego dla osiągnięcia celów rozwojowych kraju.

Dla realizacji celów KPZK 2030 wyznaczono obszary funkcjonalne, które będą delimitowane na różnych poziomach zarządzania (krajowym, regionalnym, lokalnym).

Do obszaru powiatu sztumskiego i gminy Stary Dzierzgoń można odnieść następujące typy obszarów funkcjonalnych:

- **Wiejskie obszary funkcjonalne** wymagające działań z zakresu efektywnego planowania inwestycji publicznych w warunkach zmniejszającego się zaludnienia i zagrożenia utratą funkcji, koordynacji działań prowadzonych na tych obszarach w ramach różnych polityk sektorowych, oraz działaniom restrukturyzacyjnym podejmowanym w ramach polityki rozwoju regionalnego, w tym polityki rozwoju obszarów wiejskich. Obszary te zostaną obowiązkowo ujęte w ramach wojewódzkich strategii rozwoju jako ustalenie wiążące. W pzpwp zostaną uwzględnione dla rozwiązania wskazanych problemów.
- **Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej** wymagające ochrony przed zmianą użytkowania w dokumentach planistycznych (studium i plany zagospodarowania województw).
- **Obszary kształtowania potencjału rozwojowego wymagające programowania działań ochronnych** ze względu na ich wartość przyrodniczą, kulturową lub szczególne znaczenie dla ochrony zasobów naturalnych wymagające podjęcia niezbędnych działań zgodnych z przeznaczeniem każdego z tych obszarów.
- **Obszary cenne przyrodniczo** (Natura 2000, korytarze ekologiczne, obszary chronionego krajobrazu) powinny zachować funkcję przyrodniczą i ochronną. Na obszarach wyznaczanych dla ochrony krajobrazu ograniczeniu podlega przede wszystkim lokalizacja turbin wiatrowych, plantacji, jednolitych upraw wielkopowierzchniowych i obiektów kubaturowych niedostosowanych do otoczenia.
- **Obszary ochrony krajobrazów kulturowych** wymagają wprowadzenia do dokumentów planistycznych zintegrowanej ochrony środowiska kulturowego, umożliwiającej gospodarowanie krajobrazem w celu podniesienia konkurencyjności regionów.

- **Obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych** wymagają zapewnienia równowagi poboru i odtwarzania zasobów, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiednio wysokiego poziomu oczyszczania wód zużytych.
- **Obszary ochrony strategicznych złóż kopalin** wymagają określenia przestrzennego występowania złóż (delimitacji) należy także zdefiniować rodzaje działań możliwych do prowadzenia na tych terenach do czasu rozpoczęcia eksploatacji tych złóż.
- **Obszary funkcjonalne wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy wsparciu instrumentów właściwych polityce regionalnej - Obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe.**

Sformułowane wyżej cele i kierunki działań polityki przestrzennej wraz z typologią obszarów funkcjonalnych KPZK 2030 stanowią ustalenia i zalecenia wymagane do wprowadzenia do planów zagospodarowania województw i uwzględnienia w planowaniu na szczeblu gminnym.

2.2. Uwarunkowania wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego (pzpwp), i ze strategii rozwoju województwa pomorskiego

2.2.1. Położenie w strukturze przestrzennej województwa.

Gmina Stary Dzierzgoń położona jest w południowo - wschodniej części województwa pomorskiego, w powiecie sztumskim, na Pojezierzu Iławskim. Gmina leży na skraju krainy Żuław Wiślanych (północny kraniec) i Doliny Wisły (wschodni kraniec). Gmina to fragment regionu Powiśle.

Najbliższym dużym ośrodkiem rangi ponadlokalnej jest miasto Dzierzgoń odległy od Starego Dzierzgonia – siedziby władz gminnych - o około 11km. Najbliższe większe ośrodki miejskie to: Sztum (siedziba powiatu) – 35 km, Malbork – 40 km, Elbląg 52 km.

Gminę komunikacyjnie obsługują drogi wojewódzkie: nr 515 Iława – Malbork, nr 519 Stary Dzierzgoń – Morąg i droga wojewódzka nr 526 Przezmark – Pasłęk.

Powierzchnia gminy wynosi ok. 185,8 km². Zamieszkuje ją ok. 4300 mieszkańców.

Rola w sieci osadniczej

Najbliższymi ośrodkami regionalnymi II rzędu są Sztum i Malbork – miasta powiatowe, koncentrujące funkcje o ponadpowiatowym obszarze oddziaływania. Ośrodkami ponadgminnymi, uzupełniającymi usługi obszaru powiatu są miasta Dzierzgoń, Malbork, Sztum, Zalewo. Najważniejszym, z uwagi na bezpośrednie położenie tuż przy północno – zachodniej granicy gminy, sąsiednim ośrodkiem usługowym jest miasto Dzierzgoń. Gmina Stary Dzierzgoń leży poza zasięgiem bezpośredniego oddziaływania Aglomeracji Trójmiejskiej.

Sieć osadniczą gminy tworzą ośrodki wiejskie, w tym siedziba władz gminnych – wieś Stary Dzierzgoń, ośrodek gminny o funkcjach podstawowych.

Gminę Stary Dzierzgoń wraz z gminami sąsiednimi charakteryzuje m.in.:

- ograniczony dostęp do dóbr i usług, zwłaszcza we wsiach oddalonych od głównego systemu komunikacyjnego,
- wysoka stopa bezrobocia i niski poziom zatrudnienia a jednocześnie niski poziom inwestycji,
- słabe wykorzystanie dziedzictwa kulturowego regionu,
- niższa wartość kapitału społecznego (niższy niż przeciętnie w województwie poziom wykształcenia – dane wg spisu powszechnego 2002 r.),

W pzpwp jako główne kierunki polityki przestrzennej dla gminy Stary Dzierzgoń i otoczenia wskazuje się:

- *Projektowanie ośrodków wielofunkcyjnych i podnoszenie atrakcyjności gospodarczej regionu przygotowanie terenów inwestycyjnych (opracowanie mpzp dla terenów inwestycyjnych) na obszarach powiązanych siecią drogową i kolejową z drogami krajowymi.*
- *Wyłączenie atrakcyjnych dla rozwoju turystyki i rekreacji obszarów z intensywnego osadnictwa oraz inwestycji gospodarczych kolidujących z usługami turystyki.*
- *Ustalenie obszarów ochrony przestrzeni otwartych, na których należy ograniczyć zainwestowanie.*
- *Domykanie granic zainwestowania – ustalenie w dokumentach planistycznych czytelnym krawędzi terenów zainwestowanych, wypełnianie w pierwszej kolejności luk w zainwestowaniu i kontynuacja zabudowy zgodnie z charakterem jednostki osadniczej.*
- *Eliminacja i przeciwdziałanie powstawaniu zabudowy o cechach dysharmonijnych w strefach wglądów na tereny o wysokich walorach krajobrazowych.*
- *Podniesienie gospodarczej atrakcyjności przestrzeni przez planistyczne i infrastrukturalne przygotowanie przez gminy terenów inwestycyjnych na obszarach o dobrych warunkach klimatycznych oraz hydrologicznych wyznaczenie terenów pod lokalizację źródeł energii odnawialnej, np.: parków wiatrowych czy elektrowni wodnych.*

Generalną zasadą realizowaną w prowadzeniu polityki przestrzennej powinno stanowić
długookresowe równoważenie rozwoju
różnych sfer życia i działalności w przestrzeni województwa.

2.2.2. Zasady ochrony środowiska przyrodniczego.

W pzpwp wskazuje się następujące działania celem ochrony obszarów cennych przyrodniczo:

1) **Zachowanie ustanowionych form ochrony przyrody:**

- a) Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego obejmujący południowo – wschodnią część gminy,
- b) obszary Natura 2000: specjalny obszar ochrony ptaków „Lasy Iławskie” PLB280005 w południowo – wschodniej części gminy, obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Ostoja Iławska” PLH280053 również w południowo - wschodniej części gminy,
- c) Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Dzierzgoń obejmujący północną i wschodnią część gminy,
- d) 12 pomników przyrody.

W bezpośrednim sąsiedztwie występują obszary chronione: OCHK Pojezierza Iławskiego (część A) i OCHK Pojezierza Iławskiego (część B) i OCHK Jeziora Dzierzgoń.

2) **Ukształtowanie i uzupełnienie struktury powiązań ekologicznych regionu** do których należy **korytarz ekologiczny regionalny Doliny rzeki Dzierzgoń** łączy korytarz rzeki Liwy z ekosystemem otoczenia jeziora Drużno oraz pn.-zach. krańcem lasów Pojezierza Iławskiego, w sąsiedztwie jeziora Jeziorak.

Ponadto w pzpwp przyjmuje się koncepcję spójnej i równorzędnej ochrony zasobów przyrody, krajobrazu oraz walorów kulturowych i określa kierunki działań w zakresie ich ochrony w województwie pomorskim.

W zakresie ochrony litosfery i zasobów kopalin:

- *zagospodarowanie przestrzenne w strefie udokumentowanych złóż kopalin w sposób umożliwiający późniejsze wydobycie z zachowaniem wymogów ochrony walorów krajobrazowych,*
- *eksploatacja surowców mineralnych głównie na obszarach aktualnego wydobycia,*
- *rewaloryzacja i rekultywacja obszarów przekształconych i zdegradowanych.*

W zakresie ochrony gruntów rolnych i leśnych:

- zachowanie co najmniej obecnej powierzchni terenów leśnych i stosowanie kompensacji przyrodniczej przy przeznaczeniu na cele nieleśne,
- powiększanie areału gruntów leśnych przez zalesianie gruntów najniższych klas oraz zagrożonych procesami erozyjnymi,
- ochrona gleb o najwyższej przydatności rolniczej, szczególnie na obszarze Żuław Wiślanych, pasa pobrażęży i **Pojezierza Iławskiego**.

W zakresie ochrony wód powierzchniowych:

- zachowanie istniejących terenów hydrogenicznych – wód powierzchniowych, mokradł, torfowisk oraz odnawianie obszarów małej retencji,
- utrzymanie i zwiększanie zdolności do samooczyszczania wód powierzchniowych, w celu polepszenia ich klasy czystości,
- odtworzenie wszędzie gdzie to możliwe zabudowy biologicznej stref brzegowych wód i cieków, ograniczając spływ zanieczyszczeń i odtwarzając naturalne korytarze ekologiczne,
- tworzenie i utrzymywanie ekotonów wokół wód powierzchniowych.

W zakresie ochrony zasobów biosfery:

- oszczędne gospodarowanie przestrzenią, szczególnie na obszarach istotnych z punktu widzenia ochrony bioróżnorodności,
- ograniczanie lokalizowania elementów infrastrukturalnych zagrażających funkcjonowaniu korytarzy ekologicznych (np. farmy wiatrowe, elektrownie wodne, infrastruktura transportowa),
- w sąsiedztwie obszarów chronionych i w obrębie korytarzy ekologicznych ważne jest m.in. optymalne wykorzystanie istniejących korytarzy infrastruktury pod budowę nowych odcinków sieci infrastrukturalnych, odtwarzanie zniszczonych siedlisk przyrodniczych w miejscach zastępczych.

W zakresie ochrony powietrza:

- przeznaczenie części terenów niezainwestowanych na założenia terenów zielonych przenikających tkankę obszarów zabudowanych oraz ochrona zadrzewień i zakrzewień, i istniejących terenów zieleni urządzonej, jako elementów naturalnych utrzymujących dobre warunki klimatu lokalnego i ograniczających rozprzestrzenianie zanieczyszczeń oraz hałasu,
- w dokumentach planistycznych gmin należy wyznaczyć korytarze przewietrzające.

W zakresie ochrony przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem:

- wprowadzanie zabudowy technicznej i biologicznej ograniczającej rozprzestrzenianie hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych w obszarach zabudowy mieszkaniowej.

2.2.3. Zasady ochrony środowiska kulturowego i system ochrony walorów krajobrazu.

Na obszarze gminy Stary Dzierzgoń znajduje się wiele wsi o wartościach kulturowych z zabytkowymi elementami architektury takimi jako kościoły i zespoły dworsko – parkowe i folwarczne. Do najważniejszych z nich należą Stary Dzierzgoń, Stare Miasto, Przezmark, Myślice, Lubochowo i Gisiel. Wysokie wartości krajobrazowo kulturowe przedstawia także wieś Mortąg z zachowanym układem ruralistycznym i Pudłowiec z ruinami pałacu i reliktnymi założeniami parkowego.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony zasobów i walorów środowiska kulturowego oraz kształtowania walorów krajobrazowych stanowiących o tożsamości regionu odnoszące się do terenu gminy:

- *ochrona zachowanych zespołów obiektów zabytkowych o wyrazistej tożsamości – nawet jeśli poszczególne obiekty nie posiadają wybitnej wartości historycznej lub artystycznej,*
- *unikanie przekształceń przestrzennych mogących zagrażać zasobom dziedzictwa kulturowego, np. dysharmonijne lub szkodliwe sąsiedztwo,*
- *ochrona i odnowa charakterystycznych zasobów dziedzictwa kulturowego regionu m.in. układów ruralistycznych, obiektów dziedzictwa techniki, zespołów rezydencjalnych, zespołów zieleni urządzonej,*
- *utrzymanie sieci obszarów ochrony środowiska przyrodniczego w tym: Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Dzierzgoń i Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego,*
- *rewitalizacja zabytkowych układów przestrzennych, w tym zabudowy folwarcznej,*
- *ochrona przedpola ekspozycji bądź poprawa wyeksponowania m.in. przez ograniczenie wprowadzania zabudowy, zalesień, reklam wielkoformatowych i innych przekształceń, ochronę charakterystycznych akcentów i dominant, odtwarzanie wartościowych elementów obiektów zabytkowych i sylwet panoramicznych, w tym szczególnie układu ruralistycznego miejscowości Stary Dzierzgoń, Stare Miasto, Myślice, Lubochowo, Mortąg,*
- *podejmowanie działań - restytucji, rewaloryzacji i rekultywacji elementów przyrodniczych i architektoniczno – kulturowych decydujących o zachowaniu lub przywróceniu walorów krajobrazowych specyficznych dla poszczególnych typów obszarów.*

W gminnych dokumentach planistycznych należy określić:

- *elementy i obszary charakterystyczne dla krajobrazu kulturowego miejscowości oraz szczegółowe zasady ich przekształceń,*
- *strefy krajobrazu zdegradowanego oraz zasady i kierunki ich przekształceń,*
- *sposoby rekompozycji, restylizacji i uporządkowania chaotycznych układów zabudowy,*
- *zasady zagospodarowania punktów widokowych i ochrony panoram widokowych.*

2.2.4. Kształtowanie warunków przestrzennych rozwoju gospodarczego

W odniesieniu do gminy Stary Dzierzgoń wyróżnione są cele rozwoju gospodarczego w sferach rolniczej (dobre warunki agroekologiczne) i turystycznej (wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze).

Gospodarka rolna:

- *Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, w tym szczególnie obszarów strukturalnie słabych, gwarantujący zachowanie właściwego stanu środowiska i wiejskiego charakteru krajobrazu.*
- *W procesie przekształceń przestrzeni rolniczej, m.in. związanej ze zmianami własnościowymi i zalesianiem, zachowywanie wiejskiego krajobrazu kulturowego i założeń przestrzennych związanych z zabytkowymi zespołami folwarcznymi i dworsko-parkowymi.*
- *Aktywizacja gospodarcza przez poprawę dostępności przedsiębiorców do usług informacyjnych i doradczych świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu, zwłaszcza na obszarach o niskiej aktywności gospodarczej.*

Gospodarka turystyczna:

- *Ograniczanie presji turystycznej na obszary wrażliwe przyrodniczo, kulturowo i krajobrazowo przez zapewnienie infrastruktury obsługi ruchu turystycznego przeciwdziałającej dewastacji tych obszarów.*

- Ograniczanie intensywności zagospodarowania stref przybrzeżnych jezior, realizacja zagospodarowania w przypadku jezior rynnowych przez zagospodarowanie tylko jednej strony jeziora.
- Wytyczenie i organizowanie szlaków turystycznych, zwłaszcza tras rowerowych o znaczeniu ponadlokalnym w sposób umożliwiający ich wykorzystanie niezależnie od stopnia sprawności fizycznej.
- Ustala się sieć tras rowerowych składającą się z systemów tras o znaczeniu regionalnym w tym: trasa nr 121 – Dzierzgoń – Stary Dzierzgoń – Iława.

2.2.5. Infrastruktura transportowa i techniczna o znaczeniu ponadlokalnym

Transport:

Przez gminę Stary Dzierzgoń przebiegają drogi:

- główna (G), wojewódzka nr 515 Malbork - Susz,
- zbiorcza (Z) wojewódzka 519 Stary Dzierzgoń –Morąg,
- zbiorcza (Z) wojewódzka nr 526 Pasłek – Przezmark.

Przez gminę nie przebiega żadna czynna linia kolejowa – najbliższy węzeł kolejowy znajduje się w Malborku, natomiast najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Mikołajkach Pomorskich i Małdytach. Problemem rozwojowym regionu jest niska jakość systemu transportowego, mała dostępność połączeń z ośrodkami gospodarczymi województwa (głównie Trójmiastem) oraz stan techniczny dróg.

Infrastruktura techniczna:

W zakresie ochrony przed powodzią i regulacji stosunków wodnych:

W gminnych dokumentach planistycznych należy wskazać sposoby ograniczania ilości wód opadowych i roztopowych odprowadzanych do odbiorników, uwzględnić ustalenia wynikające z Programu małej retencji oraz Programu udraźniania rzek województwa pomorskiego.

Odtwarzanie i utrzymanie naturalnych obszarów retencyjnych

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń nie występują żadne obiekty do przebudowy lub likwidacji wskazane w Programie udraźniania rzek województwa pomorskiego, nie są też wskazane żadne obiekty planowane do realizacji na podstawie Programu małej retencji. Jednakże należy uwzględnić ogólne zasady racjonalnego wykorzystania zasobów wody poprzez *ograniczenie odpływu wód powierzchniowych i opadowych z terenów rolnych przeprowadzając renaturyzację cieków i zbiorników wodnych, stosowanie tzw. kodeksu dobrych praktyk rolniczych (m.in. pozostawianie lub zakładanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, tworzenie nadrzecznych pasów ochronnych oraz stref buforowych wokół wód powierzchniowych, kształtowanie odpowiedniego układu pól ornych i użytków zielonych), wykorzystanie istniejących systemów nawodnień w celu utrzymania mokradeł i bagien oraz trwałych użytków zielonych, a także – jeżeli to możliwe – ponowne zabagnienie terenów osuszanych na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci, wykorzystanie zbiorników przeciwpożarowych na terenach wiejskich oraz wykonanie zbiorników retencyjnych na obszarach wiejskich i leśnych.*

W zakresie zaopatrzenia w wodę należy:

- *uwzględnić i przestrzegać zakazów i nakazów określonych w decyzjach o ustanowieniu stref ochrony pośredniej ujęć wód podziemnych i powierzchniowych,*
- *realizację budowy i rozbudowy wodociągów prowadzić równocześnie z budową lub rozbudową zbiorowych kanalizacji zakończonych oczyszczalniami ścieków.*

W zakresie odprowadzenia ścieków należy:

- *wyposażyć jednostki osadnicze w systemy kanalizacji zbiorczej zakończone oczyszczalniami ścieków,*

- w gminach wiejskich dla 75% mieszkańców dążyć do zapewnienia dostępu do zbiorczej kanalizacji zakończonej oczyszczalnią ścieków, dla pozostałych przypadków proponowane jest stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.
- dążyć do objęcia kanalizacją sanitarną jak największą liczbę mieszkańców na obszarach objętych prawnymi formami ochrony przyrody oraz na obszarach wrażliwych na zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych.

W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną należy podjąć działania w kierunku:

- rozbudowy i modernizacji linii 15 i 0,4kV szczególnie na terenach wiejskich,
- rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Przy określaniu lokalizacji elektrowni wiatrowych należy uwzględnić uwarunkowania wynikające w szczególności z ich oddziaływania na:

- obszary objęte ochroną przyrody, w formie: parków narodowych i ich otulin, rezerwatów przyrody, obszarów NATURA 2000, parków krajobrazowych i ich otulin, obszarów chronionego krajobrazu, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych;
- projektowane obszary chronione, w tym wytypowane w ramach tworzenia Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000;
- obszary tworzące ośnowę ekologiczną województwa – korytarze ekologiczne;
- tereny położone w strefach ekspozycji obiektów dziedzictwa kulturowego: pomników historii, cennych założeń urbanistycznych i ruralistycznych oraz założeń zamkowych, parkowo-pałacowych i parkowo-dworskich.

Konieczne jest również uwzględnianie lokalizacji i sąsiedztwa:

- terenów zabudowy mieszkaniowej oraz aktywnego wypoczynku;
- dróg o nawierzchni utwardzonej i linii kolejowych;
- linii elektroenergetycznych;
- lasów oraz akwenów i cieków wodnych;
- pasów technicznych i ochronnych brzegów morskich;
- innych farm wiatrowych.

Lokalizacje elektrowni wiatrowych muszą uwzględniać możliwość przesyłu wyprodukowanej energii, z zachowaniem możliwie jak najmniej negatywnego oddziaływania linii elektroenergetycznych na komponenty środowiska.

W zakresie telekomunikacji i teleinformacji należy :

- uwzględniać uwarunkowania krajobrazowe i tereny zabudowy mieszkaniowej w procesie ustalania lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowych.

W zakresie gospodarki energetycznej zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego na obszarze gminy musi uwzględniać m. in.:

- realizację polityki energetycznej państwa, zakładającej zwiększenie udziału paliw odnawialnych w bilansie energetycznym kraju,
- propagowanie i wspieranie przedsięwzięć racjonalizujących użytkowanie paliw i energii.

W zakresie zaopatrzenia w ciepło rozwój systemów zaopatrzenia w ciepło powinien uwzględniać ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez:

- obniżenie zapotrzebowania na ciepło poprzez modernizację budynków mieszkalnych, usługowych i użyteczności publicznej o 17%,
- obniżenie udziału węgla w bilansie paliw do wartości 53%,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w zaspokojeniu zapotrzebowania na ciepło do wartości 47%,

- *rozwój różnorodnych form rozproszonej generacji energii w oparciu o surowce odnawialne, w tym przede wszystkim o biomasę.*

W zakresie gospodarki odpadami należy prowadzić działania w kierunku:

- *upowszechniania selektywnej zbiórki odpadów; m.in. niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych, wielkogabarytowych oraz z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych,*
- *bieżącą likwidację nielegalnych składowisk.*

Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2010 odpady z gminy Stary Dzierzgoń mają być zagospodarowane przez ZZO Gilwa Mała w powiecie kwidzyńskim. Dawne składowisko odpadów w Starym Dzierzgoniu zostało zrekultywowane. Pozostałe nielegalne i dzikie zostały zlikwidowane.

Gmina Stary Dzierzgoń nie jest zasilana gazem ziemnym z krajowego systemu gazowniczego. Gazociąg wysokiego ciśnienia przebiega przez obszar powiatu sztumskiego, najbliższe stacje redukcyjno – pomiarowe I stopnia zlokalizowane są w Sztumie i Dzierzgoniu.

2.2.6. Inne uwarunkowania – obszary problemowe

Gmina Stary Dzierzgoń zaliczana jest do obszarów wiejskich strukturalnie słabych. Zasady zagospodarowania tych obszarów wskazane w pzpwp to m in.:

- *Zachowanie istniejącej sieci placówek oświaty i kultury, jako ośrodków kulturotwórczych i integrujących społeczności lokalne.*
- *Przekształcanie placów, skwerów, parków we wsiach i miejscowościach wiejskich w przestrzeń publiczną, stanowiącą pozytywne wzorce zagospodarowania i umożliwiające integrację mieszkańców.*
- *Objęcie ochroną elementów tradycyjnego gospodarowania rolniczego tj. zadrzewienia śródpolne, oczka wodne i w miarę możliwości inne elementy przestrzeni rolniczej stanowiące ostoję dla zagrożonych gatunków.*
- *W dokumentach planistycznych gmin uwzględniać możliwości wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego dla tworzenia „zielonych” miejsc pracy.*
- *Uwzględnianie projektowanych przebiegów i potrzeb szlaków wodnych, rowerowych i pieszych.*
- *Właściwe ukierunkowanie presji turystycznej, ochrona i odciążenie wrażliwych elementów przyrody.*
- *Ograniczanie przeznaczania terenów otwartych na cele nowej zabudowy lotniskowej.*

2.2.7. Wnioski z nowej strategii rozwoju województwa pomorskiego.

Zgodnie ze strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020,

Województwo pomorskie w roku 2020 to region:

- *trwałego wzrostu, w którym uruchamiane i wykorzystywane są zróżnicowane potencjały terytorialne dla wzmocnienia i równoważenia procesów rozwojowych;*
- *o unikatowej pozycji, dzięki aktywności społeczeństwa obywatelskiego, silnemu kapitałowi społecznemu i intelektualnemu, racjonalnemu zarządzaniu zasobami środowiska, gospodarczemu wykorzystaniu potencjału morza oraz inteligentnym sieciami infrastrukturalnym i powszechnemu stosowaniu technologii ekoefektywnych;*
- *będący liderem pozytywnych zmian społecznych i gospodarczych w Polsce i w obszarze Południowego Bałtyku.*

Dla osiągnięcia wyżej wymienionej wizji określono cele operacyjne, dla gminy Stary Dzierzgoń najważniejsze cele to:

- 1) Cel operacyjny 2.1. Wysoki poziom zatrudnienia – aktywizacja biernych zawodowo i bezrobotnych, wspieranie rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw w szczególności dotyczy to obszarów o wysokiej stopie bezrobocia oraz o niskim poziomie aktywności gospodarczej, do których należy gmina Stary Dzierzgoń.
- 2) Cel operacyjny 2.2. - Wysoki poziom kapitału społecznego - Kompleksowa rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznych.
- 3) Cel operacyjny 2.3. –Efektywny system edukacji – zapewnienie wysokiej jakości edukacji na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponad gimnazjalnym oraz poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej i zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3.
- 4) Cel operacyjny 3.1. Sprawny system transportowy – rozwój systemów transportu drogowego oraz poprawa dostępności drogowej do Trójmiasta, mierzone wskaźnikiem odsetka mieszkańców województwa objętych izochroną 90 minut dostępności transportem zbiorowym do Gdańska w godzinach porannego szczytu komunikacyjnego i odsetka ludności, o co najmniej dobrej dostępności zbiorowym transportem do miasta powiatowego.
- 5) Cel operacyjny 3.2. - Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna - Wsparcie przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej i z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- 6) Cel operacyjny 3.3. - Dobry stan środowiska - Rozwój systemów odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych oraz wód opadowych i roztopowych – tendencja do 2020 – 100%, Ograniczanie zagrożeń powodziowych (Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wyznaczone we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego oraz obszary wyznaczone na mapach zagrożenia powodziowego), Zachowanie walorów przyrody i poprawa spójności przyrodniczej (Obszary objęte prawnymi formami ochrony przyrody oraz obszary wpisujące się w strukturę korytarzy ekologicznych wg Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego).

2.3. Uwarunkowania i wnioski wynikające ze strategii rozwoju społeczno - gospodarczego gminy.

Strategia rozwoju gminy Stary Dzierzgoń została opracowana w 1999 roku i od tego czasu nie była aktualizowana. Priorytety i cele zawarte w Strategii sformułowane są ogólnie, nie określono konkretnych działań w poszczególnych miejscowościach wobec czego **strategię należy uwzględnić w zakresie informacyjnym o możliwościach i potrzebach rozwoju gminy.**

Do priorytetów rozwoju gminy Stary Dzierzgoń zaliczono:

- 1) *Rozwój rolnictwa, rozwój obszarów wiejskich oraz poprawa warunków życia na terenach wiejskich; kompleksowe wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz potencjału wielkoobszarowych gospodarstw rolnych.*
- 2) *Wykorzystanie możliwości, uruchomienie nowych działalności w oparciu o istniejące zasoby przyrodnicze (kruszywo naturalne), zasoby dziedzictwa kulturowego, głównie przez wspomaganie rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).*
- 3) *Ochrona dziedzictwa kulturowego wiejskiego, zahamowanie procesów ich degradacji oraz racjonalne zagospodarowanie.*
- 4) *Rozwój turystyki opartej o zasoby przyrodnicze i kulturowe.*
- 5) *Wzrost poziomu wykształcenia. Priorytet ten związany jest bezpośrednio z aktywizacją działalności zawodowej mieszkańców, co w efekcie powinno skutkować poprawą jakości życia.*
- 6) *Rozwój infrastruktury transportowej, poprawa dostępności komunikacji do gminy jako podstawa aktywności gospodarczej. Działania w ramach tego priorytetu obejmują głów-*

nie procesy inwestycyjno – modernizacyjne dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich oraz inne elementy infrastruktury technicznej, koniecznej dla rozwoju gospodarczego gminy, m.in. gazyfikacja.

7) Zakończenie procesów inwestycyjnych z zakresu infrastruktury w celu ochrony środowiska, m.in.:

- poprawy jakości, czystości wód oraz zapotrzebowania wsi w wodę,
- kanalizacji, budowy systemu oczyszczalni wiejskich,
- utylizacji odpadów stałych.

3. Uwarunkowania wewnętrzne.

3.1 Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu

3.1.1. Położenie i ogólna charakterystyka

Gmina Stary Dzierzgoń położona jest w południowo - wschodniej części województwa pomorskiego, w powiecie sztumskim, na Pojezierzu Iławskim.

Gminę komunikacyjnie obsługują drogi wojewódzkie: w kierunku północ – południe w zachodniej części gminy - droga wojewódzka nr 515 Iława – Malbork, w kierunku wschód – zachód droga wojewódzka nr 519 Stary Dzierzgoń – Małdyty, w kierunku północ – południe we wschodniej części gminy - droga wojewódzka nr 526 Przezmark – Pasłęk.

Gmina Stary Dzierzgoń graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminą Rychliki (woj. warmińsko – mazurskie);
- od północnego-zachodu z gminą i miastem Dzierzgoń;
- od zachodu z gminą Mikołajki Pomorskie;
- od południowego – zachodu z gminą Prabuty;
- od południa z gminą Susz (woj. warmińsko – mazurskie);
- od północnego- wschodu z gminą Morąg (woj. warmińsko – mazurskie);
- od wschodu z gminą Zalewo (woj. warmińsko – mazurskie).

Powierzchnia gminy wynosi ok. 185,8 km². Zamieszkuje ją ok. 4300 mieszkańców.

Główne sektory gospodarki to głównie rolnictwo, handel i usługi (rzemieślnicze i budowlane), oraz usługi inne (edukacja, administracja, zdrowie, turystyka).

Gmina obejmuje 15 sołectw: Bucznik, Folwark, Górki, Kornele, Lipiec, Lubochowo, Matule, Milikowo, Mortąg, Myślice, Przezmark, Skolwity, Stare Miasto, Stary Dzierzgoń i Tabory. Gmina Stary Dzierzgoń podzielona jest na 30 obrębów geodezyjnych.

Gmina ma charakter rolniczy, 60% powierzchni gminy to użytki rolne (z czego 30 % stanowią grunty III klasy). Lasy zajmują prawie 1/4 powierzchni gminy (około 25 %), stanowią one ostoję dla zwierząt i duży potencjał dla rozwoju turystycznego gminy.

3.1.2. Użytkowanie terenu

Gmina Stary Dzierzgoń jest gminą rolniczą, o średniej lesistości.

Powierzchnia gminy wynosi – **18 583 ha – 185,83 km²** (dane wg ewidencji gruntów ze Starostwa Powiatowego, stan na 01.01.2011 r.), z czego:

- użytki rolne – obejmują powierzchnię 12420 ha (co stanowi ok. **66,84%** pow. gminy),
 - w tym grunty orne to 9646 ha, co stanowi ok. **77%** użytków rolnych,

- łąki, pastwiska, sady i ogrody to 2424 ha, co stanowi ok. **19%** użytków rolnych,
- lasy i parki – obejmują powierzchnię 4926 ha (**26,5%** pow. gminy),
- grunty zabudowane i zurbanizowane – obejmują powierzchnię ok. 591 ha (ok **3,2%** pow. gminy),
- grunty pod wodami – obejmują powierzchnię ok. 247 ha (ok. **1,3%** pow. gminy),
- nieużytki – 398 ha (ok **2,1%** pow. gminy).

Powyżej 98% w przypadku gruntów ornych i 94,5% w użytkach zielonych to gleby III – V klasy bonitacyjnej.

3.1.3. Ludność¹

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) na terenie gminy wiejskiej Stary Dzierzgoń w końcu 2010 r. zamieszkiwało 4021 osób, co stanowiło:

- 0,2% ludności województwa,
- 9,7% ludności powiatu sztumskiego.

Tabela 1. Gęstość zaludnienia w gminie Stary Dzierzgoń na tle woj. pomorskiego

Wyszczególnienie	Gęstość zaludnienia (osób na km ²) stan na 31.12.2010 r.
Województwo pomorskie	122
Gminy wiejskie województwa pomorskiego	46
Powiat sztumski	57
Gmina Stary Dzierzgoń	22
Gmina Mikołajki Pomorskie	41
Gmina Dzierzgoń - obszar wiejski	31

Gęstość zaludnienia gminy jest o połowę niższa od średniej gęstości gmin wiejskich województwa pomorskiego i w porównywalnej sąsiadującej gminie Mikołajki Pomorskie.

Według Urzędu Gminy Stary Dzierzgoń na terenie gminy w dniu 26.10.2011 r. zameldowanych na pobyt stały było 4307 mieszkańców. Połowa ludności całej gminy zamieszkuje w sołectwach małych do 400 osób.

¹ Szczegółowe omówienie w Studium sfery społeczno – gospodarczej gminy wraz z prognozami demograficznymi - sporządzonej na potrzeby zmiany niniejszego studium – opracowanie PPR „Dom” sp. z o.o. Starogard Gdański 2012 rok.

Tabela 2. Ludność gminy Stary Dzierzgoń w miejscowościach (stan 26.10.2011 r.)
wg Urzędu Gminy

	Nazwy miejscowości	Sołectwo	Liczba miesz- kańców (pobyt stały)	Liczba mieszkańców w sołectwie
1.	Bucznik	Bucznik	93	93
2.	Folwark	Folwark	188	374
3.	Nowy Folwark		156	
4.	Protajny		30	
5.	Górki	Górki	76	76
6.	Kornele	Kornele	62	153
7.	Łatkowo		91	
8.	Lipiec w tym Kołtyniany	Lipiec	145	260
9.	Pudłowiec		115	
10.	Lubochowo	Lubochowo	426	426
11.	Matule	Matule	98	334
12.	Monasterzysko Wielkie (w tym Monaterzysko Nowe)		194	
13.	Wartule		42	
14.	Milikowo	Milikowo	95	288
15.	Pronie		193	
16.	Mortąg	Mortąg	143	201
17.	Bądze		58	
18.	Myślice	Myślice	362	563
19.	Gisiel		183	
20.	Najatki		12	
21.	Podwiejki		6	
22.	Przezmark	Przezmark	381	400
23.	Wesoła Kępa		13	
24.	Danielówka		6	
25.	Skolwity	Skolwity	70	111
26.	Popity		41	
27.	Stare Miasto w tym Zapiecki	Stare Miasto	264	393
28.	Kielmy		129	
29.	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń	377	528
30.	Zakręty		99	
31.	Piaski Morąskie		39	
32.	Białe Błoto		11	
33.	Bartne Łąki		1	
34.	Zamek		1	
35.	Tabory	Tabory	107	107

3.1.4. Charakterystyka zagospodarowania poszczególnych sołectw gminy²

SOŁECTWO STARY DZIERZGOŃ

Sołectwo jest zróżnicowane pod względem użytkowania gruntów – w środkowej części przeważają grunty orne (Stary Dzierzgoń i Piaski Morąskie), natomiast w północnej i południowej części znajdują się lasy. Na terenie sołectwa znajduje się siedziba władz gminnych – wieś Stary Dzierzgoń. Na terenie sołectwa mieszka około 530 mieszkańców. Na obszarze przecinają się główne szlaki komunikacyjne: droga wojewódzka nr 519 i 515. Przez obszar przepływa rzeka Nowa Dzierzgonka.

wieś Stary Dzierzgoń

Wieś Stary Dzierzgoń to siedziba władz samorządowych gminy. We wsi krzyżują się główne szlaki komunikacyjne (drogi wojewódzkie nr 515 i 519). Tereny zainwestowane (mieszkalnictwo i usługi) skupione są wzdłuż ulicy. Zabudowa wsi jest zwarta, nie występują zespoły zabudowy oderwane od struktury wynikające z dowolnych podziałów i zabudowy pojedynczych działek.

We wsi skupione są główne usługi obsługujące centralną część całej gminy w tym:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Starym Dzierzgoniu,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Eskulap filia w Starym Dzierzgoniu,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Kościół Wniebowstąpienia Pańskiego – rzymskokatolicki.

Ponadto na terenie wsi zlokalizowanych jest szereg usług podstawowych takich jak: stacja paliw, night-club, restauracja, centrum budowlane, poczta, sklepy, bank.

Zabudowa mieszkaniowa to różne typy budynków, od wolnostojących obiektów w zespołach zabudowy zagrodowej do 2 piętrowych obiektów usługowo – mieszkaniowych.

wieś Zakręty

Wieś znajduje się ok. 1,5 km na północ od Starego Dzierzgonia, w ciągu drogi wojewódzkiej nr 515. Zabudowa – głównie mieszkaniowa w formie siedlisk zlokalizowana jest wzdłuż drogi oraz a pojedyncze zabudowania wśród pól.

osada Piaski Morąskie

Osada znajduje się około 1 km od miejscowości Stary Dzierzgoń. Komunikację zapewnia droga powiatowa. Zabudowa to historyczne budynki starego folwarku i budynki mieszkaniowe wielorodzinne dawnego PGR-u, łącznie mieszka tu około 40 osób. Zabudowa, otoczona jest polami uprawnymi.

osada Białe Błoto i Bartne Łąki

Osady położone w lasach przy południowej granicy gminy. Dojazd poprzez drogi leśne z wojewódzkiej nr 515. W Białym Błocie mieszka około 10 osób natomiast i znajduje się tam leśniczówka. W Bartnych Łąkach nie są zamieszane. Zabudowę stanowią pojedyncze obiekty budowlane – mieszkalne i gospodarcze.

osada Zamek

Osada położona na północ od Starego Dzierzgonia w obszarze rolniczym, składa się z gospodarstwa rolnego formalnie zamieszkałego przez jedną osobę.

² Szczegółowe omówienie w Inwentaryzacji urbanistycznej – analiza i ocena stanu ładu przestrzennego – opracowanie PPR „Dom” sp. z o.o. Starogard Gdański 2012 rok.

SOŁECTWO BUCZNIK

Sołectwo położone w środkowej części gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie dużego kompleksu leśnego Nadleśnictwa Susz. Na terenie sołectwa przeważają użytki rolne z zabudową skupioną we wsi i kilkoma pojedynczymi siedliskami w północnej części. Obsługę komunikacyjną zapewniają drogi gminne. Sołectwo zamieszkuje ok. 90 osób.

wieś Bucznik

We wsi mieszka około 90 osób. Zabudowa skupiona jest w formie wsi owalnicowej, wokół stawu. Zabudowa to głównie gospodarstwa rolnicze, składające się z budynków mieszkalnych i kilku budynków gospodarczych. Stan techniczny większości z nich jest zły.

SOŁECTWO FOLWARK

Sołectwo położone jest w środkowej części gminy. Sołectwo obsługiwane jest przez drogi: wojewódzką 519 i powiatowe nr 3120G i 3121G. Przez obręb Nowy Folwark przebiega nieczynna trasa kolejowa. Obszar sołectwa to tereny rolnicze, z siecią rowów melioracyjnych w zachodniej i północnej jego części. Sołectwo zamieszkuje około 370 mieszkańców.

wieś Folwark

Wieś położona w środkowej części sołectwa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 519. Zabudowa wsi skupiona jest wzdłuż tej drogi. W historycznym układzie przestrzennym wsi przeważa zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna z drobnymi usługami – sklep detaliczny, warsztat usług naprawczych dla sprzętu zmechanizowanego oraz hurtownia drobiu. We wsi mieszka około 180 osób.

wieś Nowy Folwark

Wieś położona jest około 0,5 km na północ od wsi Folwark – po północnej stronie nieczynnej trasy kolejowej. Wieś składa się z zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej oraz zabudowy rolniczej w obrębie dawnego folwarku. Na zachód od zabudowy dawnego folwarku istnieje zespół zabudowy byłego PGR-u, na który składa się kilka budynków mieszkalnych wielorodzinnych i zabudowa gospodarcza. We wsi zlokalizowane jest boisko sportowe. Z uwagi na istnienie zabudowy wielorodzinnej osadę zamieszkuje około 150 osób. W osadzie znajduje się zespół folwarczny z układem dworsko – parkowym, wpisany do ewidencji zabytków WKZ. Osada otoczona jest terenami rolniczymi.

wieś Protajny

Położona w północnej części sołectwa. Dojazd zapewnia droga powiatowa. We wsi znajduje kilka budynków dawnego PGR-u zlokalizowanego w dawnym dworze. Część zabudowy dawnego zespołu dworsko – parkowego jest w złym stanie technicznym, nieczytelny jest też układ parku. Zabudowa wsi skupiona jest wzdłuż drogi publicznej. We wsi mieszka około 30 osób.

SOŁECTWO GÓRKI

Sołectwo Górki położone jest w południowo – zachodnim krańcu gminy. Znaczną część stanowią pola uprawne i niewielki fragment podmokłych lasów przy granicy gminy. Sołectwo obsługiwane jest komunikacyjnie przez drogi powiatowe i gminne. Zabudowa skupiona jest we wsi Górki a także rozproszona jest wzdłuż pozostałych dróg gminnych i powiatowych. Obszar sołectwa zamieszkuje około 75 mieszkańców.

wieś Górki

Wieś leży w środkowej części sołectwa wśród pól uprawnych. We wsi krzyżują się drogi powiatowa i gminna, gdzie tworzy się plac z kapliczką na środku. Zabudowa – głównie siedliskowa - w obrębie jest rozproszona, zlokalizowana wzdłuż dróg. Kilka obiektów – mieszkalnych i gospodarczych ujętych jest w ewidencji zabytków WKZ.

SOŁECTWO KORNELE

Sołectwo położone jest w północno – wschodniej części gminy, przy granicy z gminą Zalewo. Komunikacyjnie obsługiwane jest przez drogę powiatową i drogi gminne, istnieje tu również fragment nieczynnej trasy kolejowej. Sołectwo ma charakter rolniczy. Teren charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem. Zabudowa skupiona jest we wsi Kornele i osadzie Latkowo, występują tu również rozproszone gospodarstwa wśród pól. Przez sołectwo przepływa rzeka Dzierzgoń, wzdłuż której ustanowiony jest Obszar Chronionego Krajobrazu. Obszar sołectwa zamieszkuje około 150 mieszkańców.

wieś Kornele

Zabudowa wsi skupiona jest w dwóch grupach: północna część, na skrzyżowaniu dróg gminnych stanowi kilka gospodarstw rolnych, południowa część to zabudowa wokół pozostałości dawnego dworu z folwarkiem i parkiem. Wieś ma około 60 mieszkańców.

osada Latkowo

Zabudowę stanowią rozproszone siedliska rolnicze zlokalizowane wzdłuż dróg gminnych i drogi powiatowej. Niewielkie skupienie zabudowy występuje w miejscu danego folwarku. Osadę zamieszkuje około 90 osób. W pobliżu wsi przebiega nieczynna trasa kolejowa.

SOŁECTWO LIPIEC

Sołectwo położone w północno – zachodniej części gminy. Przez sołectwo przebiega droga powiatowa i drogi gminne. Sołectwo zamieszkuje około 260 osób. Całe sołectwo ma charakter rolniczy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem rzeźby terenu. Przez obszar przepływa rzeka Dzierzgoń.

Na zachód od wsi Lipiec (w Pogorzelnach) znajduje się niezamieszkanym obecnie teren dawnego PGR-u.

wieś Lipiec

Zabudowa wsi zlokalizowana jest wzdłuż dróg włączonych do drogi gminnej. Przez wieś przepływa rzeka Dzierzgoń. Zabudowa skupiona jest po dwóch stronach rzeki. Po północnej wsi charakteryzuje łukowy układ drogi z zabudową usytuowaną wzdłuż niej. Po południowej zabudowa zlokalizowana jest wzdłuż drogi włączonej do drogi gminnej. Zabudowa to głównie gospodarstwa rolnicze, w których zamieszkuje około 140 osób. Wieś otoczona jest terenami rolniczymi.

wieś Pudłowiec

Wieś zlokalizowana jest wzdłuż drogi gminnej, gdzie skupiona jest zabudowa, na którą składają się głównie budynki mieszkalne ale także zabudowa w formie bloków po PGR-ze na terenie dawnego zespołu dworsko - parkowego. We wsi zlokalizowane są drobne usługi handlu. Zabudowa wsi jest w dobrym stanie technicznym.

Charakterystyczną budowlą, unikatową w skali gminy i powiatu są ruiny dworu – pałacu i parku – wpisanego (jako ruina) do rejestru zabytków WKZ. Wieś zamieszkuje około 120 osób.

osada Kołtyniany

Osada położona jest ok. 800m na wschód od wsi Lipiec i składa się z kilku zespołów zabudowy siedliskowej położonej wzdłuż drogi a także skupiska kilku zagród przy północnej granicy gminy.

SOŁECTWO LUBOCHOWO

Sołectwo położone w środkowej części gminy. Całe sołectwo to tereny rolnicze, o dość zróżnicowanej rzeźbie terenu. Komunikacyjnie obsługiwane jest przez drogi powiatowe i gminne. Sołectwo zamieszkuje około 430 osób.

wieś Lubochowo

Wieś należy do największych w gminie. Zabudowa wsi skupiona jest wzdłuż ciągów komunikacyjnych. We wsi znajduje się głównie zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza, drobne usługi handlu i bar. We wsi znajduje się kościół filialny p. w. św. Antoniego przynależny do parafii w Myślicach. Kościół wpisany jest do rejestru zabytków WKZ. We wsi znajduje się jeszcze jeden zabytek wpisany do rejestru – chata (Lubochowo nr 26). We wsi znajduje się siedziba prywatnej firmy „Chemiland”, zajmującej się sprzedażą środków ochrony roślin, nawozów oraz skupem zbóż i rzepaku. Na zachodnim krańcu wsi, na południe od drogi powiatowej znajdują się pozostałości po zespole dworsko – parkowym, natomiast po północnej istnieją zabudowania po dawnym PGR-ze.

SOŁECTWO MATULE

Sołectwo położone jest w środkowo – zachodniej części gminy, przy granicy z gminą Mikołajki Pomorskie. Sołectwo to głównie obszary rolnicze, z niewielkimi połaciami lasów. Przez obręby Matule i Wartule przebiega nieczynna trasa kolejowa. Obsługa komunikacyjna odbywa się poprzez drogi powiatowe i gminne. Sołectwo zamieszkuje około 330 osób.

wieś Matule

Wieś składa się z tradycyjnie osiedlonej części na rozwidleniu dróg powiatowych i z rozproszonej wzdłuż dróg powiatowych zabudowy siedliskowej. Na skraju zabudowy znajduje się zakład usługowy – warsztat samochodowy i gospodarstwo agroturystyczne. Wiele z budynków ujętych jest w ewidencji zabytków WKZ. Wieś zamieszkuje około 100 osób. Obszar ma charakter rolniczy.

wieś Monasterzysko Wielkie

Wieś położona jest ok. 2,5 km na północ od wsi Matule. Zabudowa to zespoły mieszkaniowo – gospodarcze i budynki wielorodzinne dawnych PGR-ów (zlokalizowanych na terenie historycznego założenia dworsko – parkowego). Zabudowa to głównie budynki mieszkalne. W miejscowości znajduje się sklep spożywczy. Na skrzyżowaniu drogi gminnej z drogą powiatową znajduje się obiekt wpisany do rejestru zabytków WKZ – kaplica grobowa. Wieś jest zamieszкана przez około 200 osób.

osada Wartule

Osada w środkowej części sołectwa, położona ok. 1,5 km od wsi Matule, na którą składa się kilka zabudowań zlokalizowanych przy drodze gminnej. Osada zamieszкана przez 42 osoby.

osada Monasterzysko Nowe

Osada położona na północ od wsi Monasterzysko Wielkie i stanowi pojedyncze gospodarstwo rolne.

SOŁECTWO MILIKOWO

Sołectwo położone w środkowej części gminy o charakterze rolniczym. Przez sołectwo przebiega droga wojewódzka 526 w kierunku północ – południe i powiatowe w kierunku wschód - zachód. Sołectwo położone w północno-wschodniej części gminy. Sołectwo posiada około 290 mieszkańców.

wieś Milikowo

Wieś Milikowo położona jest w południowej części sołectwa. Zabudowa to głównie gospodarstwa rolne skupione wzdłuż drogi wojewódzkiej. Na północ od wsi zlokalizowanych jest kilka siedlisk rolniczych wśród pól uprawnych. Wiele z budynków zachowało wartości historyczne, zachowany jest układ ruralistyczny wsi wzdłuż drogi. Kilka historycznych budynków wyróżnia się dobrym stanem technicznym. We wsi mieszka około 100 osób.

wieś Pronie

Wieś położona w północnej części sołectwa. Wieś ma charakter rolniczy. Zabudowa skupiona jest wzdłuż drogi wojewódzkiej, nie występują tu rozproszone siedliska rolnicze.

We wsi znajduje się zabudowa związana z produkcją rolniczą o charakterze pojedynczych gospodarstw a także budynki mieszkalne wielorodzinne dawnego PGR-u i jeden sklep spożywczy.

Na południe od wsi znajduje się firma „Ampol-Merol”, zajmująca się sprzedażą nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, a także silosy skupu zboża. Wieś zamieszkuje około 200 osób.

SOŁECTWO MORTĄG

Sołectwo położone w południowo – środkowej części gminy, na które składają się dwie wsie Mortąg i Bądze. Od południa wieś Mortąg graniczy z lasami Nadleśnictwa Susz. Okolice Mortągu cechują się zróżnicowanym użytkowaniem gruntu – część południowa jest zalesiona, częściowo to podmokłe pola i łąki, północna część to tereny rolnicze. Obsługę komunikacyjną stanowią droga powiatowa i drogi gminne. Sołectwo zamieszkuje około 200 osób.

wieś Mortąg

Układ ruralistyczny wsi objęty jest ochroną poprzez wpis do ewidencji zabytków WKZ. Zabudowa wsi skupiona jest wzdłuż dróg w układzie wielodrożnym. Zabudowę w większości stanowią gospodarstwa rolne, znakomita większość z nich to obiekty ujęte w ewidencji zabytków WKZ. W środkowej części wsi są to obiekty w dobrym stanie technicznym, nie są przebudowane, ceglano – drewniane. W południowej części wsi znajduje się kolonia domów jednorodzinnych a także wyrobisko (teren górniczy). Poza zabudową skupioną wzdłuż dróg występuje kilka pojedynczych siedlisk. Tuż za granicą zabudowy wsi zlokalizowana jest stacja bazowa telefonii komórkowej – wieża, która negatywnie wpływa na ekspozycję historycznego układu. We wsi zlokalizowana jest leśniczówka. Wieś ma około 140 mieszkańców.

osada Bądze

Osada położona jest przy południowej granicy gminy, wśród lasów, na północnym brzegu Jeziora Bądze. Osada składa się z kilku zabudowań mieszkaniowych skupionych przy drodze powiatowej i leśniczówki. Część obiektów znajduje się w ewidencji zabytków WKZ. Osada liczy około 60 mieszkańców.

SOŁECTWO MYŚLICE

Sołectwo położone w środkowo – północnej części gminy. Jest to obręb rolniczy, przez który przebiega rzeka Dzierzgoń, wzdłuż której ustanowiona jest strefa ochrony krajobrazu. Obszar ten charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem rzeźby terenu. Przez sołectwo w kierunku północ – południe przebiegają drogi wojewódzka nr 526 i powiatowa oraz w pozostałych kierunkach drogi gminne. Teren ten wykorzystywany jest rolniczo. Sołectwo zamieszkuje około 560 osób.

wieś Myślice

Jedna z większych miejscowości na terenie gminy. Zabudowa wsi jest zwarta i skupiona wzdłuż dróg, głównie wzdłuż drogi wojewódzkiej. Przez wieś przebiega trasa nieczynnej kolei, we wsi istniał dworzec kolejowy - dziś budynki te są zdewastowane. We wsi znajduje się most kolejowy – zabytek techniki. Wiele z budynków we wsi figuruje w gminnej ewidencji zabytków. We wsi znajduje się szkoła z oddziałem przedszkolnym wyposażona w boisko (zespół boisk Orlik) i bibliotekę szkolną. We wsi znajduje się również zakład opieki zdrowotnej, jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej, punkt apteczny, filia biblioteki publicznej, filia banku, kilka sklepów detalicznych, bar oraz zakłady usługowe. W centralnej części wsi znajduje się kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP, który wpisany jest do rejestru zabytków WKZ. We wsi mieszka ponad 360 osób.

wieś Gisieł

Wieś położona przy północnej granicy gminy. Zabudowa skupiona przy drodze powiatowej. We wsi znajduje się zabytkowy zespół dworski – parkowy, w którym zlokalizowany był PGR. Na zabudowę wsi składają się budynki mieszkaniowe wielorodzinne (dawny PGR) i

zdemastrowane budynki zespołu dworsko – parkowego. Zespół dworu i parku objęty jest ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków - jednak obiekt znajduje się w bardzo złym stanie technicznym – jest zrujnowany. We wsi mieszka około 180 osób.

Położona na wschód osada Giślinek (dawny PGR) jest obecnie niezamieszкана.

osada Najatki

Osada położona około 1,5 km na zachód od Myślic składająca się z kilku skupionych gospodarstw rolnych w formie siedlisk wśród pól uprawnych. Osadę zamieszkuje 12 osób.

wieś Podwiejki

Osada położona około 1,5 km na wschód od Myślic składająca się z kilku rozproszonych gospodarstw rolnych w formie siedlisk wśród pól uprawnych. Osadę zamieszkuje 6 osób.

SOŁECTWO PRZEZMARK

Sołectwo położone w środkowo – wschodniej części gminy. Do sołectwa poza wsią Przezmark przynależą dwie osady – Wesoła Kępa (obręb Przezmark) i Danielówka. Przez teren przebiegają dwie drogi wojewódzkie nr 519 i 526 oraz drogi gminne. Sołectwo jest zróżnicowane pod względem zagospodarowania terenu. Północno zachodnia i zachodnia część to tereny rolnicze, północno – wschodnia to też tereny rolnicze ale na podmokłych obszarach. Część wschodnia to częściowo zalesione tereny a częściowo pola uprawne. Tu też zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków. Na południu znajduje się Jezioro Motława Wielka. Obręb zamieszkuje około 400 osób.

wieś Przezmark

Wieś położona na północnym krańcu Jeziora Motława Wielka. Jedna z większych miejscowości na terenie gminy. Zabudowa wsi jest zwarta i skupiona wzdłuż dróg, głównie wzdłuż dróg okalających jezioro. We wsi znajduje się gimnazjum wyposażone w boisko i bibliotekę. We wsi znajdują się również dwa sklepy detaliczne. W centralnej części wsi znajduje się kościół Matki Boskiej Królowej Świata (filia). W Przezmarku znajduje się też jeden z ciekawszych obiektów historycznych na terenie gminy – ruiny zamku krzyżackiego – obiekt wpisany do rejestru zabytków WKZ. Obiekt stanowi własność prywatną, jednak jest dostępny dla odwiedzających, turystów. Obiekt stanowi dominantę w krajobrazie i znaczącą atrakcję turystyczną. Wiele z budynków we wsi figuruje w ewidencji zabytków WKZ. Na zabudowę wsi składają się również budynki wielorodzinne dawnego PGR-u położone w północnej części wsi. W południowej części wsi znajdują się zespoły obiektów rekreacyjno – letniskowych. Zabudowa ta jest zlokalizowana niedaleko brzegów jeziora. We wsi mieszka ponad 360 osób.

osada Wesoła Kępa

Osada położona około 0,5 km na zachód od Przezmarku składająca się z gospodarstwa rolnego i zabudowań mieszkalnych. Osadę zamieszkuje 13 osób.

osada Danielówka

Osada leśna położona na południowym krańcu Jeziora Motława Wielka, oddalona od wsi Przezmark o około 3 km. Dojazd do leśniczówki zapewnia droga gminna i leśna. Osadę zamieszkuje 6 osób.

SOŁECTWO SKOLWITY

Sołectwo położone jest w północno – wschodniej części gminy przy granicy z gminą Rychliki i Małdyty. Sołectwo ma charakter rolniczy, charakterystyczna jest zróżnicowana rzeźba terenu. W kierunku północ – południe przebiega droga wojewódzka nr 526, pozostały teren obsługują drogi gminne. Sołectwo zamieszkuje około 110 osób.

wieś Skolwity

Wieś położona jest w centralnej części sołectwa a zabudowa skupiona jest wzdłuż drogi wojewódzkiej, po zachodniej jej stronie. Głównym typem zabudowy są gospodarstwa rolnicze. Na wzniesieniu znajduje się dawny dwór z małym parkiem i budynkiem gospodarczym – obiekty są w złym stanie technicznym. Zabudowa samej wsi jest zwarta, jednak w promieniu ok. 500 m zlokalizowanych jest kilka rozproszonych siedlisk. Wieś zamieszkuje około 70 osób.

osada Popity

Osada położona około 0,6 km na wschód od Skolwit składająca się z kilku skupionych gospodarstw rolnych w formie siedlisk wśród pól uprawnych. Osadę zamieszkuje 40 osób.

SOŁECTWO STARE MIASTO

Sołectwo położone w północno - zachodniej części gminy, przy granicy z miastem Dzierzgoń. Sołectwo charakteryzuje się zróżnicowanym zagospodarowaniem terenu: znajdują się tu obszary rolnicze o zróżnicowanej rzeźbie terenu, duże kompleksy leśne, tereny podmokłe. Przez sołectwo przebiega też rzeka Dzierzgoń z ustanowioną strefą ochrony krajobrazu. W zakolu rzeki znajduje się stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków – forma terenowa średniowiecznego grodziska tzw. Szwedzki Szaniec. Obsługa komunikacyjna odbywa się poprzez drogę wojewódzką nr 515 w kierunku północ - południe, drogę powiatową w kierunku wschodnim i drogi gminne. Sołectwo zamieszkuje około 400 osób.

wieś Stare Miasto

Wieś położona jest przy północno – zachodniej granicy gminy. Zabudowa we wsi skupiona jest w ciągu drogi wojewódzkiej. Zabudowę wsi stanowią budynki mieszkalne, w tym zespoły zabudowy mieszkaniowo – gospodarczej i budynek mieszkaniowy wielorodzinny. We wsi funkcjonuje przedszkole, jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej, zakład produkcji mebli i warsztat samochodowy. Znajdują się tu drobne usługi handlu. W północnym krańcu wsi znajduje się kościół filialny p.w. Św. Piotra i Pawła przynależny do parafii w Dzierzgoniu, wpisany do rejestru zabytków WKZ. Wiele budynków we wsi figuruje w ewidencji zabytków WKZ. W południowej części wsi zlokalizowana jest żwirownia – teren górniczy. Jest to czynny zakład produkcyjny. Obok żwirowni znajduje się zbiornik wodny po zamkniętym wyrobisku, przy którym zlokalizowana jest wiertnia poszukiwawcza złóż tzw. gazu ziemnego tzw. łupkowego. Wieś zamieszkuje około 260 osób.

wieś Kielmy

Wieś położona ok. 2,5 km na wschód od Starego Miasta. Na osadę składa się zabudowa po dawnym folwarku i zlokalizowanym tam później PGR-ze. Wieś zamieszkała jest przez około 130 osób.

wieś Zapiecki

Wieś położona jest w bardzo bliskiej odległości na północ od wsi Stare Miasto. Zabudowa jest skupiona wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 515. Na zabudowę składa się kilka gospodarstw rolnych.

SOŁECTWO TABORY

Sołectwo położone jest przy granicy z gminą Zalewo w środkowo – wschodniej części gminy. Sołectwo ma charakter rolniczy, komunikacyjnie obsługiwany jest przez drogę powiatową i drogi gminne. W północnej części znajduje się kilka rozproszonych siedlisk rolniczych. W południowej części zlokalizowane są nasadzenia leśne. Sołectwo zamieszkuje około 100 osób.

wieś Tabory

Zabudowa we wsi skupiona jest wzdłuż drogi gminnej. Zabudowę stanowią gospodarstwa rolnicze. We wsi znajdują się budynki dawnego folwarku z dworem. Nie występują tu

rozproszone siedliska. We wsi znajduje się kilka budynków o wyróżniających się cechach architektury historycznej.

3.1.5. Transport – stan istniejący.

Sieć drogową gminy Stary Dzierzgoń, poza drogami wojewódzkimi tworzy 12 dróg powiatowych oraz 9 dróg gminnych. Układ ten zapewnia dobre warunki powiązań komunikacyjnych w skali ponadlokalnej oraz powiązań poszczególnych wsi z ośrodkiem gminnym.

Dostępność czasowa z gminy Stary Dzierzgoń do centralnego ośrodka regionu pomorskiego jakim jest Trójmiasto, samochodem osobowym, określana jest na poziomie 120-200 min³.

Całkowita długość dróg w gminie wynosi 115,162 km. Drogi wojewódzkie (DW) nr 515, 519, 526 posiadają łączną długość 31,947 km, co stanowi 27,7% ogółu dróg. Dróg powiatowych (DP) jest 59,5 km co stanowi 51,7% ogółu dróg. Długość dróg gminnych (DG) wynosi w sumie 23,715 km, co stanowi 20,6% długości wszystkich dróg w gminie.

Drogi wojewódzkie

DW 515 (Malbork – Susz) zalicza się do klasy technicznej G – droga główna, natomiast DW 519 (Stary Dzierzgoń – Morań) i DW 526 (Pasłek – Przezmark) do klasy technicznej Z – drogi zbiorcze.

Tabela 3. Zestawienie dróg wojewódzkich na terenie gminy Stary Dzierzgoń

L.p.	Nr drogi	Opis przebiegu	Długość na terenie gminy [km]
1.	515	Malbork – Susz	11,872
2.	519	Stary Dzierzgoń – Morań	8,290
3.	526	Pasłek – Przezmark	11,785
RAZEM			31,947

Drogi powiatowe

Długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej wynosi 37,7 km, co stanowi 63,4% całkowitej ich długości. Dla dróg powiatowych klasę Z przyjęto dla dróg łączących połączenia nie zapewnione poprzez sieć dróg wojewódzkich, czyli dla dróg nr 3133G, 3122G, 3145G, 3116G, 3117G, 3127G. Dla pozostałych dróg obsługujących wewnętrzny przyjmuje się klasę techniczną L – drogi lokalne.

Tabela 4. Zestawienie dróg powiatowych z uwzględnieniem rodzaju nawierzchni:

Nr Drogi / Relacja	Drogi zamiejskie							
	Długość [km]				Powierzchnia nawierzchni [tys m ²]			
	Ogółem	Nawierzchnia			Ogółem	Nawierzchnia		
		Twarda	Gruntowa			Twarda	Gruntowa	
		Ulepszona	Nieulepszona			Ulepszona	Nieulepszona	
3134G Od DW526 do stacji PKP Myślice	0,3	0,3	-	-	1,1	1,1	-	-
3133G Rychliki – Latkowo	8,3	8,3	-	-	34,8	34,8	-	-
3118G Protowo – Myślice	4,4	1,4	3,0	-	15,2	4,9	10,3	-
3132G Najatki –	3,8	-	3,8	-	15,0	-	15,0	-

³ wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2009

Lubachowo								
3119G Pronie – Tabory	2,1	0,4	1,7	-	7,2	1,0	6,2	-
3120G Lubachowo – Folwark	3,4	-	3,4	-	11,8	-	11,8	-
3121G Stare Miasto – Folwark	7,8	1,0	6,8	-	31,0	4,0	27,0	-
3122G Dzierzgoń – Pronie	7,4	7,4	-	-	49,0	49,0	-	-
3145G Obrzynowo – Monastarzysko	8,3	8,3	-	-	28,9	28,9	-	-
3116G Balewo – Matule	1,6	-	1,6	-	7,9	-	7,9	-
3117G Matule – Stary Dzierzgoń	4,6	4,6	-	-	18,2	18,2	-	-
3127G Stary Dzierzgoń – Bądze	7,5	7,5	-	-	33,3	33,3	-	-
RAZEM	59,5	37,7	21,8	-	253,4	169,2	84,2	-

Drogi gminne

Całkowita długość dróg gminnych w gminie Stary Dzierzgoń wnosi 27,2 km, zajmują powierzchnię 89,45 tys. m², wszystkie są klasy technicznej L – drogi lokalne, jako że spełniają zadanie uzupełniające układu dróg powiatowych dla obsługi ruchu lokalnego.

Tabela 5. Zestawienie dróg gminnych^{4,5}

L.p.	Nr drogi	Opis przebiegu	Stary nr drogi	Długość drogi [km]
1	231001G	Górki droga powiatowa nr 3145G – granica gminy kierunek Bornice	brak	0,976
2	231002G	Górki droga powiatowa nr 3145G – Piaski droga powiatowa nr 3117G	0930002	2,14
3	231003G	Królikowo droga powiatowa nr 3122G – Pudłowiec droga powiatowa nr 3118G	0930007	5,999
4	231004G	Mortąg droga powiatowa nr 3127G – Bucznik	0930001	2,1
5	231005G	Lubachowo droga powiatowa nr 3122G – Milikowo droga wojewódzka nr 526	0930003	2,59
6	231006G	Przezmark droga wojewódzka nr 519 – Tabory droga powiatowa nr 3119G	brak	4,38
7	231007G	Myślice droga wojewódzka nr 526 – Latkowo droga powiatowa nr 3133G	0930005	3,23
8	231008G	Tabory droga powiatowa nr 3119G – Latkowo droga powiatowa nr 3133G	0930004	1,7
9	231009G	Skolwity droga wojewódzka nr 526 – Popity	0930006	0,6
RAZEM				23,715

⁴ Uchwała nr 196/181/05 Zarządu Województwa Pomorskiego z 15.03.2005 w sprawie nadania numeracji drogom gminnym na obszarze Województwa Pomorskiego.

⁵ Dane z UG Stary Dzierzgoń

Trasy rowerowe, szlaki piesze

Przez gminę w kierunku od Dzierzgonia do Przemarku przebiega trasa rowerowa regionalna nr 121 – Dzierzgoń – Stary Dzierzgoń – Iława (odgałęzienie trasy rowerowej międzynarodowej nr 1)⁶.

W gminie Stary Dzierzgoń zrealizowano projekt „Podniesienie atrakcyjności turystycznej Szlaku Zamków Gotyckich na Powiślu – budowa trasy rowerowej łączącej zamek w Malborku z atrakcjami turystycznymi powiatów malborskiego, sztumskiego, kwidzińskiego”⁷ w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013. Projekt realizowany był w partnerstwie gmin: Malbork, Sztum, Stary Targ, Dzierzgoń, Mikołajki Pomorskie, Stary Dzierzgoń, Prabuty pod tytułem „Rowerowy Szlak Zamków Gotyckich na Powiślu. Na terenie gminy Stary Dzierzgoń fragment trasy nosi nazwę „Szlak Zamków Powiśla” i przebiega od strony miasta Dzierzgoń do Starego Miasta do Folwarku i dalej do Przemarku a następnie do Starego Dzierzgonia i przez Matule do granicy z gminą Mikołajki Pomorskie.

W powiecie sztumskim funkcjonuje Szlak turystyczny „Dwory na Ziemi Sztumskiej” którego elementami na obszarze gminy Stary Dzierzgoń są dwory w miejscowościach: Pułtowiec, Protajny, Przemark⁸.

Rozważane jest także stworzenie trasy rowerowej na nasypie nieczynnej linii kolejowej Cieszymowo (gmina Mikołajki Pomorskie) – Myślice.

Transport zbiorowy

Linie autobusowe na obszarze gminy Stary Dzierzgoń funkcjonują wzdłuż głównych tras drogowych i obsługują większość miejscowości na obszarze wiejskim gminy. Funkcjonowanie tych linii ukierunkowane jest na obsługę przewozów o charakterze lokalnym, głównie ruchu pracowniczego i szkolnego. Sieć linii komunikacyjnych jest dość dobrze rozwinięta.

Linie autobusowe eksploatowane są przez prywatne spółki przewozowe.

Infrastruktura towarzysząca przewozom autobusowym wymaga uzupełnienia, istniejące przystanki są wyposażone w wiaty przystankowe, nie posiadają jednak wydzielonych zatok – autobusy zatrzymują się bezpośrednio na jezdni. Przystanki (większość) zlokalizowane są w nieodpowiednich miejscach z uwagi na bezpieczeństwo użytkowników – na łukach, lub bezpośrednio za nimi.

3.1.6. Uzbrojenie terenu.

Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń 95% mieszkańców zaopatrywanych jest ze zbiorowych systemów wodociągowych zasilanych z 11 ujęć wody (w tym 10 ujęć na terenie gminy i ujęcia miejskiego w Dzierzgoniu, z którego następuje zakup wody). 5 gminnych ujęć wody: Stary Dzierzgoń, Lubochowo, Przemark, Myślice i Gisiel są eksploatowane na podstawie obowiązujących pozwoleń wodnoprawnych. 5 pozostałych ujęć: Monasterzysko Wielkie, Kielmy, Protajny i Nowy Folwark oraz Bądze nie mają pozwoleń wodnoprawnych. Gmina nie posiada żadnego branżowego programu przebudowy i modernizacji istniejących systemów wodociągowych. Wszystkie udokumentowane ujęcia wody posiadają wprawdzie wysokie zatwierdzone zasoby wodne, ale wszystkie wymagają modernizacji i kompleksowej przebudowy. Są przestarzałe i w złym stanie technicznym (okres ich eksploatacji wynosi 35-45 lat). Ujęcia funkcjonujące bez pozwoleń wodnoprawnych są przeznaczone do sukcesywnej likwidacji, gdyż ich utrzymanie jest kosztowne, a obsługują pojedyncze miejscowości często z niewielką liczbą mieszkańców. Jednak ich włączenie do innych wodociągów wymaga uprzedniej modernizacji i rozbudowy właściwych do ich obsługi ujęć, o których wspomniano wyżej. Miejscowość Stare Miasto zaopatrywana jest w wodę z ujęcia w Dzierzgoniu.

⁶ j/w

⁷ Informacja: http://www.dzierzgon.pl/szlak_rowerowy oraz Urząd gminy Stary Dzierzgoń

⁸ Informacja: Powiślańska Organizacja turystyczna, <http://www.powislanska.hg.pl>

Ogólna produkcja wody z wszystkich komunalnych ujęć w gminie w 2010 r. wyniosła 129 500 m³ = 354,8 m³/d. Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca wyniosło 92 l/M/d.

Charakterystyka ujęć wody i sieci wodociagowych

Ujęcie wody w Starym Dzierzgoniu składa się z 2 studni głębinowych i stacji uzdatniania wody zlokalizowanej w budynku wolnostojącym i wyposażona m.in. w odżelaziacze i chlorator. Ujęcie jest stare, wyeksploatowane, wymaga przebudowy i modernizacji.

Z ujęcia tego zaopatrywane są w wodę następujące miejscowości: Stary Dzierzgoń, Matule, Górki, Wartule, Piaski, Bucznik i Mortąg.

Sieć wodociągowa zbudowana jest z rur PCV Ø160, 110 i 90.

Ujęcie wody w Lubochowie składa się z 2 studni głębinowych podstawowej i awaryjnej oraz stacji uzdatniania wody wyposażonej m. in. w odżelaziacze, odmanganiacze i chlorator. Ujęcie wymaga przebudowy i modernizacji, jest przestarzałe i w złym stanie technicznym.

Z ujęcia tego zaopatrywane są w wodę następujące miejscowości: Lubochowo, Milikowo, Pudłowiec, Lipiec.

Sieć wodociągowa jest zbudowana z rur PCV Ø110 i 90.

Ujęcie we wsi Przezmark składa się z 2 studni głębinowych oraz stacji uzdatniania wody wyposażonej m. in. w odżelaziacze, odmanganiacze. Ujęcie jest w złym stanie technicznym. Studnie wymagają remontu, a stacje uzdatniania przebudowy i modernizacji. Z ujęcia tego zaopatrywana jest wieś Przezmark oraz zabudowa rekreacyjna zlokalizowana nad jeziorem. Sieć wodociągowa zbudowana jest z rur 110 i 90 PCV.

Ujęcie wody w Myślicach składa się z 3 studni głębinowych i stacji uzdatniania wody wyposażonej m. in. w odżelaziacze i chlorator. Ujęcie i stacje uzdatniania wymagają remontu i modernizacji. Ujęcie zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Myślice, Skolwity, Popity, Latkowo, Kornele, Taborzy i Pronie.

Sieć wodociągowa zbudowana jest z rur PCV 160, 110 i 90.

Ujęcie wody we wsi Gisiel składa się z 2 studni głębinowych i stacji uzdatniania wody wyposażonej m. in. w odżelaziacze, odmanganiacze i chlorator. Ujęcie i stacja uzdatniania są przestarzałe, wyeksploatowane i wymagają kompleksowej modernizacji.

Miejscowość Stare Dzierzgonie zaopatrywane jest w wodę z ujęcia miejskiego w Dzierzgoniu wodociągiem Ø110 PCV.

W zakresie odprowadzenia ścieków

W dotychczasowych dokumentach planistycznych wskazano potrzebę realizacji oczyszczalni ścieków w trzech miejscowościach w gminie. Dotychczas zrealizowana została jedna systemowa – w Przezmarku i indywidualna (dla szkoły i domu nauczyciela) w Myślicach. Nie zrealizowano planów budowy oczyszczalni w Starym Dzierzgoniu ani wariantowej w Starym Mieście.

W gminie Stary Dzierzgoń tylko 9,3% mieszkańców odprowadza ścieki do zorganizowanych systemów kanalizacji sanitarnej zakończonymi oczyszczalnią ścieków – jedyna zlokalizowana jest w Przezmarku – liczbę mieszkańców korzystających z kanalizacji szacuje się na około 92 % mieszkańców wsi Przezmark, druga oczyszczalnia funkcjonuje w Myślicach, jednak z systemu korzysta jedynie 12 % mieszkańców (do oczyszczalni podłączona jest szkoła i budynek mieszkalny dla nauczycieli). Ponadto w Starym Dzierzgoniu funkcjonuje oczyszczalnia indywidualna dla budynku poczty.

Do oczyszczalni w Przezmarku dowożone są ścieki z szamb zbiorowych i indywidualnych istniejących w obrębie gminy. Jeśli chodzi o szamba zbiorowe, funkcjonuje ich w gminie aż 14 sztuk (o różnej pojemności). Do tych szamb odprowadzane są ścieki z istniejących zespołów zabudowy mieszkaniowej po byłych PGR-ach, których w gminie jest bardzo dużo. Szamba te są najczęściej zdewastowane, niewielka ilość ścieków w nich gromadzonych trafia na oczyszczalnię. Stan ten stwarza ogromne zagrożenie sanitarne dla mieszkańców i jest podstawowym czynnikiem powodującym zanieczyszczenie bakteriologiczne rzek, jezior i gruntu. W 2013 roku podjęto działania mające na celu stopniową poprawę stanu technicznego systemów kanalizacji sanitarnej oraz zwiększenia dostępności do systemowego

oczyszczania ścieków. W trakcie opracowywania (stan na koniec 2013 roku) są dwa projekty mające na celu budowę oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnej wraz z niezbędną infrastrukturą w miejscowościach Gisiel i Pronie. Wyposażone w sieć kanalizacyjną zakończoną oczyszczalnią mechaniczno – biologiczną zostaną zespoły zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w obszarach po dawnych PGR-ach w wymienionych miejscowościach oraz zrealizowana zostanie sieć kanalizacyjna o długości: ok. 1200mb w m. Gisiel i ok. 9100 (1000) mb w miejscowości Pronie.

Istniejąca i funkcjonująca oczyszczalnia ścieków w Przemarku została oddana do eksploatacji w 2001 roku, jest oczyszczalnią mechaniczno - biologiczną typu „Bioblok PS - 150” o przepustowości 150 m³/d.

Ścieki oczyszczone odprowadzone są do rzeki Stara Dzierzgonka w km 0+850.

Oczyszczalnia w Myślicach to oczyszczalnia biologiczno – mechaniczna typu „Bioclere” o przepustowości 22 m³/d. Odbiornikiem ścieków jest rów melioracyjny uchodzący do rzeki Dzierzgonki.

Długość sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 7,8 km, natomiast po realizacji sieci planowanych do realizacji łączna długość wyniesie ok. 10 km.

W zakresie odprowadzenia wód opadowych

W gminie brak jest zorganizowanych systemów kanalizacji deszczowej. Fragmentaryczne układy kanalizacji deszczowej istnieją w obrębie dawnych PGR-ów. Jednak brak jest jakichkolwiek materiałów inwentaryzacyjnych. Przez północną część gminy przepływa ze wschodu na zachód rzeka Dzierzgoń będąca w administracji Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego w Gdańsku. Administratorem pozostałych cieków wodnych, urządzeń wodnych i melioracyjnych jest Oddział Zarządu Melioracji i Gospodarki Wodnej w Sztumie. Większość rowów jest w bardzo złym stanie technicznym, dużo z nich po prostu nie istnieje. Udrożnienie rowów i przepustów na ogół odbywa się w sytuacjach interwencyjnych (w przypadku podtopień).

W zakresie zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy nie ma zorganizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło. Zaspokajanie potrzeb cieplnych odbywa się obecnie w oparciu o lokalne kotłownie opalane olejem opałowym, węglem i odpadami drewna, zasilające obiekty użyteczności publicznej i usługowe, indywidualne źródła w domach mieszkalnych jednorodzinnych oraz obiektach usługowych, na paliwa stałe – głównie węgiel i drewno oraz w szczątkowej formie na olej opałowy i gaz LPG, dostarczające energię cieplną na potrzeby centralnego i przygotowania ciepłej wody. Budynki wielorodzinne zaopatrywane są w ciepło z urządzeń indywidualnych (tzw. ogrzewanie etażowe).

Na terenie gminy nie występują obiekty charakteryzującą się znaczną emisją zanieczyszczeń do atmosfery.

W zakresie zaopatrzenia w gaz

Obecnie gmina Stary Dzierzgoń nie korzysta z gazu ziemnego. Istnieje potencjalna możliwość gazyfikacji gminy z gazociągu wysokiego ciśnienia Ø200 Malbork – Sztum – Kwidzyn. Wymagałoby to wybudowania odcinka gazociągu wysokiego ciśnienia długości ok 25 km oraz stacji redukcyjno-pomiarowej. Na ten cel zakładano rezerwy terenowe w dotychczasowym dokumencie studium. Gazyfikację gminy można jednak rozważać na wyraźne życzenie potencjalnych odbiorców oraz na koszt i ryzyko dostawcy gazu.

Sytuacja może ulec zmianie w dalszej perspektywie, gdyby potwierdzone zostały przewidywane zasoby gazu ziemnego tzw. łupkowego, pod warunkiem niższej lub porównywalnej ceny w stosunku do gazu ziemnego. Gmina Stary Dzierzgoń jest objęta koncesją na poszukiwania gazu ziemnego z łupków.

W zakresie gospodarki odpadami

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń zbieranie odpadów komunalnych odbywa się zgodnie z Planem gospodarki odpadami dla Gminy Stary Dzierzgoń na lata 2011-2014 z uwzględnieniem lat 2015-2018. W gminie odbywa się selektywna zbiórka odpadów – z Punktem Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie Gminnego Zakładu Gospodarki Komunalnej w Starym Dzierzgoniu.

Odpady wywożone są do Zakładu Utylizacji Odpadów.

W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną

W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną potencjalnych terenów rozwojowych istnieją możliwości rozbudowy lokalnej sieci elektroenergetycznej w dostosowaniu do potrzeb.

Na obszarze gminy Stary Dzierzgoń planowane są do realizacji elementy ponadlokalnej infrastruktury technicznej nie związanej z obsługą mieszkańców (rozpoczęty jest proces projektowania inwestycji), między innymi dla potrzeb energetyki wiatrowej.

Lokalizacja ponadlokalnej infrastruktury technicznej wymaga ścisłej współpracy z zarządcami sieci na wszystkich etapach projektowania planistycznego. Zadania te realizowane są przez spółki Skarbu Państwa lub podmioty prywatne.

Gmina zaopatrywana jest w energię elektryczną z sieci średniego napięcia 15/0,4 kV, która poprzez stacje transformatorowe 15/0,4 kV zasila końcowych odbiorców energii. Przez gminę nie przebiega linia wysokiego napięcia. W dotychczasowych dokumentach planistycznych (studium) była zachowana rezerwa terenowa pod realizację linii 110kV. Stan istniejącej sieci nie jest zadowalający z uwagi na spadki napięcia i przerwy w dostawie energii, wymagana jest sukcesywna wymiana istniejących kabli i urządzeń.

W zakresie telekomunikacji i teleinformatyki

Na obszarze gminy zlokalizowane są trzy stacje bazowe telefonii komórkowej – maszty z zamontowanymi antenami – w miejscowościach: Stary Dzierzgoń, Myślice i Mortąg. Nie istnieją sieci szerokopasmowego dostępu do Internetu. Dostęp do Internetu odbywa się poprzez rozwiązania indywidualne. Dla potrzeb lokalizowanych farm wiatrowych planowane są lokalizacje sieci telekomunikacyjnych i teletechnicznych dla obsługi inwestycji.

3.1.7. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia terenów (plany miejscowe obowiązujące oraz nieaktualne).

W gminie aktualnie obowiązują 2 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) sporządzone i uchwalone po 1 stycznia 1995 roku. Obowiązujące mpzp dotyczą obszarów:

- Uchwała nr II/8/03 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 28. marca 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obrębu Przezmark. Plan ten obejmuje obszar całej miejscowości Przezmark. Tereny objęte planem przeznaczone są na funkcje rozwoju zabudowy wiejskiej, rekreacyjnej, mieszkaniowej, tereny komunikacji i infrastruktury technicznej oraz tereny zieleni a także tereny otwarte – rolnicze i wody jeziora wraz z otoczeniem.
- Uchwała nr II/9/03 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 28. marca 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 5/1 w obrębie Porzecze. Przedmiotem ustaleń planu jest teren działalności gospodarczej oznaczony symbolem GG, na którym dopuszcza się możliwość eksploatacji kruszyw oraz zabudowę mieszkaniową.

Dotychczasowy, obowiązujący plan miejscowy dla całego obszaru (mpzp ogólny dla całego obszaru gminy, sporządzony na podstawie ustawy z 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym) przestał obowiązywać z mocy prawa z dniem 01.01.2004r. – zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003r. nr 80 poz. 717 z późn. zm.) – jednak ustalenia zawarte w nim, a dotyczące potencjalnych terenów inwestycyjnych są wiążące w zakresie przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

Na terenach w sąsiedztwie obszarów zabudowanych wsi w planie ogólnym (nieobowiązującym) i w studium z 1999 roku wyznaczono obszary rozwoju zabudowy. Większość z tych terenów nie została zabudowana, stanowi więc aktualną rezerwę terenową dla rozwoju przestrzennego poszczególnych wsi. Obszary te pokazano na rysunku uwarunkowań.

3.2. Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony.

3.2.1. Charakter środowiska przyrodniczego.

Gmina Stary Dzierzgoń, zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną położona jest w całości w obrębie makroregionu Pojezierze Ławskie, w jego północnej części.

Pojezierze Ławskie jest regionem zróżnicowanym przyrodniczo i krajobrazowo. Obszar gminy Stary Dzierzgoń jest wyniesiony na wysokość od ok 35 m n.p.m. do 130 m n.p.m. Formę dominującą stanowi wysoczyzna morenowa falista, morena czołowa o wysokościach względnych dochodzących do ok 30-40m, na przedpolu moreny czołowej występują niewielkie pola sandrowe. Ponadto obszar gminy urozmaicają niewielkie zagłębienia wytopiskowe i bezodpływowe (często wypełnione osadami torfowymi). Teren gminy charakteryzuje się średnią lesistością i znacznym udziałem gruntów rolnych, z drobnymi kompleksami łąkowymi, wodnymi i torfowiskowymi.

Lokalne warunki klimatyczne wykazują zróżnicowanie, przede wszystkim w zależności od charakteru pokrycia i ukształtowania terenu. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w zróżnicowaniu warunków termicznych (różna ekspozycja stoków, występowanie zagłębień terenu mogącej powodować inwersję temperatury powietrza), warunków anemometrycznych (zwiększona wilgotność w zagłębieniach, zwłaszcza ze zbiornikami wodnymi).

3.2.2. Charakterystyka krajobrazowa gminy oraz stan zachowania dziedzictwa kulturowego.

Region Pojezierza Ławskiego, w którym położona jest gmina Stary Dzierzgoń jest silnie zróżnicowany krajobrazowo. Do podstawowych specyficznych jego cech należą:

- urozmaicenie rzeźby terenu,
- znaczna jeziorność i duży wpływ jezior na kształtowanie się obiegu wody w zlewniach,
- duży udział terenów niewłączonych do systemu odwadniania powierzchniowego,
- mozaikowe zróżnicowanie użytkowania ziemi, wyrażone w występowaniu wielu drobnych kompleksów leśnych, łąkowych, torfowiskowych i wodnych, urozmaicających rozległe powierzchnie agrocenoz.

Zróżnicowanie ukształtowania terenu i tafle jezior sprzyjają występowaniu rozległych wido-ków. Pojezierny krajobraz ma w przewadze charakter kulturowy, rolniczo-leśny.

Tutejsze miejscowości, powstałe na gruncie pruskiego osadnictwa, przez długi czas zachowywały pierwotny charakter – słabo uposażone i obdarzone przywilejami egzystowały jako niewielkie ośrodki. Większość miejscowości miała charakter raczej folwarków niż wiodących ośrodków kulturotwórczych – co do dziś widoczne jest w przestrzeni. Istniały też takie, które były centrum wielkiej własności ziemskiej, tj. Stary Dzierzgoń i Przezmark, gdzie znajdowały się zamki krzyżackie.

Na terenie gminy znajduje się wiele przykładów interesującej architektury dworskiej i ludowej. W gminnej ewidencji zabytków figuruje 255 obiektów o wartościach historycznych – do zachowania, w tym 10 obiektów jest wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości województwa. Wśród tych obiektów znajdują się zarówno układy przestrzenne miejscowości i zespołów zabudowy, pojedyncze obiekty architektoniczne, historyczne układy zieleni oraz obiekty małej architektury, czy budowle takie jak np. krzyże przydrożne, kaplice czy odcinki dróg z zachowanym szpalerami drzew. Potencjał wartości dziedzictwa kulturowego w gminie jest dość wysoki.

W krajobrazie wyróżniają się głównie kościoły i ruiny pałacu w Pudłowcu i ruiny (częściowo przebudowane) zamku w Przemarku położone nad jeziorem i tworzące ciekawe panoramy oraz kilkanaście malowniczo położonych starych folwarków (szczególnie w krajobrazie widoczny jest starodrzew dawnych parków dworskich). Z uwagi na słabą gospodarkę w tym rejonie większość panoram widokowych na wieże kościelne (Stary Dzierzgoń, Stare Miasto, Lubochowo i Myślice) i widok na basztę i ruiny zamku w Przemarku, ruiny pałacu w Pudłowcu jest dość efektownie eksponowanych w krajobrazie.

3.2.3. Główne problemy kształtowania ładu przestrzennego.

Główne problemy, zakłócenia ładu przestrzennego można scharakteryzować następująco:

- położenie geograficzne na skraju Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego predisponujące do rozwoju niektórych form turystyki i wypoczynku nie jest w pełni wykorzystywane ze względu na brak infrastruktury turystycznej,
- brak jest ciągłości systemów ekologicznych wzdłuż rzeki Dzierzgoń,
- różnorodność walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych w gminie (obiekty architektoniczne, panoramy wsi) nie są odpowiednio wyeksponowane i użytkowane ze względu na brak urządzonych miejsc wypoczynku – brak ogólnodostępnych przestrzeni publicznych,
- zauważalne jest naruszenie układu przestrzennego niektórych wsi ze względu na wprowadzenie zabudowy blokowej, lokalizację baz produkcyjnych rolnictwa oraz lokalizację zespołów zabudowy mieszkaniowych nie kontynuujących tradycji budowlanej, historyczne układy przestrzenne niektórych wsi i osad są znacznie przekształcone i prawie nieczytelne, np. Pronie, Gisiel, Nowy Folwark,
- obiekty o walorach kulturowych, szczególnie folwarki i pojedyncze obiekty upaństwowione w czasie PRL i użytkowane niezgodnie z ich przeznaczeniem są w złym stanie technicznym, niektóre są już całkowicie zdewastowane i ledwo czytelne w krajobrazie (zachowały się jedynie relikty parków podworskich) – np. zespoły dworsko-parkowe w Gisielu (wpisany do rejestru zabytków),
- potencjalnym elementem mogącym negatywnie wpływać na krajobraz są elektrownie wiatrowe, które zgodnie z wnioskami złożonymi do projektu studium mają być lokalizowane w kilku zespołach: pierwszy w okolicach miejscowości Wartule, Monasterzysko Wielkie i w okolicy miejscowości Matule, drugim rozciągającym się w środkowej części gminy od okolic miejscowości Kielmy przez okolice wsi Protajny, na południe od Lubochowa przez okolice wsi Pronie aż do okolic Pudłowca i południowych okolic Myślic oraz trzeci w północnej części gminy od okolic wsi Skolwity, Gisiel, Porzeczce i Pogorzele,
- potencjalnym elementem który negatywnie wpłynie na krajobraz w przypadku realizacji będą stanowią obszary wydobywania i obiekty związane z urządzeniami technologicznymi wiertni tzw. gazu łupkowego lub kompleksów inżynierskich do późniejszego jego wydobywania,
- najistotniejsze dla ochrony wartości krajobrazu kulturowego jest zachowanie panoram widokowych na miejscowości i ekspozycji najcenniejszych zespołów zabudowy, w szczególności obserwowanych z głównych ciągów komunikacyjnych. Mając powyższe na uwadze tereny lokalizacji elektrowni wiatrowych wyznaczono z uwzględnieniem stref ochrony ekspozycji wybranych miejscowości.

3.3. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

Na podstawie „Opracowania ekofizjograficznego podstawowego gminy Stary Dzierzgoń dla potrzeb Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” PROEKO 2012

3.3.1. Stan środowiska

Gmina Stary Dzierzgoń ma charakter typowo rolniczy, a podstawową formą działalności jest rolnictwo indywidualne. Stopień rozwoju przemysłu jest niewielki. Reprezentują go jedynie drobne zakłady produkcyjno-usługowe. W gminie Stary Dzierzgoń i w jej bliskim otoczeniu nie ma podmiotów gospodarczych szczególnie uciążliwych dla środowiska, zakładów posiadających instalacje mogące powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości oraz zaliczonych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.

Główne przejawy antropizacji środowiska przyrodniczego obszaru gminy Stary Dzierzgoń i jej bezpośredniego otoczenia to:

- dominacja rolniczego użytkowania ziemi, czego efektem są m.in. synantropizacja roślinności, degradacja struktury ekologicznej terenu oraz specyfika krajobrazu o cechach kulturowego krajobrazu rolniczego;
- wymienione wyżej, drobne zakłady produkcyjno-usługowe;
- drogi wojewódzkie, a także sieć dróg powiatowych oraz dróg lokalnych utwardzonych i gruntowych – komunikacja samochodowa jako źródło emisji zanieczyszczeń atmosfery i hałasu;
- nasypy, mosty, wiadukty dawnych linii kolejowych;
- osadnictwo wiejskie, w tym wieś gminna Stary Dzierzgoń oraz pozostałe wsie, w tym m.in.: Bucznik, Folwark, Górki, Kornele, Lipiec, Lubochowo, Matule, Milikowo, Mortąg, Myślice, Przezmark, Skolwity, Stare Miasto, Tabory – źródła zanieczyszczeń do atmosfery ścieków komunalnych i gospodarczych oraz odpadów komunalnych i gospodarczych;
- funkcjonujące kopalnie kruszywa naturalnego oraz wyrobiska i tereny poeksploatacyjne;
- niewielka elektrownia wodna o mocy 20 kW w Myślicach, na rzece Dzierzgoń,
- sieci linii elektroenergetycznych średniego napięcia.

Zanieczyszczenia powietrza

Jednym z największych źródeł zanieczyszczeń atmosfery w rejonie gminy Stary Dzierzgoń jest tzw. „emisja niska” pochodząca z lokalnych i indywidualnych źródeł energii cieplnej. Paleniska indywidualne stanowią najliczniejsze, zróżnicowane technologicznie i paliwowo „paleniska”, w znacznym stopniu tradycyjnie wykorzystujących węgiel i drewno.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego jest również komunikacja samochodowa. Rozkład i natężenie zanieczyszczeń związany jest przede wszystkim z przebiegiem tras komunikacyjnych. Wielkość wpływu na środowisko komunikacji samochodowej w zakresie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego uwarunkowana jest natężeniem ruchu pojazdów. Na terenie gminy Stary Dzierzgoń największym natężeniem ruchu charakteryzują się drogi wojewódzkie. Mniejsze ma emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych z dróg powiatowych. Komunikacyjne zanieczyszczenia atmosfery mogą powodować niekorzystne zmiany wartości produkcyjnej gleb i wpływać niekorzystnie na roślinność przydrożną (drzewa, krzewy i roślinność zielną) oraz na zdrowie mieszkańców w otoczeniu dróg ludzi. To negatywne oddziaływanie spowodowane jest emisją spalin zawierających m.in. metale ciężkie, dwutlenek siarki i tlenki azotu oraz pył.

Stan czystości powietrza atmosferycznego w gminach województwa pomorskiego, w tym gminy Stary Dzierzgoń jest badany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku. Według informacji zawartych w „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie pomorskim. Raport za 2009 rok” (2010) strefa malborsko-sztumska, do której należy gmina Stary Dzierzgoń, zakwalifikowana została pod kątem ochrony zdrowia i ochrony roślin do klasy A, tj. poziomy stężenie zanieczyszczeń nie przekraczają poziomu dopuszczalnego i docelowego. W strefie zagrożone jest natomiast osiągnięcie docelowego poziomu dla benzo(a)pirenu w 2013 r. (jego głównym źródłem są niskoenergetyczne paleniska domowe ogrzewane paliwami stałymi) i, tak jak dla całego województwa pomorskiego, zagrożone są poziomy celów długoterminowych dla ozonu ustalonych na rok 2020.

Podsumowując, stan czystości powietrza atmosferycznego w gminie Stary Dzierzgoń jest zadowalający.

Hałas i wibracje

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń wyróżnić można następujące, główne typy uciążliwości akustycznej:

- hałas komunikacyjny (samochodowy);
- hałas pochodzący z zakładów rzemieślniczych, usługowych, produkcyjno-usługowych;
- hałas na terenach zainwestowania osadniczego wsi;
- hałas rekreacyjny;
- hałas związany z funkcjonowaniem kopalni kruszywa naturalnego.

Komunikacja samochodowa stanowi źródło uciążliwości akustycznej zwłaszcza na drogach wojewódzkich, drogach powiatowych i parkingach oraz w mniejszym stopniu na drogach lokalnych. Na terenie gminy Stary Dzierzgoń brak jest kompleksowych pomiarów dokumentujących poziom natężenia hałasu, zarówno ze źródeł „punktowych”, jak i z tras komunikacyjnych.

Potencjalnym źródłem hałasu na obszarze opracowania będą planowane elektrownie wiatrowe.

Zasoby wodne

Gmina Stary Dzierzgoń jest zasobna w wody powierzchniowe. Najważniejszymi ciekami są tu Dzierzgoń, Dopływ z Górek, Brzeźnica i Dzierzgonka. Ponadto występują liczne zbiorniki wodne, z czego największe to Jezioro Bądzkie (in. Jezioro Bądze), Jezioro Motława Wielka, Jezioro Motława Mała i Jezioro Gemben. Wody podziemne w granicach gminy Stary Dzierzgoń występują w czwartorzędowym piętrze wodonośnym, a południowo-zachodnia część gminy położona jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 210 „Iławskiego”.

Wody rzeki Dzierzgoń były badane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) w Olsztynie po raz ostatni w 2007 roku. Wody rzeki odpowiadały IV klasie czystości (tj. wody niezadowolającej jakości wg wówczas obowiązującej klasyfikacji). Wody rzeki Brzeźnica badane były po raz ostatni w 2009 r. na stanowisku „Stankowo” oddalonym o ok. 8,5 km na północ od granic gminy Stary Dzierzgoń. Stan jej wód został oceniony jako dobry pod względem biologicznym, fizykochemicznym oraz pod względem stanu/potencjału ekologicznego. Stan chemiczny nie był badany.

Spośród zbiorników wodnych występujących na terenie gminy Stary Dzierzgoń, WIOŚ w Gdańsku badał stan wód Jeziora Bądzkiego. Ostatnie pomiary zostały wykonane w 2004 roku. Jezioro Bądzkie należy do zbiorników bardzo podatnych na degradację – III kategoria podatności. Jego wody zaliczone zostały do pozaklasowej jakości. Ponadto wg informacji zawartych w „Programie ochrony środowiska dla gminy Stary Dzierzgoń...” (2010) wody kąpieliska na Jeziorze Motława w Przemarku dopuszczono warunkowo do kąpielii ludności.

W przypadku wód podziemnych, na terenie gminy Stary Dzierzgoń nie ma punktów monitoringowych jakości wód. W powiecie sztumskim punkty takie zlokalizowane są w Dzierzgoniu oraz w Sztumie. Ostatnie badania, wykonane w 2009 roku pozwoliły zakwalifikować wody podziemne w południowo-wschodniej części powiatu (w rejonie Przemarku) do klasy I b –

dobrej jakości. Jednak jakość tych wód nie jest trwała i ulega pogorszeniu w trakcie eksploatacji. Do III klasy jakości tj. wód o złej jakości, wymagających skomplikowanego uzdatniania, zaliczono wody występujące na południowy-wschód od miasta Dzierzgoń, ze względu na wysoką zawartość amoniaku.

Ujmowane wody podziemne generalnie charakteryzują się zróżnicowanymi zawartościami żelaza. W gminie Stary Dzierzgoń zwierają one ponadnormatywne ilości żelaza i manganu, wymagają w związku z tym prostego uzdatniania („Program ochrony środowiska na lata 2010-2013 z uwzględnieniem lat 2014-2017”, 2010).

Państwowy monitoring wód podziemnych zalicza powiat sztumski do strefy występowania wód podziemnych o wysokiej jakości, odpowiednich do wszystkich celów, po niewielkim uzdatnieniu.

Potencjalne zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych na terenach nieskanalizowanych stanowi niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej oraz ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, tzw. szambach, w przypadku ich nieszczelności, co jak wykazuje praktyka jest częstym zjawiskiem i/lub wylewania ścieków w przypadkowe miejsca.

Źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych mogą być nawozy, zarówno sztuczne jak i organiczne oraz chemiczne środki ochrony roślin stosowane w rolnictwie. Przy nieprawidłowym składowaniu następuje zanieczyszczenie wód gruntowych znacznie stężonymi składnikami nawozu, oddziałującymi na środowisko przez dłuższy czas. Poza tym stanowią potencjalne źródło zanieczyszczenia sanitarnego organizmami chorobotwórczymi.

Stan i potencjał gospodarki rolnej i leśnej – rozdz. 3.7.2 – Potencjał naturalny środowiska

3.3.2. Osnowa ekologiczna gminy

Podstawowymi elementami osnowy ekologicznej gminy Stary Dzierzgoń i jej bliskiego otoczenia są wskazane w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” (2009):

- korytarz ekologiczny pojezierny-północny rangi ponadregionalnej - korytarz ekologiczny pojezierny-północny przebiega przez południowo-wschodnią część gminy Stary Dzierzgoń i obejmuje zwarte kompleksy leśne Pojezierza Iławskiego,
- korytarz ekologiczny doliny rzeki Dzierzgoń rangi regionalnej - korytarz ekologiczny doliny rzeki Dzierzgoń przebiega przez wschodnią, północną i północno-zachodnią część gminy i obejmuje dolinę rzeki Dzierzgoń z jej dopływem rzeką Dzierzgonką oraz przyległe kompleksy leśne.

Ponadto osnowę ekologiczną gminy Stary Dzierzgoń tworzą elementy rangi subregionalnej i lokalnej:

- subregionalny korytarz ekologiczny doliny Brzeźnicy (północny i północno-wschodni krańiec gminy).
- subregionalny korytarz ekologiczny dolin cieków Dopływ z Górek wraz z przyległym płatem leśnym (środkowo-zachodnia części gminy);
- płaty zbiorowisk leśnych i semileśnych, w tym porastające tereny hydrogeniczne nadwodne oraz w lokalnych zagłębieniach terenu;
- śródpolne zadrzewienia i zakrzewienia;
- szpalery i aleje drzew występujące wzdłuż dróg oraz cieków i rowów melioracyjnych;
- zbiorniki wodne i ciek.

3.3.3. Obszary i obiekty objęte ochroną prawną

W granicach gminy Stary Dzierzgoń, spośród form ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2013.627), występują:

A. Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń znajduje się północny fragment Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego. Utworzony on został w 1993 roku na podstawie Rozporządzenia Wojewody Elbląskiego (nr 8/93 z dnia 18 maja 1993 r.) i Rozporządzenia Wojewody Olsztyńskiego (nr 120 z dnia 17 maja 1993 r.). Aktualnie (styczeń 2014 r.) podstawą funkcjonowania Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego w województwie pomorskim, w tym w gminie Stary Dzierzgoń jest Rozporządzenie nr 60/6 Wojewody Pomorskiego z dnia 15 maja 2006 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego (Dz. Urz. Woj. Pom. 2006 nr 58, poz. 1197). Park nie posiada ważnego planu ochrony. Rozporządzenie nr 1 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14.01.2005 r. w sprawie Planu Ochrony Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego (Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 7, poz. 146) zostało uchylone Rozporządzeniem nr 43 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 17 października 2005 r.

Projekt planu ochrony Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego (wersja grudzień 2011) zamieszczony na stronie Internetowej Dyrekcji Parku aktualnie (październik 2012 r.) znajduje się na etapie opiniowania, uzgodnień i konsultacji.

Projekt planu ochrony Iławskiego Parku Krajobrazowego (wersja grudzień 2011 - <http://parkikrajobrazowewarmiimazur.pl>) zawiera:

- Plan zadań ochronnych dla Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków PLB280005 „Lasy Iławskie” w części pokrywającej się z Parkiem;
- Plan zadań ochronnych obszaru o znaczeniu dla Wspólnoty PLH280053 „Ostoja Iławska” w części pokrywającej się z Parkiem.

Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego zajmuje łącznie powierzchnię 25 045 ha, z czego w gminie Stary Dzierzgoń znajduje się ok. 10,5% jego całkowitej powierzchni, tj. 2 640,3 ha. Otulina Parku zajmuje łącznie powierzchnię 18 038 ha, z czego 1 618,9 ha znajduje się na terenie gminy Stary Dzierzgoń. Najważniejszym elementem morfologicznym krajobrazu tego obszaru występującym na terenie gminy są rynny i misy jeziorne oraz rozległe tereny sandrowe o urozmaiconej, pagórkowatej rzeźbie. Szata roślinna Parku zarówno pod względem florystycznym jak i fitosocjologicznym jest bogata i reprezentuje wysoki stopień naturalności a głównym jej składnikiem są zbiorowiska leśne i roślinność związana ze środowiskiem wilgotnym i wodnym. Na terenie Parku występuje 147 gatunków zwierząt chronionych, w tym osiemnaście gatunków znajdujących się na krajowej liście zwierząt zagrożonych wyginięciem, a dwa gatunki: bielik i orlik krzykliwy - na światowej liście zwierząt zagrożonych wyginięciem. Teren ten jest miejscem lęgów wielu ptaków chronionych.

W dotychczas obowiązującym „Planie Ochrony Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego”⁹ dokonano podziału Parku na strefy, co miało na celu zapewnienie prawidłowości funkcjonowania Parku oraz osiągnięcie założonych celów jego zagospodarowania i rozwoju. W granicach gminy Stary Dzierzgoń występowały: strefa rezerwatowa R-4 „Witoszewo”, strefa przyrodnicza P-1 „Bądze – Białe Błota”, strefa przyrodnicza P-6 „Jezioro Ewingi” oraz strefa buforowa B-1 „Buczniak”.

Tabela 6. Strefy obejmujące tereny o szczególnych walorach w Parku Krajobrazowym Pojezierza Iławskiego występujące na terenie gminy Stary Dzierzgoń i w bezpośrednim sąsiedztwie

NAZWA STREFY	CHARAKTERYSTYKA STREFY	WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY
strefa rezerwatowa R-	kompleksy leśne otaczające	• funkcje naukowo-dydaktyczne,

⁹ zatwierdzony Rozporządzeniem nr 1 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dn. 14.01.2005 r. w sprawie Planu Ochrony Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego (Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 7, poz. 146), uchylony Rozporządzeniem nr 43 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dn. 17 października 2005 r.

4 „Witoszewo”	jeziora Gemben i Witoszewskie oraz lasy położone na wschód od jezior Motława Mała i Motława Wielka	<p>turystyczno-krajoznawcze z ograniczeniem turystyki pobytowej do agroturystyki, turystyki rodzinnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • renaturalizacji terenów zabagnionych w warunkach określonych przez Dyrektora ZPK • kształtowania mozaiki krajobrazu rolniczego z licznymi zakrzaczami, zadrzewieniami i zabagnieniami
strefa przyrodnicza P-1 „Bądze – Białe Błota”	tereny leśne wraz z jeziorem Bądze, Twaruczek i Zdreńskim mające duże znaczenie ekologiczne ze względu na sąsiedztwo z terenami objętymi strefami rezerwatowymi	<ul style="list-style-type: none"> • funkcje naukowo-dydaktyczne, turystyczno-krajoznawcze z ograniczeniem do kwalifikowanej • postulat zakazu lokalizowania pól biwakowych nad jez. Bądze (nie dotyczy wsi Bądze).
strefa przyrodnicza P-6 „Jezioro Ewingi”	tereny leśne, istotne tereny żerowiskowe dla znacznej części populacji orlika krzykliwego i bielika, ważne miejsce dla ptaków wodno-błotnych	<ul style="list-style-type: none"> • funkcje naukowo-dydaktyczne, turystyczno-krajoznawcze ukierunkowane na turystykę rodzinną, agroturystykę, turystykę kwalifikowaną
strefa buforowa B-1 „Bucznik”	tereny charakteryzujące się dużą antropopresją i mniejszymi walorami przyrodniczymi (znajdujące się w otulinie Parku i częściowo poza granicami Parku i otuliny)	

Źródło: Plan Ochrony Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego, 2005.

UWAGA: aktualnie plan nie obowiązuje, jednak z powodu braku innego dokumentu w studium uwzględniono dotychczasową charakterystykę stref parku, ponadto strefy te pokazano na rysunku uwarunkowań.

B. Obszary Natura 2000 - specjalny obszar ochrony ptaków „Lasy Iławskie” PLB280005¹⁰

Znajduje się w południowo-wschodniej i południowej części gminy Stary Dzierzgoń a jego granice (na terenie gminy Stary Dzierzgoń) w zdecydowanej większości pokrywają się z granicami Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego. Obszar ten w znacznym stopniu pokrywa się z obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty „Ostoja Iławska” PLH280053, jest jednak od niego nieco większy.

Omawiany obszar to ostoja ptasia o randze europejskiej E16. Występuje tu co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK) w tym rybołów, bielik, gągoł, kania czarna i ruda, bocian czarny, żuraw, rybitwa i inne. Ostoja stanowi jedną z dziesięciu najważniejszych w Polsce ostoi lęgowych bielika, rybołowa, dzięcioła średniego, muchołówki małej i podróżniczka. W skali regionalnej Lasy Iławskie to ważne miejsce gniazdowania bąka, bociana czarnego, orlika krzykliwego, błotniaka stawowego, żurawia, zielonki i dzięcioła czarnego (Wilk, Jujka, Krogulec, Chylarecki – red, 2010).

¹⁰ Zgodnie z obowiązującym od 19 lutego 2011 r. Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 24, poz. 133).

Obszar ten ważny jest również dla ochrony bobra i wydry. Warto też podkreślić bogatą florę roślin naczyniowych (790 taksonów) z licznymi gatunkami rzadkimi i ginącymi w skali Polski oraz gatunkami prawnie chronionymi (32).

C. Obszar Natura 2000 - obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Ostoja Iławska” PLH280053¹¹

Znajduje się w południowo-wschodniej części gminy Stary Dzierzgoń i obejmuje część Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty powiązany jest z obszarem Natura 2000, tj. specjalnym obszarem ochrony ptaków „Lasy Iławskie” PLB280005. Na terenie ostoi dominują drzewostany bukowe i sosnowe. W bezodpływowych zagłębieniach terenu o wysokim poziomie wód gruntowych, rosną bory bagienne i lasy olszowe. Obok leśnych, wodnych, bagiennych i torfowiskowych zbiorowisk roślinnych występują tu różnorodne zbiorowiska segetalne. Do ostoi zaliczono także małe, lecz cenne torfowisko przejściowe we wsi Mortąg.

D. Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Dzierzgoń

Obejmuje on teren dorzecza rzeki Dzierzgoń o powierzchni 7197 ha, w tym użytki rolne – 68,9%, lasy i zakrzewienia – 21,3%, a wody powierzchniowe – 2,2%. Rzeka Dzierzgoń wpada do jeziora Dzierzgoń i leży w jego zlewni. Krajobraz ma tu charakter rolniczy, o czym decydują pola uprawne oraz użytki zielone, urozmaicone rynną połodowcową dolnego odcinka rzeki Dzierzgoń oraz lokalnymi rozcięciami erozyjnymi i niewielkimi kompleksami leśnymi. Oprócz wartości przyrodniczych i krajobrazowych, teren posiada walory historyczne i kulturowe.

OChK Rzeki Dzierzgoń utworzony został w dawnym województwie elbląskim w 1985 r. Uchwałą Nr VI/51/85 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Elblągu z dnia 26.04.1985 r. w sprawie utworzenia parków krajobrazowych oraz obszarów krajobrazu chronionego na terenie województwa elbląskiego (Dz. Urz. Woj. Elbl. Nr 10, poz. 60), zmienionej Rozporządzeniem Woj. Elbl. nr 4/97 z 28 kwietnia 1997 r. (dz. Urz. Woj. Elbląskiego Nr 7 poz. 43). Obecnie na terenie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim, w tym na terenie OChK Jeziora Dzierzgoń obowiązują przepisy Uchwały Nr 1161/XLVII/10 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 kwietnia 2010 r. (Dz. Urz. woj. pom. Nr 80, poz. 1455).

E. 12 pomników przyrody.

Tabela 7 Pomniki przyrody w gminie Stary Dzierzgoń

Nr rejestru WKP	Gatunek	Obwód [m]	Organ tworzący	Nr aktu	Data aktu	Opis położenia
111E	dąb szypułkowy	4,53	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 6/96	25.06.1996	Nadl. Susz; Leśn. Mortąg; o. 98c
112E	dąb szypułkowy	4,15	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 6/96	25.06.1996	Nadl. Susz; Leśn. Mortąg; o. 98c
113E	dąb szypułkowy	3,51	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 6/96	25.06.1996	Nadl. Susz; Leśn. Mortąg; o. 100a
114E	dąb szypułkowy	3,36	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 6/96	25.06.1996	Nadl. Susz; Leśn. Mortąg; o. 100a
115E	dąb szypułkowy	3,62	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 6/96	25.06.1996	Nadl. Susz; Leśn. Mortąg;

¹¹ Zgodnie z Decyzją Komisji Europejskiej „Commission Decision of adopting, pursuant to Council Directive 92/43/EEC, a fourth updated list of sites of Community importance for the Continental biogeographical region(notified under document number C(2010)XXXX) (2010/XX/EU)”

						o. 116m
116E	dąb szypułkowy	3,56	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 6/96	25.06.1996	Nadl. Susz; Leśn. Mortąg; o. 116n
117E	dąb szypułkowy	4,26	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 6/96	25.06.1996	Nadl. Susz; Leśn. Mortąg; o. 116n
118E	dąb szypułkowy	3,11	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 6/96	25.06.1996	Nadl. Susz; Leśn. Mortąg; o. 116n
119E	dąb szypułkowy	4,15	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 6/96	25.06.1996	Nadl. Susz; Leśn. Mortąg; o. 116n
195E	świerk pospolity	2,38	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 13/98	28.12.1998	wieś Milkowo UWAGA: Drzewo nie istnieje – stan na 2013 rok
196E	sosna wejmutka	3,05	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 13/98	28.12.1998	Nadl. Susz; Leśn. Królewskie o. 7i
197E	lipa drobnolistna	5,30	Wojewoda Elbląski	Rozporządzenie nr 13/98	28.12.1998	Stary Dzierzgoń, w okolicach cmentarza komunalnego

Źródło: „Program ochrony środowiska dla gminy Stary Dzierzgoń...” (2010).

W bezpośrednim sąsiedztwie gminy Stary Dzierzgoń występują obszary chronionego krajobrazu (OChK):

- OChK Pojezierza Iławskiego (część A), sąsiadujący z gminą od południa;
- OChK Pojezierza Iławskiego (część B), sąsiadujący z gminą od wschodu;
- OChK Jeziora Dzierzgoń, sąsiadujący z gminą od zachodu.

Zasięgi przestrzenne wymienionych form ochrony przyrody pokazano na rysunku „Uwarunkowania synteza” skala 1:20 000.

3.4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej¹²

3.4.1. Rys historyczny.¹³

Teren gminy Stary Dzierzgoń położony jest w południowym dorzeczu rzeki Dzierzgoń. Rzeka ta odgrywała dużą rolę już we wczesnym średniowieczu. Była ona ważnym traktem komunikacyjnym, a także naturalną granicą, dzielącą w swoim czasie ziemie należące do Prusów (znajdujące się na wschód od jej osi) od osad słowiańskich i pomorskich położonych na zachodzie. Świadczą o tym drewniane pomosty, odkryte przez archeologów w okolicach miejscowości Bągart i Święty Gaj (gmin: Dzierzgoń i Rychliki).

Najwcześniejsze wzmianki o Starym Dzierzgoniu pochodzą z XIII wieku, kiedy to podczas wyprawy krzyżowej dowodzonej przez margrabiego Henryka z Miśni (1236 rok) założony został Christburg (Stary Dzierzgoń) – zwany także „die erste Christburg”, czyli Pierwszym Dzierzgoniem. Miejscowość ta położona była w okolicach późniejszej wsi Alt Christburg (Stary Dzierzgoń) nazwanej tak zapewne na pamiątkę po „pierwszym Dzierzgoniu”.

W roku 1242 wybuchło pierwsze powstanie pruskie, a wieńczące je postanowienia z 1249 roku doprowadziły do podziału Prus na diecezje i rozdziału władzy świeckiej nad zdobytymi terytoriami. W ten sposób ziemie należące do dzisiejszej gminy Stary Dzierzgoń przypadły

¹² Szersze omówienie w „Analizie wartości dziedzictwa kulturowego i krajobrazu” – opracowanie na potrzeby zmiany studium, Starogard Gdański, 2012

¹³ na podst. informacji zamieszczonej na stronie internetowej gminy www.starydzierzgon.pl i książki „Morąg – z dziejów miasta i powiatu” rozdz. Z dziejów powiatu, Gustaw Leyding

Zakonowi Krzyżackiemu i stały się częścią Komturii Staro-Dzierzgońskiej. Do ich administrowania powołano urząd - tzw. Komornictwo - z siedzibą w Przezmarku.

Po podboju tych ziem przez Zakon Krzyżacki zaczęto zasiedlać ludnością niemiecką sprowadzaną przez komturów. Niemieccy zasadzcy otrzymywali korzystniejsze przywileje lokacyjne. Wsie niemieckie (czynszowe) zakładane często na tzw. surowym korzeniu na terenach leśnych wyróżniały się zwartą zabudową.

Zarówno Przezmark jak i Stare Miasto były w owym czasie ważnymi ośrodkami handlowymi. Ponadto w miejscowościach tych, a także w Starym Dzierzgoniu, Lubochowie i Myślicach powstały największe wsie kmiece, których świetność podkreślały zbudowane tam kościoły parafialne.

Obok wsi kmiecych funkcjonowały mniejsze ośrodki wiejskie i majątki „wolnych Prusów” (Mortąg, Kielmy, Kornele, Lipiec, Kołtyniany) – ich mieszkańcami byli rdzenni Prusowie, którzy uzyskali lokacje wg prawa polskiego, a co za tym idzie cieszyli się mniejszymi przywilejami. Był to stosowany przez Zakon sposób na ograniczenie tworzenia się wielkiej własności ziemskiej i znaczących rodów rycerskich. Nie było też wielkich własności typu dworskiego, a Zakon utrzymywał własne folwarki z pracy zniewolonych Prusów.

Po zakończeniu wojny trzynastoletniej omawiany obszar włączony został w skład Prus Książęcych jako lenno polskie. Na okres XV wieku przypadł czas znacznego rozwoju majątków rycerskich i szlacheckich, których przejawem były reprezentacyjne pałace, pełne przepychu dwory i świątynie.

Kolejne wojny i pogorszenie sytuacji chłopów (zniewolenia) pod koniec XV w. spowodowało, że wiele wsi opustoszało a rozrosły się własności szlacheckie, na peryferiach których powstawać zaczęły drobne folwarki.

W wieku XVII i XVIII na tereny zaczęła napływać ludność Polska, najczęściej z powiatów mazurskich. W Lubochowie, Myślicach, Starym Mieście, Starym Dzierzgoniu i Przezmarku odbywały się nabożeństwa w języku polskim. Pojawiły się też polskie rodziny szlacheckie, w okolicy Starego Dzierzgonia były to rody Jasińscy (potem Fickenstein) w Górkach, Modrzycy w Proniach, Mokierscy w Matulach, Pawłowscy w Porzeczu, Lipcu i Pudłowcu, Radomscy w Kornelach, Zakrzewski-Felden w Zakrętach.

W wieku XVIII na zalesione tereny wkroczyło osadnictwo szkatułkowe (nazwa pochodził od systemu odprowadzania daniny nie do kasy państwa a do „szkatuły królewskiej”). Taki rodzaj wód mają wsie Bucznik i Bartne Łąki.

Kolejna stagnacja i wyludnienie na tym obszarze nastąpiło na skutek wojen ze Szwedami, Niemcami, Polakami a nawet Tatarami oraz epidemii (tyfus, dżuma i dyzenteria) a następnie wojen napoleońskich. Reformy agrarne i społeczne w XVIII i XIX w. doprowadziły do nowego porządku zarządzania gruntami – efektem osadniczym było m.in. zakładanie przez chłopów kolonii co znacznie usprawniło gospodarkę. W okresie rozbiorów ludność uległa silnym wpływom Niemieckim i została skutecznie zgermanizowana.

Rozwój kolei, który rozpoczął się od 1870 roku, nadał omawianemu obszarowi znaczenie strategiczne i gospodarcze. W tym samym czasie w powiecie powstały pierwsze szosy, sieć drogowa zagęściła się w okresie międzywojennym, kiedy wprowadzono prace publiczne, a władzę administracyjną sprawowali hitlerowcy.

Wydarzenia II wojny światowej spowodowały na ziemiach gminy Stary Dzierzgoń totalne zniszczenia i wyludnienie. Pozostałością po panującym wcześniej bogactwie stały się ruiny licznych zespołów pałacowo – parkowych.

Lata sześćdziesiąte i siedemdziesiąte XX stulecia to intensywny rozwój osiedli pegeerowskich oraz technicznych gospodarstw rolnych, które ze względu na swój wygląd stały się czynnikami szpecącymi naturalny krajobraz.

Pod względem administracyjnym gmina Stary Dzierzgoń od około 1900 roku wchodziła w skład powiatu morąskiego, następnie w 1975 roku stała się częścią województwa elbląskie-

go. Po reformie przeprowadzonej w latach 90-tych omawiana jednostka administracyjna należała do powiatu malborskiego, by ostatecznie od 1 stycznia 2002 roku stać się jedną z pięciu gmin powiatu sztumskiego.

3.4.2. Lokalne wartości środowiska kulturowego i krajobrazu

Elementami tożsamości kulturowej to trwałe walory przestrzeni i ludzkiej świadomości, będące historyczną definicją rozwoju i specyfiki danego obszaru. Dla gminy Stary Dzierzgoń elementami budującymi lokalną tożsamość są:

A. Historyczne układy ruralistyczne wsi wraz z charakterystycznymi obiektami architektonicznymi:

Wieś Stary Dzierzgoń - Wieś lokacyjna (na prawie chełmińskim) z pocz. XIV w. z kościołem z XIV w. Wieś zachowała do dziś pierwotny układ osadniczy. W stosunku do map historycznych z lat 40-tych XX wieku zabudowa wsi pozostała zwarta, skupiona wzdłuż dróg. Wieś otoczona jest polami uprawnymi. Część współczesnych obiektów nie nawiązuje do lokalnego stylu zabudowy wiejskiej, jednak nie są to obiekty wybitnie degradujące krajobraz. Zaobserwować można (powszechnie występujący) chaos kolorystyczny i brak kontroli nad plakatami, szyldami i innymi nośnikami reklam.

We wsi znajduje się wiele obiektów o wartościach historycznych: poza obiektami sakralnymi, istnieje wiele domów mieszkalnych o zachowanych wartościach kulturowych.

Stary Dzierzgoń uważany jest za jedną z najstarszych miejscowości w tej części regionu.

Wieś Bucznik - Wieś z pocz. XVIII w. założona na terenach dawnej Puszczy Pruskiej jako wieś szkatułkowa. Wieś położona na niewielkim wzniesieniu, zachowała owalny układ wokół stawu, poszczególne zagrody znajdują się w średnim bądź złym stanie technicznym. Najcenniejszy zabytek wsi – drewniana chata podcieniowa (wpisana do RZ WKZ) została rozebrana za zgodą WKZ w 2006 roku. Z pośród obiektów ujętych w ewidencji zabytków WKZ tylko kilka jest zadbanych, pozostałe znajdują się w bardzo złym stanie technicznym, niektóre są nawet opuszczone, nieużytkowane. Na terenie wsi nie znajdują się nowe budynki. Istniejąca zabudowa tworzy ciekawy i malowniczy układ widoczny z wnętrza wsi.

Wieś Lubochowo - Wieś lokacyjna (czynszowa) z pocz. XIV w. z kościołem z XV w. i folwarkiem oraz z zabudową z XIX w. i XX w. Wieś rozciąga się wzdłuż drogi, zabudowa jest dość zwarta, skupiona w trzech grupach – pierwsza od strony zachodniej to zabudowa pofolwarczna z ruinami dworu, druga to środkowa część wsi z kościołem górującym nad otoczeniem i trzecia złożona z grup gospodarstw rolnych i pojedynczych domów na wschodnim krańcu wsi. Obiektem zabytkowym o szczególnych wartościach jest kościół z wysoką wieżą, stanowiącą dominantę przestrzenną w okolicy – widoczny z dróg od strony północnej, południowej i wschodniej. We wsi znajduje się wiele obiektów mieszkalnych i gospodarczych o wysokich walorach historycznych – w tym wiele z nich jest w dobrym stanie technicznym. Dobrze zachowana (z zewnątrz) jest też chata (dom mieszkalny) wpisana do rejestru zabytków.

Ruiny dworu i pozostałości parku są w katastrofalnym stanie. Obiekty są kompletnie dewastowane, w ruinie, park zarośnięty, zniszczony. Zatracony jest układ przestrzenny dwór – park – folwark.

Wieś Milikowo - wieś czynszowa z pocz. XIV w. z zabudową z II połowy XIX w. Wieś o układzie wielodrożnicowym. Z uwagi na położenie na zróżnicowanym topograficznie terenie drogi „wiją się”, otwierając widoki na układy zabudowy zagrodowej we wsi, podkreślając jej walory. We wsi znajduje się kilkanaście obiektów kwalifikujących się do objęcia ochroną – zarówno pojedynczych jak i zespołów zabudowy zagrodowej.

Wieś Mortąg - Wieś wzmiankowana w dokumentach z roku 1312, jako folwark krzyżacki (dawniej wieś pruska). Układ ruralistyczny wsi jest objęty ochroną poprzez wpis do ewidencji zabytków WKZ. We wsi zachowała się znakomita większość XIX wiecznej zabudowy, większość budynków mieszkalnych znajduje się w dobrym lub dość dobrym stanie technicznym i nie są one przebudowane. Zabudowa gospodarcza jest zachowana w równie dużej skali i dość dobrym stanie technicznym. Stanowi to o bardzo wysokich walorach krajobrazowych wsi widocznych z jej wnętrza. Otoczona lasami i polami nie tworzy dalekich widoków ani panoram. We wsi w ostatnich latach został wybudowany jeden budynek mieszkalny – wyraźnie dysharmonijny w stosunku do istniejącej zabudowy wsi. Obszar zabudowy wsi i najbliższe jej otoczenie wymaga sporządzenia planu ochronnego.

Wieś Myślice - Wieś zlokalizowana prawdopodobnie na miejscu rzymskiego grodziska. Lokacja wsi nastąpiła na pocz. XIV w. na prawie chełmińskim. Kościół wybudowano w XV wieku, wieża kościoła natomiast w XVII w. Kościół posiada wybitne walory architektoniczne, zachowany niemal bez przekształceń wraz z cmentarzem i kamiennym murem. Wybitne są też jego walory krajobrazowe – wieża kościoła dominuje nad całą okolicą, widoczna jest doskonale ze wszystkich dróg dojazdowych. Ciekawe widoki roztaczają się również z mostów kolejowych na okolicę. Zabudowa wsi jest dość zwarta, a duża część obiektów historycznych jest w dobrym stanie technicznym.

Wieś Przezmark - Jedna ze starszych wsi w dawnej Pomezanii. Wieś lokacyjna z XIII w. z zamkiem krzyżackim pochodzącym z XIV w., kościołem z XV w. (wielokrotnie przebudowywanym), folwarkiem zakonnym oraz z zabudową z XIX w. Przezmark nazywany był miasteczkiem (m.in. ze względu na osiadłych tu kupców i rzemieślników oraz odbywające się tu targi i jarmarki) pomimo, że nigdy praw miejskich nie uzyskał.

Wartości krajobrazowe niesie przede wszystkim zespół wieży (baszta) i pozostałości zamku. Najbardziej efektowny jest widok od południa, od strony jeziora. Zespół zamku znajduje się w prywatnych rękach, obiekt jest systematycznie przebudowywany – co budzi kontrowersje z punktu widzenia konserwatorskiego. Obiekt jest jednak utrzymywany w dobrym stanie technicznym i jest udostępniany do zwiedzania dla chętnych. Poza zespołem zamkowym w Przezmarku widoki krajobrazowe wewnątrz wsi buduje kościół z wieżą – nie stanowi on jednak dominanty krajobrazowej widocznej spoza wsi. We wsi znajduje się wiele obiektów mieszkalnych i gospodarczych nie ujętych w ewidencji zabytków, a przedstawiających wartości warte ochrony.

Wieś Stare Miasto - wieś lokacyjna (czynszowa) z I poł. XIV w. z kościołem z XV w. Zachowane zabudowania mieszkaniowe z XIX i XX w.

Kościół posiada wybitne walory architektoniczne, zachował się niemal bez przekształceń. Przedstawia też wybitne walory krajobrazowe, dominując nad okolicą – zwłaszcza od strony południowej i południowo – wschodniej. Na cmentarzu znajdują się relikty nagrobków otoczone zabytkową zielenią.

Wieś Tabory - lokacyjna wieś wielodrożna z pocz. XIV w. z zabudową drewnianą z XIX w. We wsi znajduje się obiekty o wartościach historycznych, w tym zachowany wiadukt dawnej kolei, układ wsi zaburzony jest współczesnymi realizacjami.

B. Zespoły dworsko – parkowe i dworsko – folwarczne wraz z charakterystycznymi obiektami architektonicznymi

Zespoły wpisane do rejestru zabytków WKZ

Gisiel - zespół dworsko-parkowy z folwarkiem z XVIII w.- nr rej. 436/69 i 10/77 – obiekty dworu w ruinie, obiekty dawnego folwarku są zniszczone (zawalają się), kompozycja parku nieczytelna,

Pudłowiec - zespół dworsko-parkowy wraz z folwarkiem z XIX w. - nr rej. 22/78 – pałac zachowany jako tzw. trwała ruina (może stanowić zagrożenie bezpieczeństwa ponie-

waż zabytek nie posiada ogrodzenia), układ parku jest nieczytelny, obiekty dawnego folwarku są częściowo zagospodarowane, jednak są w złym stanie technicznym,

Pozostałe zespoły:

- Kielmy** - zespół parkowy z pozostałościami folwarku z XIX w. – obiekt w runie, utracone wartości przestrzenne,
- Lubachowo** - zespół dworsko-parkowy wraz z folwarkiem poł. XIX w., obiekty dworu w ruinie, kompozycja parku nieczytelna, budynki dawnego folwarku zagospodarowane,
- Monasterzysko Wielkie** - dwór wraz z folwarkiem – dwór nie istnieje, układ nieczytelny, układ parku nieczytelny,
- Nowy Folwark** - zespół folwarku wraz z parkiem z końca XIX w., w folwarku zlokalizowany dawny PGR, przez co zatracony został układ przestrzenny dawnej zabudowy,
- Piaski Morąskie** - zespół dworsko-parkowy z folwarkiem, I poł. XIX w. w folwarku zlokalizowany dawny PGR, przez co zatracony został układ przestrzenny dawnej zabudowy,
- Pronie** – zespół dworsko – folwarczny z wsią – z pocz. XIX w., budynek dworu zachowany wraz z relikami parku przed nim, zabudowa folwarku przebudowana,
- Protajny** - zespół dworsko-parkowy wraz z folwarkiem z poł. XIX w., obiekty gospodarcze folwarku zachowane w dużej mierze, zagospodarowane są budynki dawnego dworu i czworaków na funkcje mieszkaniowe, budynki gospodarcze dawnego folwarku niezagospodarowane, nadal czytelny pierwotny układ przestrzenny, obiekty posiadają nadal wartości historyczne warte ochrony,
- Przezmark** - dwór wraz z folwarkiem II poł. XIX w., zachowane są elementy układu przestrzennego jak na przykład ceglany mur, zachowany jest tylko budynek dworu,
- Skolwity** - dwór wraz z folwarkiem II poł. XIX w., zachowany budynek dworu wraz z parkiem (park nie zadbane, ale czytelny) jednak w obrębie zespołu wybudowany jest budynek mieszkaniowy jednorodzinny zaburzający układ przestrzenny, zabudowa folwarku nieczytelna pośród nowej zabudowy,

Dla gminy została przyjęta Gminna Ewidencja Zabytków zgodna z Zarządzeniem nr 81/12 Wójta Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 17 grudnia 2012 roku oraz został opracowany „Gminny Program Opieki nad Zabytkami gminy Stary Dzierzgoń” na lata 2012-2015” – przyjęty Uchwałą Nr VII/68/12 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 29 grudnia 2012 roku.

Jako gminną ewidencję zabytków przyjęto w większości wykaz Ewidencji Zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Z wizji w terenie wynika, iż lista ta powinna być na bieżąco kontrolowana aby zachować jej aktualność w przypadku remontów i ewentualnych przebudów wynikających ze stanu technicznego budynków.

Na rysunku studium „Uwarunkowania synteza” w skali 1:20 000 przedstawiono przestrzenne rozmieszczenie następujących elementów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:

- obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków,
- relikty założen dworsko-parkowych i dworsko – folwarcznych,
- historyczne cmentarze (tych, pozwalających na prawidłową lokalizację na podstawie map historycznych),
- nadal czynne cmentarze pokazano w faktycznej ich lokalizacji.
- wyróżniające się aleje drzew,
- grodziska średniowieczne,
- zinwentaryzowane stanowiska archeologiczne,
- elementy ekspozycji krajobrazu, w tym: otwarcia widokowe.

Na rysunku studium nie pokazano lokalizacji obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków ponieważ istniejąca dokumentacja nie pozwala na prawidłową ich lokalizację.

Na terenie gminy znajdują się też obiekty o wartościach historycznych nie ujęte w poniższym wykazie.

Tabela 8. Wykaz obiektów w Gminnej Ewidencji Zabytków

LP	POWIAT	GMINA	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT	DATA
1	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		2	dom, Leśnictwo Dębina	kon. XIX
2	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		2	budynek gosp	p.XX
3	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		3	dom	k.XIX
4	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		5	dom	p.XX
5	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		5	budynek gosp	p.XX
6	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		6	dom	p.XX
7	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		8	dom	p.XX
8	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		8	budynek gosp.	p.XX
9	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		8	obora	p.XX
10	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		10	dom	k.XIX
11	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		10	budynek gosp.	p.XX
12	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze		10	budynek gosp	p.XX
13	sztumski	Stary Dzierzgoń	Bądze	po płd str drogi brukowej prowadzącej z Bądry do Jerzwałdu		cmentarz ewangelicki, pow.0,10 ha	2 poł. XIX
14	sztumski	Stary Dzierzgoń	Białe Błota			leśniczówka, Leśnictwo Bornice	1907
15	sztumski	Stary Dzierzgoń	Białe Błota			budynek gosp. w zespole leśniczówki	p.XX
16	sztumski	Stary Dzierzgoń	Białe Błota			budynek gosp. w zespole leśniczówki	p.XX
17	sztumski	Stary Dzierzgoń	Białe Błota			kapliczka przydrożna	p.XX
18	sztumski	Stary Dzierzgoń	Białe Błota		2	dom	
19	sztumski	Stary Dzierzgoń	Buczniak	na płn skraju lasu ok.1200 m na wsch od wsi Buczniak		cmentarz pow.0,14 ha	XX/XX
20	sztumski	Stary Dzierzgoń	Buczniak		1	dom	p.XX
21	sztumski	Stary Dzierzgoń	Buczniak		1	budynek gosp.	p.XX
22	sztumski	Stary Dzierzgoń	Buczniak		9	dom (d.7)	p.XX
23	sztumski	Stary Dzierzgoń	Buczniak		16	dom	k.XIX
24	sztumski	Stary Dzierzgoń	Buczniak		17	dom	1930
25	sztumski	Stary Dzierzgoń	Buczniak		17	budynek gosp	1930
26	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark		8	dom	p.XX
27	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark		9A	dom	poł. XIX
28	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark		9	spichlerz	
29	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark		14	budynek gospodarczy	p.XX
30	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark		16	dom	p.XX
31	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark		4	dom (d.2)	p.XX
32	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark		4	budynek gosp. (d.2)	p.XX
33	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark		13/15	dom	
34	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark		42	dom, (d.38)	k.XIX
35	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark	ok.200 m na wsch od zabudowań wsi Folwark ,po płn str szosy na Przemarm		cmentarz ewangelicki, pow.0,35 ha	2 poł. XIX
36	sztumski	Stary Dzierzgoń	Folwark		39A	budynek	
37	sztumski	Stary Dzierzgoń	Gisiel			zespół dworsko-parkowy	XVIII-XIX/XX
38	sztumski	Stary Dzierzgoń	Gisiel			oficyna w zespole (d.przedszkole, ob.nieuzytkowany)	2 poł.XIX
39	sztumski	Stary Dzierzgoń	Gisiel			d.lamus (ziemianka) nad stawem w zespole folwarku	p.XX w.
40	sztumski	Stary Dzierzgoń	Gisiel			3 budynki gospodarcze w zespole folwarku	kon XIX
41	sztumski	Stary Dzierzgoń	Gisiel			ogrodzenie przy stawie w zespole	pocz.XIX

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STARY DZIERZGOŃ
CZĘŚĆ I – UWARUNKOWANIA - SYNTEZA**

42	sztumski	Stary Dzierzgoń	Gisiel	ok.80 m na wsch od ostatnich zabudowań wsi		cmentarz, pow.0,06 ha	2 ćw.XX
43	sztumski	Stary Dzierzgoń	Głędy	na pld skraju lasu		cmentarz; pow. 0,04 ha	pocz.XX
44	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki			kapliczka przydrożna	p. XX
45	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki		7	dom i bud.gosp.	p.XX
46	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki		8	d.szkoła podst. ob.bud. mieszkalny	p.XX
47	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki		8	bud.gospodarczy obok d.szkoły	p.XX
48	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki		10	dom i budynek gospodarczy	XX
49	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki		11	budynek gospodarczy	1910
50	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki		12	dom	p.XX
51	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki		13	dom i budynek gosp.	XX
52	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki		14	budynek	XX
53	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki		27	dom mieszkalny	1925
54	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki		27	budynek gosp.	XX
55	sztumski	Stary Dzierzgoń	Górki	we wsch części wsi Górki		cmentarz ewangelicki,pow. 0,35 ha	2 poł. XIX
56	sztumski	Stary Dzierzgoń	Kornele	na niewielkim wyniesieniu w pń-wsch części wsi Kornele		cmentarz ; pow.0,015ha	XIX/XX
57	sztumski	Stary Dzierzgoń	Latkowo	na wyniesieniu po zach str szosy, ok.300 m od Latkowa		cmentarz ; pow.0,34 ha	poł. XIX
58	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lipiec	po pń str nasypu kolejowego, ok..800 m na pld od wsi Lipiec		cmentarz ; pow.0,12 ha	2 poł.XIX
59	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo			kościół filialny p.w. Św.Antoniego wraz z cmentarzem przykościelnym	XIV
60	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo		18	dwa budynki gospodarcze przy domu 18	
61	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo		21	dom	
62	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo		24	dom	
63	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo		26	dom	2 ćw..XIX
64	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo		32	dom	
65	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo		32	bud.gosp.	
66	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo		51/52	dom	p.XX
67	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo		54	dom, poczta	
68	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo		56/58	dom	
69	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo		33	dom z wystawką wraz z budynkiem gosp.	
70	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo	w zach części wsi		zespół dworsko-parkowy	XIX/XX
71	sztumski	Stary Dzierzgoń	Lubochowo	na pń skraju wsi Lubochowo, ok.80 m na wsch od drogi na Pudłowiec, Kołtyniany		cmentarz d.ewangelicki ; pow. 0,14 ha	1 ćw. XX
72	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule			kapliczka przydrożna	k.XIX
73	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		1	dom mieszkalny	p.XX
74	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		1	stodoła	p.XX
75	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		1	obora	p.XX
76	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		3	dom mieszkalny	p.XX
77	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		5	dom	p.XX
78	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		7/9	dom mieszkalny	p.XX
79	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		7/9	obora	1938
80	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		10	dom mieszkalny	p.XX
81	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		14	dom mieszkalny	p.XX
82	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		15	stajnia	p.XX
83	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		20	dom mieszkalny	p.XX
84	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		20	budynek gospodarczy	p.XX
85	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule		20	stodoła	p.XX
86	sztumski	Stary Dzierzgoń	Matule	po zach str wsi, przy d.majątku		cmentarz ; pow.0,42 ha	pocz. XIX

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STARY DZIERZGOŃ

CZĘŚĆ I – UWARUNKOWANIA - SYNTEZA

87	sztumski	Stary Dzierzgoń	Miilikowo		24	dom	pocz. XX
88	sztumski	Stary Dzierzgoń	Miilikowo	na pln od zabudowań wsi Miilikowo, na wyniesieniu po pln str drogi na Lubochowo		cmentarz ewangelicki ;pow.0,21 ha	2 poł. XIX
89	sztumski	Stary Dzierzgoń	Monasterzysko Wielkie			komin, pozostałość cegielni PGR Monasterzyska	p.XIX
90	sztumski	Stary Dzierzgoń	Monasterzysko Wielkie		5	dom mieszkalny, czworak	p. XX
91	sztumski	Stary Dzierzgoń	Monasterzysko Wielkie		10	budynek mieszkalny, czworak	k. XIX
92	sztumski	Stary Dzierzgoń	Monasterzysko Wielkie			kaplica grobowa	XIX
93	sztumski	Stary Dzierzgoń	Monasterzysko Wielkie	na skrzyżowaniu dróg po wsch str		cmentarz ewangelicki ; pow.0,33 ha	2 poł. XIX
94	sztumski	Stary Dzierzgoń	Monasterzysko Wielkie			relikty parku	XIX
95	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag			układ ruralistyczny wsi	
96	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag			kapliczka przydrożna	kon.XIX
97	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		2	dom	XX
98	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		2	budynek gosp.	1910
99	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		3	dom	
100	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		8/10	dom	p.XX
101	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		8/10	budynek gosp.	p.XX
102	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		9	dom	k.XIX
103	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		9	budynek gosp.	k.XIX
104	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		11	dom	p.XX
105	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		11	stodola drew.	p.XX
106	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		13/14	budynek -d.sklep	XIX/XX
107	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		13/14	budynek gosp.	k.XIX
108	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		15	dom	
109	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		16	dom	k.XIX
110	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		18	dom, Nadleśnictwo Susz	k.XIX
111	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		18	budynek gosp.	p.XX
112	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		20	dom	k.XIX
113	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		22	dom	k.XIX
114	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		25	dom	poł. XIX
115	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		29	dom	l.30 XX
116	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		32	dom	
117	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		32	budynek gosp.	
118	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		34	dom	p.XX
119	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		34	budynek gosp.	
120	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		40	dom	l.20 XX
121	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		44/1;44/2;4 6	dom	p.XX
122	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		46	budynek gosp.	p.XX
123	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		52	dom	l.30. XX
124	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		52	budynek gosp.	l.30. XX
125	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		54	dom	l.30. XX
126	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		54	budynek gosp.	l.30. XX
127	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		56	dom	l.30. XX
128	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		56	budynek gosp.	l.30. XX
129	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		58	dom	l.30. XX
130	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		58	budynek gosp.	l.30. XX
131	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		60	dom	l.30. XX
132	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		60	budynek gosp.	l.30. XX
133	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		62	dom	l.30. XX
134	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		62	budynek gosp.	l.30. XX
135	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		64	dom	l.30. XX
136	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		64	budynek gosp.	l.30. XX

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STARY DZIERZGOŃ

CZĘŚĆ I – UWARUNKOWANIA - SYNTEZA

137	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		66	dom	I.30. XX
138	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		66	budynek gosp.	I.30. XX
139	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		68	dom	I.30. XX
140	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		68	budynek gosp.	I.30. XX
141	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		70	dom	1928
142	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag		70	budynek gosp.	p.XX
143	sztumski	Stary Dzierzgoń	Mortag	na pld-wsch od wsi		cmentarz ; pow.0,16 ha	2 poł. XIX
144	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice			kościół parafialny p.w.Wniebowzięcia NMP wraz z terenem cmentarza przykościelnego z zachowanym starodrzewem i otaczającym go murem kamiennym	XIV
145	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice			plebania kościoła	
146	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice			most kolejowy	
147	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		10	dom	
148	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		23	dom	pocz.XX
149	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		23	budynek gosp.	
150	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		32	dom	1880
151	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		34	dom, ob.sklep przemysłowy	
152	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		42	dom	
153	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		44	dom	1903
154	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		62	dom	
155	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		49	dom	
156	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		57	dom, ob.sklep spożywczy (d.65)	pocz.XX
157	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		51/53	dom	
158	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		37/38	dom (z wystawką)	
159	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		37/38	budynek gospodarczy	1885
160	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice		37/38	budynek gosp	
161	sztumski	Stary Dzierzgoń	Myślice	ok.80 m na zach od kościoła		cmentarz d.ewangelicki ; pow. 0,35ha	XIX/XX
162	sztumski	Stary Dzierzgoń	Nowy Folwark		7	dwór	XIX/XX
163	sztumski	Stary Dzierzgoń	Nowy Folwark			relikty parku w zespole dworu z folwarkiem	XIX/XX
164	sztumski	Stary Dzierzgoń	Nowy Folwark			kuźnia w zespole folwarku	pocz.XX
165	sztumski	Stary Dzierzgoń	Popity	po zach str drogi polnej na Kornele, ok.400 m na pld od wsi Popity		cmentarz o pow.0,03 ha	I.XX XX w.
166	sztumski	Stary Dzierzgoń	Popity	po wsch str drogi do Koszajń		cmentarz ; pow.0,02 ha	I.XX-30 XX w.
167	sztumski	Stary Dzierzgoń	Porzecze	ok.1 km na pld-wsch od d.majątku w Porzeczcu		cmentarz ; pow.0,04 ha	
168	sztumski	Stary Dzierzgoń	Prońki	w rozwidleniu dróg polnych z Taborów		cmentarz ; pow. 0,05 ha	kon.XIX
169	sztumski	Stary Dzierzgoń	Protajny		1	dwór w zespole z folwarkiem	XIX
170	sztumski	Stary Dzierzgoń	Protajny			relikty parku w zespole dworu z folwarkiem	kon.XIX
171	sztumski	Stary Dzierzgoń	Protajny			stajnia w zespole folwarku	kon.XIX
172	sztumski	Stary Dzierzgoń	Protajny			spichlerz w zespole folwarku	kon.XIX
173	sztumski	Stary Dzierzgoń	Protajny	ok.300m na zach od wsi Protajny po pld str drogi na Kielmy		cmentarz ; pow.0,17 ha	pocz.XX
174	sztumski	Stary Dzierzgoń	Przezmark			ruiny zamku z przedzamczem i basztą	XIV
175	sztumski	Stary Dzierzgoń	Przezmark			kościół filialny p.w.Matki Boskiej Królowej Świata wraz z cmentarzem przykościelnym	1821
176	sztumski	Stary Dzierzgoń	Przezmark		13	dwór	k.XIX
177	sztumski	Stary Dzierzgoń	Przezmark			mur w zabudowie dworskiej	XIX
178	sztumski	Stary Dzierzgoń	Przezmark		52	dom	p.XX
179	sztumski	Stary Dzierzgoń	Przezmark		52	spichlerz	1 ćw. XX
180	sztumski	Stary Dzierzgoń	Przezmark		54	dom	1920
181	sztumski	Stary Dzierzgoń	Przezmark		30	budynek	1934

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STARY DZIERZGOŃ

CZĘŚĆ I – UWARUNKOWANIA - SYNTEZA

182	sztumski	Stary Dzierzgoń	Przezmark	na wyniesieniu , ok.700 m na pld od Przezmarku		cmentarz ;pow.0,12 ha	pocz.XX
183	sztumski	Stary Dzierzgoń	Pudłowiec			park	XIX
184	sztumski	Stary Dzierzgoń	Pudłowiec			relikty palacu	pocz.XIX
185	sztumski	Stary Dzierzgoń	Pudłowiec			spichlerz w zespole folwarku	3 ćw.XIX
186	sztumski	Stary Dzierzgoń	Skolwity	na pld od wsi , ok. 600 m o d.majątku		cmentarz: pow.0,05 ha	XIX/XX
187	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto			kościół filialny p.w.Św.Piotra i Pawła wraz z terenem cmenta- rza przykościelnego i zacho- wanym starodrzewem	1682 r.
188	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		1	dom mieszkalny	XIX
189	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		3	dom mieszkalny	XIX
190	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		3	budynek gospodarczy	XIX
191	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		4	dom mieszkalny	
192	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		6	dom mieszkalny	
193	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		9	dom mieszkalny	XIX
194	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		8/10	dom mieszkalny	
195	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		11	dom mieszkalny	XIX
196	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		11	budynek gospodarczy	XX
197	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		13	dom mieszkalny	XX
198	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		14	dom mieszkalny	XX
199	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		17	dom mieszkalny	XX
200	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		17	budynek gospodarczy	XX
201	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		20/22	dom mieszkalny i bud.gospodarczy	XX
202	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		24	dom mieszkalny i budynek gospodarczy	XIX
203	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		26	dom mieszkalny i bud.gospodarczy	XX
204	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		29	dom mieszkalny i budynek gospodarczy	
205	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		34	dom mieszkalny	XIX
206	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		34	kuźnia i budynek gospodarczy	XIX
207	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		37	dom mieszkalny	XX
208	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		37	budynek gospodarczy	XX
209	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		43/45	dom mieszkalny	
210	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		43/45	budynek gospodarczy	
211	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		44	dom mieszkalny	XX
212	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		44	budynek gospodarczy	XX
213	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		50	budynek gospodarczy	XX
214	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto		50	dom mieszkalny	XX
215	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stare Miasto			brama kamienna	k. XIX
216	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń			kościół paraf. p.w. Wniebo- wstąpienia Pańskiego	XIV
217	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		33	plebania przy kościele	XIX
218	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń			kapliczka z figurką we wnęce	XIX
219	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		6	dom,weranda	XIX/XX
220	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		6	budynek gospod.	XX
221	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		8	dom	
222	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		7/9	dom mieszkalny	
223	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		9	budynek gospod.	XX
224	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		11	dom mieszkalny	XX
225	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		13	dom mieszkalny	XIX/XX
226	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		14	dom mieszkalny	XIX/XX
227	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		15	dom mieszkalny	XIX/XX
228	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		19	dom	p.XX
229	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		22	dom -Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka	k.XIX
230	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		23	dom mieszkalny	XIX
231	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		24	dom	XX

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STARY DZIERZGOŃ
CZĘŚĆ I – UWARUNKOWANIA - SYNTEZA

232	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		25	dom	1 poł.XX
233	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		26/28	dom mieszkalny	XIX
234	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		26/28	budynek gospod.	XIX
235	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		39	budynek mieszkalny, czworak	XIX
236	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		43	dom mieszkalny	1909
237	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		48	dom	XIX/XX
238	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		49	dom mieszkalny	
239	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		57/1	dom mieszkalny	XIX
240	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		63	dom	
241	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		67/69	dom	
242	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		71	budynek - Urząd Gminy St.Dzierzgoń	
243	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		77	dom	p.XX
244	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		41	dom	1958
245	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		75	dom	
246	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		41	spichlerz	1895
247	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		29	dom-sklep spożywczy	
248	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		29	dom-sklep przemysł.	XX
249	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń		29	dom-zajazd Tango	XIX
250	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń	w centrum wsi		cmentarz przykościelny ; pow. 0,24 ha	XIII/XIV
251	sztumski	Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń	ok..800 m na pld od zabudowań wiejskich , po wsch str drogi na Susz		cmentarz ewangelicki ; po- w.0,35 ha	2 poł. XIX
252	sztumski	Stary Dzierzgoń	Wesoła Kępa	ok.300 m na pld od osady Wesoła Kępa		cmentarz ;pow.0,09 ha	2 poł. XIX
253	sztumski	Stary Dzierzgoń	Zakręty		81/82	dom mieszkalny i budynek gospodarczy	
254	sztumski	Stary Dzierzgoń	Zakręty		83	dom mieszkalny	p.XX
255	sztumski	Stary Dzierzgoń	Zakręty		83	budynek gosp.	p.XX

3.4.3. Archeologia

Istniejące zewidencjonowane stanowiska archeologiczne świadczą o śladach osadnictwa na tych terenach pochodzących z okresu średniowiecza.

Istotne z punktu widzenia krajobrazowego mają formy terenowe dawnych grodzisk (stanowiska wpisane do rejestru zabytków) – w okolicy Starego Dzierzgonia i Starego Miasta (pozycje nr 15 i 48 w tabeli nr 9.

Tabela 9. Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Stary Dzierzgoń.

I.p.	Numer arkusza	Numer stanow. na obszarze	Numer stanow. w miejscowości	Funkcja obiektu	Bliższa chronologia	Miejscowość
1	21-50	1	2	1. znal. luźne 2. osada otwarta 3. znal. luźne	epoka kamienia wczesna epoka żelaza	Stare Miasto
2	21-50	6	5	Osada	średniowiecze	Stare Miasto
3	21-50	7	4	Osada	średniowiecze	Stare Miasto
4	21-51	2	2	ślady osadnicze	XIV-XV w	Prakwice / Adamowo
5	21-51	7	1	ślady osadnicze	XIV-XV w	Lipiec
6	21-51	8	2	osada jednodworcza	XIV-XV w	Lipiec
7	21-51	9	3	ślady osadnicze	XIV-XV w	Lipiec
8	21-51	10	4	1. osada 2. ślady osadnicze	XIV-XV w	Lipiec

9	21-51	11	1	ślady osadnicze	XIV-XV w	Pudłowiec
10	21-51	12	1	ślady osadnicze	XIV-XV w	Kołtyniany
11	21-51	13	1	ślady osadnicze	XIV-XV w	Królikowo
12	21-51	14	1	grodzisko	XI-XIII w	Stare Miasto Nr. Rejestru 34/a/Olsztyn
13	21-51	15	4	1. obozowisko 2. osada	mezolit XIV-XV w	Stare Miasto
14	21-51	16	2	osada jednodworcza	XIV-XV w	Królikowo
15	21-51	17	5	osada jednodworcza	XIV-XV w	Lubochowo
16	21-51	18	6	ślady osadnicze	XII-XIII w	Lubochowo
17	21-51	19	7	ślady osadnicze	XIV-XV w	Lubochowo
18	21-52	1	1	ślady osadnicze	XIV-XV w	Najatki
19	21-52	2	1	grodzisko	XII- 1 poł. XIII w.	Myślice
20	21-52	3	2	Osada	XII-XIII w.	Myślice
21	21-52	4	3	ślady osadnicze	XIV-XV w	Myślice
22	21-52	5	4	ślady osadnicze	XIV-XV w	Myślice
23	21-52	6	5	osada?	XIV-XV w	Myślice - Kolonia
24	21-52	7	1	grodzisko?	-	Kornele „A”
25	21-52	9	1	Osada	XII- 1 poł. XIII w	Lubochowo
26	21-52	10	2	Osada	XIV-XV w	Lubochowo
27	21-52	11	3	ślady osadnicze	XIV-XV w	Lubochowo
28	21-52	12	1	Osada	XI-XII w	Prońki PGR
29	21-52	13	1	ślady osadnicze	X-XII w	Tabory
30	21-52	14	2	Osada	XII- 1 poł. XIII w	Tabory
31	21-52	15	3	ślady osadnicze	XII-XIII w	Tabory
32	21-52	16	4	ślady osadnicze	X-XII w	Tabory
33	22-50	12	5	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Stare Miasto
34	22-50	13	3	1. grodzisko 2. ślady osadnicze 3. ślady osadnicze	wczesne średniowiecze starożytny późne średniowiecze	Stare Miasto
35	22-50	14	6	Osada	późne średniowiecze	Stare Miasto
36	22-50	15	7	1. ślady osadnicze 2. osada	starożytny późne średniowiecze	Stare Miasto
37	22-50	16	8	Osada	wczesne średniowiecze	Stare Miasto
38	22-50	17	9	Osada	wczesne średniowiecze	Stare Miasto
39	22-50	18	10	1. ślady osadnicze 2. ślady osadnicze 3. ślady osadnicze 4. osada	epoka kamienia starożytny O.W.R wczesne średniowiecze	Stare Miasto
40	22-50	21	11	1. ślady osadnicze 2. ślady osadnicze	wczesna epoka żelaza późne średniowiecze	Stare Miasto
41	22-50	24	1	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Monasterzysko Wielkie
42	22-50	25	2	1. osada 2. ślady osadnicze	późne średniowiecze nowożytny	Monasterzysko Wielkie
43	22-50	26	3	1. ślady osadnicze 2. ślady osadnicze	starożytny późne średniowiecze	Monasterzysko Wielkie
44	22-51	1	1	grodzisko	wczesna epoka żelaza	Stary Dzierzgoń Wpis do rej zab. Nr 52 A (Olsztyn)
45	22-51	3	3	grodzisko	starożytne	Stary Dzierzgoń
46	22-51	4	13	1. ślady osadnicze 2. ślady osadnicze	wczesne średniowiecze późne średniowiecze	Stare Miasto
47	22-51	5	1	1. osada 2. ślady osadnicze	wczesne średniowiecze późne średniowiecze	Kielmy
48	22-51	6	2	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Kielmy

CZĘŚĆ I – UWARUNKOWANIA - SYNTEZA

49	22-51	7	3	1. ślady osadnicze 2. ślady osadnicze	starożytny późne średniowiecze	Kielmy
50	22-51	8	14	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Stare Miasto
51	22-51	9	4	ślady osadnicze	epoka kamienna	Stary Dzierzgoń
52	22-51	10	5	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Stary Dzierzgoń
53	22-51	11	6	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Stary Dzierzgoń
54	22-51	12	7	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Stary Dzierzgoń
55	22-51	13	8	ślady osadnicze osada	wczesne średniowiecze późne średniowiecze	Stary Dzierzgoń
56	22-51	14	9	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Stary Dzierzgoń
57	22-51	15	10	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Stary Dzierzgoń
58	22-51	16	11	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Stary Dzierzgoń
59	22-51	17	12	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Stary Dzierzgoń
60	22-51	18	1	ślady osadnicze	starożytny	Protajny
61	22-51	19	4	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Kielmy
62	22-51	20	1	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Nowy Folwark
63	22-52	1	6	Osada	wczesna epoka żelaza	Tabory
64	22-52	2	7	1. ślady osadnicze 2. ślady osadnicze	wczesna epoka żelaza późne średniowiecze	Tabory
65	22-52	3	5	Osada	młodszy okres przedrzymski	Tabory
66	22-52	16	6	Osada	XI-XIII w	Bajdy
67	22-52	18	1	Osada	wczesna epoka żelaza	Dajny / granica gminy Stary Dzierzgoń
68	22-52	4		1. osada 2. osada 3. osada 4. osada	neolit wczesna epoka żelaza rzymski średnie i późne średniowiecze	Przezmark - Palestyna
69	22-52	5	2	Osada	późne średniowiecze XV-XVI w	Przezmark
70	22-52	6	3	1. osada 2. osada	wczesne średniowiecze nowożytny XVI-XVII w	Przezmark
71	22-52	7	4	Osada	późne średniowiecze XV-XVII w	Przezmark
72	22-52	8	5	Osada	nowożytny XVI-XVII w	
73	22-52	9		domniemane grodzisko zamek	wczesne średniowiecze średniowiecze	Przezmark
74	22-52	10	7	osada	późne średniowiecze	Przezmark
75	22-52	11	8	Osada	późne średniowiecze XIV-XVI w	Przezmark
76	22-52	1	1	ślady osadnicze	XV w	Bądze
77	23-51	1	1	Osada	XVIII-XIX w	Mortąg
78	23-51	2	2	1. ślady osadnicze 2. ślady osadnicze	wczesna epoka żelaza - XII-XIII w XVI-XVIII w	Mortąg
79	23-51	3	1	1. ślady osadnicze 2. ślady osadnicze	epoka brązu? – wczesna epoka żelaza średniowiecze	Górki
Stanowiska archeologiczne pokazane na rysunkach studium w bliskim sąsiedztwie gminy Stary Dzierzgoń						
	21-51	1	1	ślady osadnicze	XIV-XV w	Prakwice
	21-51	3	1(11)	Osada	XIV-XV w	Dzierzgoń (Kolonja II)
	21-51	4	2(12)	osada jednodworcza	XIV-XV w	Dzierzgoń (Kolonja II)
	21-52	8	1	osada?	XIV-XV w	Koszajny
	21-52	17	1	Osada	XII-XIII w	Sadławki

	21-52	18	2	Osada	XII-XIII w	Sadławki
	21-52	19	2	osada?	XII-XIII w	Dajny
	22-50	19	1	1. ślady osadnicze 2. ślady osadnicze	starożytny późne średniowiecze	Minięta
	22-50	20	2	1. ślady osadnicze 2. ślady osadnicze	starożytny późne średniowiecze	Minięta
	22-50	22	3	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Minięta
	22-52	12	2	1. osada 2. osada	środkowy i młodszy neolit wczesna epoka żelaza	Bajdy
	22-52	13	3	1. osada 2. osada	wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze	Bajdy

Lokalizację w/wym. stanowisk pokazano na rysunku „Uwarunkowania synteza” skala 1:20 000.

3.4.4. Obiekty i obszary objęte ochroną na podstawie Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego

Tabela 10. Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego

lp.	nr rejestru zabytków województwa pomorskiego	nr dawnego rejestru zabytków	organ wpisujący do rejestru zabytków	data wpisu do rejestru zabytków	uwagi	obiekt	adres	nr	miejsowość	gmina
1.	227	514	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	1961-07-12	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego- nr 514 ruina zamku	ruina zamku z przedzamczem i basztą	Przezmark		Przezmark	Stary Dzierzgoń
	227	1175	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	1968-05-19	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego- nr 1175-baszta przedzamcza	***	Przezmark		Przezmark	Stary Dzierzgoń
	227	871/68	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	1968-08-17	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego- nr 871/68- zamek w ruinie	***	Przezmark		Przezmark	Stary Dzierzgoń
2.	480	426/69	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	1968-07-30	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 426/69	chata	Lubochowo	26	Lubochowo	Stary Dzierzgoń
3.	481	427/69	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	1968-07-30	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 427/69	kościół filialny p.w. Św. Antoniego wraz z cmentarzem przykościelnym	Lubochowo		Lubochowo	Stary Dzierzgoń
4.	482	436/69	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	1968-07-31	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego- nr 436 /69 - dwór z parkiem	zespół dworsko-parkowy /dwór, park/	Gisiel		Gisiel	Stary Dzierzgoń
	482	10/77	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1977-12-07	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego- nr 10/77 - park	***	Gisiel		Gisiel	Stary Dzierzgoń
5.	483	443/69	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	1968-08-01	dawny rejestr zabytków woj. olsztyńskiego i elbląskiego- nr 443/69 kościół p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego	kościół parafialny p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego	Stary Dzierzgoń		Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń
	483	926	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	1973-09-13	dawny rejestr zabytków woj. olsztyńskiego -nr 926 decyzja wznawiająca	***	Stary Dzierzgoń		Stary Dzierzgoń	Stary Dzierzgoń
6.	487	872/68	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	1968-08-17	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 872/68	kościół filialny p.w. Matki Boskiej Królowej Świata wraz z cmentarzem przykościelnym	Przezmark		Przezmark	Stary Dzierzgoń

lp.	nr rejestru zabytków województwa pomorskiego	nr dawnego rejestru zabytków	organ wpisujący do rejestru zabytków	data wpisu do rejestru zabytków	uwagi	obiekt	adres	nr	miejsowość	gmina
7.	766	1414	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Olsztynie	1973-09-12	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 1414	kaplica grobowa	Monasterzysko Wielkie		Monasterzysko Wielkie	Stary Dzierzgoń
8.	904	22/78	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1978-02-24	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 22/78	park	Pudłowiec		Pudłowiec	Stary Dzierzgoń
9.	1541	456/95	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1995-05-29	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 456/95	kościół filialny p.w.Św.Piotra i Pawła wraz z terenem cmentarza przykościelnego i zachowanym starodrzewem	Stare Miasto		Stare Miasto	Stary Dzierzgoń
10.	1543	461/95	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1995-06-05	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 461/95	kościół parafialny p.w.Wniebowzięcia NMP wraz z terenem cmentarza przykościelnego z zachowanym starodrzewem i otaczającym go murem kamiennym	Myślice		Myślice	Stary Dzierzgoń

UWAGA;

Ze względu na brak załączników graficznych do decyzji o wpisie obiektu / obiektów / obszarów / zespołów do rejestru zabytków – na rysunkach studium strefy te pokazano na podstawie danych z map ewidencyjnych lub topograficznych (jak np. granice działek kościelnych z przyległymi cmentarzami).

3.5. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia.

3.5.1. Ocena warunków zamieszkiwania

Liczba mieszkań w gminie przeliczona na 1000 mieszkańców jest identyczna do przeciętnej dla powiatu sztumskiego, wyższa od wszystkich gmin wiejskich województwa natomiast dość znacząco niższa od średniej dla województwa pomorskiego gdyż w środowisku miejskim wskaźnik ten jest zdecydowanie wyższy (tabela 11)

Tabela 11. Gmina Stary Dzierzgoń - wskaźniki zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych na tle województwa

Wyszczególnienie	Liczba mieszkań na 1000 ludności	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	Przeciętna liczba osób	
				na mieszkanie	na izbę
Województwo pomorskie	346	69,7	24,1	2,9	0,8
Gminy wiejskie woj. pomorskiego	269	88,6	23,8	3,7	0,9
Powiat sztumski	305	69,2	21,1	3,3	0,9
Gmina Stary Dzierzgoń	307	69,2	21,3	3,3	0,9
Gmina Mikołajki Pomorskie	271	77,7	21,1	3,7	0,9
Gmina Dzierzgoń - obszar wiejski	275	71,9	19,7	3,6	1,0

Przeciętna wielkość mieszkania w gminie jest zbliżona do powierzchni mieszkań w województwie (w miastach mieszkania są mniejsze chociażby ze względu na rzadsze zjawisko wielopokoleniowości zamieszkiwania), natomiast mniejsza od mieszkań w gminach wiejskich województwa.

W ostatnich latach warunki zamieszkania w tej gminie nie ulegają tak znaczącej poprawie jak to bywa obecnie w niektórych gminach wiejskich (tabeli 12). Od 2002 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę wzrosła zaledwie o 0,8 m².

Tabela 12. Wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w gminie Stary Dzierzgoń

Wyszczególnienie	2002	2006	2010
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	299	305	307
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	68,7	69,0	69,2
Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	20,5	21,1	21,3
Przeciętna liczba osób na mieszkanie	3,3	3,3	3,3
Przeciętna liczba osób na izbę	0,9	0,9	0,9

3.5.2. Stopień wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej

Na koniec roku 2010 w gminie Stary Dzierzgoń z sieci infrastruktury technicznej wodociągowej korzystało ok. 95% mieszkańców (długość sieci ok. 56 km) a kanalizacyjnej zaledwie ok.12 % (długość sieci ok. 7,8 km).

W gminie nie ma sieci gazowej.

Poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizację itd.) w gminie Stary Dzierzgoń jest ciągle niezadawalający. W szczególności w kanalizację, który znacząco odbiega od wyposażenia na terenach gmin wiejskich województwa pomorskiego.

3.5.3. Usługi dla ludności

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń nie ma większych zakładów produkcyjnych. Dominują tu głównie gospodarstwa rolne i podmioty działające w otoczeniu rolnictwa, zarówno w sferze handlu jaki i usług. Swoje usługi świadczą: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, dwa punkty apteczne, Urząd Pocztowy, filia Banku Spółdzielczego w Suszu oddział w Starym Dzierzgoniu i filia w Myślicach, Biblioteka Publiczna. W miejscowościach położonych w gminie znajduje się około 20 sklepów. Zdecydowana większość z nich to spożywczo – przemysłowe. Jest również restauracja, zakład fryzjerski i są dwie stacje paliw. Z ewidencji działalności gospodarczej wynika, że najwięcej w gminie jest firm zajmujących się usługami budowlanymi około 60. Podobna ilość to osoby prowadzące działalność w handlu i usługach. Są to między innymi usługi stolarskie - 4, monterskie - 4, naprawy samochodów - 8, leśne - 6. Około 10 firm świadczy usługi transportowe. Jest również kilka firm zajmujących się wydobyciem piasku i żwiru.

3.5.4. Oświata i wychowanie

Wychowanie przedszkolne

Wychowanie przedszkolne na terenie gminy Stary Dzierzgoń jest realizowane w jednym przedszkolu samorządowym w Starym Mieście, w którym w 2 oddziałach ma opiekę 56 dzieci oraz w oddziale przedszkolnym mieszczącym się na terenie Szkoły Podstawowej w Myślicach w 2 oddziałach 34 przedszkolaków.

Na koniec 2010 r. w gminie było (wg GUS) 184 dzieci w wieku 3-6 lat. Przyjmując, że liczba dzieci obecnie jest zbliżona, to poziom uczestnictwa w opiece przedszkolnej dzieci wynosi około 50%. Jest to udział w porównaniu z wieloma gminami stosunkowo wysoki lecz ze względu na potrzebę wyrównywania szans edukacyjnych dzieci wiejskich jeszcze nie w pełni zadowalający.

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

W gminie Stary Dzierzgoń w roku szkolnym 2011/2012 w dwóch szkołach podstawowych podporządkowanych samorządowi gminnemu w 12 oddziałach uczy się łącznie 268 dzieci a w gimnazjum 157 uczniów. Średnio na jeden oddział przypada 22 uczniów.

Tabela 13. Wskaźniki charakteryzujące szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne w gminie Stary Dzierzgoń

Nazwa szkoły	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Zatrudnieni nauczyciele	Szkoła posiada
Publiczna Szkoła Podstawowa w Starym Dzierzgoniu	6	148	12	boisko do piłki ręcznej, biblioteka
Publiczna Szkoła Podstawowa w Myślicach	8 w tym 2 przedszkolne	154 w tym 34 przedszkole	12	Biblioteka zespół boisk Orlik
Gimnazjum Publiczne im. Zygmunta Steinbora w Przezmarku	7	157	14	boisko do piłki ręcznej, biblioteka

Wszystkie szkoły posiadają pracownie komputerowe z dostępem do sieci internetowej.

3.5.5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Opiekę zdrowotną mieszkańców gminy zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Eskulap w Starym Targu, którego filie znajdują się w Starym Dzierzgoniu i Myślicach. Porad lekarskich udziela tu trzech lekarzy pierwszego kontaktu. W ramach kontraktu z NFZ funkcjonuje gabinet stomatologiczny.

Na terenie gminy działają dwa punkty apteczne.

Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Dzierzgoniu. Zajmuje się on głównie rozdaniem zasiłków stałych i okresowych oraz zasiłków celowych, realizując ustawy w ramach zabezpieczenia społecznego:

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w 2010 r. na terenie gminy przedstawia się następująco:

Tabela 14. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą w 2010 roku

Wyszczególnienie	Liczba osób którym przyznano świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych	384	204	798
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	-	-	-
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	384	204	798
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej	7	7	28
W tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	7	7	28

Głównymi powodami przyznania pomocy w 2010 roku było ubóstwo (169 rodzin) oraz bezrobocie (161 rodzin). Ponadto wysoki udział wśród powodów ubiegania się o pomoc miała niepełnosprawność (64 rodziny), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (31 rodzin), potrzeba ochrony macierzyństwa (28 rodzin) oraz długotrwała lub ciężka choroba (27 rodzin).

3.5.6. Obiekty kultury i religii

Gminny Ośrodek Kultury

Zasadnicza część działalności kulturalnej w gminie Stary Dzierzgoń koncentruje się wokół Gminnego Ośrodka Kultury. Podstawowym celem ośrodka jest włączenie społeczności gminy do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz jej współtworzenie przez organizację wydarzeń kulturalnych, edukację kulturalną, promocję kultury lokalnej.

Ośrodek współpracuje ze szkołami oraz z kołami gospodyń wiejskich wspólnie z którymi organizowane są różne uroczystości okolicznościowe. Organizuje spotkania autorskie, przegląd twórczości muzycznej itp.

Biblioteki

Na terenie gminy poza bibliotekami szkolnymi działa Gminna Biblioteka Publiczna w Starym Dzierzgoniu. W skład biblioteki wchodzi: biblioteka główna w Starym Dzierzgoniu oraz filia w Myślicach. Biblioteka mieści się w budynku Gminnego Ośrodka Kultury. Dysponuje jednym, przestronnym pomieszczeniem, w którym znajduje się ponad 14 tysięcy książek. Popularyzuje literaturę i współorganizuje życie kulturalno – oświatowe w gminie. Wraz z Gminnym Ośrodkiem Kultury organizuje różnego rodzaju imprezy dla czytelników: spotkania z pisa-

rzami, wieczory poetyckie. W czytelnicy można skorzystać z 10 stanowisk komputerowych w tym 7 przeznaczonych dla czytelników. W bibliotece głównej zarejestrowanych jest około 380 czytelników a wypożyczenia rocznie stanowią około 9,5 tys. woluminów. W filii w Myślicach znajduje się około 9 tys. książek z których korzysta około 230 czytelników a roczne wypożyczenia sięgają 4 tys. wypożyczonych woluminów.

Na terenie gminy nie ma kina, teatru i muzeum.

Obiekty sakralne

Na terenie gminy istnieją dwie parafie rzymskokatolickie:

- Wniebowstąpienia Pańskiego w Starym Dzierzgoniu,
- Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Myślicach,

W Starym Mieście znajduje się kościół podlegający pod parafię w Dzierzgoniu, w Lubochowie filialny p. w. św. Antoniego przynależny do parafii w Myślicach a w Przezmaruku p. w. Matki Boskiej Królowej Świata przynależny do parafii w Starym Dzierzgoniu. Ponadto w miejscowości Monasterzysko Wielkie znajduje się kaplica.

Na jedną parafię przypada średnio 2 tys. mieszkańców gminy.

Parafia Wniebowstąpienia Pańskiego posiada cmentarze w Starym Dzierzgoniu i Przezmaruku.

Ponadto cmentarze komunalne znajdują się również w Myślicach i Lubochowie.

3.5.7. Rynek pracy i bezrobocie

Informacje na temat aktywności zawodowej mieszkańców znane są tylko dla momentów przeprowadzania narodowych spisów powszechnych. W trakcie NSP 2002 aktywność zawodowa ludności gminy Stary Dzierzgoń kształtowała się następująco:

Tabela 15. Aktywność zawodowa w gminie Stary Dzierzgoń w roku 2002

Wyszczególnienie		Gmina Stary Dzierzgoń
Aktywni ekonomicznie w wieku 15 lat i więcej		3172
Aktywni zawodowo	razem	1601
	pracujący	994
	bezrobotni	607
Bierni zawodowo		1503
Nieustalony status na rynku pracy		68
Współczynnik aktywności zawodowej ² w %		50,5
Współczynnik aktywności zawodowej grupy w wieku produkcyjnym w %		67,0
Wskaźnik zatrudnienia ³ w %		31,3
Stopa bezrobocia ⁴ w %		37,9

Liczbę miejsc pracy w gminie Stary Dzierzgoń szacuje się na 1200 osób, z tego około 420 osób to pracujący w rolnictwie indywidualnym, ok. 330. to pracujący w podmiotach gospodarczych o zatrudnieniu powyżej 9 osób (stan na 31.12.2009).

Na koniec 2010 r. na terenie gminy zarejestrowane były 234 podmioty gospodarki narodowej, w tym 224 w sektorze prywatnym.

² Udział ludności aktywnej zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej lub danej grupy

³ Procentowy udział ludności pracującej w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej

⁴ Stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo

Tabela 16. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie zarejestrowanych w rejestrze Regon wg sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)

Działy gospodarki narodowej	Liczba podmiotów
Ogółem	234
Rolnictwo leśnictwo i rybactwo	31
Górnictwo i wydobywanie	2
Przetwórstwo przemysłowe	18
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię i gaz	1
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz rekultywacja	1
Budownictwo	61
Handel hurtowy i detaliczny, naprawy pojazdów samochodowych i motocykli	62
Transport i gospodarka magazynowa	8
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3
Informacja i komunikacja	1
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2
Administracja publiczna, obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6
Edukacja	6
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	5
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7
Pozostała działalność usługowa	11

Bilans zasobów pracy ma charakter szacunkowy, gdyż szacowana jest zarówno liczba aktywnych zawodowo, jak i liczba pracujących w gminie. Wynikowy charakter ma też wielkość salda dojazdów do pracy. Jest różnicą nieznanej liczby dojazdów do pracy i wyjazdów poza gminę.

Liczba aktywnych zawodowo	1750 – szac.
Liczba pracujących w podmiotach powyżej 9 osób	330
Liczba pracujących w podmiotach poniżej 9 osób	450 - szac.
Liczba pracujących w rolnictwie	420 - szac.
Liczba bezrobotnych	300
Saldo dojazdów do pracy	ok. minus 250 - szac.

Saldo dojazdów do pracy jest ujemne tzn. występuje przewaga wyjazdów do pracy poza gminę nad przyjazdami. W wielkości tej ujęte są również osoby pracujące za granicą. Wyjazdy do pracy poza gminę wynikają z braku wystarczającej liczby miejsc pracy na terenie gminy. Liczba miejsc pracy w gminie pokrywa bowiem ok. 69% potrzeb lokalnego rynku pracy; dla 1750 aktywnych zawodowo mamy do dyspozycji około 1200 miejsc pracy, a i te też częściowo zajmowane są przez dojeżdżających spoza gminy, między innymi przez osoby o wysokich kwalifikacjach, niespotykanych na terenie gminy.

3.6. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

3.6.1. Zagrożenia przyrodnicze

Zagrożenie powodziowe

Spośród rzek występujących w granicach gminy obszary o 1% prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (woda stuletnia) i 10% (woda dziesięcioletnia) zostały wyznaczone dla rzeki Dzierzgoń w opracowaniu „Wyznaczanie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych etap II Elbląg – Dzierzgoń” (IMGW Gdynia 2004/2005) na odcinku w 48-82 km.

W ujęciu formalno – prawnym na terenie gminy obszar szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczony jest przez zasięg obszarów zalewowych wodą powodziową o prawdopodobieństwie wystąpienia 1% (powódź stuletnia) obejmujący wąski pas terenu wzdłuż biegu rzeki (w dnie doliny) w północnej części gminy.

Okresowo mogą pojawiać się podtopienia w obrębie dolin pozostałych cieków oraz w podmokłych zagłębieniach terenu. Powodować je mogą intensywne opady atmosferyczne i roztopy śniegu.

Zagrożenie ruchami masowymi

Wg „Rejestracji i inwentaryzacji naturalnych zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju (ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych)” na terenie gminy Stary Dzierzgoń występuje zarejestrowane osuwisko w lasach, w zakolu rzeki Dzierzgoń w okolicy osady Zakręty. Zarejestrowane osuwisko występuje także w niedalekim otoczeniu gminy, w odległości ok. 800 m od jej granic, w gminie Dzierzgoń, w okolicach miejscowości Pogorzele.

Ponadto potencjalne zagrożenie morfodynamiczne na obszarze gminy Stary Dzierzgoń występuje na obszarach o spadkach powyżej 10°. Duże wysokości względne i nachylenia zboczy dolin stwarzają zagrożenie morfodynamiczne zwłaszcza przy występowaniu naprzemian warstw utworów piaszczystych i gliniastych. Potencjalne zagrożenie potęgować mogą niewłaściwe lokalizacje obiektów, brak roślinności na stokach i występowanie sztucznych podcięć zboczy (skarp).

Ekstremalne stany pogodowe

Powszechnym zagrożeniem w warunkach środowiska przyrodniczego Polski są ekstremalne stany pogodowe, jak bardzo silne wiatry, długotrwałe, intensywne opady deszczu lub śniegu. Zapobieganie ekstremalnym stanom pogodowym jest niemożliwe a likwidacja skutków jest kwestią organizacyjną.

3.6.2. Bezpieczeństwo ruchu drogowego

W gminie Stary Dzierzgoń, w latach 2006-2010, doszło do 33 wypadków drogowych, w których odnotowano 58 ofiar rannych, 4 osoby odniosły obrażenia śmiertelne. Koszty ww. wypadków szacuje się na blisko 18 mln złotych. Największy wskaźnik ryzyka dla ofiar rannych miał miejsce w ostatnim badanym roku -2010, szacuje się że liczba ofiar rannych przypadających na 100 wypadków to aż 243 osoby. Z analizy wynika, że rok 2009 był rokiem teoretycznie najbezpieczniejszym (3 wypadki drogowe przy średniej na rok – 7). Niestety były to wypadki ciężkie w skutkach, co daje największy wskaźnik ryzyka dla ofiar śmiertelnych - 33 ofiary na 100 wypadków.

Na tle innych gmin w powiecie sztumskim Stary Dzierzgoń został sklasyfikowany jako gmina bezpieczna (liczba wypadków w gminie jest niższa od średniej liczby wypadków w powiecie). Wypadki drogowe w gminie (33) stanowią 12% ogólnej liczby wypadków drogowych w powiecie, a 4 ofiary śmiertelne to 10% ogółu zabitych.

Blisko 40% to wypadki drogowe typu „najechnięcie na drzewo” - w 13 wypadkach odnotowano 26 ofiar rannych oraz 1 ofiarę śmiertelną. 15% to wypadki, w których uczestnikami byli piesi (5 wypadków – 5 ofiar rannych, 1 ofiara śmiertelna). Pozostałe wypadki to „zderzenia pojazdów w ruchu czołowe” (4), „zderzenia pojazdów w ruchu boczne” (3), „wywrócenie się pojazdu” (2), „wypadki z pasażerami” (2), oraz pojedyncze wypadki typu: „najechnięcie na nieuruchomiony pojazd, najechnięcie na słup znak”. Wypadki, w których doszło do obrażeń śmiertelnych (poza wyżej wymienionymi) to „wypadek z pasażerem” oraz „wywrócenie się pojazdu”. 82% wypadków to zdarzenia spowodowane przez kierującego pojazdem (27 wypadków drogowych, 52 ofiary ranne, 4 ofiary śmiertelne). Główna przyczyna to niedostosowanie prędkości do istniejących warunków ruchu drogowego – ponad 54% ogólnej liczby wypadków drogowych w gminie, są to jednocześnie wypadki najcięższe w skutkach (18 wypadków, 33 ofiary ranne, 3 ofiary śmiertelne). Inne przyczyny zdarzeń w gminie, których sprawcą był kierujący to: nieprawidłowe manewry (skręcanie, wymijanie, wyprzedzanie) oraz nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu.

Tabela 17. Zestawienie danych o wypadkach drogowych i ofiarach wypadków w gminie Stary Dzierzgoń w latach 2006-2010.

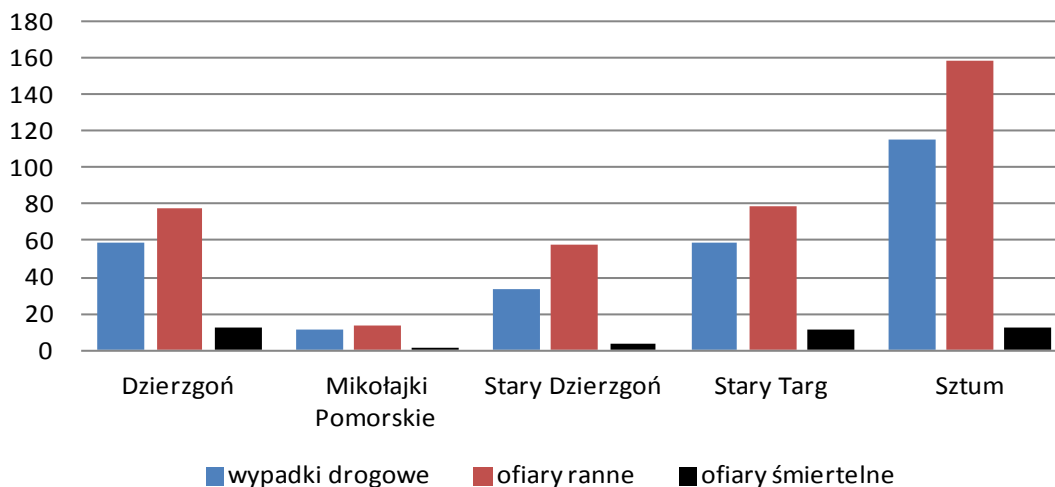
Rok	Wy-padki	Ranni		Wskaźnik ryzyka	Ofiary śmiertelne		Wskaźnik ryzyka	Ofiary	Koszty [mln zł]
		Liczba	%		Liczba	%			
2006	7	12	20,7	171,4	0	0,0	0,0	12	2,46
2007	8	14	24,1	175,0	2	50,0	0,0	16	5,29
2008	8	11	19,0	137,5	0	0,0	0,0	11	2,37
2009	3	4	6,9	133,3	1	25,0	33,3	5	1,99
2010	7	17	29,3	242,9	1	25,0	14,3	18	5,64
SUMA	33	58	100,0	175,8	4	100,0	12,1	62	17,75

*wskaźnik ryzyka - l. ofiar/100 wypadków

Tabela 18. Zestawienie danych o wypadkach drogowych i ofiarach wypadków w powiecie Sztumskim w latach 2006-2010.

Powiat Sztumski	Wypadki [liczba]	[%]	Ranni [liczba]	[%]	Ofiary śmiertelne [liczba]	[%]	Ofiary [liczba]	Koszty [mln. zł]
Dzierzgoń	59	21,30	78	20,21	12	30,00	90	32,45
Mikołajki Pomorskie	11	3,97	13	3,37	1	2,50	14	4,50
Stary Dzierzgoń	33	11,91	58	15,03	4	10,00	62	17,75
Stary Targ	59	21,30	79	20,47	11	27,50	90	32,30
Sztum	115	41,52	158	40,93	12	30,00	170	51,71
SUMA	277	100,00	386	100,00	40	100,00	426	138,72

Rozkład wypadków drogowych i ich ofiar w poszczególnych gminach powiatu Sztumskiego. 2006-2010

Rys. 1 Rozkład wypadków drogowych i ich ofiar w poszczególnych gminach w powiecie Sztumskim. Lata 2006-2010.

Analiza wypadków na poszczególnych rodzajach dróg wskazała najbardziej zagrożone drogi wojewódzkie, na których odnotowano 26 wypadków drogowych, w których zginęły 3 osoby, 50 ofiar zostało rannych – koszt tych wypadków szacuje się na 14,2 mln złotych. Wypadki o najcięższych skutkach miały miejsce na drodze wojewódzkiej W515 – 23 wypadki drogowo, 42 ofiary ranne, 3 ofiary śmiertelne.

Tabela 19. Zestawienie danych o wypadkach drogowych i ofiarach wypadków na poszczególnych drogach w gminie Stary Dzierzgoń w latach 2006-2010.

Rodzaj drogi	Wypadki		Ranni		Ofiary śmiertelne		Koszty	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Wojewódzka	26	78,8	50	86,2	3	75,0	14,2	80,1
Powiatowa	1	3,0	2	3,4	0	0,0	0,4	2,5
Gminna	3	9,1	3	5,2	1	25,0	2,4	13,2
Nieznana/Inna	3	9,1	3	5,2	0	0,0	0,7	4,2
Suma	33	100,0	58	100,0	4	100,0	17,7	100,0

3.6.3. Zagrożenia wynikające z lokalizacji obiektów o znaczeniu ponadlokalnym

Na obszarze gminy Stary Dzierzgoń nie ma:

- zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;
- zakładów o dużym ryzyku;

w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej z późniejszymi zmianami. (Dz. U. z 2002 r. Nr 58, poz. 535 i Dz. U. z 2006 r. Nr 30, poz. 208).

Na terenie gminy nie występują sieci przesyłu gazu.

Istotnym źródłem potencjalnego zagrożenia są wypadki i awarie w transporcie drogowym materiałów niebezpiecznych. Na obszarze gminy Stary Dzierzgoń może ono dotyczyć:

- transportu cysternami samochodowymi lub kolejowymi: etyliny, oleju napędowego i gazu propan-butan (do stacji paliw), oleju opałowego (do kotłowni) i gazu propan-butan w butlach,
- stacji paliw – potencjalne zagrożenie wybuchem.

Przez teren gminy nie przebiegają linie energetyczne wysokiego napięcia.

Na terenie gminy znajdują się trzy stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej, zlokalizowane w rejonie miejscowościach Stare Dzierzgoń, Myślice i Mortąg. Stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej jako źródła emisji promieniowania niejonizującego, zgodnie z obowiązującymi przepisami nie powinny powodować zagrożeń dla ludzi. Prawidłowo funkcjonująca stacja bazowa spełnia wszelkie standardy bezpieczeństwa. Według literatury przedmiotu, typowa antena stacji bazowej pracująca w sposób ciągły pełną mocą (2 kW ERP) wywołuje na poziomie gruntu natężenie pola elektromagnetycznego, co najwyżej rzędu 0,02 mW/cm². Wewnątrz budynków wielkość ta jest od 3 do 20 razy mniejsza.

3.7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

3.7.1. Potencjał odnawialnych źródeł energii

Rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE), może być skutecznym sposobem zapobiegania degradacji środowiska. Do podstawowych źródeł energii odnawialnej należy przede wszystkim energia: wiatrowa, geotermalna, promieniowania słonecznego, wodna, oraz produkcja biomasy. Polska dysponuje stosunkowo dużym potencjałem zasobów odnawialnych, jest on jednak zróżnicowany w poszczególnych rejonach naszego kraju. Potencjał OZE w skali lokalnej zależy od wielu czynników i dla omawianego terenu nie został on dotychczas szczegółowo zbadany. Z tego względu w poniższym podrozdziale potencjał OZE został przedstawiony w sposób ogólny.

Energia wiatru

Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, w tym wykorzystanie energii wiatru, jest działaniem zgodnym z polityką energetyczną i ekologiczną państwa, jak również przyjętymi w tej dziedzinie umowami międzynarodowymi.

Omawiany obszar według regionalizacji zasobów energetycznych wiatrów w Polsce dokonanej przez H. Lorenc/IMGW (1996) znajduje się w III strefie, która posiada korzystne zasoby energii wiatrowej.

Elektrownie wiatrowe, w polskich przepisach prawnych i procedurach administracyjnych, nie mają ściśle określonych zapisów regulujących zagadnienia ich lokalizacji, budowy i eksploatacji. Warunki lokalizacji elektrowni wiatrowych zależą od wielu czynników, m.in.: meteorologicznych (siła i kierunek wiatrów), zainwestowania, oraz walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu, przyjętych rozwiązań technicznych urzędów.

Uwarunkowania dotyczące kwestii lokalizacji elektrowni wiatrowych sformułowane zostały w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego (2009). Uwzględniając wskazania lokalizacyjne zgodne z wojewódzkim planem zagospodarowania przestrzennego, należy stwierdzić, że na omawianym obszarze ze względu na walory środowiska przyrodniczego, spod lokalizacji elektrowni wiatrowych wyklucza się południową część gminy obejmującą część OChK Pojezierza Iławskiego i cały obszar OChK Rzeki Dzierzgoń na terenie gminy. Spod potencjalnej lokalizacji elektrowni wiatrowych należy wykluczyć także tereny leśne położone w środkowej części gminy.

Energia geotermalna

Obszar opracowania charakteryzuje się przeciętnymi warunkami do wykorzystania wód geotermalnych w energetyce cieplnej. Położony jest on poza zasięgiem występowania

potencjalnych obszarów użytkowania źródeł geotermalnych. Przeciętna temperatura wód geotermalnych ujmowanych z głębokości 3000 m p.p.t. wynosi na tym terenie około 65°C¹⁴.

Prognozowanie możliwości ujmowania wód geotermalnych wymaga przeprowadzenia specjalistycznych analiz geologicznych, technicznych i ekonomicznych, ze względu na bardzo wysokie koszty tego typu inwestycji i ryzyko wystąpienia licznych barier i trudności natury geogenicznej (pobór wód - instalacja odbioru ciepła - załaczanie schłodzonych wód).

Energia promieniowania słonecznego

Energię słoneczną wykorzystuje się najczęściej w instalacjach solarnych, w skład których wchodzi takie urządzenia jak: kolektory słoneczne, zasobniki wody użytkowej lub zasobniki z przepływowymi wymiennikami ciepła. Drugi aktywny sposób wykorzystania energii słonecznej to systemy fotowoltaiczne. Bazują one na fotoogniwach, czyli na urządzeniach służących do przemiany światła słonecznego w energię elektryczną.

Obszar opracowania posiada średni potencjał energii promieniowania słonecznego. Według Atlasu klimatu Polski (2004) poziom usłonecznienia wynosi ok. 1550h/rok (4,25 h/dzień). Zaś poziom promieniowania całkowitego dochodzi do 3700 MJ/m² na rok. Pozwala to na stosowanie z powodzeniem urządzeń do pozyskiwania, przetwarzania w ciepło użytkowe energii słonecznej. W sezonie maj – sierpień instalacje słoneczne wspomagające ogrzewanie wody mogą pokrywać do 40% ich zapotrzebowania na energię.

Energia wodna

Potencjał energetyki wodnej jest zależny od szeregu czynników. Jednym z nich jest energetyczność naturalna rzeki. Zależy ona od wielkości i stabilności przepływów, a także spadku rzeki na danym odcinku. Obszar opracowania cechuje się niskim potencjałem możliwości rozwoju energetyki wodnej. Jedyna mała elektrownia wodna znajduje się w Myślicach na rzece Dzierzgoń (km 52+270) o mocy 20kW. Rzeka Dzierzgoń na pozostałym przebiegu nie posiada potencjału dla uzyskiwania energii.

Biomasa

Wykorzystywanie biomasy do celów energetycznych jest najbardziej rozpowszechnioną metodą produkcji energii odnawialnej w Polsce. Jedną z możliwych dróg pozyskiwania dużych ilości biomasy jest uprawa roślin energetycznych na gruntach rolniczych. Potencjalne zasoby energetyczne biomasy to między innymi plantacje kukurydzy, rzepaku, szybko rosnące uprawy drzew, krzewów i traw, biogaz a także odpady pochodzące z gospodarki leśnej.

Obszar opracowania, z uwagi na żyzność gleb i intensywność gospodarki rolnej, posiada stosunkowo wysoki potencjał energii odnawialnej uzyskiwanej z biomasy. Można przypuszczać, że po powstaniu lokalnych rynków paliw odnawialnych znajdzie się duża liczba producentów chcących produkować rośliny bioenergetyczne.

3.7.2. Potencjał naturalny środowiska

Surowce naturalne

Znaczna część udokumentowanych złóż kopalin na terenie gminy jest obecnie wyeksploatowana bądź wykreślona z bilansu zasobów kopalnych. Ewentualne zagospodarowanie nowych złóż, poza obszarami dotychczas rozpoznanymi może dotyczyć jedynie niewielkich obszarów występowania piasków i żwirów wodnolodowcowych w strefie sandrów i wysoczyzny morenowej.

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego (baza MIDAS) na terenie gminy Stary Dzierzgoń występują następujące, udokumentowane złoża surowców mineralnych (tabela 20):

¹⁴ Na podstawie „Mapy zasobów geotermalnych Polski na głębokości 3000m wg prof. J. Sokołowskiego i innych (1987-2008)”, Polska Geotermalna Asocjacja im. prof. J. Sokołowskiego, Kraków 2008

Tabela 20. Udokumentowane złoża surowców mineralnych na terenie gminy Stary Dzierzgoń

Nazwa złoża	Typ kopaliny	Podtyp kopaliny	Powierzchnia złoża [ha]	Zasoby	
				geologiczne bilansowe	przemysłowe
Stare Miasto	kruszywo naturalne	Piasek	13,9	2241	2241
Pudłowiec	kruszywo naturalne	Piasek	6,9	1324	1324
Porzecze	kruszywo naturalne	piasek, żwir	5,5	279	279
Mortąg	kruszywo naturalne	Piasek	1,5	185	-
Mortąg II	kruszywo naturalne	Piasek	1,9	598	-
Dzierzgoń-Stare Miasto	kruszywo naturalne	piasek, żwir	2,1	288	-
Dzierzgoń-Stare Miasto II	kruszywo naturalne	piasek, żwir	3,4	złoże skreślone z bilansu zasobów dnia 31.12.2011 r.	
Dzierzgoń-Stare Miasto III	kruszywo naturalne	piasek, żwir	5,1	881	881

Zródło: baza MIDAS Państwowego Instytutu Geologicznego oraz „Bilansu zasobów kopaliny i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12.2010 r.” (dostępny na www.surowce-mineralne.pgi.gov.pl).

Według informacji pozyskanych z Urzędu Gminy Stary Dzierzgoń i Starostwa Powiatowego w Sztumie obecnie eksploatowane są złoża: „Stare Miasto”, „Porzecze”, „Pudłowiec”, „Dzierzgoń Stare - Miasto III” i „Mortąg”.

Aktualnie obowiązują następujące koncesje na wydobycie złóż (wg bazy MIDAS Państwowego Instytutu Geologicznego – www.midas.pgi.gov.pl)

- „Stare Miasto” – pole A i B – decyzja Nr 5/10 wydana przez Marszałka Województwa Pomorskiego dnia 11.06.2011 r. ważna do 12.06.2020 r.,
- „Porzecze” - decyzja Nr 2/06 wydana przez marszałka Województwa Pomorskiego dnia 26.04.2006 r. i zmieniająca decyzja DROŚ-G.7422.2.30.2012 wydana przez marszałka Województwa Pomorskiego dnia 28.06.2012 r. - ważna do 01.07.2017 r.
- „Pudłowiec” - decyzja Nr 6/09 wydana przez marszałka Województwa Pomorskiego dnia 29.06.2009 r. ważna do 30.06.2014 r.

W przypadku złóż „Dzierzgoń – Stare Miasto” i „Dzierzgoń – Stare Miasto II”, zaniechano ich eksploatacji. Tereny poeksploatacyjne tych złóż zostały zrehabilitowane i obecnie są w użytkowaniu rolniczo-wodnym.

Ponadto, na terenie wsi Stare Miasto (działki 349/1 i 349/2) trwają prace poszukiwawcze gazu łupkowego¹⁵ (stan na styczeń 2012 r.) – koncesja Ministra Środowiska 29/2008/p na poszukiwanie gazu łupkowego.

Wody powierzchniowe

Zasoby wód powierzchniowych stanowią cieki i jeziora, spośród których najważniejszymi są rzeki: Dzierzgoń, Brzeźnica, Dzierzgonka, oraz zbiorniki wodne: Jezioro Bądzkie, Jezioro Motława Wielka, Jezioro Motława Mała, Jezioro Gemben. Ponadto występują mniejsze cieki i rowy melioracyjne oraz oczka wodne, tereny podmokłe i bagna. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy, w sąsiedniej gminie Zalewo, znajduje się Jezioro Witoszewskie.

¹⁵ Informacja uzyskana w Starostwie Powiatowym w Sztumie.

Jeziora na terenie gminy Stary Dzierzgoń mają łącznie powierzchnię ok. 220 ha.

Tabela 21 Charakterystyka jezior na występujących na obszarze gminy Stary Dzierzgoń.

Nazwa jeziora	Powierzchnia	Maksymalna głębokość [m]	Średnia głębokość [m]	Inne
Bądzkie	150 ha	6,7 m	2,5 m	linia brzegowa długości 5,8 km; w sąsiedztwie zbiornika w zdecydowanej większości występują lasy
Motława Wielka	45 ha	7,5 m	3,3 m	z jeziora wypływa ciek Dzierzgonka, odprowadzający wody do rzeki Dzierzgoń
Gemben	16 ha	6 m	3,1 m	w sąsiedztwie zbiornika występują lasy
Motława Mała	14 ha	12,4 m	4,6 m	najgłębsze jezioro na terenie gminy Stary Dzierzgoń

Źródło: opracowanie własne

Wody podziemne

Wody podziemne na terenie gminy Stary Dzierzgoń występują w czwartorzędowym piętrze wodonośnym w pisakach i żwirach międzymorenowych. Miąższość i zasobność warstw wodonośnych jest zróżnicowana. Na czwartorzędowe piętro wodonośne składają się dwie warstwy:

- warstwa górna plejstocenska (występuje na głębokości od kilku do 30m) zasilana z bezpośrednio przez opady – główna warstwa na obszarze gminy,
- warstwa dolna (zwierciadło wody na wysokości ok. 50m n.p.m.) zasilanej przez wyżej zalegające osady.

Gmina Stary Dzierzgoń położona jest w zasięgu **Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 210 „Iławski”** w południowo zachodniej części. GZWP nr 210 „Iławski” jest czwartorzędowym zbiornikiem międzymorenowym, o średniej głębokości ujęć ok. 5-30 m p.p.t. i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 180 tys. m³/dobę. Na obszarze zbiornika dominują wody klasy Ic, o zmiennej zawartości żelaza, miejscami nawet do 5 mg/dm³. Dla GZWP nr 210 wykonano dokumentację hydrogeologiczną, zatwierdzoną decyzją MOŚZNiL nr GK-kdh/BJ/489-6031/98 z dnia 28.06.1998 r., w której wydzielono m.in. obszar ochrony dla którego zaproponowano następujące zakazy:

- lokalizowania wysypisk komunalnych i wylewisk nie zabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża substancji szkodliwych dla środowiska;
- lokalizowania wysypisk i składowisk odpadów niebezpiecznych dla środowiska;
- lokalizowania baz i składów prowadzących przeladunek i dystrybucję produktów ropopochodnych i innych substancji niebezpiecznych;
- prowadzenia rurociągów transportujących substancje niebezpieczne dla środowiska;
- zrzutu ścieków sanitarnych, technologicznych, przemysłowych do gruntu lub wód powierzchniowych bez oczyszczenia;
- lokalizowania wielkich ferm hodowlanych prowadzących bezściółkowy chów zwierząt oraz innych obiektów szczególnie niebezpiecznych dla środowiska (np. rafinerie, zakłady chemiczne).

Gleby

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń powierzchniowo zdecydowanie przeważają gleby brunatne właściwe, brunatne wylugowane i brunatne kwaśne, wykształcone z glin i piasków gli-

niastych. Znaczny jest również udział mad, które stanowią ok. 12% wszystkich użytków rolnych w gminie.

Ponadto występują tu gleby biellicowe i pseudobiellicowe, czarne ziemie oraz gleby glejowe, a w zagłębieniach wytopiskowych, dnach rynien subglacjalnych i dolin rzecznych wykształciły się gleby torfowo-mułowe i mułowo-torfowe oraz gleby torfowe i murszowo-torfowe.

Do grupy o największym potencjale agroekologicznym w gminie Stary Dzierzgoń należą kompleksy gruntów ornych: 2., 3. i 4.

Kompleks 2 – pszenno-dobry charakteryzuje się gorszymi warunkami glebowymi, przeważają tu gleby bardziej zwięzlejsze i cięższe do uprawy. Gleby te nie należą jednak do gleb wadliwych, gdyż ujemne cechy występują w nich tylko w nieznacznym stopniu. Na zaliczanych do tego kompleksu glebach udają się wszystkie rośliny uprawne, lecz otrzymywanie wysokich plonów uzależnione jest w pewnym stopniu od poziomu agrotechniki i przebiegu pogody.

Kompleks 3 – pszenno-wadliwy - obejmuje gleby, które nie są zdolne do magazynowania większych ilości wody i w pewnych okresach wykazują jej niedobór. Takie układy stosunków wodnych powodują bardzo duże wahania plonów roślin. W latach mokrych plony mogą być wysokie, w latach suchych zaś bardzo niskie.

Kompleks 4 – żytni bardzo dobry (pszenno-żytni) - wchodzi najlepsza gleba wytworzona z piasków gliniastych mocnych i gliniastych. W wyniku zabiegów agrotechnicznych gleby te potrafią osiągać wysoki stopień kultury umożliwiające uprawy roślin charakterystycznych dla kompleksów pszenno-żytnich.

Ponadto na terenie gminy występują kompleksy żytnie bardzo dobre, dobre, słabe i bardzo słabe, zbożowo-pastewny mocny.

Wśród kompleksów zielonych największy udział ma kompleks 2z. użytków zielonych średnich obejmuje łąki dwukośne o wydajności siana 2,5 – 3 t z ha.

Występują też oraz użytki zielone bardzo dobre, dobre i słabe.

Spośród gruntów ornych, powierzchniowo na obszarze gminy Stary Dzierzgoń zdecydowanie przeważa kompleks 2. pszenno-dobry, natomiast w użytku zielonym niemal w całości (ok. 95%) stanowi kompleks 2z użytków zielonych średnich.

Pod względem bonitacyjnym na gruntach ornych przeważają gleby klasy IIIb i IVa. Natomiast gleby łąk i pastwisk najliczniej reprezentowane są przez gleby klasy IV i III.

Generalnie potencjał agroekologiczny gminy Stary Dzierzgoń jest duży. Tereny o największym potencjale agroekologicznym, obejmujące kompleksy 2., 3. i 4., zajmują zdecydowaną większość gruntów rolnych w gminie oraz stanowią prawie połowę ogólnej powierzchni gminy.

Lasy

W gminie Stary Dzierzgoń zajmują łącznie powierzchnię ok. 4,6 tys. ha, co stanowi ok. 25% ogólnej powierzchni gminy. Jest to wskaźnik nieco niższy od średniej lesistości w kraju, która wynosi ok. 29%.

Lesistość w gminie Stary Dzierzgoń jest sukcesywnie zwiększana poprzez prowadzone zabiegi zalesiania gruntów rolnych i nieużytków. Począwszy od 2002 r. powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy zwiększyła się o ok. 300 ha.

Lasy na terenie gminy występują nierównomiernie, postaci zwartych płatów leśnych, głównie w południowo-wschodniej, południowej (tzw. „lasy pojezierza łąckiego”) oraz środkowo-zachodniej i zachodniej części obszaru. Przeważają siedliska lasu mieszanego. Występują także siedliska lasu mieszanego świeżego (w okolicach wsi Stare Miasto). Dominujące drzewa to sosny, buki, dęby i brzozy.

Część lasów na terenie gminy posiada status lasów ochronnych: mających duże znaczenie dla ochrony wód i ostoi zwierzyny, lasów nasiennych oraz lasów cennych przyrodniczo.

Lasy na terenie gminy Stary Dzierzgoń, w większości należące do Skarbu Państwa (ponad 95% wszystkich lasów w gminie), administrowane są w większości przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Olsztynie oraz Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Gdańsku (lasu w południowo-zachodniej części gminy). Administracyjnie lasy należą do Nadleśnictwa Susz, Nadleśnictwa Kwidzyn i do oraz Nadleśnictwo Dobrocin (fragment lasów przy północnej granicy gminy).

W ogólnej ocenie potencjał leśny gminy Stary Dzierzgoń jest umiarkowany.

3.7.3. Potencjał rekreacyjny

Wysoki potencjał rekreacyjny środowiska przyrodniczego części obszaru gminy Stary Dzierzgoń związany jest przede wszystkim z jej położeniem w obrębie obszarów prawnie chronionych, zwłaszcza Parku Krajobrazowego Pojezierza Ławskiego oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Dzierzgoń – obszary charakteryzujące się znacznymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi (głównie w południowo-wschodniej części gminy). Ponadto potencjał rekreacyjny związany jest występowaniem jezior, zwłaszcza Jeziora Motława Wielka i Jeziora Motława Mała.

Atrakcyjność turystyczną gminy Stary Dzierzgoń podnoszą również walory kulturowe. Stanowią je przede wszystkim obiekty dziedzictwa materialnego wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ponadto na terenie gminy znajdują się stanowiska archeologiczne, w tym m.in.: stanowiska z okresów wczesnego średniowiecza, cmentarzyska, osady wielokulturowe, obozowiska i osady kultur chojnicko-pieńskowskiej, wejherowsko-kaltoszyńskiej, osada kultowa kurhanów zachodnio-bałtyckich z okresu kulturowego wczesnego żelaza i inne.

Zagrożeniem dla zasobów przyrodniczych gminy Stary Dzierzgoń może być niekontrolowany i zbyt intensywny rozwój bazy noclegowej, zwłaszcza w przypadku indywidualnej zabudowy letniskowej i całorocznej. Należy uwzględnić zapisy „Planu ochrony Parku Krajobrazowego Pojezierza Ławskiego” (2005) odnoszące się do rozwoju turystyki na terenie parku.

3.7.4. Potencjał transurbacyjny

Ocenę potencjału transurbacyjnego gminy Stary Dzierzgoń wykonano dla otoczenia wsi o zwartej zabudowie. Graficznym wyrazem oceny są progi ekofizjograficzne rozwoju przestrzennego pokazane na rysunku uwarunkowań. Progi te ograniczają tereny, dla których nie występują istotne ograniczenia fizjograficzne lub ekologiczne, mogące utrudnić procesy inwestycyjne lub skomplikować funkcjonowanie przyszłych struktur osadniczych. Za progami znajdują się tereny, których zajmowanie na cele inwestycyjne, ze względu na uwarunkowania fizjograficzne (przede wszystkim spadki terenu, grunty nienośne, płytki 1. poziom wody gruntowej) i uwarunkowania ekologiczne (przede wszystkim występowanie ekosystemów leśnych i hydrogenicznych) jest nieuzasadnione. Progi ekofizjograficzne nie odnoszą się do możliwości lokalizowania obiektów i urządzeń specjalistycznych takich jak elektrownie wiatrowe. W ogólnej ocenie potencjał transurbacyjny gminy można określić jako umiarkowany.

3.7.5. Prognoza liczby ludności gminy do roku 2030

Przy wyżej przyjętych założeniach będzie następował stopniowy spadek liczby mieszkańców gminy (8,8% do roku 2030). Prognozy dla kraju przewidują spadek liczby ludności o około 8%. W latach 2010-2030 następować będą podobnie jak w całej Polsce dość istotne zmiany w strukturze wieku ludności. Wpłyną one w dużym stopniu na potrzeby społeczno-gospodarcze rozwoju gminy.

Według prognozy liczba dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) będzie spadała i do 2030 zmniejszy się w stosunku do stanu obecnego o prawie 230 osób tj. blisko 26%. Podobne zmiany będą następowały w poszczególnych grupach wiekowych tego przedziału tj. grupie przedszkolnej, szkoły podstawowej i gimnazjalnej.

Zmiany również będą następowały w grupie produkcyjnej (18-59/64). Grupa ta także będzie ulegała stopniowemu kurczeniu się by w roku 2030 osiągnąć stan o około 20% niższy od

obecnego. Jednak największe zmiany nastąpią w grupie (60/65 i więcej). Będzie tu następował systematyczny przyrost liczebności by w końcu prognozowanego okresu wzrosnąć o około 70%. Wynika on z przechodzenia na emeryturę powojennego wyżu demograficznego. Dynamiczny wzrost liczebności najstarszej grupy wieku wymuszać będzie zwiększoną potrzebę rozwoju opieki społecznej.

Dokonana na podstawie prognozy demograficznej prognoza stanu aktywnych zawodowo wskazuje, że w latach 2010-2030 będzie następował dość znaczący ich spadek i w końcu 2030 roku wyniesie ok. 14%, co przyczyni się do obniżenia emigracji zarobkowej.

Opierając się na prognozach GUS dotyczących przeciętnej liczby osób w gospodarstwie domowym na terenach wiejskich województwa pomorskiego przewiduje się, że do 2030 mimo spadku liczby ludności na terenach gminy nastąpi wzrost liczby gospodarstw domowych o ok. 8% (wzrost gospodarstw jedno i dwuosobowych). Wzrost ten następować będzie głównie już do roku 2020. Zarówno wzrost liczby gospodarstw jak i przewidywana poprawa wskaźników zamieszkania; takich jak przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę, wyznaczają zapotrzebowanie na tereny pod budownictwo mieszkaniowe.

Tabela 22. Prognoza liczby ludności gminy Stary Dzierzgoń według społeczno- ekonomicznych grup wieku

Funkcjonalne grupy wieku	Rok	2010	2015	2020	2025	2030
	Ogółem	4021	3974	3911	3810	3666
Żłobkowa	0-2	165	146	127	103	89
Przedszkolna, w tym:	3-5	140	152	136	111	92
	5	53	52	48	39	29
Szkoły podstawowej	6-11	275	287	285	259	214
Gimnazjalna, w tym: Liceum profilowanego, szkoły zawodowej	12-14	164	130	140	142	123
	15-17	140	147	142	152	138
Studencka	18	65	62	47	46	46
	19-24	432	297	280	245	263
Produkcyjna w tym:	18-59K/64M	2583	2499	2296	2149	2073
Mobilna	18-24	497	359	327	291	309
Niemobilna	25-44	1090	1177	1161	1136	896
	45-59/64	996	963	809	722	868
Poprodukcyjna	60/65 i więcej	554	614	785	894	938

Tabela 23. Struktura wieku ludności wg prognozy pomigracyjnej

Grupa wieku	2010	2015	2020	2025	2030
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0-2	4,1	3,7	3,3	2,7	2,4
3-5	3,5	3,8	3,5	2,9	2,5
5	1,3	1,3	1,2	1,0	0,8
6-11	6,8	7,2	7,3	6,8	5,8
12-14	4,1	3,3	3,6	3,7	3,3

15-17	3,5	3,7	3,6	4,0	3,8
18	1,6	1,6	1,2	1,2	1,3
19-24	10,7	7,5	7,2	6,4	7,2
18-59/64	64,2	62,9	58,7	56,4	56,5
18-24	12,4	9,0	8,4	7,6	8,4
25-44	27,1	29,6	29,7	29,8	24,4
45-59/64	24,8	24,2	20,7	19,0	23,7
60/65-więcej	13,8	15,4	20,1	23,5	25,6
0-17	22,0	21,7	21,2	20,1	17,9
6-17	14,4	14,2	14,5	14,5	13,0

Tabela 24. Dynamika zmian liczby ludności

Grupa wieku	2010	2015	2020	2025	2030
Ogółem	100,0	98,8	97,3	94,8	91,2
0-17	100,0	97,4	93,9	86,8	74,2
6-17	100,0	97,3	97,9	95,6	82,0
18-59/64	100,0	96,7	88,9	83,2	80,2
60/65 i więcej	100,0	110,9	141,7	161,5	169,4

Tabela 25. Prognoza gospodarstw domowych

Rok	Liczba gospodarstw	Dynamika wzrostu rok 2010=100	Okres poprzedni = 100%
2010 szac.	1430	100,0	
2015	1490	104,2	104,2
2020	1530	107,0	102,7
2025	1550	108,4	101,3
2030	1550	108,4	100,0

Tabela 26. Prognoza aktywnych zawodowo

Rok	Aktywni zawodowo	Dynamika wzrostu rok 2010=100	Okres poprzedni = 100%
2010 szac.	1750	100,0	
2015	1750	100,0	100,0
2020	1650	94,3	94,3
2025	1550	88,6	93,9
2030	1500	85,7	96,8

3.7.6. Zapotrzebowanie na tereny pod rozwój budownictwa mieszkaniowego

Obecnie przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę w gminie – 21,3 m²
Prognozowana przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę w gminie w 2030 roku

- 24 m²

Łączna powierzchnia użytkowa w roku 2010 – 85,6 tys. m²

Zakładana łączna powierzchnia użytkowa w roku 2030 – 88 tys. m²

Prognozowany przyrost „netto” powierzchni użytkowej do roku 2030 – 2,4 tys. m²

Prognozowana liczba mieszkań na 100 gospodarstw domowych w 2030 r. - 95

Prognozowany przyrost mieszkań „netto” do 2030 roku około 30

Określenie netto oznacza przyrost pomniejszony o ewentualne wyburzenia zarówno inwestycyjne, jak i wynikające z likwidacji substandardów. Zakłada się również proces łączenia mieszkań, co oznacza obniżanie się liczby mieszkań przy zachowaniu substancji tzn. powierzchni mieszkaniowej.

3.7.7. Wnioski złożone do zmiany studium

Wnioski osób fizycznych i prawnych (odpowieź na OGŁOSZENIE I OBWIESZCZENIE o przystąpieniu do sporządzania projektu zmiany studium – wnioski zostały uwzględnione przy sporządzaniu projektu studium).

Tabela 27. Wykaz wniosków złożonych do zmiany studium.

Lp.	Data wpływu wniosku	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy wniosek
1	29.10.2009	Firma Projektowo – Usługowa DW – Wanda Łaguna Ul. Okrzei 13/4 81-747 Sopot	Z upoważnienia firmy Eki Wind sp. z o.o. wniosek dotyczy uwzględnienia terenów pod lokalizację farm wiatrowych w obrębach Pudłowiec, Lubachowo, Adamowo, Milikowo – wg załącznika graficznego. Przewidywana ilość wiatraków 35-40 sztuk, wysokość 150m, przewidywany czas realizacji 2010 – 2015 r.	Wskazane obszary w obrębach Pudłowiec, Lubachowo, Adamowo, Milikowo
2	10.01.2012	Sevion sp z o.o. Ul. Wojska Polskiego 24-26 75-712 Koszalin	Wniosek o przeznaczenie terenów wskazanych w załączniku graficznym dla celów rozwoju energetyki wiatrowej wraz z infrastrukturą techniczną w postaci sieci elektroenergetycznych, placów postojowych i magazynowych a także masztów pomiarowych. Wniosek również o dopuszczenie w/w infrastruktury na obszarze całej gminy.	Cały obszar gminy
3	10.01.2012	Wind Farm Polska III Ul. Wojska Polskiego 24-26 75-712 Koszalin	Wniosek o przeznaczenie terenów wskazanych w załączniku graficznym dla celów rozwoju energetyki wiatrowej wraz z infrastrukturą techniczną w postaci sieci elektroenergetycznych, placów postojowych i magazynowych a także masztów pomiarowych. Wniosek również o dopuszczenie w/w infrastruktury na obszarze całej gminy.	Cały obszar gminy
4		Urząd Gminy Stary Dzierzgoń	Wniosek o uwzględnienie w studium lokalizacji dla następujących przedsięwzięć: A) budowa boiska sportowego w miejscowości Folwark na działce geodezyjnej nr 34/4 B) powiększenie terenu cmentarza w miejscowości Przechmark o działkę 82/4	A) Folwark dz. nr 34/4 B) Przechmark 82/4
5	04.01.2012	Józef Rymarz Mortąg 9 82-450 St. Dzierzgoń	Wniosek o przeznaczenie działki rolnej nr 51 w m. Mortąg na cele budowlane.	Mortąg dz. 51

Dla grupy wniosków dotyczących lokalizacji farm wiatrowych po wstępnej akceptacji dla ich lokalizacji istotne i decydujące będzie przeprowadzenie analiz wpływu planowanych inwestycji na środowisko przyrodnicze i możliwości włączenia elektrowni do sieci energetycznych.

W studium określone zostaną progowe uwarunkowania lokalizacji elektrowni wiatrowych w powiązaniu z innymi planowanymi funkcjami rozwojowymi gminy zaś realizacja inwestycji zależeć będzie od inicjatywy przyszłych inwestorów.

Wnioski organów – organy i instytucje po zawiadomieniu o przystąpieniu do zmiany studium przekazały pisma o ogólnoinformacyjnej treści lub nie wniosły uwag do zmiany studium. Organy te są ustawowo zobowiązane do współpracy podczas sporządzania dokumentu studium.

3.8. Stan prawny gruntów

Podstawowa struktura własności gruntów w gminie wg ewidencji przedstawia się następująco (stan na koniec 2011 r.)

Tabela 28. Struktura własności gruntów.

	rodzaj własności	powierzchnia gruntów [ha]	% w ogólnej powierzchni
1	własność Skarbu Państwa z wył. Gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	8609	46,32
2	własność Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	76	0,41
3	własność spółek SP, przedstawicielstw państwowych i in. państwowych os. prawnych	3	0,02
4	własność gmin i związków międzygminnych	459	2,47
5	własność gmin i związków międzygminnych w użytkowaniu wieczystym	1	0,01
6	własność osób fizycznych	8311	44,72
7	własność kościołów i związków wyznaniowych	22	0,12
8	własność powiatów	35	0,19
9	własność podmiotów prawnych (w tym spółek prawa handlowego)	1067	5,74
	RAZEM	18583	100%

Zgodnie z obowiązującym prawem gmina ma możliwość niedopłatnego przejmowania gruntów we własności Skarbu Państwa a w szczególności Agencji Nieruchomości Rolnych na potrzeby celów publicznych ważnych dla lokalnej społeczności. Nieodpłatne przekazywanie

nieruchomości wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa może nastąpić na wniosek jednostki samorządowej skierowany do właściwego oddziału terenowego lub filii Agencji Nieruchomości Rolnych.

3.9. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

W odniesieniu do gminy Stary Dzierzgoń zastosowanie mają następujące przepisy:

- 1) **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska** (t.j. Dz. U. z 2008.25.150 z późn. zm.): art. 71 i art. 72: wymogi ochrony środowiska do uwzględnienia w studium uwarunkowań.
- 2) **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody** (t.j. Dz. U. 2013. 627):
 - a. *art.6: formy ochrony przyrody wymienione w pkt. 1,*
 - b. **art. 78: ochrona terenów zieleni i zadrzewień,**
 - c. **art. 83: ochrona drzew i krzewów.**
- 3) **Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne** (t.j. Dz. U. z 2012.145) - ochronie podlegają:
 - a. *art. 11: śródlądowe wody powierzchniowe stanowiące własność publiczną;*
 - b. *oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną;*
 - c. *art. 38: wody powierzchniowe i wody podziemne;*
 - d. *art. 51: strefy ochronne ujęć wody;*
 - e. *art. 70 - art. 73: melioracje wodne podstawowe i szczegółowe;*
 - f. *art. 88a-88q -: obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi,*
- 4) **Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych** (Dz. U. z 2004.121.1266 z późn. zm.):
 - a. *art. 7 ust.1: dotyczy gruntów rolnych i leśnych;*
 - b. *ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia oraz ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003r., Nr 46 poz. 392 art. 1 ust. 2) dotyczy gruntów rolnych przeznaczonych do zalesienia.*
- 5) **Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. z 2003.162.1568, z późn. zm.):
 - a. *art. 6: ochronie i opiece podlegają: krajobraz kulturowy, zespoły obiektów, dzieła architektury i budownictwa, obiekty techniki, cmentarze, parki;*
 - b. *art. 7 i art. 19: formy ochrony zabytków: wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenia ochrony w MPZP.*
- 6) **Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych** (t.j. Dz. U. z 2013.260)
 - a. *oraz rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne ich usytuowanie (Dz. U. z dnia 14.05.1999r. poz.430).*
- 7) **Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne** (t.j. Dz. U. z 2010.193.1287 z późn. zm.):
 - a. *art. 4. ust. 2a: tereny zamknięte są ustalane przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych w drodze decyzji; oraz: Decyzja nr 42 Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 18 grudnia 2000 r. (tereny kolejowe uznane za zamknięte),*
 - b. *art. 10 ust.1: tereny zamknięte niezbędne dla obronności państwa,*

- c. oraz: rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 lipca 2003 r. w sprawie terenów zamkniętych niezbędnych dla obronności państwa (teren wojskowy).

8) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2010.102.651, z późn. zm.):

- a. art. 91: nieruchomości uznawane za niezbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa,
b. oraz: rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie określenia rodzajów nieruchomości uznawanych za niezbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa:
c. nieruchomości Państwowej Straży Pożarnej,
d. nieruchomości Sądu i Prokuratury,
e. nieruchomości Policji.

9) Przepisy dotyczące linii energetycznych

Napowietrzne linie energetyczne 110 kV

Zasięg stref o ograniczeniach inwestycyjnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami, wymaga rozpoznania pomiarowego.

Na podstawie **Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30.10.2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów** (Dz. U. nr 192, poz. 1883) ustalano, iż wymogi w zakresie promieniowania szkodliwego dla ludzi i środowiska spełnione są przy zachowaniu odległości zabudowy od linii 110 kV: 17,5 m.

Inne napowietrzne linie energetyczne

Obowiązuje rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz. U. z dnia 19 marca 2003 r.) - § 55.1.: "Nie jest dopuszczalne sytuowanie stanowisk pracy, składowisk wyrobów i materiałów lub maszyn i urządzeń budowlanych bezpośrednio pod napowietrznymi liniami elektromagnetycznymi lub w odległości liczonej w poziomie od skrajnych przewodów

10) Ustawa z dnia 28 września 1991 roku o lasach (t.j. Dz.U. 2011.12.59 z późn. zm.)

Część lasów na terenie gminy Stary Dzierzgoń uznana została za ochronne. Zgodnie z informacjami zawartymi w aktualnie obowiązującym:

- a) planie urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Kwidzyn na lata 2006-2015, zatwierdzonego decyzją Ministra Środowiska z dnia 18 maja 2006 roku (znak DLOPiK-L-lp-611-43/06) i w
b) planie urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Susz na lata 2005-2014, zatwierdzonego decyzją Ministra Środowiska z dnia 19 grudnia 2005 r. (znak: DI.lp-611-71/05)
c) planie urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Dobrocin na lata 2010-2019, zatwierdzonego decyzją Ministra Środowiska nr DL-lpn-611-49/44416/10JŁ z dnia 15 września 2010 r.
d) na terenie gminy znajdują się lasy ochronne:
e) stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej,
f) wodochronne,
g) glebochronne,
h) doświadczalne i badawcze,
i) obronne,
j) stanowiące drzewostany nasienne.

3.10. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Omówione w rozdziale I.3.6.1. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia – Zagrożenia przyrodnicze.

3.11. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych

Omówione w rozdziale 1.3.7.2. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy – Potencjał surowcowy.

3.12. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

W granicach gminy Stary Dzierzgoń występują udokumentowane złoża surowców mineralnych, które posiadają, wyznaczone w koncesjach obszary i tereny górnicze. Znajdują się one w okolicach miejscowości: Stare Miasto, Porzecze, Pudłowiec i Mortąg. Obszary i tereny górnicze pokazano na rysunku uwarunkowań w skali 1:20 000.

3.13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

3.13.1. Transport – diagnoza stanu

Drogi wojewódzkie

DW 515 na większości przebiegu posiada nawierzchnię bitumiczną. Na odcinku od granicy gminy Dzierzgoń do Starego Dzierzgonia wymaga remontu – występują ubytki w nawierzchni, braki w oznakowaniu poziomym.

DW 519 na odcinku od skrzyżowania z DW 515 w Starym Dzierzgoniu do miejscowości Folwark posiada nawierzchnię bitumiczną w dobrym stanie technicznym. Na wjeździe do Folwarku następuje zmiana nawierzchni na brukową, za miejscowością w kierunku miejscowości Przemark nawierzchnia bitumiczna posiada liczne ubytki, w dużej części jest zdegradowana.

DW 526 na całej długości nie spełnia wymagań charakterystycznych dla określonej klasy technicznej, droga jest wąska, nie posiada poboczy, oznakowania, zły jest stan techniczny nawierzchni, droga kwalifikuje się do przebudowy.

W ciągu powyższych dróg występują drzewa w skrajni, braki w oznakowaniu poziomym i pionowym, skrzyżowania lokalizowane są w nieodpowiednich miejscach z uwagi na widoczność i bezpieczeństwo użytkowników.

Drogi powiatowe

Drogi powiatowe w gminie charakteryzują się licznymi wadami, do których przede wszystkim zaliczyć można:

- wąski przekrój, niejednokrotnie uniemożliwiający swobodne mijanie się pojazdów, drzewa występujące w skrajni drogi,
- braki lub całkowity brak oznakowania poziomego i pionowego, zwłaszcza w miejscach szczególnie niebezpiecznych z uwagi na krętość dróg i brak widoczności,
- duża degradacja nawierzchni np. DP3133G Myślice – Latkowo,
- zmiana typu nawierzchni np. z asfaltowej na płyty betonową, czy gruntową, np. DP 3122G na trasie z miejscowości Stare Miasto do miejscowości Folwark,
- zdegradowane lub brak urządzeń bezpieczeństwa ruchu: barier energochłonnych, barier na obiektach mostowych,
- nieoświetlone i nieoznakowane odpowiednio miejsca potencjalnie niebezpieczne – ostre łuki dróg – brak ograniczenia prędkości, skrzyżowania na których występuje wiele punktów kolizji i brak widoczności.
- brak przejezdności drogi Folwark-Lubochowo –Pudłowiec i Lubochowo-Najatki-droga powiatowa.

Drogi gminne

Całkowita długość dróg gminnych w gminie Stary Dzierzgoń (stan na 2012 rok) wnosi 27,2 km, zajmują powierzchnię 89,45 tys. m², wszystkie są klasy technicznej L – drogi lokalne. Dróg o nawierzchni twardej jest 10,8 km, z czego ulepszonej bitumicznej – 5,98 km, ulepszonej betonowej 2,9 km, oraz nieulepszonej brukowej 1,2 km. Długość dróg o nawierzchni gruntowej wynosi 13,64 km, z czego 2,16 km jest wzmocniona np. żwirem, żużlem, pozostałe są z gruntu rodzimego¹⁶.

Drogi gminne w większości posiadają nawierzchnię gruntową, są wąskie, występują drzewa w skrajni.

Miejsca szczególnie niebezpieczne

Na obszarze gminy Stary Dzierzgoń w sieci drogowej stwierdzono kilka miejsc niebezpiecznych, wymagających podjęcia działań w celu poprawienia bezpieczeństwa ruchu jak i komfortu użytkowników. Na szczególnie pilnej interwencji wymagają: skrzyżowanie DP 3145G w miejscowości Monasterzysko Wielkie (zła organizacja ruchu, brak widoczności, wiele punktów kolizji, drzewo na środku, lokalizacja przystanku w obrębie skrzyżowania – konieczna przebudowa) i skrzyżowanie DW 516 z DP 3133G w miejscowości Myślice (brak widoczności, ścisła zabudowa w obrębie skrzyżowania).

3.13.2. Infrastruktura techniczna

Gospodarka wodno - ściekowa

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń 95% mieszkańców zaopatrywanych jest ze zbiorowych systemów wodociągowych zasilanych z 11 ujęć wody (w tym 10 ujęć na terenie gminy i ujęciu miejskim w Dzierzgoniu, z którego następuje zakup wody). Gmina nie posiada żadnego branżowego programu przebudowy i modernizacji istniejących systemów wodociągowych. Wszystkie udokumentowane ujęcia wody posiadają wprawdzie wysokie zatwierdzone zasoby wodne, ale wszystkie wymagają modernizacji i kompleksowej przebudowy. Są przestarzałe i w złym stanie technicznym (okres ich eksploatacji wynosi 35-45 lat). Ujęcia funkcjonujące bez pozwoleń wodnoprawnych są przeznaczone do sukcesywnej likwidacji, gdyż ich utrzymanie jest kosztowne, a obsługują pojedyncze miejscowości często z niewielką liczbą mieszkańców. Jednak ich włączenie do innych wodociągów wymaga uprzedniej modernizacji i rozbudowy właściwych do ich obsługi ujęć, o których wspomniano wyżej. Na podstawie rozmów przeprowadzonych w Zakładzie Komunalnym oraz własnych przemyśleń i analiz najbardziej racjonalne byłoby utrzymanie docelowo (oczywiście po rozbudowie i modernizacji) ujęć w Starym Dzierzgoniu, Lubochowie i Myślicach) i stworzenie 3 wodociągów grupowych obsługujących całą gminę. Pozostałe ujęcia powinny być sukcesywnie likwidowane a wodociągi przez nie obsługiwane włączane do systemów docelowych.

W gminie Stary Dzierzgoń tylko 9,3% mieszkańców odprowadza ścieki do zorganizowanych systemów kanalizacji sanitarnej zakończonymi oczyszczalnią ścieków, a konkretnie jest to jedna wieś (Przezmark). Pozostałe wsie nie są skanalizowane. Ponieważ większość wsi w gminie to wsie po dawnych PGR-ach, w których istnieją zespoły zabudowy mieszkaniowej, ścieki odprowadzane są do szamb zbiorczych. Ogólnie w gminie funkcjonuje ich 14. Analizując ilość ścieków dowiezionych taborem asenizacyjnym z całej gminy na oczyszczalnię w 2010r. stwierdza się, że stanowiły one tylko 75% ścieków odprowadzanych systemem kanalizacji sanitarnej z jednej tylko miejscowości Przezmark. Stąd wniosek, że tylko niewielka ilość ścieków z gminy jest dowożona na oczyszczalnię. Pozostałe do gruntu i wód otwartych stanowią niewielkie zagrożenie dla środowiska. Ponadto brak kanalizacji sanitarnej hamuje rozwój gminy i uniemożliwia lokalizację jakichkolwiek inwestycji. Zatem warunkiem rozwoju gminy jest budowa kanalizacji sanitarnej w gminie. Analizując rozmieszczenie poszczególnych miejscowości wydaje się najbardziej właściwe:

Wariant I - budowa 2 oczyszczalni ścieków w Starym Dzierzgoniu i Myślicach i sukcesywne kanalizowanie miejscowości w ich otoczeniu.

¹⁶ Dane z UG Stary Dzierzgoń, Formularz danych o sieci dróg publicznych poza granicami administracyjnymi miast, stan na dzień 31.12.2010.

Wariant II - Budowa 1 oczyszczalni ścieków (gminnej) w Lubochowie (z uwagi na centralne położenie jej w gminie).

Zmniejszyłaby się ilość ścieków dowożonych na oczyszczalnię w Przezmarku i powstałaby pewna rezerwa w przepustowości umożliwiająca włączenie np. Nowego Folwarku i Folwarku ewentualnie jeszcze Milikowa w zlewnię tejże oczyszczalni.

Odprowadzanie wód opadowych i systemy melioracji

Nie przewiduje się budowy w gminie rozległych układów kanalizacji deszczowej. Budowa nowych układów kanalizacji deszczowej będzie się odbywała dla terenów rozwojowych objętych istniejącymi i przyszłymi MPZP na podstawie koncepcji uzbrojenia dla tychże planów, a w przypadku przebudowy ulic lub odwodnienia obiektów na podstawie projektów wykonawczych. Na każde odprowadzenie wód opadowych do wód otwartych lub ziemi konieczne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego.

Jeśli chodzi o urządzenia melioracyjne istnieją duże potrzeby w zakresie utrzymania urządzeń podstawowych (rowów szczegółowych, przepustów, zastawek itp.).

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń zbieranie odpadów komunalnych odbywa się zgodnie z zapisami Regulaminu utrzymania czystości i porządku, przyjętego Uchwałą Nr IV/28/06 z dnia 22.05.2006 r.

Gazownictwo

W gminie Stary Dzierzgoń nie ma sieci gazowej – najbliższy gazociąg wysokiego ciśnienia i stacja redukcyjna istnieje w Dzierzgoniu.

Gmina Stary Dzierzgoń objęta jest poszukiwaniami gazu ziemnego tzw. łupkowego¹⁷. We wsi Stare Miasto (działki 349/1 i 349/2) aktualnie trwają prace poszukiwawcze (styczeń 2012 r.) – koncesja Ministra Środowiska 29/2008/p na poszukiwanie gazu łupkowego.

Ciepłownictwo

Na terenie gminy nie ma zorganizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło. Zaspokajanie potrzeb cieplnych odbywa się indywidualnie w domach mieszkalnych jednorodzinnych oraz obiektach usługowych na paliwa stałe – głównie węgiel i drewno oraz na olej opałowy i gaz LPG. Budynki wielorodzinne zaopatrywane są w ciepło z urządzeń indywidualnych (tzw. ogrzewanie etażowe).

Energetyka, w tym odnawialne źródła energii

Gmina zaopatrywana jest w energię elektryczną z sieci średniego napięcia 15/4kV, która poprzez stacje transformatorowe 15/0,4 kV zasila końcowych odbiorców energii. Przez gminę nie przebiega linia wysokiego napięcia. W dotychczasowych dokumentach planistycznych (studium) była zachowana rezerwa terenowa pod realizację linii 110kV.

Na obszarze gminy Stary Dzierzgoń planowane są do realizacji (rozpoczęty jest proces przygotowania inwestycji): **zespoły elektrowni wiatrowych**, które mają być lokalizowane w zachodniej części gminy w okolicy miejscowości Wartule, Monasterzysko Wielkie i w okolicy miejscowości Matule, w środkowej części gminy od okolic miejscowości Kielmy przez okolicę Protajn, na południe od Lubochowa przez okolice wsi Pronie aż do okolic Pudłowca i południowych okolic Myślic oraz w północnej części gminy od okolic wsi Skolwity, Gisiel, Porzeczce i Pogorzele;

W związku z planowaną lokalizacją farm wiatrowych zaistnieje konieczność lokalizacji elektroenergetycznej infrastruktury technicznej.

Rozważane są możliwości lokalizowania innych form pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych takich jak na przykład farmy fotowoltaiczne, jednak na tym etapie nie jest możliwe nawet orientacyjne wskazanie ich lokalizacji lub określenie innych parametrów inwestycji.

Telekomunikacja, systemy informatyczne

¹⁷ Informacja uzyskana w Starostwie Powiatowym w Sztumie.

Na obszarze gminy zlokalizowane są trzy stacje bazowe telefonii komórkowej – maszty z zamontowanymi antenami – w miejscowościach: Stary Dzierzgoń, Myślice i Mortąg. Dostęp do Internetu odbywa się poprzez rozwiązania indywidualne. Szkoły podłączone są do sieci internetowej. Dla potrzeb lokalizowanych farm wiatrowych planowane są lokalizacje sieci telekomunikacyjnych i teletechnicznych dla obsługi inwestycji.

W gminie sieć telekomunikacyjna przebiega wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

3.14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Dla gminy Stary Dzierzgoń nie zostały wyróżnione żadne szczególne zadania rządowe ani samorządowe. Dla gminy obowiązują jedynie te zadania i programy, które dotyczą całego kraju lub całego obszaru województwa.

3.14.1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zadania rządowe

Lista projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego <i>Infrastruktura i Środowisko</i> (lipiec 2009)		
lp	Rodzaj zadania	lokalizacja
<i>Oś priorytetowa II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi</i>		
1	Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popoligonowych i powojennych zarządzanych przez PGL LP	Cały kraj
<i>Oś priorytetowa III Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska</i>		
2.	Zakupy sprzętu do szybkiej oceny ryzyka w przypadku wystąpienia poważnej awarii, organizacja systemu monitoringu dynamicznego przeciwdziałania poważnym awariom, w tym organizacja systemu i sieci teleinformatycznych	Cały kraj
3.	Doskonalenie stanowisk do analizowania i prognozowania zagrożeń	
4.	Wsparcie techniczne ratownictwa ekologicznego i chemicznego	
5.	Wdrożenie nowoczesnych technik monitorowania powietrza, wód i hałasu poprzez zakupy aparatury kontrolno-pomiarowej i analitycznej dla sieci laboratoriów Inspekcji Ochrony Środowiska. Doskonalenie systemu zapewnienia jakości poprzez organizację laboratoriów wzorcujących i referencyjnych dla potrzeb wzmocnienia systemu zarządzania jakością środowiska i ocen efektów ekologicznych programu. ETAP I	
<i>Priorytet V Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych</i>		
6.	Opracowanie planów ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski	Cały kraj
<i>Oś priorytetowa VI Drogowa i lotnicza sieć TEN-T</i>		
7.	Rozwój infrastruktury państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym	Cały kraj
<i>Oś priorytetowa VII Transport przyjazny środowisku</i>		
8.	Budowa sieci telekomunikacji GSM-R zgodnie z NPW ERTMS	Cały kraj
<i>Oś priorytetowa VIII Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe</i>		
9.	Na straży bezpiecznej drogi – wyposażenie jednostek Państwowej Straży Pożarnej w sprzęt do ratownictwa technicznego na drogach woj. lubuskiego, zachodniopomorskiego i pomorskiego	pomorskie
10.	Rozwój systemu automatycznego nadzoru nad ruchem drogowym (bu-	Cały kraj

	dowa centralnego systemu do automatycznego nadzoru nad ruchem drogowym)	
--	---	--

3.14.2. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zadania samorządowe

Inwestycje zawarte w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym Województwa Pomorskiego na lata 2008–2013		
lp	Rodzaj zadania	lokalizacja
1	Budowa infrastruktury szerokopasmowej regionalnej sieci informacyjnej "Pomorska Sieć Szerokopasmowa "	Całe województwo
2	Zintegrowany System Informacji Turystycznej Woj. Pomorskiego	
Inwestycje zawarte w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2010		
3	Rekultywacja nielegalnych składowisk na obszarach gmin, zamkniętych w latach 2000–2006	całe województwo
Inwestycje indykatywne zawarte w Regionalnym Programie Operacyjnym dla Województwa Pomorskiego 2007–2013		
4	Budowa infrastruktury szerokopasmowej regionalnej sieci informacyjnej „Pomorska Sieć Szerokopasmowa”	gminy województwa

3.15. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.

Zgodnie z ustawą „Prawo wodne” z dnia 18 lipca 2001 r. (t.j. 2012.145. z późn. zm.), dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, sporządza się mapy zagrożenia powodziowego (art. 88d. ust. 1). Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawia się w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie (...).

Na obszarach tych obowiązują zakazy w zagospodarowaniu, określone w art. 40 ust. 1. pkt. 3 ustawy Prawo wodne dotyczące zakazu lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania.

**PRZEDSIĘBIORSTWO
REALIZACYJNE**

DOM sp. z o.o.

ul. Kościuszki 34G
83-200 Starogard Gdański
tel/fax (058) 562-20-57, (058) 561-14-78
e-mail: pprdom@pprdom.pl

załącznik nr 2a
do Uchwały Nr III/24/14
Rady Gminy Stary Dzierzgoń
z dnia 30 czerwca 2014 r.

OBIEKT	GMINA STARY DZIERZGOŃ
NAZWA OPRACOWANIA	STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ZMIANA (dla obszaru w granicach administracyjnych)
RODZAJ OPRACOWANIA	<i>KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO</i>
ZLECENIODAWCA	GMINA STARY DZIERZGOŃ
GŁÓWNY PROJEKTANT	dr inż. arch. Barbara Jaszczuk-Skolimowska (uprawnienia urbanistyczne nr 1540 wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-005/2002)
SPRAWDZAJĄCY	mgr inż. arch. Maria Kielb-Stańczuk (uprawnienia do projektowania w planowaniu przestrzennym nr 1334/93, wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-006/2002)
OPRACOWANIE	mgr inż. arch. Barbara Zgórska (wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-261/2009)
NUMER UMOWY	Nr 19/2011 z 21 października 2011 r.
DATA	Czerwiec 2014 rok

SPIS TREŚCI:

STRONA

Wstęp	5
1. Założenia projektowe kierunków rozwoju przestrzennego	6
1.1. Cele generalne polityk przestrzennych	6
1.2. Prognozy demograficzne dla gminy Stary Dzierzgoń do roku 2030.	6
1.2.1. Założenia do prognozy	6
1.2.2. Wyniki prognozy	8
1.2.3. Omówienie wyników prognozy	10
1.2.4. Zapotrzebowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe	11
1.3. Podział gminy na strefy funkcjonalno-przestrzenne.....	11
2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego, wg art. 10 ust. 2 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003r.	13
2.1 Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów	13
2.1.1. Obszar urbanizacji	13
2.1.2. Obszary rozmieszczenia inwestycji z zakresu pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100 kW	16
2.1.3. Obszary zabudowy rozproszonej związanej z rolnictwem i obszary niezabudowane	17
2.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy	18
2.2.1. Obszary istniejącej zabudowy	18
2.2.2. Tereny inwestycyjne	18
2.2.3. Obszary rozmieszczenia obiektów związanych z lokalizacją farm wiatrowych	20
2.2.4. Obszary zabudowy rozproszonej związanej z rolnictwem i tereny niezabudowane	22
2.2.5. Zalesienia	22
2.3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego.....	23
2.3.1. Osnowa ekologiczna gminy - kierunki kształtowania	23
2.3.2. Kierunki kształtowania ekologicznych warunków życia:	23
2.3.3. Obszary i zasoby środowiska objęte ochroną prawną	24
2.3.4. Zasoby środowiska postulowane do objęcia ochroną prawną	24
2.4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	25
2.4.1. Obszary o wartościach historycznych, w tym objęte ochroną prawną:	25
2.4.2. Obszary do przekształceń, rehabilitacji i rewaloryzacji	28
2.4.3. Zalecenia dotyczące lokalizacji elektrowni wiatrowych	29
2.5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	29
2.5.1. Założenia polityki transportowej gminy	29
2.5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury komunikacyjnej gminy	31
2.5.3. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej	33
2.6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.....	39
2.7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1	39
2.8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m² oraz obszary przestrzeni publicznej	41
2.9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	41
2.10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	42
2.10.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	42
2.10.2. Leśna przestrzeń produkcyjna	43

2.10. Obszary powodzi szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych.....	44
2.11. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny	44
2.12. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.....	44
2.13. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji	44
2.14. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych	45
2.15. Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie	45

Załączniki: Rysunek nr 2 – Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej. Skala 1:20 000.

Wstęp

Kierunki zagospodarowania przestrzennego stanowią drugą, z dwóch określonych w Ustawie (uwarunkowania i kierunki) zasadniczych części prac nad Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla gminy Stary Dzierzgoń.

Na podstawie Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (t.j. Dz. U. 2012.647 późn. zm.) – Art. 10. ust. 2:

2. W studium określa się w szczególności:

- 1) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
- 2) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;
- 3) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- 4) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- 7) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;
- 8) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m² oraz obszary przestrzeni publicznej;
- 9) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- 10) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- 11) obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
- 12) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filary ochronny;
- 13) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412, z późn. zm.);
- 14) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- 15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- 16) inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Na podstawie założeń projektowych omówionych w rozdziale 1 niniejszego opracowania sformułowano:

- zasady ochrony i kształtowania cennych wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- wytyczono tereny pod nową zabudowę,
- wyznaczono obszary rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię elektryczną ze źródeł odnawialnych oraz ich strefy ochronne,
- określono obszary problemowe, przeznaczone do specjalistycznych opracowań, analiz przestrzennych.

1. Założenia projektowe kierunków rozwoju przestrzennego

1.1. Cele generalne polityk przestrzennych

Polityka przestrzenna to wyraz generalnych zasad rozwoju i kierunków, w jakich zmieniać się będzie funkcjonowanie gminy w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenów. Władze samorządowe muszą same rozstrzygnąć, jak najefektywniej wykorzystać i powiększać trwałą bazę materialną rozwoju oraz zasoby naturalne gminy. Określone w studium zasady polityki przestrzennej stanowią deklarację działań samorządu w poszczególnych dziedzinach.

Studium zatem, zwłaszcza polityka przestrzenna, będzie zawierać istotne informacje o zmianach, które prawdopodobnie będą zachodzić w gminie. Dlatego też istotne jest upowszechnienie treści zapisów Studium, ponieważ rzetelna informacja buduje poczucie stabilności mieszkańców gminy i inwestorów oraz pozwala skutecznie kierować rozwojem gminy.

Środki i możliwości działania samorządu mające wpływ na stan zagospodarowania przestrzennego i realizacji polityki przestrzennej w gminie są zróżnicowane; mogą to być na przykład:

- a) **prawo lokalne** - tj. uchwały Rady Gminy, plany miejscowe i ich zakres przestrzenny oraz przedmiotowy, podatki i ulgi podatkowe lokalne, referenda mieszkańców itp.
- b) **obsługa administracyjna** - np. dostępność informacji, poziom obsługi interesantów, jakość promocji gminy itp.
- c) **opieka komunalna** - tj. działalność instytucji gminnych usługowych i ochronnych, udział w komercyjnym zagospodarowaniu gruntów itp.
- d) **możliwości organizatorskie** - współpraca międzygminna, z administracją rządową, z powiatem, z inwestorami prywatnymi, mobilizowanie społeczności lokalnych, lokalne przedsięwzięcia grupowe itp.
- e) **gospodarka finansowa** - tj. skala i zaangażowanie finansowe gminy wyrażone odpowiednią strukturą budżetu gminy i jej jednostek organizacyjnych w realizowanie polityki przestrzennej, organizacja finansowania poszczególnych przedsięwzięć itp.
- f) **gospodarka mieniem** - tj. sposób wykorzystania gruntów, budynków, lokali, określenie standardów zagospodarowania (to np. w planach miejscowych), programy rewaloryzacji, celowość pozyskiwania i zbywania mienia itp.

W zależności od lokalnych uwarunkowań – możliwości i ograniczeń działania można wyróżnić następujące rodzaje polityk przestrzennych:

- **polityka ochronna** w stosunku do cennych elementów zagospodarowania, gdzie działania ochronne mają pierwszeństwo przed pozostałymi działaniami,
- **polityka wyrównawcza** polegająca na niwelowaniu różnic w poszczególnych elementach zagospodarowania i poprawie obecnych warunków życia mieszkańców,
- **polityka rozwoju**, czyli tworzenie warunków rozwoju, realizacja nowych przedsięwzięć.

1.2. Prognozy demograficzne dla gminy Stary Dzierzgoń do roku 2030.

1.2.1. Założenia do prognozy

Prognozę ludności sporządzono korzystając z następujących danych:

- struktura ludności wg płci i wieku dla gminy Stary Dzierzgoń na dzień 31 XII 2010r. na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku,

- tablice długości trwania życia na okres obecny najbardziej przystające do rejestrowanej w gminie liczby zgonów - założono stopniową poprawę jakości życia, a tym samym wydłużanie się średniej długości jego trwania,
- wartości współczynników płodności kobiet przyjęte do prognozy urodzeń otrzymano również z „dopasowania” do wykazywanej liczby urodzeń w gminie. Przyjęte do prognozy współczynniki wyznaczają dzietność dla kobiet 1,52 dziecka urodzonego przez kobietę w całym okresie rozrodczym tzn. w wieku od 15 do 49 lat. Przyjęto, że ten poziom dzietności utrzyma się do 2030 r. Jest to dzietność, która nie zapewnia reprodukcji prostej czyli zastępowalności pokoleń.

Tabela 1. Dane wyjściowe do prognozy:

Rok	Urodzenia	Zgony	Saldo migracji
2006	47	34	-12
2007	44	37	-33
2008	58	33	-20
2009	53	44	-4
2010	52	48	-18

Najtrudniejszym założeniem do sporządzenia prognozy jest określenie przyszłego strumienia migracji. Jak widać w przedstawionej powyżej tabeli mamy do czynienia z ujemnym saldem migracji. Wydaje się, że faktyczne saldo migracji ze względu na rozluźnienie przepisów dotyczących obowiązku meldowania jest ujemne, jednak nie odnotowywane. Tysiące ludzi w kraju latami przebywają poza miejscem zameldowania, dlatego do danych statystycznych dotyczących migracji należy podchodzić z dużą rezerwą. Otwarcie europejskich rynków pracy spowodowało wzrost ujemnego salda migracji za granicę. Przejawiać to będzie się dalszymi wyjazdami do pracy za granicę, które w przypadku młodych roczników zakończyć się mogą całkowitą emigracją, szczególnie kobiet.

Gmina Stary Dzierzgoń przy utrzymującym się niedoborze miejsc pracy może stanowić źródło siły roboczej również dla trójmiejskiego rynku pracy. Fakty te przemawiają, za tym aby przyjąć średnią wielkość strumienia migracji z ostatnich pięciu lat. W konsekwencji założono minus 18 osób rocznie.

W prognozie liczby gospodarstw domowych oparto się na prognozach GUS dotyczących przeciętnej liczby osób w gospodarstwie domowym na terenach wiejskich województwa pomorskiego:

Tabela 2. Prognoza liczby gospodarstw domowych

Rok	Liczba osób ogółem w gospodarstwie	Liczba osób dorosłych w gospodarstwie
2010	3,054	2,272
2015	2,862	2,177
2020	2,734	2,099
2025	2,635	2,041
2030	2,534	1,992

1.2.2. Wyniki prognozy

Tabela 3. Prognoza liczby ludności gminy Stary Dzierzgoń według społeczno-ekonomicznych grup wieku

Funkcjonalne grupy wieku	Rok	2010	2015	2020	2025	2030
		Ogółem	4021	3974	3911	3810
Żłobkowa	0-2	165	146	127	103	89
Przedszkolna, w tym:	3-5	140	152	136	111	92
	5	53	52	48	39	29
Szkoły podstawowej	6-11	275	287	285	259	214
Gimnazjalna, w tym: Liceum profilowanego, szkoły zawodowej	12-14	164	130	140	142	123
	15-17	140	147	142	152	138
Studencka	18	65	62	47	46	46
	19-24	432	297	280	245	263
Produkcyjna w tym:	18-59K/64M	2583	2499	2296	2149	2073
Mobilna	18-24	497	359	327	291	309
Niemobilna	25-44	1090	1177	1161	1136	896
	45-59/64	996	963	809	722	868
Poprodukcyjna	60/65 i więcej	554	614	785	894	938

Rysunek 1. Zmiany liczby ludności w grupach wiekowych w gminie w latach 2010 - 2030

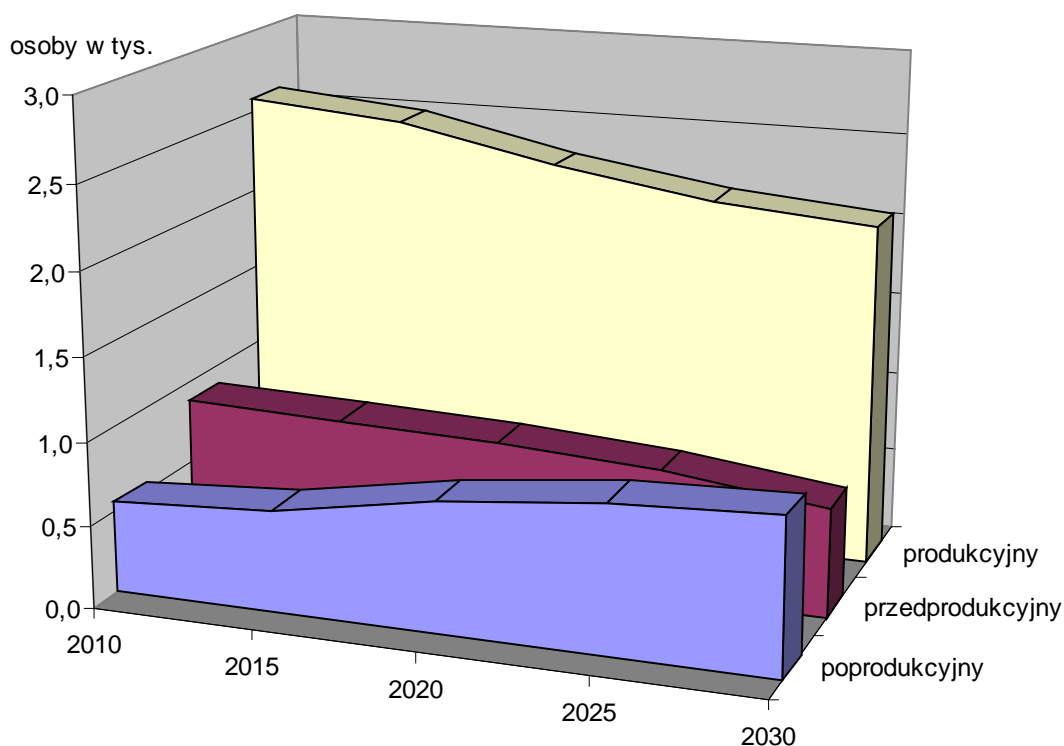

Tabela 4. Struktura wieku ludności wg prognozy pomigracyjnej

Grupa wieku	2010	2015	2020	2025	2030
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0-2	4,1	3,7	3,3	2,7	2,4
3-5	3,5	3,8	3,5	2,9	2,5
5	1,3	1,3	1,2	1,0	0,8
6-11	6,8	7,2	7,3	6,8	5,8
12-14	4,1	3,3	3,6	3,7	3,3
15-17	3,5	3,7	3,6	4,0	3,8
18	1,6	1,6	1,2	1,2	1,3
19-24	10,7	7,5	7,2	6,4	7,2
18-59/64	64,2	62,9	58,7	56,4	56,5
18-24	12,4	9,0	8,4	7,6	8,4
25-44	27,1	29,6	29,7	29,8	24,4
45-59/64	24,8	24,2	20,7	19,0	23,7
60/65-więcej	13,8	15,4	20,1	23,5	25,6
0-17	22,0	21,7	21,2	20,1	17,9
6-17	14,4	14,2	14,5	14,5	13,0

Tabela 5. Dynamika zmian liczby ludności

Grupa wieku	2010	2015	2020	2025	2030
Ogółem	100,0	98,8	97,3	94,8	91,2
0-17	100,0	97,4	93,9	86,8	74,2
6-17	100,0	97,3	97,9	95,6	82,0
18-59/64	100,0	96,7	88,9	83,2	80,2
60/65 i więcej	100,0	110,9	141,7	161,5	169,4

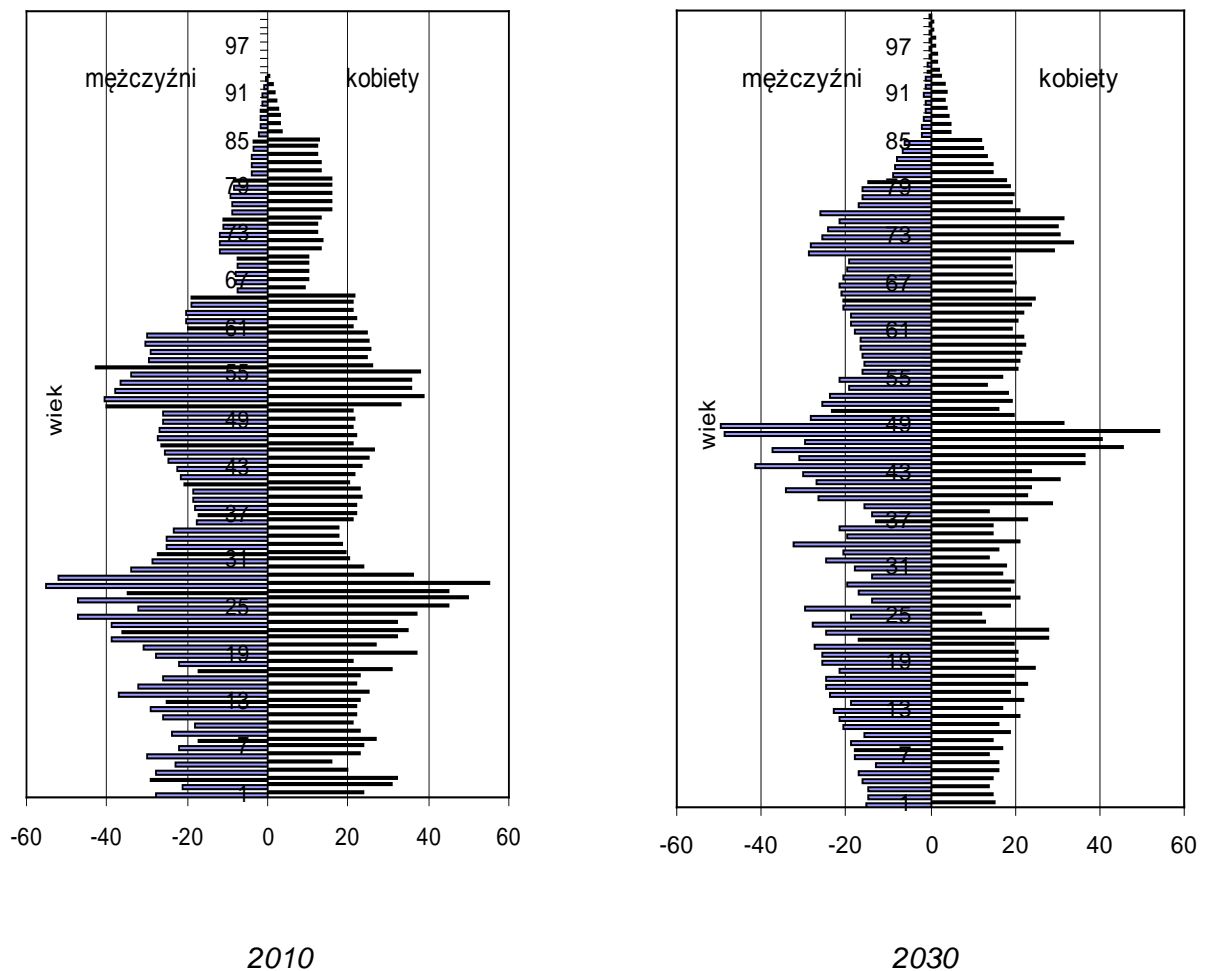
Tabela 6. Prognoza gospodarstw domowych

Rok	Liczba gospodarstw	Dynamika wzrostu rok 2010=100	Okres poprzedni = 100%
2010 szac.	1430	100,0	
2015	1490	104,2	104,2
2020	1530	107,0	102,7
2025	1550	108,4	101,3
2030	1550	108,4	100,0

Tabela 7. Prognoza aktywnych zawodowo

Rok	Aktywni zawodowo	Dynamika wzrostu rok 2010=100	Okres poprzedni = 100%
2010 szac.	1750	100,0	
2015	1750	100,0	100,0
2020	1650	94,3	94,3
2025	1550	88,6	93,9
2030	1500	85,7	96,8

Rysunek 2. Ludność gminy Stary Dzierzgoń według płci i wieku w roku

1.2.3. Omówienie wyników prognozy

Przy wyżej przyjętych założeniach będzie następował stopniowy spadek liczby mieszkańców gminy (8,8% do roku 2030). Prognozy dla kraju przewidują spadek liczby ludności o około 8%. W latach 2010-2030 następować będą podobnie jak w całej Polsce dość istotne zmiany w strukturze wieku ludności. Wpłyną one w dużym stopniu na potrzeby społeczno-gospodarcze rozwoju gminy.

Według prognozy liczba dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) będzie spadała i do 2030 zmniejszy się w stosunku do stanu obecnego o prawie 230 osób

tj. blisko 26%. Podobne zmiany będą następowały w poszczególnych grupach wiekowych tego przedziału tj. grupie przedszkolnej, szkoły podstawowej i gimnazjalnej.

Zmiany będą następowały również w grupie produkcyjnej (18-59/64). Grupa ta także będzie ulegała stopniowemu kurczeniu się, by w roku 2030 osiągnąć stan o około 20% niższy od obecnego. Jednak największe zmiany nastąpią w grupie (60/65 i więcej). Będzie tu następował systematyczny przyrost liczebności, by w końcu prognozowanego okresu wzrosnąć o około 70%. Wzrost ten wynika z przechodzenia na emeryturę powojennego wyżu demograficznego. Dynamiczny wzrost liczebności najstarszej grupy wiekowej wymusza będzie zwiększoną potrzebę rozwoju opieki społecznej.

Dokonana na podstawie prognozy demograficznej prognoza stanu aktywnych zawodowo wskazuje, że w latach 2010-2030 będzie następował dość znaczący ich spadek i w końcu 2030 roku wyniesie ok. 14%, co przyczyni się do obniżenia emigracji zarobkowej.

Opierając się na prognozach GUS dotyczących przeciętnej liczby osób w gospodarstwie domowym na terenach wiejskich województwa pomorskiego przewiduje się, że do 2030, mimo spadku liczby ludności na terenach gminy, nastąpi wzrost liczby gospodarstw domowych o ok. 8% (wzrost gospodarstw jedno i dwuosobowych). Wzrost ten następować będzie głównie do roku 2020. Zarówno wzrost liczby gospodarstw jak i przewidywana poprawa wskaźników zamieszkania; takich jak przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę, wyznaczają zapotrzebowanie na tereny pod budownictwo mieszkaniowe.

1.2.4. Zapotrzebowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe

Obecnie przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę w gminie –	21,3 m ²
Prognozowana przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę w gminie w 2030 r.	24 m ²
Łączna powierzchnia użytkowa w 2010 r.	85,6 tys. m ²
Zakładana łączna powierzchnia użytkowa w roku 2030	88 tys. m ²
Prognozowany przyrost „netto” powierzchni użytkowej do roku 2030	2,4 tys. m ²
Prognozowana liczba mieszkań na 100 gospodarstw domowych w 2030 r.	ok.95
Prognozowany przyrost mieszkań „netto” do 2030 roku –	ok.30

Określenie netto oznacza przyrost pomniejszony o ewentualne wyburzenia zarówno inwestycyjne, jak i wynikające z likwidacji substandardów. Zakłada się również proces łączenia mieszkań, co oznacza obniżanie się liczby mieszkań przy zachowaniu substancji tzn. powierzchni mieszkaniowej.

1.3. Podział gminy na strefy funkcjonalno-przestrzenne

W celu ustalenia zasad rozwoju przestrzennego poszczególnych części obszaru gminy ustala się podział na strefy funkcjonalno-przestrzenne. Podstawą wyodrębniania obszarów o różnicowanym sposobie użytkowania i kierunków zagospodarowania przestrzennego było:

- istniejące użytkowanie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu,
- naturalne elementy środowiska – ściana lasu, brzeg jeziora, rzeka, itp.,
- główne trasy komunikacyjne,
- predyspozycje naturalne terenu dla rozwoju nowych funkcji,
- zamierzenia, plany oraz możliwości przekształceń terenów otwartych,
- planowane nowe inwestycje, w tym w zakresie elektroenergetyki.

Zasięg przestrzenny poszczególnych wydzielonych stref pokazano na załączniku graficznym nr 2 - „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej” skala 1:20 000.

W obszarze gminy wyodrębniono następujące strefy:

A – wielofunkcyjne ośrodki wiejskie - Stare Miasto – Stary Dzierzgoń

strefa rozciągająca się w rejonie drogi wojewódzkiej nr 515 i obejmuje obręb geodezyjne Adamowo, Stare Miasto, Piaski Morąskie i część obrębów geodezyjnych: Kielmy, Stary Dzierzgoń, Mortąg fragment obrębu Folwark- w tej strefie wyznaczono tereny, na których

możliwe są działania urbanizacyjne. Jest to obszar o najkorzystniejszych możliwościach rozwoju z punktu widzenia obsługi w zakresie usług podstawowych mieszkańców (grupują się tu usługi: oświata, administracja, opieka społeczna, infrastruktura komunalna, handel i gastronomia). Jest to również obszar o największej dostępności do ośrodka usługowego rangi ponadgminnej – miasta Dzierzgoń położonego bezpośrednio przy północno-zachodniej granicy gminy.

W studium, w tej strefie wyróżnia się 6 wydzielonych nowych terenów inwestycyjnych o łącznej powierzchni ok. 80 ha, przeznaczonych pod różne funkcje: działalność komercyjną (tereny usługowe i produkcyjno-usługowe), nowe zespoły budownictwa mieszkaniowego, tereny o funkcji usługowej o charakterze publicznym (zieleń urządzona, cmentarz, tereny rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców gminy). Wśród nich znajdują się także tereny obejmujące złoża kruszyw i tereny powyrobowiskowe do rekultywacji a także obszar poszukiwań gazu ziemnego tzw. łupkowego. Część terenów to obszary przekształceń funkcjonalno-przestrzennych i kontynuacji dotychczasowych trendów rozwojowych miejscowości. Część to tereny dotychczas niezainwestowane (użytkowane rolniczo). W środkowej części znajduje się fragment kompleksu leśnego.

B1 – strefa rolna z zabudową rozproszoną

obejmuje południowo – zachodnią część gminy w obrębach geodezyjnych Monastarzysko, Wartule, Matule, Górki. Są to tereny rolnicze z zabudową skupioną w małych wsiach, a także z zabudową rozproszoną wśród pól uprawnych i niewielkich kompleksów leśnych. Strefa ta jest wykorzystywana rolniczo. Na tym obszarze nie wyznacza się znaczących terenów inwestycyjnych. Istotnym wskazaniem inwestycyjnym są wyznaczone tereny możliwego rozwoju energetyki wiatrowej z uwagi na ekstensywną zabudowę i spore obszary niezabudowane i niezamieszkane.

B2 – strefa rolna z zabudową skupioną w ośrodkach wiejskich

obejmuje środkowy obszar gminy w obrębach geodezyjnych Lubachowo, Protajny, znaczne części obrębów Pronie, Pudłowiec, Milikowo, Kielmy, Folwark, Myślice, Przezmark i Królikowo i Latkowo. W strefie tej dominuje zabudowa skupiona we wsiach, ale występują też pojedyncze gospodarstwa wśród pól. Teren ten wyróżnia się niemal wyłącznie rolniczym użytkowaniem gruntów. Tereny inwestycyjne wyznaczone w tej strefie to przede wszystkim tereny w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów zabudowanych wsi. W strefie tej wyznaczone są znaczne obszary, na których dopuszcza się możliwość rozwoju inwestycji z zakresu pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych- tu głównie energetyki wiatrowej. Obszary te wyznaczone są jako najmniej konfliktowe z uwagi na brak zabudowy i brak znacznych barier przyrodniczych.

C – strefa ochrony przyrody i potencjalnego rozwoju turystyki

obejmuje południową i południowo – wschodnią część gminy w obrębach geodezyjnych Bartne Łąki, Bucznik, Bądze i część obrębów Przezmark, Folwark oraz Stary Dzierzgoń. Strefa ta to przede wszystkim obszary leśne i jeziora Parku Krajobrazowego Pojezierza Łławskiego. Tereny inwestycyjne związane są z otoczeniem jeziora Motława Wielka, wokół którego wyznaczone są tereny rozwoju zabudowy związanej z rekreacją i wypoczynkiem oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Powierzchnia wyznaczona pod rozwój zabudowy (głównie rekreacyjnej i letniskowej) to ok. 77 ha – tereny te posiadają obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Poza tymi terenami strefa ta objęta jest ochroną przyrodniczą i w studium nie wskazuje się innych form użytkowania tych obszarów, jako niezwykle cennych przyrodniczo.

D – strefa rolno – leśna z ekstensywną zabudową

obejmuje tereny peryferyjne w okolicy regionalnego korytarza ekologicznego (OChK Rzeki Dzierzgoń) i tereny położone na północ i wschód od niego, aż do granicy administracyjnej gminy w obrębach Pogorzele, Porzecze, Gisiel, Skolwity, Kornele, Latkowo, Taborzy oraz części obrębów: Kielmy, Pudłowiec, Myślice, Królikowo, Lipiec, Milikowo, Latkowo i Przezmark. W tej strefie występują obszary osadnictwa wiejskiego, skupionego we wsiach

i przysiółkach a także osadnictwa rozproszonego i tereny leśne w zwartych kompleksach. W obszarze tym nie wyznacza się znaczących terenów inwestycyjnych. Głównym kierunkiem działań w tej strefie powinno być gospodarcze wykorzystanie gruntów rolnych i lasów. Dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym w wyznaczonych w studium obszarach lokalizacji farm wiatrowych.

2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego, wg art. 10 ust. 2 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003r.

2.1 Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

W zakresie głównych kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy w studium wyznacza się trzy generalne typy obszarów:

1. obszary urbanizacji, w tym istniejące tereny zabudowane obszary przekształceń funkcjonalno-przestrzennych oraz planowane nowe tereny inwestycyjne,
2. obszary rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW oraz ich stref ochronnych ,
3. obszary dotychczasowego użytkowania rolniczego i gospodarki leśnej do utrzymania dotychczasowej formy użytkowania i zagospodarowania terenów.

2.1.1. Obszar urbanizacji

Stanowi obszar zabudowany lub przeznaczony do zabudowy (zasięg rozwoju zwartej zabudowy), w ramach którego zostaną zaspokojone potrzeby rozwoju przestrzennego wynikające z przyjętych kierunków rozwoju gminy, prognoz demograficznych, możliwości rozwoju komunikacji i infrastruktury przestrzennej oraz wniosków o zmianę przeznaczenia gruntów. Do tego typu obszarów pośrednio zalicza się również planowane do realizacji obiekty infrastruktury technicznej lokalizowane w terenach rolniczych, w tym rozmieszczenia obszarów farm wiatrowych.

Granice obszaru urbanizacji zawierają:

- obszary istniejącej zabudowy i zainwestowania, dopuszcza się przekształcenia funkcjonalno – przestrzenne w ramach zabudowy dla potrzeb istniejących i przyszłych właścicieli nieruchomości,
- obszary kontynuacji zabudowy, który obejmuje obszary najbliższego sąsiedztwa terenów zainwestowanych; gdzie lokalizacja nowej zabudowy odbywa się w oparciu o rozbudowę istniejących systemów infrastruktury transportowej i technicznej,
- nowe tereny inwestycyjne, na których przewiduje się lokalizację zabudowy o podstawowej, wiodącej funkcji określonej w studium. Są to tereny, które były wyznaczone jako inwestycyjne w dotychczasowych dokumentach planistycznych: miejscowym planie ogólnym, studium z 2000 roku i obowiązującym mpzp dla obrębu Przezmark. Dla tych terenów postuluje się opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (prócz obszaru obowiązującego mpzp w obrębie Przezmark), rozstrzygających między innymi o sposobach zaopatrzenia terenów w infrastrukturę techniczną oraz obsługę komunikacyjną, a także ustalających lokalne parametry dotyczące zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy,

W nowych terenach inwestycyjnych, oznaczenia określają podstawową funkcję terenu:

M/U - zabudowa mieszkaniowo-usługowa,

PG – tereny przemysłu wydobywczego,

ML – tereny zabudowy rekreacyjnej i obsługi turystyki

US – tereny sportu i rekreacji,
ZC – tereny zieleni cmentarnej.

Tabela 8. Zestawienie nowych terenów inwestycyjnych.

Położenie terenu / oznaczenie na rysunku	Powierzchnia (ha)	Uwagi, charakterystyka terenu
Stare Miasto A.1. PG	14,56	tereny zarejestrowanego złoża kruszywa – potencjalne funkcje wydobywcze
Stare Miasto A.2. M/U	11,53	tereny rezerwowane w planie ogólnym / studium z roku 2000) gminy posiadają zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze dotychczas niezainwestowane
Stare Miasto A.3. PG	23,45	tereny zarejestrowanego złoża kruszywa miejsce lokalizacji wiertni poszukiwawczej gazu ziemnego – potencjalne funkcje wydobywcze, rekultywacja terenu i zagospodarowanie zbiornika wodnego
Stary Dzierzgoń A.4. M/U	9,44	tereny rezerwowane w planie ogólnym / studium (z roku 2000) gminy posiadają zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze dotychczas niezainwestowane
Stary Dzierzgoń A.5. M/U	8,19	
Mortąg A.6. M/U	12,82	
Folwark B2.1. M/U	12,93	
Nowy Folwark B2.2. US	0,91	tereny wyznaczone pod rozwój funkcji sportowo – rekreacyjnych
Milikowo B2.3. M/U	5,38	tereny rezerwowane w planie ogólnym / studium (z roku 2000) gminy posiadają zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze dotychczas niezainwestowane
Myślice B2.4. M/U	4,90	
Lubochowo B2.5. M/U	8,51	
Lubochowo B2.6. M/U	3,86	
Lubochowo B2.7. M/U	3,57	
Przezmark C.1. ML	33,26	tereny inwestycyjne w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego dla obrębu Przezmark (Uchwała nr II/8/03 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 28 marca 2003 r.) posiadają zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze dotychczas niezainwestowane. <i>Ustalenia studium mogą wprowadzić konieczność zmiany mpzp na fragmentach: w okolicy istn. cmentarza w zakresie rozszerzenia cmentarza, na obszary przeznaczone w mpzp pod rolnictwo, w północnej części – obszary z zakazem zabudowy w kierunku dopuszczenia rozwoju energetyki wiatrowej.</i>
Przezmark C.2. ZC	0,1	
Przezmark C.3. M/U	9,41	
Przezmark C.4. ML	3,84	
Przezmark C.5. M/U	25,86	
Przezmark C.6. M/U	4,90	
Porzecze D.1.PG/M	2,40	teren z obowiązującym mpzp (Uchwała nr II/9/03 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 28. marca 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 5/1 w obrębie Porzecze)
Razem: 199,82		

* nr terenu i przeznaczenie terenów zgodne z opisem terenu na załączniku graficznym „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” skala 1:20 000

W studium wskazane są elementy zagospodarowania przestrzennego ważne dla rozwoju gminy jako cele publiczne:

- boisko sportowe w miejscowości Nowy Folwark,
- cmentarz w okolicy Przemarku.

Na załączniku graficznym „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” wskazano orientacyjną lokalizację tych elementów.

2.1.2. Obszary rozmieszczenia inwestycji z zakresu pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100 kW.

Na terenie gminy wyznacza się obszary, na których dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy większej niż 100 kW z ukierunkowaniem na energię wiatrową.

Obszary rozmieszczenia farm wiatrowych:

Wyróżnia się następujące obszary gdzie przewiduje się możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz urządzeń technicznych i obiektów budowlanych niezbędnych dla funkcjonowania zespołów elektrowni wiatrowych:

A). Obszary rolne, na których dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych jako potencjalnie niekonfliktowych ze środowiskiem przyrodniczym i obecnym zagospodarowaniem¹ - obszary te znajdują się w strefach funkcjonalno – przestrzennych B1, B2 i D (granice obszarów zostały wyznaczone dla wież elektrowni wiatrowych, łopaty/śmigła mogą być lokalizowane poza granicami tego obszaru).

B). Strefy ochronne farm wiatrowych (strefy związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu)² stanowią obszary rolnicze i leśne gminy oraz tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę gdzie możliwe jest ustanowienie w planach miejscowych ograniczeń w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w związku z funkcjonowaniem farm wiatrowych;

C). Lokalizacja infrastruktury towarzyszącej farmom wiatrowym dopuszczalna jest na obszarze całej gminy i obejmuje w szczególności lokalizacje niezbędnych:

- sieci i urządzeń elektroenergetycznych, w tym:
 - instalacji, urządzeń i stacji elektroenergetycznych,
 - sieci elektroenergetycznych odprowadzających energię wytworzoną z wiatru do systemu elektroenergetycznego,
 - abonenckich Głównych Punktów Zasilania/Odbioru,
 - sieci elektroenergetycznych łączących poszczególne elektrownie wiatrowe,
- dróg wewnętrznych, placów montażowych, składowych, magazynowych i postojowych związanych z budową i funkcjonowaniem farmy wiatrowej,
- włączy dróg wewnętrznych do komunikacji publicznej,
- sieci i urządzeń telekomunikacyjnych,
- masztów pomiarowych wiatru,
- innych obiektów związanych z budową i funkcjonowaniem zespołu elektrowni wiatrowych.

¹ zasięg strefy obszaru wskazano na załączniku graficznym „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej”

² zasięg strefy ochronnej farm wiatrowych wskazano na załączniku graficznym „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej”

W obszarze rolniczym i leśnym (poza lokalizacjami elektrowni wiatrowych, sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz dróg i placów) dopuszcza się kontynuację i rozwój gospodarki rolnej, ale może być ustanowiony zakaz lokalizacji nowej zabudowy, a także mogą być ustanowione ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w szczególności dotyczące zakazu lokalizowania zabudowy zagrodowej.

Na obecnym etapie projektowania nie jest możliwe wskazanie, rozmieszczenia poszczególnych elementów tworzących farmę wiatrową. Taka możliwość pojawi się dopiero po dokładnym określeniu zasięgu przestrzennego poszczególnych zespołów elektrowni wiatrowych oraz wyborze typu elektrowni wiatrowych, a w zakresie inwestycji elektroenergetycznych dopiero po określeniu warunków przyłączenia farm wiatrowych do krajowego systemu elektroenergetycznego.

Pozostałe inwestycje:

- lokalizacja alternatywnych obiektów ciepłownictwa – biogazowni i ciepłowni biomasowych - lokalizacja w terenach rolniczych, po spełnieniu wymaganych przepisami prawa warunków lokalizowania takich obiektów (aktualnie nie ma konkretnych wskazań lokalizacyjnych),
- lokalizacja elektrowni fotowoltaicznych, wykorzystujących energię słoneczną do produkcji energii elektrycznej wraz z urządzeniami technicznymi i obiektami budowlanymi niezbędnymi dla funkcjonowania tzw. farm solarnych (aktualnie nie ma konkretnych wskazań lokalizacyjnych). Dopuszcza się lokalizowanie paneli fotowoltaicznych w obrębie obszarów istniejącego i planowanego zainwestowania, w wyznaczonym w studium obszarze urbanizacji, jako instalacje montowane na istniejących budynkach lub jako zespoły wolnostojących urządzeń. Preferowana jest w szczególności lokalizacja elektrowni fotowoltaicznych w terenach przemysłowych, magazynowych i składowych, a także gospodarczych lub wskazanych do przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji zgodnie z pkt. 2.13.

Niezbędne dla funkcjonowania elektrowni fotowoltaicznych obiekty infrastruktury technicznej i komunikacyjnej (np. sieci i urządzenia elektroenergetyczne i telekomunikacyjne, drogi wewnętrzne związane z funkcjonowaniem farm solarnych, place montażowe i magazynowe) dopuszczalne są w obszarze całej gminy.

2.1.3. Obszary zabudowy rozproszonej związanej z rolnictwem i obszary niezabudowane

Stanowią je obszary dotychczas niezabudowane i nieprzeznaczone do zabudowy, za wyjątkiem zabudowy związanej z gospodarką rolną, możliwych lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100kW i ich stref ochronnych oraz infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, dla których istotnym zadaniem jest ochrona walorów środowiska przyrodniczego oraz utrzymanie produkcyjnej funkcji gruntów rolnych i lasów.

Do tych terenów zalicza się (zgodnie z załącznikiem graficznym nr 2 – Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej): grunty rolne niezabudowane i tereny istniejącej zabudowy siedliskowej, które częściowo znajdować się mogą w strefach ochronnych dla elektrowni wiatrowych.

Wskaźniki i zasady gospodarki przestrzennej w rozdz. 2.2.4.

2.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy

2.2.1. Obszary istniejącej zabudowy

Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania dla uzupełnień istniejącej zabudowy i wprowadzania nowych funkcji w terenach zainwestowanych i w najbliższym otoczeniu istniejącej zabudowy są następujące:

- lokalizacja zabudowy jest możliwa jeśli spełnione zostaną warunki umożliwiające ustalenie warunków zagospodarowania terenu i warunków zabudowy w drodze decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego (w sytuacji braku planu miejscowego),
- w przypadku opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar zabudowany i jego najbliższe sąsiedztwo wymagane jest zbliżenie się z parametrami zagospodarowania terenu do określonych w studium, jak dla nowych terenów inwestycyjnych, za wyjątkiem terenów, gdzie spełnienie tych parametrów nie jest możliwe ze względu na ochronę cennych walorów przyrodniczych, kulturowych lub ochronę interesu publicznego,
- na etapie projektowania zabudowy należy uwzględnić właściwości geotechniczne i hydrogeologiczne gruntu, natomiast w obszarach objętych ochroną przyrodniczą należy uwzględnić zasady ochrony rzeźby terenu i zachowania atrakcyjności krajobrazu.

Dla poszczególnych miejscowości w gminie ustala się **przeważający rodzaj terenów zabudowanych wsi** w następujących kategoriach:

1. tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny lokalizacji obiektów przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży, tereny zabudowy usługowej – zwarta zabudowa wsi Stary Dzierzgoń, Stare Miasto i Zapiecki, Przezmark i Wesoła Kępa, Myślice, środkowa część wsi Lubochowo, Folwark, Bądze,
2. tereny zabudowy zagrodowej – zwarta zabudowa miejscowości Lipiec, Kołtyniany, Gisiel, Pudłowiec, Monasterzysko Wielkie, Tabory, Kornele, Latkowo, Skolwity, Popity, wschodnia część wsi Lubochowo, Matule, Wartule, Piaski Morąskie, Milikowo, Bucznik, Mortąg, Górki, Bartne Łąki,
3. tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – Pronie, Nowy Folwark, zachodnia część wsi Lubochowo, Kielmy, Protajny,
4. tereny przeznaczone pod zabudowę rekreacyjno - wypoczynkową – miejscowość Przezmark (południowa część z obowiązującym mpzp);
5. lokalizacja zabudowy zagrodowej dopuszczona jest na całym obszarze gminy, za wyjątkiem obszarów na których w drodze uchwalenia mpzp ustalone mogą być ograniczenia np. związane z lokalizacją farm wiatrowych i ich stref ochronnych.

Powyższe kategorie powinny być brane pod uwagę przy ustalaniu **standardu akustycznego** dla poszczególnych miejscowości przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2.2.2. Tereny inwestycyjne

Dla poszczególnych rodzajów przeznaczenia terenów wyznaczonych w studium ustala się podstawowe wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów dotyczące:

- ustalenia dominującej funkcji terenów oraz dopuszczalnych funkcji i sposobów użytkowania terenu, a także ograniczeń i wyłączeń,
- określenia minimalnej powierzchni nowo wydzielanych działek budowlanych,

- określenia dopuszczalnej powierzchni zabudowy i/lub określenia wymaganego minimalnego % powierzchni biologicznie czynnej,
- ustalenia zasad polityki parkingowej,
- jakości przestrzeni, w tym przestrzeni publicznych, standardów mieszkaniowych oraz zasad obsługi infrastrukturalnej.

W zależności od funkcji terenu ustala się wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów. Dopuszcza się zwiększenie lub zmniejszenie podanych wskaźników jeśli wynikać to będzie ze szczególnych uwarunkowań lub z analiz przy sporządzeniu decyzji o warunkach zabudowy lub miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

dla terenów o wiodącej funkcji mieszkaniowo-usługowej M/U

- podstawowe przeznaczenie terenów zabudowa mieszkaniowa i mieszkaniowo-usługowa – usługi nieuciążliwe typu handel, gastronomia, administracja, drobne rzemiosło, komunikacja wewnętrzna oraz tereny zieleni publicznej,
- wydzielane działki budowlane o minimalnej powierzchni 1200m² – 1500m² dla zabudowy wolnostojącej jednorodzinnej, wielorodzinnej, w przypadku zabudowy bliźniaczej i szeregowej dopuszcza się powierzchnie działek budowlanych min. 1000m²,
- powierzchnia zabudowy maksymalnie 30% powierzchni działek,
- dla zespołu zabudowy w ilości 10 działek budowlanych zaleca się urządzenie terenu zieleni ogólnodostępnej o powierzchni 1500m² i co najmniej 3 miejsca postojowe ogólnodostępne,
- dla terenów mieszkaniowych zapewnić ilość miejsc postojowych w granicach terenu inwestycji (na własnych działkach) według wskaźnika min. 1,5 miejsca postojowego (mp) na każde mieszkanie w zabudowie wielorodzinnej i min. 2 mp na każdy lokal mieszkalny w zabudowie jednorodzinnej,
- dla terenów usługowych zapewnić ilość miejsc postojowych w granicach terenu inwestycji (na własnych działkach) według wskaźnika: dla terenów usług handlu, gastronomii itp. min. 1 mp na każde 50m² powierzchni sprzedaży, dla usług turystyczno – hotelowych min. 1 mp na każdy pokój, dla pozostałych terenów wg programu użytkowego,
- tereny wymagają podłączenia do sieci energetycznej, wodociągowej i docelowo do kanalizacji sanitarnej, zaopatrzenie w ciepło indywidualne,
- przed ewentualną uciążliwością prowadzonej działalności zabezpieczyć tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie, zabezpieczenie takie należy zapewnić w granicach własnej własności (działki, obszaru objętego inwestycją) w ramach realizowanej inwestycji,
- A.2.M/U – obszar w granicach OChK Rzeki Dzierzgoń, lokalizowanie zabudowy zgodnie z zasadami lokalizowania zabudowy określonych dla terenów objętych ochroną przyrodniczą,
- A.4.M/U, B2.1.M/U, C.6.M/U, C.5.M/U, C.3.M/U – dla terenów lokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie dróg wojewódzkich nieprzekraczalne linie zabudowy od drogi należy wyznaczyć w oparciu o ocenę prognozowanego hałasu emitowanego przez ruch pojazdów poruszających się po drodze, zarządca drogi nie będzie ponosił kosztów związanych z budową urządzeń zabezpieczających przed hałasem i innymi uciążliwościami wynikającymi z sąsiedztwa drogi, dla terenów zlokalizowanych na obszarach chronionych przyrodniczo lokalizowanie zabudowy od strony jezior, rzek i zbiorników wodnych zgodnie z uchwalonym planem, w przypadku jego zmiany należy uwzględnić wymogi wynikające z przepisów dotyczących zasad ochrony środowiska i przyrody.

dla terenu zabudowy rekreacyjnej / letniskowej ML

- zgodnie z obowiązującym mpzp dla obrębu Przezmark,
- w przypadku zmiany obowiązującego mpzp należy uwzględnić wskaźniki: min. 2 mp na każdy budynek letniskowy, letniskowo – mieszkaniowy.

dla terenu o funkcji usług sportu i rekreacji US

- funkcja podstawowa – tereny sportu i rekreacji, w tym obszar organizacji imprez masowych, zieleń urządzone – park wiejski, boiska sportowe, zabudowa usługowa towarzysząca (handel, gastronomia, itp.),
- ustala się wymóg zachowania ogólnodostępności terenów i budynków,
- dopuszcza się podział na działki budowlane o powierzchni minimum 2000 m²,
- zakazuje się lokalizacji zabudowy mieszkaniowej,
- konieczność zabezpieczenia miejsc postojowych w ramach terenu, w tym również dla autobusów wg programu użytkowego opracowanego indywidualnie do inwestycji.

dla terenów przemysłu wydobywczego PG

- podstawowe przeznaczenie terenów to tereny wydobywania kruszyw i poszukiwań gazu ziemnego (tzw. łupkowego), obiekty i urządzenia związane z tą działalnością (zaplecza, hale na sprzęt, place składowe, drogi wewnętrzne, parkingi itp.),
- zakazuje się lokalizacji zabudowy mieszkaniowej,
- od strony sąsiednich terenów wymagane jest urządzenie w ramach poszczególnych terenów pasów zieleni izolacyjno-krajobrazowej.

dla terenu zieleni cmentarnej ZC

- teren wyznaczony pod rozwój cmentarza to działka w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącego cmentarza, wskaźniki zagospodarowania terenu zostaną określone na etapie opracowania planu miejscowego (lub zmiany fragmentu obowiązującego) po wykonaniu szczegółowych analiz terenu.

2.2.3. Obszary rozmieszczenia obiektów związanych z lokalizacją farm wiatrowych

Zasięg możliwego rozmieszczenia elektrowni wiatrowych (granice obszarów zostały wyznaczone dla wież elektrowni wiatrowych – łopaty / śmigła elektrowni mogą być lokalizowane poza granicami wskazanego obszaru) został wyznaczony na rysunku studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej” 1:20 000.

Obszary te, na podstawie opracowania ekofizjograficznego, po uwzględnieniu istniejących elementów zagospodarowania stanowią potencjalne niekonfliktowe obszary dla posadowienia turbin. Obszary wyznaczono biorąc pod uwagę dotychczas przeprowadzone badania środowiska przyrodniczego, doświadczenia w wyznaczaniu obszarów dla lokalizacji elektrowni wiatrowych w innych obszarach regionu, zalecenia i wytyczne dotyczące ochrony zasobów środowiska, zalecenia zarządców infrastruktury technicznej i transportowej oraz kierunki rozwoju zabudowy wskazane w studium, w szczególności dotyczące możliwości lokalizacji zabudowy mieszkaniowo-usługowej w nowych terenach inwestycyjnych. W szczególności dotyczy to określonych poniżej odległości, przy zastrzeżeniu jednak, że mają one charakter wyłącznie pomocniczy – stanowiący bazę wyjściową do wyznaczania większości obszarów rozmieszczenia elektrowni wiatrowych w granicach gminy. Przyjęta metodyka wyznaczania tych obszarów uwzględnia:

- granice obszarów chronionych przyrodniczo,
- odległości ok. 250m od elementów środowiska przyrodniczego (granic lasów i cieków wodnych) tworzących podstawowe elementy osnowy ekologicznej gminy,
- odległości ok. 400m od istniejących budynków mieszkalnych przeznaczonych na stały pobyt ludzi,

- odległość 300m od granicy administracyjnej gminy z gminami, w obrębie których nie przewiduje się przy granicy z gminą Stary Dzierzgoń lokalizacji elektrowni wiatrowych lub ich stref ochronnych,
- planowane w studium obszary przeznaczone pod zabudowę mieszkaniowo-usługową.

Granice obszarów, przeznaczonych dla lokalizacji poszczególnych elektrowni wiatrowych zostaną ostatecznie ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W przypadku lokalizacji obiektów związanych z produkcją energii ze źródeł odnawialnych przy granicy gminy, gdzie na terenie sąsiednim również planowane są tego typu inwestycje w analizach przedrealizacyjnych (prognozy oddziaływania na środowisko, monitoringi awifauny) powinno się uwzględniać skumulowane oddziaływanie planowanych urządzeń na krajobraz, awifaunę oraz klimat akustyczny.

W wyznaczonych w studium strefach ochronnych farm wiatrowych możliwe jest ustanowienie w planach miejscowych ograniczeń w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w związku z funkcjonowaniem farm wiatrowych, takich jak:

- zakaz lokalizacji nowej zabudowy o funkcji mieszkaniowej i zmiany funkcji istniejących obiektów na funkcję mieszkalną,
- zakaz lokalizacji nowych budowli rolniczych oraz nowej zabudowy gospodarczej służącej rolnictwu w obszarach sąsiadujących z planowanymi lokalizacjami turbin wiatrowych (w odległości co najmniej równej wysokości konstrukcji elektrowni wiatrowej w pozycji wzniesionego śmigła),
- zakaz wykonywania nowych zbiorników wodnych,
- zakaz zalesiania gruntów rolnych,
- zakaz obsadzeń alejowych przydrożnych i śródpolnych.

Ograniczenia w lokalizacji elektrowni wiatrowych mogą wystąpić również ze strony istniejącej i planowanej infrastruktury technicznej, w tym napowietrznych linii elektroenergetycznych – ograniczenia te określą zarządcy sieci na kolejnych etapach projektowania inwestycji.

Planowane inwestycje farm wiatrowych będą wymagały włączenia wewnętrznego układu komunikacyjnego dróg wewnętrznych, dojazdowych do poszczególnych elektrowni do dróg publicznych, miejsca zjazdów oraz skrzyżowań i zostaną określone po ustaleniu dokładnych lokalizacji elektrowni wiatrowych w uzgodnieniu z właściwym zarządcą drogi publicznej.

Wszystkie projektowane obiekty o wysokości równej i większej od 50m npt podlegają oznakowaniu jako przeszkody lotnicze, zgodnie z przepisami odrębnymi oraz każdorazowo (przed wydaniem pozwolenia na budowę) wymagają zgłoszenia do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP.

Inwestycje farm wiatrowych, w okresie ich eksploatacji, spowodują czasową/długotrwałą zmianę klimatu akustycznego w obszarze opracowania, co spowoduje ograniczenia w lokalizacji przyszłej zabudowy o funkcji mieszkaniowej. W sąsiedztwie lokalizacji fundamentów i wież elektrowni wiatrowych dopuszcza się dalsze prowadzenie upraw rolniczych.

Inwestycje zespołów elektrowni wiatrowych spowodują zmianę krajobrazu w obszarze lokalizacji farm wiatrowych oraz w najbliższym sąsiedztwie.

Z uwagi na ochronę dziedzictwa kulturowego, w tym krajobrazu kulturowego w studium wyznacza się obszary oddziaływania farm wiatrowych konfliktowe ze względu na potencjalne zakłócenie panoram widokowych i tła widokowych miejscowości Myślice, Lubochowo, Pudłowiec i Przezmark. W obszarach tych ustala się obowiązek przeprowadzenia przedrealizacyjnych studiów krajobrazowych uwzględniających ekspozycję i widoki obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ich otoczenia. Obiekty związane z elektrowniami wiatrowymi nie mogą zakłócać panoram wskazanych miejscowości ani stanowić konkurencji widokowej dla elementów dziedzictwa kulturowego objętych ochroną konserwatorską.

Możliwe ograniczenia w zagospodarowaniu terenów

W zależności od specyfiki obiektu mogą wystąpić ograniczenia w lokalizacji zabudowy i w zagospodarowaniu terenów lub wymogu wprowadzenia zakazu zabudowy, wynikające z przepisów odrębnych dotyczących lokalizacji poszczególnych urządzeń infrastruktury technicznej, w tym istniejących i planowanych na obszarze gminy:

- farm wiatrowych (lokalizacji elektrowni wiatrowych, dróg wewnętrznych, placów montażowych i postojowych, urządzeń i obiektów telekomunikacji i elektroenergetyki, w tym linii elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych, abonenckich stacji elektroenergetycznych oraz innych obiektów związanych z funkcjonowaniem zespołu elektrowni wiatrowych) - w strefie ochronnej dopuszcza się dalsze prowadzenie gospodarki rolnej, ale może być ustanowiony m.in. zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, ewentualnych napowietrznych linii elektroenergetycznych 110 kV (związanych z farmami wiatrowymi)- zgodnie z przepisami odrębnymi oraz wymogami eksploatacyjnymi linii i wymogami ochrony zdrowia ludzi. ,
- terenów możliwego wydobywania gazu ziemnego tzw. łupkowego,
- terenów wydobywczych – istniejących i potencjalnych złóż, terenów powyrobiskowych i ich najbliższego otoczenia,
- pozostałych sieci i urządzeń infrastruktury technicznej (oczyszczalni ścieków) mogących powodować ograniczenia w zagospodarowaniu zgodnie z przepisami odrębnymi.

2.2.4. Obszary zabudowy rozproszonej związanej z rolnictwem i tereny niezabudowane

Obszary zabudowy rozproszonej związanej z rolnictwem i niezabudowane stanowią wszystkie tereny położone poza wyznaczonym w studium obszarem urbanizacji. Stanowią je tereny rolne i tereny z zabudową zagrodową, tereny leśne oraz tereny wód otwartych. W obrębie obszaru obowiązują następujące zasady zagospodarowania i lokalizacji zabudowy:

- ustala się kontynuację dotychczasowego sposobu użytkowania terenów oraz dopuszcza się rozmieszczenie obiektów produkujących energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100kW wymienionych w rozdziale 2.1.2.
- zabudowa dopuszczalna w tych terenach wyłącznie jako związana z prowadzoną gospodarką rolną lub leśną, niepowodująca konieczności zmiany przeznaczenia gruntu rolnego i leśnego na cele nierolnicze i nieleśne (za wyjątkiem komunikacji i infrastruktury technicznej),
- dopuszcza się lokalizację dróg, sieci i urządzeń infrastruktury technicznej - planowane obiekty nie mogą powodować negatywnego oddziaływania na istniejącą zabudowę,
- część obszaru jest objęta prawnymi formami ochrony przyrody oraz innymi ustaleniami wynikającymi z przepisów prawa dotyczącymi ograniczeń w zabudowie i zagospodarowaniu terenu, np. obszar chronionego krajobrazu, obszar zagrożenia powodziowego, lasy ochronne.

2.2.5. Zalesienia.

Na obszarze gminy dopuszcza się zalesienia gruntów rolnych według zasad zgodnych z przepisami odrębnymi, w szczególności ustawy o lasach i ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia. Uwzględnić należy wytyczne określone w dokumentach europejskich i krajowych (np. Krajowym Planem Zwiększania Lesistości) uwzględniając zasady ochrony obszarów Natura 2000. Ponadto należy uwzględnić ograniczenia określone w rozdz. 2.2.3. „Kierunków ...” – ograniczenia bądź zakazu zalesień na obszarach rozmieszczenia elektrowni wiatrowych i ich stref ochronnymi oraz w przypadku potencjalnej kolizji z innymi elementami infrastruktury technicznej, np. sieciami gazowymi czy liniami elektroenergetycznymi.

2.3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego

2.3.1. Osnowa ekologiczna gminy - kierunki kształtowania

Wszystkie (wymienione w rozdziale 3.3. Uwarunkowań) elementy osnowy ekologicznej gminy Stary Dzierzgoń, rangi ponadregionalnej, regionalnej, subregionalnej i lokalnej wymagają ochrony w sensie terytorialnym oraz działań pielęgnacyjnych (podtrzymanie aktualnego stanu), restytucyjnych (przywracanie naturalnego stanu struktur przyrodniczych) i rewitalizacyjnych (wzrost bioróżnorodności, zmiana funkcji). Osnowa ekologiczna gminy może być wzmocniona przez poprawę ciągłości przestrzennej (wprowadzenie nowych elementów i eliminacja barier antropogenicznych) oraz przez wzbogacenie bioróżnorodności.

Zalecane działania to:

- a) zachowanie w postaci możliwie mało przekształconej i nie podlegającej procesowi fragmentacji obszarów włączonych do systemu osnowy,
- b) wzmocnienie struktury płątów i korytarzy ekologicznych przez dolesienia, zadrzewienia i zakrzaczenia itp., głównie zboczy form dolinnych i najbliższych gruntów rolnych;
- c) wzmocnienie i wprowadzenie obudowy biologicznej cieków przez zadrzewienia i zakrzaczenia, co ma na celu kształtowanie korzystnych warunków do wypełniania funkcji hydrosanitarnych, ekologicznych i krajobrazowej;
- d) ograniczenie barier antropogenicznych w systemie osnowy ekologicznej – stanowią je przede wszystkim obiekty osadnicze i infrastrukturalne, w szczególności naziemne i nadziemne „przegradzające” korytarze ekologiczne i zaburzające przez to ciągłość przestrzenną systemu (możliwe jest np. skonstruowanie przepustów umożliwiających swobodną migrację zwierząt (ryb, płazów, gadów) pod ciągami komunikacyjnymi i być może likwidacja niektórych obiektów kubaturowych); jako podstawową zasadę należy przyjąć ograniczanie tworzenia nowych barier i w miarę możliwości lokalizowania ich wzdłuż już istniejących barier,
- e) rekultywacja w kierunku leśnym lub fitomelioracyjnym terenów zdewastowanych (wyrębiska i dawne wysypiska odpadów),
- f) wprowadzenie zakazu / znacznego ograniczenia zabudowy kubaturowej na obszarach osnowy ekologicznej.

2.3.2. Kierunki kształtowania ekologicznych warunków życia:

Jednym z głównych celów współczesnego planowania przestrzennego jest kształtowanie korzystnych, ekologicznych warunków życia ludzi. Ekologiczne warunki życia ludzi w strukturach osadniczych zdeterminowane są przez:

- stan czystości środowiska (warunki aerasanitarnych i akustyczne, czystość wody, promieniowanie elektromagnetyczne, drgania podłoża, stan powierzchni ziemi);
- powierzchnię i jakość terenów aktywnych biologicznie, w tym terenów rekreacyjnych;
- warunki bioklimatyczne;
- jakość wody pitnej i produktów spożywczych uzyskiwanych w jednostce osadniczej i w jej otoczeniu (w strefie żywnościowej gminy);
- przyrodnicze zjawiska katastroficzne, przede wszystkim powódzie;
- potencjał percepcyjny środowiska przyrodniczego, a zwłaszcza jego walory krajobrazowe.

W nawiązaniu do przedstawionej systematyki, w ramach kształtowania ekologicznych warunków życia ludzi na obszarze gminy Stary Dzierzgoń należy:

- ukształtować pożądany system osnowy ekologicznej, w tym terenów rekreacyjnych;

- stymulować kształtowanie się korzystnych warunków bioklimatycznych;
- zabezpieczyć ludzi przed przyrodniczymi zjawiskami katastroficznymi;
- zwiększyć potencjał percepcyjno-behawioralny środowiska przyrodniczego;
- ograniczyć istniejące uciążliwości akustyczne.

Zadania powyższe szczególnie dotyczą terenów zainwestowanych – jednostek osadniczych. Rewitalizacja ekologiczna struktur osadniczych stanowi część ogólnej problematyki rewitalizacji jednostek osadniczych. Zasadne jest używanie terminu „zintegrowana rewitalizacja urbanistyczno-ekologiczna”, który swym zakresem pojęciowym jednoznacznie oddaje wzajemną zależność działań technicznych i ekologicznych. W warunkach zrównoważonego rozwoju nie jest możliwe prowadzenie jednostronnych działań naprawczych, np. tylko w zakresie modernizacji infrastruktury technicznej, lub renowacji kubatury albo poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Działania te są wzajemnie uwarunkowane i wymagają kompleksowego ujęcia – projektowego i realizacyjnego. Ponadto w celu poprawy warunków życia ludzi we wsiach wzdłuż przebiegu dróg wojewódzkich nr 515, 519, 526 wskazane jest:

- ograniczenie uciążliwości akustycznej i aerosanitarnej komunikacji samochodowej, przez wprowadzenie w miarę istnienia rezerw terenowych pasów wielowarstwowej zieleni izolacyjnej;
- zwiększenie płynności pojazdów samochodowych i modernizacja nawierzchni dróg;
- uzupełnienie i wprowadzanie nasadzeń drzew odpornych na komunikacyjne zanieczyszczenia gazowe i pyłowe;
- zagospodarowanie wielowarstwową zielenią terenów wolnych (nieużytków);
- podczyszczanie wód opadowych przez ich skierowanie do odbiorników.

2.3.3. Obszary i zasoby środowiska objęte ochroną prawną

Obszary i obiekty stanowiące cenne zasoby środowiska objęte ochroną prawną na podstawie przepisów szczególnych wskazano w rozdziale 3.9. Uwarunkowań.

2.3.4. Zasoby środowiska postulowane do objęcia ochroną prawną

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń znajdują się obszary cenne pod względem ekologicznym i krajobrazowym, które proponuje się do objęcia ochroną prawną w postaci użytków ekologicznych (wg autorów opracowania ekofizjograficznego sporządzonego na potrzeby opracowywania zmiany studium). Są to przede wszystkim tereny podmokłe, częściowo zatorfione, zakrzaczone i zadrzewione, o znacznej różnorodności siedliskowej i gatunkowej.

Przybliżoną lokalizację proponowanych użytków ekologicznych pokazano na rysunku nr 2 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej” w skali 1:10000.

Wskazane jest szczegółowe rozpoznanie cennych pod względem ekologicznych ekosystemów oraz ich ewentualne objęcie ochroną prawną w postaci wspomnianych użytków ekologicznych.

W bezpośrednim sąsiedztwie gminy Stary Dzierzgoń, na terenie gminy Zalewo znajduje się obszar planowanego rezerwatu przyrody „Witoszewskie Grądy”³ – graniczący z gminą Stary Dzierzgoń od południowego-wschodu. Celem ochrony planowanego rezerwatu „Witoszewskie Grądy” jest zachowanie rzadkich na obszarze Parku Krajobrazowego Pojezierza Ławskiego, w obrębie którego tereny planowanego rezerwatu się znajdują, oraz coraz radszych w Polsce, dobrze rozwiniętych żyznych zbiorowisk leśnych, jak lasy grądowe, występujące tu w pełnej skali zmienności, od najżyźniejszego grądu czyścowego i kokoryczowego, przez grąd typowy do grądu trzcinnikowego. Stwierdzono tu 294 gatunki roślin naczyniowych w skład, której wchodzi zarówno gatunki chronione, rzadkie

³ wskazany m.in. w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zalewo”, 2009

i zagrożone. Nagromadzenie tak dużej liczby gatunków na małym terenie świadczy o znacznym zróżnicowaniu siedlisk i ich żyzności.

Każdorazowe zmiany w zagospodarowaniu i wprowadzenie nowego zainwestowania wymaga uwzględnienia ochrony siedlisk i stanowisk chronionych gatunków, zgodnie z obowiązującym prawem, w szczególności dotyczącymi ochrony gatunkowej dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną.

2.4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

2.4.1. Obszary o wartościach historycznych, w tym objęte ochroną prawną:

Zróżnicowana rzeźba terenu i niezbyt intensywny rozwój zabudowy na obszarze gminy pozwoliły na zachowanie niemal oryginalnych panoram widokowych na wsie wraz z wieżami kościołów. Stopień zachowania tych widoków jest unikatowy, pomimo występowania zabudowy popegeerowskiej i innych współczesnych obiektów (typu np. wieże telefonii komórkowej).

Obszary i obiekty stanowiące cenne zasoby środowiska kulturowego objęte ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków nieruchomości oraz wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków wyszczególniono w rozdziale 3.4. Uwarunkowań.

Dla obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego obowiązuje ochrona zgodnie z przepisami odrębnymi, wszelkie prace zarówno przy obiektach, jak i w obrębie obszarów wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na terenie gminy ustalono następujące obszary i obiekty cenne jako świadectwo dziedzictwa kulturowego i zabytków o wartości lokalnej podlegające ochronie:

- czytelne, zachowane historyczne układy ruralistyczne miejscowości,
- zespoły dworsko-parkowe,
- historyczne cmentarze,
- zabytki techniki,
- stanowiska archeologiczne.

Obszary i obiekty objęte ochroną prawną zaznaczono na Rysunku nr 2 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej” skala 1:20 000. Ze względu na skalę opracowania wskazanych granic przedstawionych zespołów zabudowy i układów przestrzennych wsi nie należy utożsamiać z ewidencyjnymi granicami nieruchomości, określają one orientacyjny zasięg historycznych układów, który należy uściślić w planach miejscowych, w których należy ustanowić strefy ochrony konserwatorskiej.

Obszary figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków (jednocześnie w wojewódzkiej ewidencji zabytków)

Dla obiektów i obszarów objętych ochroną obowiązują zasady:

- dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy w historycznych zespołach pod warunkiem zharmonizowania nowych obiektów z istniejącą zabudową o wartościach historycznych,
- postuluje się promocję obszarów w celu zagospodarowania i utrzymania zgodnego z ich wartością oraz wykorzystania ich w promocji gminy,
- wszelkie prace w obszarach i przy obiektach wpisanych do ewidencji zabytków winny być uzgadniane z właściwym konserwatorem zabytków zgodnie z obowiązującym prawem.

Dla obiektów objętych ochroną obowiązują zasady:

- przedmiotem ochrony są historyczne: bryła i kształt dachu, dyspozycja ścian zewnętrznych, kształt i podziały stolarki okiennej i drzwiowej, detal architektoniczny, układ budynków w zespołach i sposób zagospodarowania terenu,
- dopuszcza się rozbudowę budynków na zasadzie kontynuacji pierwotnych proporcji i gabarytów obiektów,
- postuluje się promocję obiektów w celu zagospodarowania i utrzymania zgodnego z ich wartością oraz wykorzystania ich w promocji gminy,
- wszelkie prace w obszarach i przy obiektach wpisanych do ewidencji zabytków winny być uzgadniane z właściwym konserwatorem zabytków zgodnie z obowiązującym prawem.

Czytelne, zachowane historyczne układy ruralistyczne wsi

Dotyczy w zasadzie wszystkich miejscowości na obszarze gminy. Ze względu na skalę i rangę w układzie osadniczym wyróżnia się miejscowości: Stary Dzierzgoń, Bucznik, Gisiel, Lubochowo, Milikowo, Monasterzysko Wielkie, Mortąg, Myślice, Protajny, Przezmark, Pudłowiec, Stare Miasto, Tabory.

W obszarach historycznych układów przestrzennych w studium na podstawie analiz map historycznych wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej historycznych układów ruralistycznych, w których obowiązują następujące zasady:

- przedmiotem ochrony są: historyczne podziały własnościowe - tam gdzie są czytelne i możliwe do zachowania poprzez np. lokalizację zieleni na granicy nieruchomości, historyczny układ komunikacyjny, układ zabudowy w zagrodach, obiekty małej architektury oraz historyczna zieleń związana z zabudową i układem komunikacyjnym,
- w obrębie zabudowy zagrodowej obowiązuje wymóg zachowania historycznych zasad zagospodarowania tj. w szczególności rozmieszczenia budynków i zieleni kształtowanej w obrębie obszaru zabudowanego,
- ustala się wymóg ochrony historycznych rozgraniczeń nieruchomości,
- zabytkowa zieleń wysoka w obrębie strefy wymaga ochrony,
- dla nowej zabudowy w obszarach historycznych układów przestrzennych ustala się nakaz dostosowania nowej zabudowy w zakresie lokalizacji (usytuowanie na działce w odniesieniu do budynków w otoczeniu, skali (w szczególności wysokości i proporcji bryły, kolorystyki oraz wykorzystanych materiałów), zabudowy tak, aby nie obniżyć wartości historycznych i estetycznych otoczenia.

W wyznaczonych strefach ochrony konserwatorskiej historycznych układów ruralistycznych postuluje się opracowania studiów ruralistyczno-krajobrazowych. W opracowaniach takich należy określić przede wszystkim:

- przedmiot ochrony wraz ze wskazaniem wszystkich jego elementów,
- ograniczenia, nakazy i zakazy w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenów,
- działania niezbędne dla zapobiegania zagrożeniom dla zabytków,
- możliwości wykorzystania obiektów i zespołów zabytkowych zgodnie z ich rangą.

Szczegółowe studia środowiska kulturowego powinny być sporządzane w fazie przedprojektowej do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a ich wyniki „skonsumowane” w ustaleniach tych planów. Dopiero plan miejscowy, stanowiący przepis prawa lokalnego stanowić może skuteczne narzędzie ochrony cennych walorów środowiska kulturowego.

Zachowane historyczne zespoły dworsko-parkowe i dworsko - folwarczne

Do obszarów historycznych zespołów dworsko – parkowych i dworsko – folwarcznych w gminie zalicza się zespoły we wsiach: Gisiel, Nowy Folwark, Protajny, Pudłowiec. Po diagnozie stanu istniejącego określającej możliwość zachowania lub rewaloryzacji wartości historycznych w obszarach tych i dla obiektów w tych zespołach obowiązują następujące zasady:

- przedmiotem ochrony w zespołach jest historyczny układ przestrzenny, z elementami struktury: historyczną zabudową i historyczną zielenią – starodrzew i elementy zieleni komponowanej,
- przedmiotem ochrony zachowanych obiektów architektonicznych w zespołach są: historyczna bryła i kształt dachu, dyspozycja ścian zewnętrznych, kształt i podziały stolarki okiennej, detal architektoniczny oraz układ budynków i sposób zagospodarowania terenu,
- należy zapewnić jedność kompozycyjną i funkcjonalną zespołu dworsko-parkowego,
- obowiązuje nakaz kontynuowania tradycji miejsca poprzez zachowanie tradycyjnych zasad kształtowania przestrzeni, architektury i jej otoczenia przyrodniczego; kontynuowania tradycji budowlanej poprzez utrzymanie (w przypadku modernizacji) i stosowanie (w przypadku przebudowy i rozbudowy) zasad kształtowania tradycyjnej bryły i form nawiązujących do form tradycyjnych w regionie,
- wszystkie zmiany sposobu zagospodarowania obszaru zespołu: budowa, rozbudowa, odbudowa budynków, przekształcenia formy i kolorystyki obiektów oraz rewaloryzacja parków, a także ich bezpośredniego sąsiedztwa, wymaga uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- postuluje się promocję obszarów i obiektów w celu zagospodarowania i utrzymania zgodnego z ich wartością oraz wykorzystania ich w promocji gminy,
- postuluje się rewaloryzacje parków w ich historycznych granicach z zachowaniem wartościowego starodrzewu zieleni wyznaczającej układ kompozycyjny,

Przedpola ekspozycji i tła cennych panoram miejscowości

Dotyczy wsi Stary Dzierzgoń, Lubochowo, Myślice, Przezmark, Pudłowiec. W strefach otoczenia krajobrazowego, które obejmują tereny rolnicze, niezabudowane. Dla tych miejscowości wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej ekspozycji panoram i tła dla panoram gdzie obowiązują następujące zasady:

- zalecenie opracowania poprzedzających studiów krajobrazowych i analizy ekspozycji przy lokalizacji nowych zespołów zabudowy,
- postuluje się wprowadzenie ograniczenia dopuszczalności realizacji zabudowy i możliwości ograniczenia wysokości nowej zabudowy na przedpolach ekspozycyjnych zwartej zabudowy wiejskiej – zakaz lokalizowania obiektów o gabarytach konkurujących z dominantami; nowa zabudowa lokalizowana na podstawie ustaleń planu miejscowego, zawierającego poprzedzające studia krajobrazowe i analizy ekspozycji,
- zaleca się wprowadzenie zieleni, stanowiącej element kompozycyjny panoram miejscowości,
ograniczenie wprowadzenia nowej zabudowy na przedpolach ekspozycyjnych zwartej zabudowy wiejskiej,

Obszary historycznych cmentarzy

Dotyczy historycznych cmentarzy w miejscowościach: Stary Dzierzgoń, Stare Miasto, Myślice, Lubochowo, Przezmark obowiązują następujące zasady:

- przedmiotem ochrony jest historyczna lokalizacja oraz zieleni,
- postuluje się rehabilitację cmentarzy w ich historycznych granicach z zachowaniem wartościowego starodrzewu zieleni wyznaczającej układ kompozycyjny,

Ochrona obiektów archeologicznych

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń znajdują się dwa stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Zlokalizowane są one w lasach, w zakolach rzek na północ od Starego Dzierzgonia i Starego Miasta. Poza nimi na terenie gminy znajduje się szereg stanowisk archeologicznych – wykaz zamieszczony jest w rozdziale 3.4.3. Uwarunkowań

Ogólne zasady ochrony dla obiektów archeologicznych zinwentaryzowanych są następujące:

- dla zinwentaryzowanych stanowisk archeologicznych (poza wpisanymi do rejestru zabytków archeologicznych) zaznaczonych na załączniku graficznym „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej” ustala się wymóg uzgodnienia wszystkich planów i projektów dotyczących terenu stref ochrony z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- tereny płaskich stanowisk archeologicznych mogą być przeznaczone pod zagospodarowanie po przeprowadzeniu archeologicznych badań ratowniczych i sporządzeniu dokumentacji archeologiczno-konserwatorskiej;
- dla stanowisk o własnej formie krajobrazowej – grodzisk i cmentarzysk przewidzianych do trwałej ochrony – wprowadza się znaczne ograniczenia inwestowania na ich terenie i na obszarze przylegającym bezpośrednio do nich – zasady zagospodarowania określi Wojewódzki Konserwator Zabytków po przeprowadzeniu stosownych badań terenowych, w folderach i przewodnikach turystycznych należy umieścić informacje o zabytkach archeologicznych, uzyskanych w trakcie prac wykopaliskowych.

Historyczne układy zieleni komponowanej z układem komunikacyjnym

Dla historycznych alei i szpalerów drzew jako elementu historycznego krajobrazu ustala się:

- przedmiotem ochrony jest historyczna zieleń w postaci zachowanych alei przydrożnych i szpalerów drzew,
- postuluje się pielęgnację i wzmocnienie zieleni komponowanej związanej z układem komunikacyjnym, co pozwoli na zachowanie charakterystycznego krajobrazu Powiśla z alejami drzew wyróżniającymi się z otoczenia.

Historyczne trasy kolejowe

Trasy dawnych linii kolejowych: Prabuty – Myślice – Małdyty, Elbląg – Myślice – Zalewo i Malbork - Myślice biegnącej od strony gminy Mikołajki Pomorskie z miejscowości Cieszymowo i dalej na terenie gminy Stary Dzierzgoń przez miejscowości Wartule, Stary Dzierzgoń i Folwark do Myślic.

Postuluje się promocję obiektu w celu zagospodarowania i utrzymania zgodnego z ich wartością oraz wykorzystania ich na przykład w rozwoju turystyki i promocji gminy poprzez na przykład:

- urządzenie ścieżki rowerowej,
- oznakowaniem obiektu techniki,
- urządzenie punktów postojowo widokowych w dogodnych miejscach na trasie ścieżki rowerowej.

2.4.2. Obszary do przekształceń, rehabilitacji i rewitalizacji

Rewitalizacja i rehabilitacja obszarów i obiektów o walorach historycznych

Dotyczy obszarów o wartościach historycznych w złym stanie technicznym, obecnie nieużytkowanych lub zaniedbanych – dotyczy niemal wszystkich zespołów dworsko – parkowych i dworsko – folwarcznych obowiązują następujące zasady:

- przedmiotem ochrony obiektów architektonicznych są: historyczna bryła i kształt dachu, dyspozycja ścian zewnętrznych, kształt i podziały stolarki okiennej oraz detal architektoniczny,
- postuluje się promocję obiektów w celu zagospodarowania i utrzymania zgodnego z ich wartością,
- dokonywane zmiany związane z remontami budynków wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Rewaloryzacja historycznych parków

Dotyczy parków wiejskich i parków w zespołach dworsko-parkowych w miejscowościach: Gisiel, Lubochowo, Pudłowiec, Skolwity, Monasterzysko Wielkie, Nowy Folwark. Dla obszarów tych obowiązują następujące zasady:

- przedmiotem ochrony jest historyczna zieleń,
- postuluje się rewaloryzację parków w ich historycznych granicach z zachowaniem wartościowego starodrzewu zieleni wyznaczającej układ kompozycyjny,
- postuluje się wykorzystanie parków jako tereny zieleni oraz zieleni wzbogacającej ośnowę ekologiczną gminy.

2.4.3. Zalecenia dotyczące lokalizacji elektrowni wiatrowych

W związku z planowanymi nowymi terenami inwestycyjnymi i planowanymi obiektami infrastruktury technicznej (zespoły elektrowni wiatrowych, ewentualne napowietrzne sieci elektroenergetyczne) należy zastosować środki łagodzące / minimalizujące skutki wprowadzenia elementów obcych w krajobrazie. Ponieważ planowane inwestycje spowodują długotrwałe zmiany w krajobrazie, należy dążyć do tego, aby krajobraz jej otoczenia nabrał cech zadbanego i atrakcyjnego i – w swoim rodzaju – harmonijnego. Dotyczy to przede wszystkim miejscowości, w otoczeniu których dopuszcza się inwestycje z zakresu energetyki odnawialnej: m. in. Monasterzysko Wielkie, Lubochowo, Myślice, Pudłowiec.

W gminie, prócz 3 wież telefonii komórkowej i jednego zespołu silosów, nie ma innych obiektów wysokich / wysokościowych wybitnie zakłócających dotychczasowy krajobraz. Obiekty wysokie (np. wieże telefonii komórkowej, elektrownie wiatrowe) należy lokalizować poza strefami ochrony ekspozycji panoram wsi wskazanych na rysunku „Kierunki Zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej”.

2.5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

2.5.1. Założenia polityki transportowej gminy

Problemy i potrzeby

Gmina Stary Dzierzgoń pod względem transportowym nie przynależy do żadnego z ponadlokalnych korytarzy transportowych, co marginalizuje ją w ujęciu regionalnym i międzyregionalnym.

Sieć drogowa – oparta na układzie trzech dróg wojewódzkich (stanowiących szkielet) i powiązaniach tychże z drogami powiatowymi i gminnymi, zapewnia dobre warunki powiązań komunikacyjnych poszczególnych wsi z ośrodkiem gminnym, oraz w skali ponadlokalnej. Pomimo wystarczającej ilości powiązań, stan techniczny układu niejednokrotnie nie pozwala na całkowitą obsługę transportem zbiorowym analizowanego obszaru oraz na komfortowe i bezpieczne przemieszczanie się pojazdami kołowymi oraz pieszo.

Generalne zasady

Układ komunikacyjny skonstruowany właściwie powinien zapewnić odpowiednią obsługę ruchu zewnętrznego jak i wewnątrz gminy. Mieszkańcy powinni mieć zapewnione właściwe powiązania z centrami administracji szczebla wojewódzkiego i powiatowego, Urzędem

Gminy, instytucjami i obiektami użyteczności publicznej, szkołami wszystkich szczebli. Powiązania te powinny być wspomagane komunikacją zbiorową – kolejową (aktualnie brak czynnych linii kolejowych) i autobusową oraz gęstą siecią ścieżek rowerowych, które mogą jednocześnie spełniać ważną rolę rekreacyjną i turystyczną.

Rozwój infrastruktury znaczenia ponadregionalnego, regionalnego i lokalnego powinien odzwierciedlać rzeczywiste, planowane jak i istniejące funkcje połączeń transportowych w poszczególnych jednostkach administracyjnych.

Rozwój osadnictwa (stałego jak i sezonowego) pociąga za sobą konieczność budowy infrastruktury komunikacyjnej o odpowiednich parametrach, w związku z tym przy rozbudowie lub budowie nowych osiedli mieszkaniowych w miejscowościach oraz w rejonach potencjalnie rozwojowych gospodarczo, konieczne jest utrzymanie odpowiedniej dostępności dla zadanej klasy drogi istniejącej jak i planowanej.

Przy modernizacji dróg należy zwrócić uwagę na przyrodniczo cenne elementy krajobrazu oraz flory. Należy zwrócić szczególną uwagę na ochronę istniejących drzew wzdłuż dróg i ograniczyć niezbędną wycinkę drzew do minimum związanego z przebudową drogi (w tym budową zjazdów) oraz zapewnieniem bezpieczeństwa na drodze. Istniejące na terenie gminy szpalery drzew stanowią cenny walor krajobrazu kulturowego regionu.

Uwarunkowania dla formułowania polityki transportowej

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego⁴ zakłada, że drogę wojewódzką nr 515 zalicza się do dróg o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym szczególnie ważnych dla obsługi województwa pomorskiego, w związku z tym modernizację drogi 515 na odcinku (Malbork) - granica gminy - Stary Dzierzgoń, zalicza się do możliwych zadań inwestycyjnych w zakresie budowy i modernizacji dróg wojewódzkich.

Plan zakłada również klasyfikację techniczną dróg wojewódzkich. I tak dla drogi nr 515 określa klasę techniczną G (droga główna), natomiast dla dróg nr 519 i 526 - klasę techniczną Z (droga zbiorcza).

Cele i środki polityki transportowej gminy

Do zadań koniecznych do realizacji, w celu zwiększenia konkurencyjności gminy na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, w zakresie rozwoju i polityki transportowej gminy należą zadania dotyczące:

- Konieczności rozbudowy i modernizacji infrastruktury służącej poprawie dostępności transportowej oraz wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu: dróg gminnych, ulic, mostów, placów, parkingów itp., w oparciu o środki strukturalne i własne.
- Poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego i zmniejszenia jego uciążliwości oraz szkodliwego oddziaływania na otoczenie, przy jednoczesnym zapewnieniu warunków do sprawnego i bezpiecznego przemieszczania się osób i towarów.
- Budowy ścieżek rowerowych i ciągów pieszych m.in. wzdłuż głównych tras komunikacyjnych gminy.
- Konieczności skrócenia tzw. czasu dostępności do obszaru centralnego gminy oraz ośrodków regionalnych i ponadregionalnych, np. Trójmiasta.
- Podjęcia działań zmierzających do rozwoju lokalnego transportu zbiorowego i poprawy jakości obsługi nim terenu gminy, w celu poszerzenia dostępności do obszarów peryferyjnych. Z uwagi na niewielkie powierzchniowo tereny przeznaczone pod rozwój zabudowy mieszkaniowej i usługowej (wynikające m.in. z prognoz demograficznych wskazujących raczej na spadek liczby mieszkańców) w gminie nie planuje się znaczącego wzrostu zapotrzebowania na transport zbiorowy, a jego rozwój oparty jest i będzie o działalność w sektorze prywatnym.
- Rozwoju turystyki, w tym rozwoju terenów rekreacyjnych, wyznaczanie tras rowerowych, szlaków pieszych, odpowiednie oznakowanie itp.

⁴ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego, Gdańsk październik 2009

- Tworzenia warunków dla zwiększania poziomu inwestycji, promowania zrównoważonego rozwoju i spójności przestrzennej, poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi, społecznościami lokalnymi i regionalnymi oraz innymi województw, a nawet państw.
- Usprawnienia zarządzania drogami i transportem drogowym poprzez współpracę jednostek administracji z zarządcami elementów infrastruktury czy przewoźnikami.

2.5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury komunikacyjnej gminy

Układ drogowy

Sieć drogowa gminy Stary Dzierzgoń nadal opierać się będzie o szkielet jaki stanowią drogi wojewódzkie nr 515, 519 i 526.

Rozbudowa / przebudowa sieci drogowej w gminie Stary Dzierzgoń powinna uwzględniać hierarchizację elementów sieci, spełnienia wymagań w zakresie użytkowania zgodnie z przeznaczeniem, kontrolę dostępności określoną warunkami technicznymi, rekomendacje wynikające z analizy oddziaływania planowanego elementu sieci na bezpieczeństwo ruchu drogowego.

W celu podniesienia komfortu podróżowania oraz podniesienia standardów technicznych pozostałych elementów układu drogowego w gminie powinny być przeprowadzone co najmniej remonty cząstkowe nawierzchni bitumicznych poprzez likwidację ubytków w nawierzchni i wymianę zdegradowanych nawierzchni.

W zakresie dotyczącym dróg wojewódzkich planuje się modernizację drogi nr 515 i utrzymanie jej parametrów jako drogi o klasie technicznej G (główna). Konieczność ta, z uwagi na tranzytowy charakter drogi, została wskazana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego.

Dodatkowo proponuje się przebudowę, a co najmniej poprawę parametrów technicznych i naprawę nawierzchni drogi wojewódzkiej nr 526 na całym odcinku w granicach gminy. W ramach przebudowy DW 526 konieczna jest też przebudowa skrzyżowania w Myślicach - z drogą powiatową nr 3133G, które to w obecnym stanie nie spełnia wymagań widoczności i bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W zakresie dróg powiatowych w pierwszej kolejności konieczna jest przebudowa drogi powiatowej nr DP3120G Lubochowo – Folwark, która na znacznym odcinku ma nawierzchnię zdegradowaną w takim stopniu, że jest nieprzejezdna trudno przejezdna, lub jest w ogóle nieprzejezdna oraz DP3121G Kielmy - Protajny, którą przejazd zimą bez cięższego sprzętu jest utrudniony, czasem wręcz niemożliwy oraz drogi DP3133G Myślice – Latkowo - wraz ze skrzyżowaniem z drogą wojewódzką nr 526.

Kolejnym miejscem kwalifikowanym do przebudowy jest skrzyżowanie drogi powiatowej nr 3145G w miejscowości Monasterzysko Wielkie. Obecnie charakteryzuje się ono złą organizacją ruchu, brakiem widoczności. Przebudowa powinna obejmować przede wszystkim likwidację wielu punktów kolizji poszczególnych relacji, drzewa stojącego na środku, oraz zmianę lokalizacji przystanku, który obecnie znajduje się w obrębie skrzyżowania.

Sieć dróg powiatowych i gminnych jest wystarczająco gęsta, by zapewnić mieszkańcom gminy dostępność do podstawowych usług oraz poszczególnych miejscowości gminy. Priorytetem powinny być działania mające na celu stworzenie sieci dróg powiatowych o nawierzchni utwardzonej oraz sieci dróg gminnych o nawierzchni ulepszonej a docelowo utwardzonej, co zwiększy komfort i bezpieczeństwo dojazdu do miejscowości nimi połączonych. Przykładem konieczności podniesienia parametrów technicznych na drogach gminnych są odcinek Mortąg – Bucznik.

Planowane docelowe klasy techniczne dróg powiatowych i gminnych ustalone zostały w oparciu o analizę zagospodarowania przestrzennego oraz zagęszczenia zabudowy

istniejącego i planowanego. Ponieważ na etapie uzyskiwania informacji o sieci dróg powiatowych jak i gminnych nie uzyskano danych więc ustalono je w drodze analizy własnej.

Mając na uwadze dzisiejszy stan techniczny, parametry geometryczne oraz dostępność, przebudowy części dróg powiatowych i gminnych w klasie Z mogą okazać się niemożliwe bez planowania nowego przebiegu tych dróg. Może to powodować utrudnienia projektowe i konieczność uzyskiwania odstępstw od warunków technicznych dla dróg publicznych. Przy ewentualnej przebudowie drogi powiatowej w nowym przebiegu można przyjąć klasę Z lub nawet G jeśli uzasadni się to potrzebami i możliwościami technicznymi.

Uwzględniając powyżej wyszczególnione uwagi w studium planuje się docelowe klasy technicznej dróg powiatowych jako L (droga lokalna) za wyjątkiem drogi nr G 930006 dla której przewiduje się docelową klasę techniczną D (droga dojazdowa).

Natomiast dla dróg gminnych w studium przyjmuje się docelową klasę techniczną:

- Z (droga zbiorcza) dla dróg nr:

- 3133G – Rychliki – Latkowo
- 3122G – Dzierzgoń – Pronie
- 3145g – Obrzynowo – Monasterzysko Wielkie
- 3116G – Balewo – Matule
- 3117g – Matule – Stary Dzierzgoń
- 3127G – Stary Dzierzgoń – Bądze

- L (droga lokalna) dla dróg:

- 3134G – od DW 526 do stacji PKP Myslice
- 3118G – Pronie – Myślice
- 3132G – Najatki – Lubachowo
- 3119G – Pronie – Tabory
- 3120G – Lubachowo –Folwark

Ostateczną klasyfikację sieci dróg powinien zatwierdzić Zarządca Drogi.

Komunikacja zbiorowa

Ostatnią działającą linią kolejową była trasa nr 222 o znaczeniu lokalnym. Była to linia jednotorowa, na której zawieszono przewozy pasażerskie i towarowe⁵. Obecnie nie przewiduje się odbudowy linii ani przywrócenia przewozów.

Przewiduje się, że w dojazdach do pracy na terenie gminy jak i poza nią dużą rolę będzie odgrywała komunikacja indywidualna, natomiast komunikacja zbiorowa - autobusowa może pełnić istotną rolę w dojazdach dzieci i młodzieży do szkół poza granice gminy oraz w przewozach tranzytowych. Ewentualna zmiana istniejącego układu przebiegu tras i częstotliwości przewozów może być uwarunkowana zapotrzebowaniem mieszkańców gminy na transport zbiorowy oraz przestrzennym rozwojem gminy. W studium nie planuje się szczególnie dużych powierzchniowo terenów pod nowe budownictwo mieszkaniowe i usługowe. Największe powierzchniowo tereny pod zabudowę przewidywane są na w okolicy Przemarku i stanowią docelowe zainwestowanie rekreacyjne i letniskowe. Nie Wskazuje się więc konkretnych kierunków rozwoju sieci transportu zbiorowego ponad zapisana ogólnie pojętą poprawę dostępności w terenach peryferyjnych.

Zachowanie tras w obecnie funkcjonującym zakresie oraz infrastruktury towarzyszącej wymaga jednak poprawy. Konieczna jest także poprawa stanu technicznego przystanków –

⁵ Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego

⁶ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2009

budowa wiat, wydzielonych zatok, ewentualnych elementów separacji ruchu i bezpieczeństwa ruchu pieszego.

Trasy rowerowe, turystyczne piesze, parkowanie

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń „Plan zagospodarowania województwa.” wskazuje przebieg drogi rowerowej o znaczeniu regionalnym nr 121 Dzierzgoń – Stary Dzierzgoń – granica województwa (łława). Jest to element układu tras regionalnych składającego się z tras i szlaków rowerowych ujętych w opracowaniach projektowych (częściowo zrealizowane, oznakowane), uzupełnionych o nowe elementy, które wraz z trasami wyższej rangi wiążą główne ośrodki regionalne województwa.

W gminie realizowany jest projekt „Podniesienie atrakcyjności turystycznej Szlaku Zamków Gotyckich na Powiślu – budowa trasy rowerowej łączącej zamek w Malborku z atrakcjami turystycznymi powiatów malborskiego, sztumskiego, kwidzyńskiego”⁷ w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013. Projekt realizowany jest w partnerstwie gmin: Malbork, Sztum, Stary Targ, Dzierzgoń, Stary Dzierzgoń, Prabuty, Mikołajki Pomorskie.

Na terenie gminy Stary Dzierzgoń szlak ma obejmować docelowo następujące odcinki:

- Dzierzgoń – Prakwice – Stare Miasto – Folwark – długość 12,0 km,
- Stary Dzierzgoń – Matule – długość 6,0 km,
- Folwark – Stary Dzierzgoń – długość 4,0 km,
- Folwark – Przezmark – długość 3,5 km.

Wcześniejsze opracowania planistyczne ustalały potrzebę realizacji tras rowerowych wzdłuż dróg powiatowych, gminnych oraz istniejących dróg leśnych, a także śladem nieczynnej linii kolejowej Brudzędy – Markusy, w relacji Prabuty – Stary Dzierzgoń – Myślice.

Trasy i ścieżki rowerowe traktuje się jako elementy sieci drogowo – ulicznej. Głównym celem budowy sieci dróg rowerowych jest zapewnienie użytkownikom bezpiecznego poruszania się przy zachowaniu odpowiednich walorów przyrodniczo - środowiskowych. Rozwój sieci ścieżek rowerowych ma również na celu połączenie trasami wszystkich miejscowości atrakcyjnych turystycznie.

Dodatkowym działaniem, przy realizacji układu ścieżek rowerowych, jest budowa bezpiecznych parkingów dla rowerów.

W miejscowościach gminy wymagane są działania w celu odpowiedniej organizacji parkowania przede wszystkim w pobliżu miejsc użyteczności publicznej, jak np. szkół, urzędów, kościołów, obiektów handlowo-usługowych. Parkingi wraz z infrastrukturą drogową obsługującą przyległy teren przewidzieć należy również we wskazanych strefach rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych lub w ich pobliżu.

2.5.3. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

Wskazane w studium kierunki rozwoju w zakresie infrastruktury technicznej są propozycją sukcesywnego porządkowania stanu istniejącego (omówionego szczegółowo w części „Diagnoza stanu istniejącego i uwarunkowania rozwoju”) oraz rozbudowę systemów dla poprawy stanu istniejącego oraz stwarzanie możliwości uzbrojenia potencjalnych terenów rozwojowych. Wypunktowane propozycje konkretnych działań inwestycyjnych zostały sprecyzowane jako wynik wielu analiz i przemyśleń i stanowią syntezę wielu uwarunkowań. Jest sprawą oczywistą, że z uwagi na wielką ilość potrzeb i określone możliwości finansowe gminy realizacja tych działań będzie długoterminowa.

Zaopatrzenie w wodę

Proponuje się kolejno realizację następujących działań:

1. Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w Przezmarku oraz ujęcia wody.

⁷ Informacja: http://www.dzierzgon.pl/szlak_rowerowy oraz Urząd gminy Stary Dzierzgoń

2. Likwidacja ujęcia wody w miejscowości Nowy Folwark i połączenie istniejącego wodociągu (w obrębie miejscowości Nowy Folwark i Folwark) z wodociągiem w miejscowości Przezmark (L ~ 1,8 km).
3. Likwidacja ujęcia wody w miejscowości Protajny i połączenie istniejącego wodociągu z wodociągiem w miejscowości Nowy Folwark (L ~ 1,2km).
4. Połączenie wodociągu w miejscowości Milikowo z wodociągiem w miejscowości Przezmark (L ~ 1,2 km).

Powyższe działania umożliwią likwidację dwóch istniejących ujęć wody, na które nie zostały wydane pozwolenia wodnoprawne (w miejscowości Nowy Folwarki i Protajny), zapewnią zaopatrzenie w wodę dla terenów inwestycyjnych w Przezmarku (C1.ML, C3.M/U, C4.ML, C5.M/U i C6.M/U), w Folwarku i Nowym Folwarku (B.2.1.M/U i B2.2.US, w Milikowie B2.3.M/U) Działania te poprawią zaopatrzenie w wodę dla terenów zainwestowanych w Lubochowie (do czasu modernizacji stacji uzdatniania) oraz dla zlokalizowanych tam terenów inwestycyjnych B2.5 M/U, B2.6 M/U, B2.7 M/U.

5. Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania oraz ujęcia wody w miejscowości Stary Dzierzoń.
6. Likwidacja ujęcia wody w miejscowości Monasterzysko Wielkie i połączenie istniejącego wodociągu z końcówką wodociągu w miejscowości Wartule (zaopatrzenie w wodę z ujęcia w Starym Dzierzgoniu (L ~ 1,6 km).

Realizacja zadań 5 i 6 umożliwi likwidację ujęcia wody eksploatowanego bez pozwolenia wodnoprawnego w Monasterzysku Wielkim, poprawi jakość wody i funkcjonowanie rozległego wodociągu grupowego zaopatrywanego z ujęcia w Starym Dzierzgoniu i umożliwi zaopatrywanie w wodę terenów inwestycyjnych w Starym Dzierzgoniu (A4. MU, A5.MU) oraz w Mortągu (A6.MU).

7. Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania i ujęcia wody w Myślicach.
8. Likwidacja ujęcia wody w miejscowości Gisiel i połączenie istniejącego wodociągu z wodociągiem w Myślicach (L ~2,5km).
9. Opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej dla istniejących ujęć wody w miejscowościach Kielmy i Bądze oraz uzyskanie pozwoleń wodnoprawnych na ich eksploatację a następnie modernizacja stacji uzdatniania oraz ujęcia w Kielmach oraz remont stacji uzdatniania w Bądzach.
10. Połączenie wodociągu w miejscowości Stare Miasto z wodociągiem w Kielmach (L ~2,5km), rezygnacja z zakupu wody z wodociągów miasta Dzierzgoń. *Nadmienia się, że woda z ujęcia w Kielmach jest bardzo dobra.*
11. Modernizacja stacji uzdatniania w Lubochowie.

***Uwaga:** Wskazane byłoby opracowanie szczegółowej koncepcji branżowej dotyczącej zaopatrzenia w wodę, która określiłaby szczegółowe działania w obrębie istniejących układów wodociągowych wynikających z likwidacji części ujęć wody.*

Odprowadzenie ścieków sanitarnych

Sytuacja w zakresie kanalizacji sanitarnej w gminie Stary Dzierzgoń jest szczególnie trudna. Jedyne czynne oczyszczalnia ścieków o projektowanej przepustowości $Q=150m^3/d$ funkcjonuje w Przezmarku. Do tej oczyszczalni w chwili obecnej odprowadzane są ścieki systemem grawitacyjno-pompowym z całej miejscowości Przezmark oraz zabudowy letniskowej nad jeziorem Motława Wielka. W pozostałej części gminy funkcjonuje kilka małych (nie systemowych) oczyszczalni ścieków obsługujących pojedyncze obiekty (np. szkołę w Myślicach), które dla systemów zbiorowego odprowadzenia ścieków nie mają istotnego znaczenia. Oczywiście w okresie przejściowym (do czasu budowy systemowej kanalizacji sanitarnej) powinny być wykorzystywane, a nawet dociążone stosownie do ich przepustowości. Ponadto w gminie funkcjonuje 15 zbiorowych szamb, do których odprowadzane są ścieki z zespołów zabudowy mieszkaniowej po byłych PGR-ach. Są one prawdziwym zagrożeniem dla środowiska i pomniejszają unikatowe walory przyrodnicze tej

gminy. Dotychczas nie została opracowana żadna szczegółowa koncepcja budowy kanalizacji sanitarnej w gminie. W tej sytuacji proponowane kierunki rozwoju są próbą wskazania problemów i propozycją ich sukcesywnego rozwiązywania. Oczywiście proponowane warianty można by mnożyć. Przyjęto następujące priorytety:

- Kanalizowanie w pierwszej kolejności miejscowości o największej liczbie mieszkańców, gdzie też z reguły lokalizowane są nowe tereny inwestycyjne.
- Kanalizowanie miejscowości z zespołami zabudowy wielorodzinnej, gdzie obecnie ścieki odprowadzane są do zbiorczych szamb a w okresie przejściowym przynajmniej przybliżenie miejsc odbioru ścieków dowożonych.

Jako realizację powyższych priorytetów należy uznać opracowywanie dokumentacji (stan na grudzień 2013) technicznej dla dwóch biologicznych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Pronie i Gisiel o przepustowości ok. 20m³/d wraz z fragmentami sieci kanalizacji sanitarnej, mające na celu wyposażenie w kanalizację sanitarną zakończoną oczyszczalnią ścieków zespołów zabudowy wielorodzinnej w dawnych PGR-ach, gdzie aktualnie funkcjonują szamba zbiorowe.

Reasumując powyższe argumenty proponuje się następujące inwestycje dotyczące kanalizacji sanitarnej i orientacyjna kolejność ich realizacji:

Wariant I

1. Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Przemarku do przepustowości Q ~500m³/d.
2. Budowa systemu kanalizacji sanitarnej w miejscowości Nowy Folwark i Folwark oraz odprowadzenie ścieków do kanalizacji sanitarnej w Przemarku.
3. Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej w Przemarku, sukcesywne kanalizowanie nowych terenów inwestycyjnych w Przemarku wskazanych w MPZP i Studium.
4. Budowa oczyszczalni ścieków w Starym Dzierzgoniu o przepustowości Q ~200 m³/d i budowa kanalizacji sanitarnej w tej miejscowości.
5. Budowa systemu kanalizacji sanitarnej Myślice, Milikowo, Przemark (system grawitacyjno-pompowy)
6. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Lubochowo i odprowadzenie ścieków do kanalizacji sanitarnej w miejscowości Pronie (dalej na oczyszczalnię w Przemarku).
7. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Monasterzysko Wielkie i odprowadzenie ścieków do kanalizacji sanitarnej w Starym Dzierzgoniu.
8. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stare Miasto i odprowadzenie ścieków do kanalizacji miejskiej w Dzierzgoniu.
9. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Pudłowiec i Lipiec i doprowadzenie do kanalizacji sanitarnej w Lubochowie.
10. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kielmy i odprowadzenie ścieków do kanalizacji sanitarnej w Starym Mieście.
11. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Mortąg i odprowadzenie ścieków na oczyszczalnię w Starym Dzierzgoniu.
12. Budowa kanalizacji sanitarnej Gisiel - Myślice.

Wariant II

1. Budowa oczyszczalni ścieków w Starym Dzierzgoniu i systemu kanalizacji sanitarnej w tej miejscowości wraz z punktem zlewnym ścieków dowożonych.
2. Budowa kanalizacji sanitarnej w Nowym Folwarku i Folwarku i odprowadzenie ścieków na oczyszczalnię w Przemarku. Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej w Przemarku.
3. Budowa oczyszczalni ścieków w Myślicach o orientacyjnej przepustowości Q ~300 m³/d.

4. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Myślice oraz systemu kanalizacji sanitarnej Lubochowo – Pronie – Myślice.
5. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stare Miasto i odprowadzenie ścieków do miejskiej kanalizacji sanitarnej w Dzierzgoniu.
6. Dalej realizacja pkt 9-12 jak w wariantcie I.

Odniesienie do ustaleń Planu zagospodarowania województwa pomorskiego z 2009 roku gdzie zawarto ustalenia dotyczące wyposażenie jednostek osadniczych w systemy kanalizacji zbiorczej zakończonej oczyszczalniami ścieków w gminie wiejskiej powinna docelowo wynosić 75% mieszkańców. Aktualnie w gminie Stary Dzierzgoń wskaźnik ten kształtuje się na poziomie ok. 10%⁸ (mieszkańcy m. Przezmark i częściowo Myślice). Po zrealizowaniu oszczani w miejscowościach Gisiel i Pronie wskaźnik ten wzrośnie o ok. 8,7% (mieszkańcy miejscowości Gisiel i Pronie), czyli łącznie ok. 18,7%. Jest to wskaźnik dużo niższy niż założony w pzw i wskazane jest natychmiastowe rozpoczęcie działań mających celu podniesienie tego wskaźnika.

Proces poprawy stanu infrastruktury kanalizacyjnej został rozpoczęty poprzez przystąpienie do realizacji infrastruktury w Proniach i Gisielu w roku 2013.

W studium wskazano teoretyczne warianty rozwoju sieci kanalizacyjnej. Rozwijając konsekwentnie założenia studium w zakresie poprawy stanu wyposażenia w kanalizację sanitarną zakończoną oczyszczalniami ścieków należy przyjąć, że w kolejnych etapach możliwe do realizacji będzie wyposażone miejscowości:

- Nowy Folwark, Folwark, Myślice, Milikowo, Tabory (poprzez rozbudowę istniejącego systemu),
- Stary Dzierzgoń - nowa oczyszczalnia z siecią obejmującą miejscowości Zakręty, Piaski Morąskie, Monasterzysko Wielkie, Kielmy, Mortąg,
- Lubochowo, Pudłowiec, Lipiec i Kołtyniany poprzez budowę oczyszczalni lub dalszy rozwój sieci z włączeniem do oczyszczalni w Przezmarku
- Stare Miasto do sieci zakończonej oczyszczalnią w Dzierzgoniu.

Wówczas spełniony zostanie wymóg wyposażenia ok. 75% mieszkańców (dla gminy Stary Dzierzgoń to ok. 3200 mieszkańców) w kanalizację sanitarną zakończoną oczyszczalnią ścieków.

Rozwój infrastruktury należy jednak rozważyć w odniesieniu do możliwości finansowych gminy, stąd w studium nie określa się ram czasowych dla wskazanych działań i należy przyjąć, iż jest to plan długofalowy, wieloletni oraz, że lokalnie może ulegać modyfikacjom.

Odprowadzenie wód opadowych, regulacja stosunków wodnych

Na terenie gminy nie przewiduje się budowy rozległych układów kanalizacji deszczowej. Budowa nowych układów kanalizacji deszczowej będzie się odbywała dla terenów inwestycyjnych a w przypadku przebudowy ulic lub odwodnienia obiektów, na podstawie projektów wykonawczych. Na każde odprowadzenie wód opadowych do wód otwartych lub ziemi konieczne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego.

Jeśli chodzi o urządzenia melioracyjne istnieją duże potrzeby w zakresie utrzymania urządzeń podstawowych (rowów szczegółowych, przepustów, zastawek itp.), zwłaszcza na terenach po byłych PGR-ach.

W celu ochrony i regulacji urządzeń melioracyjnej i regulacji stosunków wodnych:

- dołożyć wszelkich starań o należyte utrzymanie istniejących cieków, rowów, przepustów, oczek wodnych itp.;
- odbudowa systemów melioracyjnych częściowo lub całkowicie zrujnowanych;

⁸ obliczenia na podstawie analiz własnych przeprowadzonych do studium opisanych w części Uwarunkowania rozdz. 3.6.1.

- odbudowa systemów melioracyjnych uszkodzonych w trakcie budowy obiektów kubaturowych czyli liniowych (ważne w trakcie budowy kanalizacji sanitarnej).

Istnieje także perspektywa realizacji oczyszczalni ścieków w ramach dawnych PGR-ów w miejscowościach Pronie, Gisiel, Kilemy, Nowy Folwark, Monasterzysko Wielkie, które są uwzględnione w lokalnych strategiach rozwoju.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na obszarze gminy nie przewiduje się lokalizacji konwencjonalnych ponadlokalnych źródeł energii elektrycznej dla zaopatrzenia ludności w energię elektryczną. Zaopatrzenie istniejących terenów zainwestowanych i projektowanych terenów inwestycyjnych będzie odbywać się poprzez rozbudowę istniejącej sieci średniego napięcia i budowę, w miarę potrzeb stacji transformatorowych. Istniejące linie napowietrzne należy sukcesywnie wymieniać na kablowe. Nowe stacje elektroenergetyczne 15/0.4 kV powinny być stacjami wewnętrznymi wolnostojącymi. Przewiduje się też sukcesywną modernizację stacji transformatorowych poprzez wymianę rozdzielnic średniego napięcia, wyposażenie ich w pełny monitoring oraz sterowanie radiowe lub za pomocą łączy telemetrycznych. Sieć 15 kV powinna nadal pracować w oparciu o istniejące stacje 110/15 kV (poza obszarem gminy), w układzie pierścieniowym, umożliwiającym wielostronne zasilanie. Sieci elektroenergetyczne niskiego napięcia 0.4 kV powinny być rozbudowywane głównie jako kablowe, a ewentualne odcinki linii napowietrznych powinny posiadać przewody izolowane. Sieć oświetleniowa powinna być budowana i rozbudowywana jako sieć kablowa.

Na obszarze gminy przewiduje się obszary lokalizacji farm wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną. Dopuszcza się także lokalizację biogazowni z produkcją energii elektrycznej (bez wskazania konkretnej lokalizacji) oraz farm fotowoltaicznych. Wytwarzana energia elektryczna trafiać będzie do krajowego systemu elektroenergetycznego. W studium nie wskazuje się ewentualnego przebiegu sieci elektroenergetycznych niskich, średnich i wysokich napięć, stacji elektroenergetycznych oraz GPZ/GPO, które to mogą być zrealizowane jako elementy infrastruktury związane z realizacją farm wiatrowych oraz innych urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – dopuszcza się ich lokalizację na całym obszarze gminy.

W obszarze gminy dopuszcza się lokalizację sieci elektroenergetycznych przebiegających „tranzytem”, służących do przesyłu energii elektrycznej z różnych źródeł wytwórczych istniejących i planowanych na obszarze i poza obszarem gminy, w szczególności farm wiatrowych.

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy nie ma zorganizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło. Zaspokajanie potrzeb cieplnych odbywa się obecnie indywidualnie. W gminie nie planuje się realizacji zbiorowych systemów zaopatrzenia w ciepło. Wskazane jest promowanie niskoemisyjnych i proekologicznych źródeł zaopatrzenia w ciepło.

Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej

W obszarze studium dopuszcza się lokalizację sieci telekomunikacyjnych (lokalnych i ponadlokalnych, w tym służącym obsłudze obiektów wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych) zarówno w tradycyjnych jak i w nowych technologiach w tym budowy rozbudowy i modernizacji istniejącej infrastruktury światłowodowej. Zaleca się objęcie terenu gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym połączonym z systemami sieci internetowych wojewódzkich i krajowych. Na terenie gminy dopuszcza się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie. Lokalizacja nowych urządzeń i modernizacja istniejących na podstawie przepisów odrębnych w zakresie telekomunikacji.

Zaopatrzenie w gaz

W związku z brakiem planów dotyczących gazyfikacji gminy ze strony obecnego zarządcy sieci nie wskazuje się w studium lokalizacji stacji redukcyjno - pomiarowych 1⁰, ani przebiegów sieci gazowej. Wskazuje się orientacyjny kierunek możliwego doprowadzenia gazu do gminy ze kierunku północno - zachodniego i stacji redukcyjno – pomiarowej zlokalizowanej w mieście Dzierzgoń.

Sytuacja związana z gazyfikacją gminy może ulec zmianie, gdyby zostały udokumentowane spodziewane zasoby gazu łupkowego oraz gdyby cena gazu łupkowego była niższa (lub, co najmniej porównywalna) od ceny gazu ziemnego konwencjonalnego.

Gaz z tzw. łupków może się stać podstawowym źródłem paliwa dla całej gminy. Gmina Stary Dzierzgoń objęta jest koncesją na poszukiwanie gazu łupkowego, a w rejonie miejscowości Stare Miasto (południowy kraniec, przy drodze wojewódzkiej nr 515), gdzie zlokalizowana jest wiertnia poszukiwawcza (pierwszy etap został zakończony) na głębokości ok. 3600m.

Gospodarka odpadami

Odpady z obszaru gminy wywożone są do zakładu utylizacji odpadów.

Gospodarka odpadami musi być zgodna z wojewódzkim planem gospodarki odpadami.

Ponadto w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Stary Dzierzgoń na lata 2011-2018 z uwzględnieniem lat 2015-2018” wskazano **cele strategiczne w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na lata 2011 – 2018:**

1. Zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów.
2. Zwiększenie udziału odzysku, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska.
3. Zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów.
4. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.
5. Rozwój selektywnego zbierania odpadów: tzw. surowcowych (papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, metale), odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych, odpadów wielkogabarytowych oraz odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej.
6. Kontynuacja edukacji ekologicznej mieszkańców gminy.
7. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska.

W dokumencie tym określono też system zbierania odpadów na terenie gminy Stary Dzierzgoń, jako:

- kontynuację zbierania odpadów zmieszanych na dotychczasowych zasadach, prowadzona przez uprawnionych przedsiębiorców,
- kontynuację selektywnego zbierania odpadów (z podziałem na następujące frakcje: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, dodatkowo metale):
 - w zabudowie jednorodzinnej - metodą „u źródła” z zastosowaniem worków lub pojemników (system wieloworkowy lub wielopojemnikowy), prowadzonego przez uprawnionych przedsiębiorców. Każda posesja raz na określony czas zostanie wyposażona w zestaw worków, w których gromadzone będą poszczególne frakcje odpadów, odbierane przez podmiot, z którym podpisana została odpowiednia umowa,
 - w zabudowie wielorodzinnej - metodą pojemników zlokalizowanych przy budynkach wielorodzinnych oraz skupiskach usług i budynkach administracji,
- kontynuację selektywnego zbierania odpadów ulegających biodegradacji, w tym odpadów zielonych z terenów zieleni urządzonej, w tym kompostowanie tych odpadów na terenie nieruchomości,
- wdrożenie zbierania odpadów tzw. problemowych:
 - wielkogabarytowych,
 - budowlanych i poremontowych,

- niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych (w tym co najmniej: baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, przeterminowanych leków, chemikaliów, świetlówek).

2.6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Definicja inwestycji celu publicznego określona w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami – t.j. Dz. U. 2010.102.651, z późn. zm. to działania stanowiące realizację celów takich jak m.in:

- *drogi publiczne i drogi wodne, linie kolejowe, lotniska, obiekty i urządzenia transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji, ich budowa i utrzymanie,*
- *ciągi drenażowe, przewody i urządzenia służące do przesyłania płynów, pary, gazów w tym dwutlenku węgla i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń,*
- *publiczne urządzenia służące do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków oraz utylizacji odpadów,*
- *obiekty i urządzenia służące ochronie środowiska, zbiorniki i inne urządzenia wodne służące zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymanie wód oraz melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,*
- *opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,*
- *ochrona Pomników Zagłady oraz miejsc i pomników upamiętniających ofiary terroru komunistycznego,*
- *pomieszczenia dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, państwowych szkół wyższych, szkół publicznych, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo – wychowawczych, pomieszczenie niezbędne dla realizacji obowiązków w zakresie świadczenia przez operatora publicznego powszechnych usług pocztowych - ich budowa i utrzymanie,*
- *obiekty i urządzenia niezbędne dla potrzeb obronności państwa, ochrony granicy państwowej, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym zakłady karne oraz zakłady dla nieletnich - ich budowa i utrzymanie,*
- *poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie i składowanie kopalin objętych własnością górnicza (w tym dwutlenku węgla) a oraz węgla brunatnego wydobywanego metodą odkrywkową,*
- *cmentarze – ich zakładanie i utrzymywanie,*
- *miejsca pamięci narodowej – ich ustanawianie i ochrona,*
- *ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,*
- *inne cele publiczne określone w odrębnych przepisach.*

Ze względu na skalę opracowania załączników graficznych (1:20 000) w studium nie wyznacza się obszarów, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym poza wskazaniem terenów pod planowaną lokalizację cmentarza w Przezmarku i boiska sportowego w Nowym Folwarku. Nie oznacza to jednak, że takie inwestycje w gminie Stary Dzierzgoń nie będą lokalizowane, np. lokalizacja nowych elementów komunikacji i infrastruktury technicznej jest ściśle związana z lokalizacją wszelkich form zabudowy. Lokalizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym będzie następowała na podstawie ustaleń planu miejscowego lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w sytuacji braku planu miejscowego. W przypadku realizacji celów publicznych na nowych terenach możliwe jest przejmowanie nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa (np. terenów należących do Agencji Nieruchomości Rolnych) w celu realizacji np. boisk szkolnych, terenów rekreacyjnych, sieci i obiektów infrastruktury technicznej (np. oczyszczalnia ścieków) czy innych inwestycji znaczących dla społeczności lokalnej.

2.7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami

planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1

Oprócz wymienionych w studium, w innych rozdziałach, inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym, np. ścieżek rowerowych, w gminie Stary Dzierżoń nie występują obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dla gminy obowiązują jedynie te zadania i programy, które dotyczą całego kraju lub całego obszaru województwa, a których lokalizacja nie została przestrzennie, jednoznacznie określona.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zadania rządowe

Projekty indywidualne dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (styczeń 2010)		
Lp	rodzaj zadania	lokalizacja
Priorytet II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi		
1	Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popolygonowych i powojennych zarządzanych przez PGL LP	Cały kraj
Priorytet III Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska		
2	Zakupy sprzętu do szybkiej oceny ryzyka w przypadku wystąpienia poważnej awarii, organizacja systemu monitoringu dynamicznego przeciwdziałania poważnym awariom, w tym organizacja systemu i sieci teleinformatycznych	Cały kraj
3	Doskonalenie stanowisk do analizowania i prognozowania zagrożeń	Cały kraj
4	Wsparcie techniczne ratownictwa ekologicznego i chemicznego	Cały kraj
5	Wdrożenie nowoczesnych technik monitorowania powietrza, wód i hałasu poprzez zakupy aparatury kontrolno-pomiarowej i analitycznej dla sieci laboratoriów Inspekcji Ochrony Środowiska. Doskonalenie systemu zapewnienia jakości poprzez organizację laboratoriów wzorcujących i referencyjnych dla potrzeb wzmocnienia systemu zarządzania jakością środowiska i ocen efektów ekologicznych programu.	Cały kraj
Priorytet V Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych		
6	Opracowanie planów ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski	Cały kraj
Priorytet VI Drogi i lotnicza sieć TEN-T		
7	Rozwój infrastruktury państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym	Cały kraj
Priorytet VII Transport przyjazny środowisku		
8	Budowa sieci telekomunikacji GSM-R zgodnie z NPW ERTMS	Cały kraj
Priorytet VIII Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe		
9	Na straży bezpiecznej drogi – doposażenie jednostek Państwowej Straży Pożarnej w sprzęt do ratownictwa technicznego na drogach woj. lubuskiego, zachodniopomorskiego i pomorskiego	pomorskie
10	Rozwój systemu automatycznego nadzoru nad ruchem drogowym (budowa centralnego systemu do automatycznego nadzoru nad ruchem drogowym)	Cały kraj

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zadania samorządowe

Inwestycje zawarte w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym Województwa Pomorskiego na lata 2008–2013		
Lp	rodzaj zadania	lokalizacja
1	Budowa infrastruktury szerokopasmowej regionalnej sieci informacyjnej "Pomorska Sieć Szerokopasmowa "	Całe województwo
2	Zintegrowany System Informacji Turystycznej Woj. Pomorskiego	
Inwestycje zawarte w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2010		

3	Rekultywacja nielegalnych składowisk na obszarach gmin, zamkniętych w latach 2000–2006	Całe województwo
Inwestycje indykatywne zawarte w Regionalnym Programie Operacyjnym dla Województwa Pomorskiego 2007–2013		
4	Budowa infrastruktury szerokopasmowej regionalnej sieci informacyjnej „Pomorska Sieć Szerokopasmowa”	gminy województwa

2.8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m² oraz obszary przestrzeni publicznej

W gminie Stary Dzierzgoń nie występują obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.

W gminie Stary Dzierzgoń nie wyznacza się obszarów przestrzeni publicznej w rozumieniu ustawy, czyli „obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy” dla których obowiązkowe jest sporządzenie planu miejscowego. Nie oznacza to, że takie obszary w gminie Stary Dzierzgoń nie występują. Należy do nich zaliczyć wszystkie obszary placów wiejskich, tereny zieleni urządzonej, boiska sportowe, miejsca spotkań sołeckich, itp. Jednak nie są to miejsca wymagające obligatoryjnie opracowania planów miejscowych.

W gminie Stary Dzierzgoń nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m² i powyżej 2000m².

2.9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Gmina zamierza sporządzić plany miejscowe dla obszarów lokalizacji urządzeń produkujących energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100 kW, w tym farm wiatrowych. Zasięgi przestrzenne tych planów zostaną określone bądź zostały określone w wyniku prowadzonych analiz przedinwestycyjnych i potwierdzone w analizie zasadności przystąpienia do sporządzania planów miejscowych.

W gminie podjęto jedną uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu miejscowego dla lokalizacji farmy wiatrowej oraz jednego planu miejscowego dla miejscowości (stan na czerwiec 2013):

1. Uchwała nr VII/66/12 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 29 grudnia 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów obejmujących części obrębów Monastarzysko, Wartule, Matule i Stary Dzierzgoń w gminie Stary Dzierzgoń
2. Uchwała nr VII/66/12 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 29 grudnia 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wsi Monastarzysko Wielkie położonej w obrębie Monastarzysko w gminie Stary Dzierzgoń.

Zasięgi terenów objętych uchwałami pokazano na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

Do terenów, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego należą wszystkie **wyznaczone w studium tereny inwestycyjne**, które nie są objęte dotychczas opracowanymi planami miejscowymi. Część z tych obszarów może wymagać zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze. Szczegółowa analiza w tym zakresie nastąpi na etapie analizy zasadności przystąpienia do ewentualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ze względu na stopień zainwestowania, rangę w sieci osadniczej gminy, zróżnicowanie problemów przestrzennych, konieczność ochrony cennych walorów środowiska kulturowego i wyznaczone w studium tereny inwestycyjne postuluje się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przede wszystkim dla wsi:

- Stary Dzierzgoń,
- Gisiel,
- Lubochowo,
- Milikowo,
- Mortąg,
- Myślice,
- Stare Miasto.

Zasięgi przestrzenne tych planów zostaną określone w analizach zasadności przystąpienia do sporządzania planów miejscowych – minimalny obszar objęty planem powinien obejmować cały obszar urbanizacji wyznaczony w studium.

W opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub zmiany obowiązujących miejscowych planów a także przy opracowywaniu decyzji o warunkach zabudowy w obszarach objętych ochroną przyrodniczą (Obszaru Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego i Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Dzierzgoń) należy uwzględnić obowiązujące ograniczenia, w szczególności zakaz lokalizacji obiektów budowlanych w pasie 100m od brzegów jezior, rzek i zbiorników wodnych, wynikające z Rozporządzenia Nr 60/06 wojewody Pomorskiego z dnia 15 maja 2006 roku w sprawie Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego oraz z Uchwały Nr 1161/XLVII/10 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 kwietnia 2010 roku.

2.10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

2.10.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Kształtowanie krajobrazu na terenach rolniczo użytkowanych powinno być oparte o następujące zasady:

- Kształtowanie struktury krajobrazu rolniczego w sposób stymulujący utrzymanie lub wzrost różnorodności biologicznej, przez różnicowanie warunków siedliskowych roślin i przez stwarzanie warunków ostożowych dla możliwie jak największej liczby gatunków zwierząt. W tym celu należy wykorzystywać niezagospodarowane obszary rolnicze oraz popierać i propagować przekształcanie pól o niskich klasach bonitacyjnych gleb na zadrzewienia śródpolne, zalesienia, drobne zbiorniki wodne itp., jednakże po uwzględnieniu wyznaczonych w obszarze gminy stref ochronnych planowanych farm wiatrowych.
- Na obszarach użytkowanych rolniczo pozostawianie nie przeorywanych pasów gruntu wokół oczek wodnych i wszelkiego typu mokradeł, w celu umożliwienia rozwoju półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, które spontanicznie tworzą się w wyniku braku bezpośredniego użytkowania (zarośla, szuwary, ugrupowania roślinności bagiennej) lub pod wpływem koszenia i wypasu.

- W dolinach rzek zachowanie tradycyjnej gospodarki łąkowej, a zwłaszcza nie zastępowanie półnaturalnych łąk przez pola i intensywne użytki zielone, które ze względu na sposób uprawy przyczyniają się m.in. do eutrofizacji i innych zanieczyszczeń wód powierzchniowych.
- Ochrona ekosystemów półnaturalnych (np. łąk) w warunkach normalnego użytkowania gospodarczego dużych obszarów. Ponieważ ekosystemy te powstały i utrzymują się w wyniku różnych form działalności ludzkiej, należy pielęgnować tradycyjne sposoby gospodarowania, przynajmniej w takim zakresie, aby ww. typy ekosystemów utrzymywały się.
- Ochrona zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz dążenie do ich większego udziału powierzchniowego, przez popieranie spontanicznego rozwoju drzew i krzewów na miedzach, wokół oczek wodnych i innych miejsc nie nadających się do rolniczego wykorzystania, jednakże po uwzględnieniu wyznaczonych w obszarze gminy stref ochronnych planowanych farm wiatrowych. Dopuszcza się wycięcie drzew i krzewów ze względów pielęgnacyjnych, bezpieczeństwa, a także w miejscach niezbędnych dla potrzeb realizacji przyszłego zainwestowania terenów na podstawie przepisów odrębnych.
- Ochrona wszystkich torfowisk w kompleksach pól uprawnych przez zaniechanie odwodnień i zapobieganie eutrofizacji.
- Tworzenie barier biologicznych, przeciwdziałających rozprzestrzenianiu się zanieczyszczeń przez migrację wodną oraz powstawaniu erozji wietrznej i wodnej.
- Zaniechanie osuszania łąk, torfowisk i mokradł (unikanie nadmiernych melioracji). Rekultywacja drobnych terenów zdewastowanych zgodnie z zasadą kształtowania zróżnicowanych warunków środowiskowych, stosując głównie kierunek rekultywacji fitomelioracyjny i krajobrazowy.
- Dopuszcza się zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze w obszarach dotychczas rolnych planowanych w polityce przestrzennej gminy pod zabudowę, w tym w szczególności wyznaczonych w studium dla lokalizacji nowych terenów inwestycyjnych i terenów planowanych do przekształceń o funkcji niezwiązanej z rolnictwem, a także na obszarach rozmieszczenia obiektów produkujących energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100kW, wymienionych w rozdz. 2.1.2. i infrastruktury komunikacyjnej i technicznej towarzyszącej tym obiektom.

2.10.2. Leśna przestrzeń produkcyjna

W gminie Stary Dzierzgoń lasy zajmują łącznie powierzchnię ok. 4,6 tys. ha, co stanowi ok. 25% ogólnej powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne pełnią istotne funkcje fizjotaktyczne, ekologiczne i krajobrazowe. Najważniejsze funkcje fizjotaktyczne to:

- hydrologiczna (wzrost retencji, ograniczenie spływu, wyrównanie stanów wód);
- glebotwórcza i glebochronna (utrwalenie podłoża, ochrona przed erozją wodną i wietrzną);
- klimatotwórcza (specyficzne warunki klimatyczne wnętrza lasu i jego otoczenia);
- higieniczna (pochłanianie zanieczyszczeń atmosferycznych, dźwiękochłonność, ograniczenie spływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych).

Lasy na terenie gminy występują nierównomiernie, w postaci zwartych płatów leśnych, głównie w południowo-wschodniej, południowej (tzw „lasy pojezierza iławskiego”) oraz środkowo-zachodniej i zachodniej części obszaru. Przeważają siedliska lasu mieszanego. Występują także siedliska lasu mieszanego świeżego (w okolicach Starego Miasta). Dominujące drzewa to sosny, buki, dęby i brzozy.

Część lasów na terenie gminy posiada status lasów ochronnych: mających duże znaczenie dla ochrony wód i ostoi zwierzyny, lasów nasiennych oraz lasów cennych przyrodniczo.

W ogólnej ocenie potencjał leśny gminy Stary Dzierzgoń jest umiarkowany.

Wszystkie lasy na obszarze gminy podlegają ochronie w sensie terytorialnym – nie przewiduje się nowych funkcji nieleśnych w projekcie studium. Gospodarka leśna prowadzona jest i będzie według ustalonych zasad w planach urzędzenia lasów.

2.10. Obszary powodzi szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Elementy zostały przedstawione w części „Uwarunkowań” w rozdz. 3.6. i 3.15.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczonych zgodnie ze studium ochrony przeciwpowodziowej z roku 2004 („Wyznaczanie granic bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych etap II Elbląg- Dzierzgoń” IMGW 2004/2005) oraz na obszarach zarożonych osuwaniem się mas ziemnych nie wprowadza się nowego zainwestowania.

2.11. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Wykaz złóż i aktualnie obowiązujących koncesji na wydobycie kruszyw zamieszczony w rozdz. 3.7.2. Uwarunkowań. W tych terenach są wyznaczone lub mogą zostać wyznaczone filary ochronne złoża, których szerokości ustali plan miejscowy sporządzany dla tego terenu. Zasięg przestrzenny złóż pokazano na rysunku nr 2 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej”.

2.12. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady

W gminie Stary Dzierzgoń obszary tego typu nie występują.

2.13. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Obszary wymagające przekształceń to np. tereny zdewastowane, nieużytkowane, wymagające przekształceń funkcjonalnych i przestrzennych. Mogą to być np. tereny poeksploatacyjne, tereny przekształceń dawnych baz rolniczych, tereny przemysłowe, itp. Obecnie obszary te są przedmiotem indywidualnych działań poszczególnych inwestorów nie przewiduje się objęcia ich specjalnymi gminnymi programami przestrzennymi.

W obszarze gminy Stary Dzierzgoń wyróżniono dwie grupy obszarów przewidywanych do przekształceń, są to:

- Obszary humanizacji zabudowy blokowej, do których zalicza się następujące zespoły zabudowy blokowej we wsiach Gisiel, Monasterzysko Wielkie, Nowy Folwark, Pronie, celem działań jest poprawa warunków życia mieszkańców, podniesienie atrakcyjności przestrzeni poprzez poprawę estetyki obiektów i standardu technicznego oraz uporządkowanie otoczenia (przestrzeni publicznych)
- Obszary przekształceń funkcjonalno - przestrzennych terenów nieużytkowanych lub użytkowanych ekstensywnie, do których zalicza się następujące tereny: Kielmy, Protajny, Piaski Morąskie celem działań jest zmiana funkcji obszarów – dopuszczanie również pozarolniczego wykorzystania, wykorzystanie istniejących obiektów do nowych działalności, przywrócenie przestrzeniom i budynkom należnej im roli w strukturze gminy. Świetlica w Kielmach – grunty ANR – boisko w Nowym Folwark,

2.14. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

W obszarze gminy Stary Dzierzgoń nie występują tereny zamknięte.

2.15. Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie

W Studium wyznaczono 3 grupy obszarów problemowych wymagających szczegółowych, specjalistycznych analiz przestrzennych.

Wyróżnione obszary problemowe to:

1. Obszary o nieuporządkowanej gospodarce wodno – kanalizacyjnej.

Uporządkowania gospodarki wodno ściekowej wymaga cały obszar gminy, zwłaszcza wsie o największej liczbie ludności niewyposażone w kanalizację sanitarną i tereny mieszkaniowe wielorodzinne wyposażone w tzw. szamba zbiorowe. W studium wskazano możliwe warianty rozwiązania pilnych problemów w tym zakresie w rozdziale 2.5.3. Szczegółowa lokalizacja obszarów rozmieszczenia poszczególnych elementów infrastruktury wodno – kanalizacyjnej zostanie ustalona na etapie szczegółowej koncepcji zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków opracowanej dla całej gminy.

2. Zagadnienia transportu

Do głównych miejsc i sytuacji problemowych, wymagających bezwzględnego działania zaliczyć należy:

- drzewa w skrajni drogi na wielu odcinkach,
- spękana, nierówna nawierzchnia asfaltowa na wielu odcinkach, niejednokrotnie uniemożliwiająca poruszanie się z dopuszczalną prędkością, ubytki w nawierzchni, występujące zmiany stanu lub rodzaju nawierzchni w ciągu jednej drogi,
- nieprzejezdne/zarośnięte drzewami i krzewami drogi gminne i powiatowe,
- odcinki drogowe o nawierzchni gruntowej – zwłaszcza dróg gminnych, lecz także powiatowych,
- nieuporządkowane przekroje jezdni oraz skrzyżowań,
- brak oznakowania poziomego i pionowego dróg – np. ograniczenia prędkości w miejscach niebezpiecznych,
- brak urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego – bariery, balustrady oraz optycznego prowadzenia ruchu – słupki prowadzące,
- nieodpowiednia lokalizacja przystanków autobusowych – na łukach pionowych lub poziomych, za łukami.

W celu tworzenia projektów przebudowy i modernizacji dróg mających znaczenie dla zachowania odpowiedniej komunikacji w regionie, konieczne jest podjęcie działań na szczeblu zarówno regionalnym, powiatowym jak i gminnym. Projekty te oprócz poprawy parametrów technicznych określających klasę drogi powinny obejmować zagadnienia organizacji ruchu, poprawy bezpieczeństwa drogowego szczególnie w obszarach zurbanizowanych, w pobliżu obiektów użyteczności publicznej.

Ewentualne wycinki drzew wzdłuż dróg w przypadku ich przebudowy związanej z ich poszerzeniem lub realizacją planowanych inwestycji należy ograniczyć do minimum. Ponadto w miejscach gdzie wzdłuż dróg istnieją aleje prace zaplanować w taki sposób, aby zachować szpaler drzew co najmniej z jednej strony drogi. Ewentualna wycinka powinna zostać zrekompensowana nasadzeniami zastępczymi zgodnie z przepisami odrębnymi.

Mając na uwadze odpowiednie zagospodarowanie istniejących szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, itp.), konieczne są działania: np. wyposażenie ich np. w miejsca widokowe, piknikowe, właściwe oznakowanie, poprawa nawierzchni, przystosowanie do

całorocznego wykorzystania. Działania te powinny odbywać się we współpracy z administracją parków, szkołami, nadleśnictwami i organizacjami turystycznymi.

Ścieżki, trasy rowerowe wraz z infrastrukturą turystyczną powinny funkcjonować w zintegrowanym systemie ze szlakami turystycznymi rangi lokalnej, regionalnej i międzyregionalnej. W związku z tym konieczne są spójne działania organizacji m.in. turystycznych, samorządowych, pozarządowych w celu uzyskania zamierzonego efektu.

3. Przekształcenia krajobrazu gminy wskutek lokalizacji farm wiatrowych

W wyniku realizacji i funkcjonowania planowanych farm wiatrowych istotnie zmieni się charakter krajobrazu gminy. Harmonijny dotychczas krajobraz rolniczy terenów otwartych, w znacznej obszarowo strefie oddziaływania wizualnego, stanie się krajobrazem technicznym, industrialnym przy założeniu, iż tereny wokół turbin elektrowni wiatrowych zostałyby wykorzystane pod lokalizację ogniw fotowoltaicznych.

Oddziaływanie elektrowni wiatrowych na krajobraz ma też dwa oblicza – funkcjonowanie elektrowni przez około 30 lat powoduje okresową zmianę krajobrazu, ale jednocześnie przyczynia się do jego ochrony w obrębie terenów pozostawionych w użytkowaniu rolniczym, przed wprowadzeniem trwałego, dewaloryzującego zainwestowania typu osadniczego.

Podstawowy problem polega na tym, że oceny estetyczne elektrowni wiatrowych są bardzo subiektywne, zależne od osobniczych odczuć i upodobań, a w efekcie skrajnie zróżnicowane – od negatywnych, ze względu na charakter dużych konstrukcji technicznych, obcych w krajobrazie, po pozytywne, ze wskazaniem na wyrafinowany, nowoczesny kształt.

Wnioski z pobytu w rejonach funkcjonujących już elektrowni wiatrowych⁹, wykazały między innymi, że:

- z bliskiej odległości elektrownia wiatrowa stanowi element obcy w krajobrazie ze względu na jednoznacznie techniczny charakter i brak możliwości zamaskowania w związku z jej wysokością;
- wraz ze wzrostem odległości obserwowania elektrowni wiatrowej jej dysonans krajobrazowy maleje, co wynika przede wszystkim z tego, że konstrukcja nośna elektrowni jest wąska – istotny spadek postrzegania elektrowni w falistym krajobrazie morenowym o zróżnicowanym ukształtowaniu terenu następuje w odległości ok. 6 km;
- bardzo istotną cechą wpływającą na postrzeganie elektrowni wiatrowych w krajobrazie jest ich koncentracja w zespołach – im większa liczba siłowni tym większy dysonans krajobrazowy;
- istotną cechą elektrowni wiatrowych wpływającą na ich postrzeganie w krajobrazie jest kolorystyka konstrukcji – większość obserwowanych elektrowni miała kolor biały lub jasnoszary – kolor biały jest bardziej kontrastowy we wszystkich warunkach pogodowych, a przy pomalowaniu błyszczącą farbą daje dodatkowo efekty świetlne;
- zdecydowanie niekorzystnie na postrzeganie elektrowni wpływa umieszczanie na nich reklam które z samego założenia mają być dobrze widoczne;
- elektrownie wiatrowe uznane za przeszkody lotnicze mają zewnętrzne końce śmigieł pomalowane na czerwono - daje to zamierzony efekt lepszej widoczności i tym samym kontrastowości krajobrazowej elektrowni;
- wiodący wpływ na postrzeganie elektrowni ma ukształtowanie terenu na rozległym obszarze otaczającym oraz jego pokrycie roślinnością drzewiastą, zwłaszcza leśną;
- bardzo istotnym uwarunkowaniem postrzegania elektrowni, zmiennym w czasie, są warunki pogodowe, a przede wszystkim stan zachmurzenia, w tym kolor chmur i kierunek oświetlenia elektrowni w stosunku do obserwatora;

⁹ Na podstawie M. Przewoźniak, 2007, „Oddziaływanie elektrowni wiatrowych na środowisko – zagadnienia sozologiczne, ekologiczne i krajobrazowe”

- na ekspozycję krajobrazową elektrowni i ich postrzeganie silnie wpływa lokalizacja w zasięgu widoczności z dróg i linii kolejowych, zwłaszcza gdy znajdują się one blisko, stanowią wówczas dominantę krajobrazową i pozostają długo w zasięgu widoczności obserwatorów jadących drogą lub koleją;
- najbardziej eksponowane krajobrazowo są lokalizacje w bliskim sąsiedztwie jednostek osadniczych, gdy elektrownie postrzegane są z zabudowy lub na tle zabudowy, jako obiekty dominujące gabarytowo nad okolicą;
- dodatkowym dyskomfortem w porze nocnej jest oświetlenie przeszkodowe wież.

załącznik nr 3
do Uchwały Nr III/24/14
Rady Gminy Stary Dzierzgoń
z dnia 30 czerwca 2014 r.

I. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy to **dokument własny samorządu gminy Stary Dzierzgoń**, sporządzany przez Wójta Gminy, na podstawie Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (t.j. Dz. U. 2012.647 z późn. zm.) oraz Uchwały Rady Gminy Stary Dzierzgoń Nr VIII/42/09 z dnia 27 listopada 2009 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Dzierzgoń. Niniejsze opracowanie stanowi zmianę – aktualizację dotychczasowego dokumentu studium sporządzonego w roku 1999 - 2000 i uchwalonego Uchwałą Nr I/1/00 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 7 marca 2000 r. na podstawie obowiązującej wówczas Ustawy z dnia 07 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, z późn. zm.). Od czasu sporządzenia dokumentu studium nie dokonano jego zmian.

Najistotniejsze przesłanki do sporządzenia zmiany studium to:

- weryfikacja i aktualizacja ustaleń studium w odniesieniu do dokumentów planistycznych ponadlokalnych, w tym w szczególności strategii rozwoju województwa pomorskiego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych – *zgodnie z art. 9 ust.2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2012.647 z późn. zm.)*,
- weryfikacja i aktualizacja ustaleń studium w odniesieniu do strategii rozwoju gminy Stary Dzierzgoń,
- umożliwienie realizacji inwestycji, w tym budowa elektrowni wiatrowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą – *zgodnie z wnioskami złożonymi do Wójta Gminy Stary Dzierzgoń przez podmioty inwestycyjne*,
- weryfikacja i dostosowanie ustaleń studium do obowiązującego prawa ze szczególnym uwzględnieniem przepisów ochrony środowiska i przyrody,
- aktualizacja przebiegu granicy administracyjnej gminy.

W odniesieniu do studium z roku 1999 zmieniła się granica administracyjna gminy na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1999 (Dz. U. 1999.110.1266), według którego z terenu gminy Stary Dzierzgoń zostały wyłączone obręby Prakwice i Pacholy (na rzecz gminy Dzierzgoń). Natomiast na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 maja 2001 roku (Dz. U. 2001.62.631 z późn. zm.) został utworzony nowy powiat sztumski (wyodrębniony z powiatu malborskiego) z siedzibą w Sztumie, w granicach którego znajduje się gmina Stary Dzierzgoń.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest przepisem gminnym – aktem prawa miejscowego. **Stanowi jednak wykładnię - zapis polityki przestrzennej gminy** i według obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest jedynym dokumentem, w którym gmina określa zasady rozwoju przestrzennego dla całego obszaru w granicach administracyjnych. Studium służyć ma także jako **materiał koordynujący** w zakresie gospodarowania przestrzenią, zwłaszcza dla planów miejscowych sporządzanych dla fragmentów gminy. Jest to **dokument sporządzany obligatoryjnie** dla każdej gminy w granicach administracyjnych.

Polityka przestrzenna to wyraz generalnych zasad rozwoju i kierunków, w jakich zmieniać się będzie funkcjonowanie gminy w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenów. Władze samorządowe muszą same rozstrzygnąć, jak najefektywniej wykorzystać i powiększać trwałą bazę materialną rozwoju oraz zasoby naturalne gminy. Określone

w studium zasady polityki przestrzennej stanowią deklarację działań samorządu w poszczególnych dziedzinach.

Kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzennym związane są integralnie z rozwojem społeczno - gospodarczym gminy uwzględniająca ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego. Główne sektory gospodarki w gminie to rolnictwo, handel i usługi (rzemieślnicze i budowlane), oraz usługi inne (edukacja, administracja, zdrowie, turystyka). W studium przewiduje się rozwój przemysłu związanego z produkcją energii ze źródeł odnawialnych na skutek wniosków podmiotów inwestycyjnych. Na terenie gminy prowadzone są badania geologiczne w zakresie możliwości wykorzystania złóż gazu ziemnego (koncesja Ministra Środowiska 29/2008/p na poszukiwanie gazu łupkowego).

Według prognozy demograficznej będzie następował stopniowy spadek liczby mieszkańców gminy (8,8% do roku 2030) oraz jednocześnie wzrost liczby gospodarstw domowych o ok. 8% (wzrost gospodarstw jedno i dwuosobowych). Będzie następował systematyczny przyrost liczebności w wieku poprodukcyjnym, by w końcu prognozowanego okresu wzrosnąć o około 70%. Dynamiczny wzrost liczebności najstarszej grupy wiekowej wymuszać będzie zwiększoną potrzebę rozwoju opieki społecznej. Dokonana na podstawie prognozy demograficznej prognoza stanu aktywnych zawodowo wskazuje, że w latach 2010-2030 będzie następował dość znaczący ich spadek i w końcu 2030 roku wyniesie ok. 14%.

Z prognozy demograficznej nie wynika potrzeba znacznego zwiększania podaży terenów pod rozwój budownictwa mieszkaniowego ponad tereny przeznaczone na te cele w dotychczasowych dokumentach planistycznych.

Podstawową działalnością gospodarczą w gminie pozostanie rolnictwo.

W związku z rozwojem przemysłu w zakresie odnawialnych źródeł energii na obszarze gminy wyznaczono obszary rozmieszczenia obiektów elektrowni wiatrowych o mocy przekraczającej 100kW. Na rysunkach studium pokazano przestrzennie te obszary, gdzie potencjalna lokalizacja obiektów do wytwarzania energii (głównie wiatrowej) jest najmniej konfliktowa wraz z obszarem oddziaływania tych urządzeń na otoczenie.

II. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Tekst studium składa się z dwóch części: 1. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego - tekst i rysunek w skali 1:20 000 oraz 2. Kierunki rozwoju przestrzennego i polityki przestrzennej – tekst i rysunek w skali 1:20 000.

W części pierwszej przedstawiono uwarunkowania z uwzględnieniem wniosków z dokumentów ponadlokalnych w tym Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 i Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego.

Na podstawie analizy uwarunkowań, uwzględniając wyniki prognozy demograficznej (perspektywa do roku 2030), uwzględniając wnioski złożone do studium opracowano kierunki rozwoju przestrzennego i polityki przestrzennej.

W ramach kierunków obszar gminy podzielono na strefy funkcjonalno – przestrzenne na podstawie istniejącego użytkowania, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu, naturalnych elementów środowiska – ściana lasu, brzeg jeziora, rzeka, itp., głównych tras komunikacyjnych, predyspozycji naturalnych terenu dla rozwoju nowych funkcji, uwzględniono także zamierzenia, plany oraz możliwości przekształceń terenów otwartych i planowane nowe inwestycje, w tym w zakresie elektroenergetyki.

A – wielofunkcyjne ośrodki wiejskie - Stare Miasto – Stary Dzierzgoń

strefa rozciągająca się w rejonie drogi wojewódzkiej nr 515 i obejmuje obręby geodezyjne Adamowo, Stare Miasto, Piaski Morąskie i część obrębów geodezyjnych: Kielmy, Stary Dzierzgoń, Mortąg fragment obrębu Folwark- w tej strefie wyznaczono tereny, na których możliwe są działania urbanizacyjne. Jest to obszar o najkorzystniejszych możliwościach rozwoju z punktu widzenia obsługi w zakresie usług podstawowych mieszkańców (grupują

się tu usługi: oświata, administracja, opieka społeczna, infrastruktura komunalna, handel i gastronomia). Jest to również obszar o największej dostępności do ośrodka usługowego rangi ponad gminnej – miasta Dzierzgoń położonego bezpośrednio przy północno-zachodniej granicy gminy.

W studium, w tej strefie wyróżnia się 6 wydzielonych nowych terenów inwestycyjnych o łącznej powierzchni ok. 80 ha, przeznaczonych pod różne funkcje: działalność komercyjną (tereny usługowe i produkcyjno-usługowe), nowe zespoły budownictwa mieszkaniowego, tereny o funkcji usługowej o charakterze publicznym (zieleń urządzona, cmentarz, tereny rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców gminy). Wśród nich znajdują się także tereny obejmujące złoża kruszyw i tereny powyrobowiskowe do rekultywacji a także obszar poszukiwań gazu ziemnego tzw. łupkowego. Część terenów to obszary przekształceń funkcjonalno-przestrzennych i kontynuacji dotychczasowych trendów rozwojowych miejscowości. Część to tereny dotychczas niezainwestowane (użytkowane rolniczo). W środkowej części znajduje się fragment kompleksu leśnego.

B1 – strefa rolna z zabudową rozproszoną

obejmuje południowo – zachodnią część gminy w obrębach geodezyjnych Monastarzysko, Wartule, Matule, Górki. Są to tereny rolnicze z zabudową skupioną w małych wsiach, a także z zabudową rozproszoną wśród pól uprawnych i niewielkich kompleksów leśnych. Strefa ta jest wykorzystywana rolniczo. Na tym obszarze nie wyznacza się znaczących terenów inwestycyjnych. Istotnym wskazaniem inwestycyjnym są wyznaczone tereny możliwego rozwoju energetyki wiatrowej z uwagi na ekstensywną zabudowę i spore obszary niezabudowane i niezamieszkałe.

B2 – strefa rolna z zabudową skupioną w ośrodkach wiejskich

obejmuje środkowy obszar gminy w obrębach geodezyjnych Lubachowo, Protajny, znaczne części obrębów Pronie, Pudłowiec, Milikowo, Kielmy, Folwark, Myślice, Przezmark i Królikowo i Latkowo. W strefie tej dominuje zabudowa skupiona we wsiach, ale występują też pojedyncze gospodarstwa wśród pól. Teren ten wyróżnia się niemal wyłącznie rolniczym użytkowaniem gruntów. Tereny inwestycyjne wyznaczone w tej strefie to przede wszystkim tereny w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów zabudowanych wsi. W strefie tej wyznaczone są znaczne obszary, na których dopuszcza się możliwość rozwoju inwestycji z zakresu pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych- tu głównie energetyki wiatrowej. Obszary te wyznaczone są jako najmniej konfliktowe z uwagi na brak zabudowy i brak znacznych barier przyrodniczych.

C – strefa ochrony przyrody i potencjalnego rozwoju turystyki

obejmuje południową i południowo – wschodnią część gminy w obrębach geodezyjnych Bartne Łąki, Bucznik, Bądze i część obrębów Przezmark, Folwark oraz Stary Dzierzgoń. Strefa ta to przede wszystkim obszary leśne i jeziora Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego. Tereny inwestycyjne związane są z otoczeniem jeziora Motława Wielka, wokół którego wyznaczone są tereny rozwoju zabudowy związanej z rekreacją i wypoczynkiem oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Powierzchnia wyznaczona pod rozwój zabudowy (głównie rekreacyjnej i letniskowej) to ok. 77 ha – tereny te posiadają obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Poza tymi terenami strefa ta objęta jest ochroną przyrodniczą i w studium nie wskazuje się innych form użytkowania tych obszarów, jako niezwykle cennych przyrodniczo.

D – strefa rolno – leśna z ekstensywną zabudową

obejmuje tereny peryferyjne w okolicy regionalnego korytarza ekologicznego (OChK Rzeki Dzierzgoń) i tereny położone na północ i wschód od niego, aż do granicy administracyjnej gminy w obrębach Pogorzele, Porzecze, Gisiel, Skolwity, Kornele, Latkowo, Taborzy oraz części obrębów: Kielmy, Pudłowiec, Myślice, Królikowo, Lipiec, Milikowo, Latkowo i Przezmark. W tej strefie występują obszary osadnictwa wiejskiego, skupionego we wsiach i przysiółkach a także osadnictwa rozproszonego i tereny leśne w zwartych kompleksach.

W obszarze tym nie wyznacza się znaczących terenów inwestycyjnych. Głównym kierunkiem działań w tej strefie powinno być gospodarcze wykorzystanie gruntów rolnych i lasów. Dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym w wyznaczonych w studium obszarach lokalizacji farm wiatrowych.

W zakresie **głównych kierunków zmian** w strukturze przestrzennej gminy w studium wyznaczono trzy generalne typy obszarów:

1. obszary urbanizacji, w tym istniejące tereny zabudowane obszary przekształceń funkcjonalno-przestrzennych oraz planowane nowe tereny inwestycyjne,
2. obszary rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW oraz ich stref ochronnych ,
3. obszary dotychczasowego użytkowania rolniczego i gospodarki leśnej do utrzymania dotychczasowej formy użytkowania i zagospodarowania terenów.

Ad.1. Obszar urbanizacji - stanowi obszar zabudowany lub przeznaczony do zabudowy (zasięg rozwoju zwartej zabudowy), w ramach którego zostaną zaspokojone potrzeby rozwoju przestrzennego wynikające z przyjętych kierunków rozwoju gminy, prognoz demograficznych, możliwości rozwoju komunikacji i infrastruktury przestrzennej oraz wniosków o zmianę przeznaczenia gruntów. Do tego typu obszarów pośrednio zalicza się również planowane do realizacji obiekty infrastruktury technicznej lokalizowane w terenach rolniczych, w tym rozmieszczenia obszarów farm wiatrowych.

W nowych terenach inwestycyjnych, oznaczenia określają podstawową funkcję terenu:

M/U - zabudowa mieszkaniowo-usługowa,

PG – tereny przemysłu wydobywczego,

ML – tereny zabudowy rekreacyjnej i obsługi turystyki

US – tereny sportu i rekreacji,

ZC – tereny zieleni cmentarnej.

Zestawienie nowych terenów inwestycyjnych.

Położenie terenu / oznaczenie na rysunku	Powierzchnia (ha)	Uwagi, charakterystyka terenu
Stare Miasto A.1. PG	14,56	tereny zarejestrowanego złoża kruszywa – potencjalne funkcje wydobywcze
Stare Miasto A.2. M/U	11,53	tereny rezerwowane w planie ogólnym / studium z roku 2000) gminy posiadają zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze dotychczas niezainwestowane
Stare Miasto A.3. PG	23,45	tereny zarejestrowanego złoża kruszywa miejsce lokalizacji wiertni poszukiwawczej gazu ziemnego – potencjalne funkcje wydobywcze, rekultywacja terenu i zagospodarowanie zbiornika wodnego
Stary Dzierzgoń A.4. M/U	9,44	tereny rezerwowane w planie ogólnym / studium (z roku 2000) gminy posiadają zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze dotychczas niezainwestowane
Stary Dzierzgoń A.5. M/U	8,19	
Mortąg A.6. M/U	12,82	
Folwark B2.1. M/U	12,93	

Nowy Folwark B2.2. US	0,91	tereny wyznaczone pod rozwój funkcji sportowo – rekreacyjnych
Milikowo B2.3. M/U	5,38	tereny rezerwowane w planie ogólnym / studium (z roku 2000) gminy posiadają zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze dotychczas niezainwestowane
Myślice B2.4. M/U	4,90	
Lubochowo B2.5. M/U	8,51	
Lubochowo B2.6. M/U	3,86	
Lubochowo B2.7. M/U	3,57	
Przezmark C.1. ML	33,26	tereny inwestycyjne w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego dla obrębu Przezmark (Uchwała nr II/8/03 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 28 marca 2003 r.) posiadają zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze dotychczas niezainwestowane. <i>Ustalenia studium mogą wprowadzić konieczność zmiany mpzp na fragmentach: w okolicy istn. cmentarza w zakresie rozszerzenia cmentarza, na obszary przeznaczone w mpzp pod rolnictwo, w północnej części – obszary z zakazem zabudowy w kierunku dopuszczenia rozwoju energetyki wiatrowej.</i>
Przezmark C.2. ZC	0,1	
Przezmark C.3. M/U	9,41	
Przezmark C.4. ML	3,84	
Przezmark C.5. M/U	25,86	
Przezmark C.6. M/U	4,90	
Porzecze D.1.PG/M	2,40	teren z obowiązującym mpzp (Uchwała nr II/9/03 Rady Gminy Stary Dzierzgoń z dnia 28. marca 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 5/1 w obrębie Porzecze)
Razem: 199,82		

Ad. 2. Na terenie gminy wyznacza się obszary, na których dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy większej niż 100 kW z ukierunkowaniem na energię wiatrową.

Wyróżnia się następujące obszary gdzie przewiduje się możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz urządzeń technicznych i obiektów budowlanych niezbędnych dla funkcjonowania zespołów elektrowni wiatrowych:

A). Obszary rolne, na których dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych jako potencjalnie niekonfliktowych ze środowiskiem przyrodniczym i obecnym zagospodarowaniem¹ - obszary te znajdują się w strefach funkcjonalno – przestrzennych B1, B2 i D (granice obszarów zostały wyznaczone dla wież elektrowni wiatrowych, łopaty/śmigła mogą być lokalizowane poza granicami tego obszaru).

B). Strefy ochronne elektrowni wiatrowych (strefy związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu)² stanowią obszary rolnicze i leśne gminy

¹ zasięg strefy obszaru wskazano na załączniku graficznym „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej”

² zasięg strefy ochronnej elektrowni wiatrowych wskazano na załączniku graficznym „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej”

oraz tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę gdzie możliwe jest ustanowienie w planach miejscowych ograniczeń w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w związku z funkcjonowaniem farm wiatrowych;

C). Lokalizacja infrastruktury towarzyszącej elektrowniom wiatrowym dopuszczalna jest na obszarze całej gminy i obejmuje w szczególności lokalizacje niezbędnych:

- sieci i urządzeń elektroenergetycznych, w tym:
 - instalacji, urządzeń i stacji elektroenergetycznych,
 - sieci elektroenergetycznych odprowadzających energię wytworzoną z wiatru do systemu elektroenergetycznego,
 - abonenckich Głównych Punktów Zasilania/Odbioru,
 - sieci elektroenergetycznych łączących poszczególne elektrownie wiatrowe,
- dróg wewnętrznych, placów montażowych, składowych, magazynowych i postojowych związanych z budową i funkcjonowaniem farmy wiatrowej,
- włączeń dróg wewnętrznych do komunikacji publicznej,
- sieci i urządzeń telekomunikacyjnych,
- masztów pomiarowych wiatru,
- innych obiektów związanych z budową i funkcjonowaniem zespołu elektrowni wiatrowych.

Ad. 3. Obszary dotychczasowego użytkowania rolniczego i gospodarki leśnej

Stanowią je obszary dotychczas niezabudowane i nieprzeznaczone do zabudowy, za wyjątkiem zabudowy związanej z gospodarką rolną, możliwych lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100kW i ich stref ochronnych oraz infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, dla których istotnym zadaniem jest ochrona walorów środowiska przyrodniczego oraz utrzymanie produkcyjnej funkcji gruntów rolnych i lasów. W obszarze rolniczym i leśnym (poza lokalizacjami elektrowni wiatrowych, sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz dróg i placów) dopuszcza się kontynuację i rozwój gospodarki rolnej, ale może być ustanowiony zakaz lokalizacji nowej zabudowy, a także mogą być ustanowione ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w szczególności dotyczące zakazu lokalizowania zabudowy zagrodowej.

Możliwe ograniczenia w zagospodarowaniu terenów

W zależności od specyfiki obiektu mogą wystąpić ograniczenia w lokalizacji zabudowy i w zagospodarowaniu terenów lub wymogu wprowadzenia zakazu zabudowy, wynikające z przepisów odrębnych dotyczących lokalizacji poszczególnych urządzeń infrastruktury technicznej, w tym istniejących i planowanych na obszarze gminy:

- elektrowni wiatrowych (lokalizacji elektrowni wiatrowych, dróg wewnętrznych, placów montażowych i postojowych, urządzeń i obiektów telekomunikacji i elektroenergetyki, w tym linii elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych, abonenckich stacji elektroenergetycznych oraz innych obiektów związanych z funkcjonowaniem zespołu elektrowni wiatrowych) - w strefie ochronnej dopuszcza się dalsze prowadzenie gospodarki rolnej, ale może być ustanowiony m.in. zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, ewentualnych napowietrznych linii elektroenergetycznych 110 kV (związanych z farmami wiatrowymi)- zgodnie z przepisami odrębnymi oraz wymogami eksploatacyjnymi linii i wymogami ochrony zdrowia ludzi. ,
- terenów możliwego wydobywania gazu ziemnego tzw. łupkowego,
- terenów wydobywczych – istniejących i potencjalnych złóż, terenów powyroboiskowych i ich najbliższego otoczenia,
- pozostałych sieci i urządzeń infrastruktury technicznej (oczyszczalni ścieków) mogących powodować ograniczenia w zagospodarowaniu zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla poszczególnych miejscowości w gminie ustala się **przeważający rodzaj terenów zabudowanych** w następujących kategoriach:

1. tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny lokalizacji obiektów przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży, tereny zabudowy usługowej – zwarta zabudowa wsi Stary Dzierzgoń, Stare Miasto i Zapiecki, Przezmark i Wesoła Kępa, Myślice, środkowa część wsi Lubochowo, Folwark, Bądze,
2. tereny zabudowy zagrodowej – zwarta zabudowa miejscowości Lipiec, Kołtyniany, Gisiel, Pudłowiec, Monasterzysko Wielkie, Tabory, Kornele, Latkowo, Skolwity, Popity, wschodnia część wsi Lubochowo, Matule, Wartule, Piaski Morąskie, Milikowo, Bucznik, Mortąg, Górki, Bartne Łąki,
3. tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – Pronie, Nowy Folwark, zachodnia część wsi Lubochowo, Kielmy, Protajny,
4. tereny przeznaczone pod zabudowę rekreacyjno - wypoczynkową – miejscowość Przezmark (południowa część z obowiązującym mpzp);
5. lokalizacja zabudowy zagrodowej dopuszczona jest na całym obszarze gminy, za wyjątkiem obszarów na których w drodze uchwalenia mpzp ustalone mogą być ograniczenia np. związane z lokalizacją elektrowni wiatrowych i ich stref ochronnych.

Powyższe kategorie powinny być brane pod uwagę przy ustalaniu **standardu akustycznego** dla poszczególnych miejscowości przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania dla uzupełnień istniejącej zabudowy i wprowadzania nowych funkcji w terenach zainwestowanych i w najbliższym otoczeniu istniejącej zabudowy są możliwe jeśli spełnione zostaną warunki umożliwiające ustalenie warunków zagospodarowania terenu i warunków zabudowy w drodze decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego (w sytuacji braku planu miejscowego).

W Studium wyznaczono 3 grupy obszarów problemowych wymagających szczegółowych, specjalistycznych analiz przestrzennych.

1. Obszary o nieuporządkowanej gospodarce wodno – kanalizacyjnej w związku z pilną potrzebą wyposażenia gminy w sieci wodociągowe i kanalizacji sanitarnej zakończonej oczyszczalnią ścieków.
2. Zagadnienia transportu w celu tworzenia projektów przebudowy i modernizacji dróg mających znaczenie dla zachowania odpowiedniej komunikacji w regionie. W przypadku gminy Stary Dzierzgoń konieczne jest podjęcie działań na szczeblu zarówno regionalnym: powiatowym i wojewódzkim.
3. Przekształcenia krajobrazu gminy wskutek lokalizacji farm wiatrowych w wyniku realizacji i funkcjonowania planowanych elektrowni wiatrowych. Istotnie zmieni się charakter krajobrazu gminy w miejscu ich lokalizacji. Oddziaływanie elektrowni wiatrowych na krajobraz ma dwa oblicza – funkcjonowanie elektrowni przez około 30 lat powoduje okresową zmianę krajobrazu, ale jednocześnie przyczynia się do jego ochrony w obrębie terenów pozostawionych w użytkowaniu rolniczym, przed wprowadzeniem trwałego, dewaloryzującego zainwestowania typu osadniczego.

Wskazane w studium kierunki zagospodarowania przestrzennego zostały poddane ocenie w prognozie oddziaływania na środowisko stanowiącej element strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. 2013 poz. 1235).

Zawarte w studium kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy odpowiadają na potrzeby gminy w tym zakresie i są dostosowane do możliwości rozwojowych gminy.

Opracowanie:

mgr inż. arch. Barbara Zgórska

Nr wpisu do Izby Urbanistów POIU G-261/2009

.....
Przewodniczący Rady Gminy Stary Dzierzgoń